

1372
Ν. Ε. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ Ν. Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

21.1x14.3

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Ε! ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ν. Ε. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ

Ν. Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ

Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Νέῳ Φαλήρῳ δημοτικοῦ σχολείου

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ Α΄

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 10.000

Ἀριθ. ἐγκριτ. ἀποφ.
Υπουργείου Παιδείας
50163 | 7 | 36

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 52

1936

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν
τοῦ ἑτέρου τῶν συγγραφέων.

Βραχμίου

Ἡ εἰκονογράφησις τοῦ βιβλίου ὀφείλεται εἰς τὸν ζωγράφον
κ. Βακατάτην.

1. ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

“Όταν ἤμην παιδίον, ἐπερίμενα μὲ ἀληθινὴν ἀγώνίαν τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.

Οἱ λόγοι ἦσαν πολλοί.

Ἐν πρώτοις ἡ μήτηρ μου μὲ εἶχε συνηθίσει νὰ μοῦ φορῇ καινουργῇ φορέματα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἦθελεν, ὅπως μοῦ ἔλεγεν, ὅταν τὴν ἐπομένην θὰ ἐπήγαينا εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ «μοσχομυρίζω».

Ἐπειτα, σύμφωνα μὲ παλαιὸν ἔθιμον, τὴν ἐπομένην τοῦ Σταυροῦ ἤρχιζε πάντοτε ὁ τρυγητὸς εἰς τὸ χωρίον μας. Μὲ αὐτὸν εὐρίσκαμεν κατὰ τὰ ἀπογεύματα ὅλα τὰ παιδιὰ εὐχάριστον ἀπασχόλησιν. Μᾶς ἔδιδεν ἄλλωστε τὴν εὐκαιρίαν νὰ χορτάσωμεν τὰ ὠραῖα «μοσχᾶτα» τῆς πατρίδος μου.

Ἄλλ’ ὑπῆρχε καὶ ἄλλος σπουδαιότερος λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἑορτὴ τοῦ Σταυροῦ μὲ συνεκίνει ἰδιαιτέρως. Κατ’ αὐτὴν ἐλάμβανα κάπως ἐνεργότερον μέρος εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἱερᾶς τελετῆς. Ἐκτὸς τῆς συνηθισμένης βοηθείας, τὴν ὁποίαν προσέφερα κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς λοιπὰς πανηγύρεις εἰς τὸν ἱερέα τῆς κωμοπόλεως, αὐτὴν τὴν ἡμέραν τὸν ἐβοήθουν καὶ εἰς τὴν διανομὴν «τῶν βασιλικῶν».

Δι’ ὅλας αὐτὰς τὰς αἰτίας τὸ πρῶτὶ τῆς μεγάλης ἑορτῆς ἐσηκωνόμην ἀπὸ τὴν κλίνην μου πολὺ ἔνωρίς. Δὲν ἐχρειάζετο καθόλου δι’ αὐτὸ ἡ συνήθης φωνὴ τῆς μητρός μου. Ὅλην τὴν νύκτα ἐβλεπα εἰς τὸ ὄνειρόν μου τὴν ἐπαύριον.....

* * *

Μὲ πόσῃν πραγματικῶς εὐλάβειαν παρηκολούθουν οἱ πιστοὶ ἐντὸς τοῦ ναοῦ τὴν ὥραίαν ἀκολουθίαν τῆς Ὑψώσεως! Ὅταν μάλιστα ὁ ἱερεὺς μὲ τὴν βροντώδη φωνὴν τοῦ ἔψαλλε τὸ τροπάριον τῆς ἡμέρας: «Τὸν Σταυρὸν Σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα, καὶ τὴν Ἀγίαν Σου Ἀνάστασιν ὑμνοῦμεν καὶ δοξαζομεν», ρίγη ἱερᾶς συγκινήσεως διέτρεχον τὰς καρδίας τοῦ ἐκκλησιάσματος. Τὸ ἔβλεπε κανεὶς εἰς τὴν ἔκφρασίν των, εἰς τὰς κινήσεις των. Ὅλοι ἐγονυπέτουν, ἐσταυροκοποῦντο, ἐψιθύριζον μὲ συντριβὴν «Κύριε, ἐλέησον».

Εἰς τὴν στάσιν αὐτὴν ἔμενον καὶ οἱ γέροντες ἀκόμη καὶ αἱ γραῖαι ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν. Ἐπρεπε προηγουμένως ὁ ἱερεὺς νὰ περιφέρῃ τὸ κάνιστρον μὲ τὰ βασιλικά καὶ τὸν τίμιον Σταυρὸν ἐπὶ τῆς ξανθῆς κεφαλῆς του, νὰ τὰ τοποθετήσῃ ἐπὶ μικρᾶς τραπεζῆς ὑπὸ τὸν πολυέλαιον καὶ κατόπιν νὰ ἐγερθοῦν.

Βεβαίως καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ εἶναι ὁμοία κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ τὰς λοιπὰς ἀκολουθίας. Ἐχει ἐν τούτοις ἰδιαιτερον θέλητρον. Ἐχει τὴν ἐπιβλητικότητα καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ἄλλων μεγάλων ἑορτῶν τῆς Χριστιανωσύνης, τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανείων, τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, τῆς Μ. Ἑβδομάδος, τοῦ Πάσχα, τῆς Ἀγίας Τριάδος, τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

* * *

Ἄλλ' ἀπὸ ποίαν αἰτίαν καθιερώθη ἡ μεγάλη αὕτῃ ἑορτὴ καὶ τί συμβολίζουν τὰ μοσχοβολημένα βασιλικά;

Μαθητῆς ἀκόμη τοῦ δημοτικοῦ σχολείου εἶχον τὴν περιέργειαν νὰ τὸ μάθω. Ἀπηνθύνθην πρὸς τοῦτο εἰς τὸν ἡμερῖον τοῦ χωρίου μας, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ διδάσκαλός μου. Ἡ ἀφορμὴ μοῦ ἐδόθη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἑορτὴν.

— Αὐριον, ὁπότε θὰ ἀρχίσουν τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου μας, νὰ μὲ ἐρωτήσης, μοῦ ἀπεκρίθη. Καλὸν εἶναι μαζί μὲ σὲ νὰ τὸ μάθῃ ὅλη ἡ τάξις.

Τὴν ἐπομένην, ὅταν εἰσήλθομεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς διδασκαλίας, ὁ σεβαστός μου διδάσκαλος δὲν ἐπερίμενε τὴν ἰδικήν μου ὑπόμνησιν. Μετὰ τὴν προσευχὴν μᾶς ἔκαμε μόνος λόγον περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Σταυροῦ. Συγχρόνως μᾶς ἀνεκοίνωσεν, ὅτι τὸ σημερινὸν πρῶτον μάθημά του θὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἱστορίαν της.

*
* *

— "Ὅταν, παιδιά μου, — ἤρχισε νὰ διηγῆται — ἡ μήτηρ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου Ἑλένη ἔφθασεν εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν 80 περίπου ἐτῶν, ἐζήτησε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Παλαιστίνην. Ἐποθοῦσε νὰ ἴδῃ τὴν ἁγίαν Γῆν καὶ νὰ κλίνη τὰ γεροντικά γόνατα ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ μαρτυρίου.

Ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἔφερεν ἀντίρρησης. Τῆς ἐχορήγησε μάλιστα ἄφθονα τὰ ὑλικά μέσα, τῶν ὁποίων εἶχεν ἀνάγκην, πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ τάφου τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡ σεβαστὴ πρεσβῦτις ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὰ Ἱεροσόλυμα τὸ 327. Μετὰ μακρὸν καὶ κοπιῶδες ταξίδιον ἔφθασε τέλος εἰς τὴν ἁγίαν Γῆν.

Ἀλλὰ τὰ Ἱεροσόλυμα εἶχον ἀπὸ καιρὸν ἐκπέσει. Φθάνει νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι ἦσαν ἔδρα ἀπλῆς ἐπισκοπῆς, ἡ ὁποία ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὴν μητρόπολιν Καισαρείας

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἐπιθυμία, ποὺ ἐξέρμανε πρῶτα-πρῶτα τὴν ψυχὴν τῆς βασιλομήτορος, ἦτο νὰ ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὴν ἀφάνειαν τὴν χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε γεννηθῇ καὶ ἀποθάνει ὁ Κύριος.

Ἡ πρώτη ἐνέργειά της εἰς τὴν θεοβάδιστον πόλιν ἦτο νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος. Ἀλλὰ τριακοσίων καὶ πλέον ἐτῶν περιπέτειαι τῶν Ἰουδαίων καὶ οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν εἶχαν ἐξαλείψει καὶ αὐτὴν τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἱερῶν τόπων. "Ὅλα εἶχαν ἀλλάξει, ὅλα εἶχαν σκεπασθῇ μὲ πέτρας καὶ χώματα. "Ὅ,τι δὲν εἶχον καταστρέψει οἱ πόλεμοι καὶ ὁ χρόνος, εἶχεν ἐξαφανίσει ὁ θρησκευτικὸς φανατισμός. Αὐτὸς ὁ τόπος, ὅπου ἔκειτο ὁ τάφος τοῦ Σωτῆρος, ἦτο ἄγνωστος.

"Ὑστερον ἀπὸ πολλὰς ἐρεῦνας ἤρχισε τὴν ἐκκαθάρισιν μιᾶς περιοχῆς. Ἦτο ἓνας ἀπέραντος κοπρὼν, εἰς μίαν ἄκραν τοῦ ὁποίου εἶχε φυτρώσει βασιλικός. Κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην ἐκεῖ ὑπῆρχεν ὁ τάφος τοῦ Σωτῆρος.

Ἐπειτα ἀπὸ ἐπίμονον ἀνασκαφὴν πολλῶν ἡμερῶν ἀνεφάνησαν μερικὰ λείψανα, τὰ ὁποία ἀπεδείκνυν τὴν θέσιν τοῦ παναγίου μαρτυρίου.

Ἡ ἀγγελία τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος ἐγέμισεν ἀπὸ χαρὰν τὴν ψυχὴν τοῦ Κωνσταντίνου.

Ἀπὸ τὴν Θράκην, ὅπου εὕρίσκετο, διέταξε τὴν ἀνέγρεσιν ναοῦ ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου.

Ὁ ναὸς ἐκτίσθη πράγματι μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν καὶ πλοῦτον.

* * *

Ἀλλὰ ποῖαι ἦσαν αἱ ἀποδείξεις, ὅτι ἐπὶ τοῦ χώρου ἐκείνου εἶχεν ὑποστῆ τὸ μαρτύριον ὁ Θεάνθρωπος;

Κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν ἱστοριογράφων ἐντὸς τοῦ χώματος, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὸν πανάγιον Τάφον, εὐρέθησαν ἀκέραιοι τρεῖς ξύλινοι σταυροί. Ἦσαν προφανῶς ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν δύο ληστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐσταυρώθησαν μαζί Του. Σύμφωνα πρὸς τὴν παράδοσιν ὁ Σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος διεκρίθη ἐκ τῶν δύο ἄλλων ἀπὸ τὸ ἐξῆς ὑπερφυσικὸν θαῦμα.

Κατὰ πρότασιν τοῦ ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων Μακαρίου ἕκαστος ἐκ τῶν τριῶν σταυρῶν ἐτέθη διαδοχικῶς ἐπὶ ἐτοιμοθανάτου γυναικός. Οἱ δύο πρῶτοι δὲν ἔφερον κανὲν ἀποτέλεσμα. Ἀλλ' ὅταν ἔβαλαν ἐπὶ τῆς ἀρρώστου τὸν τρίτον, ἡ ἀσθενὴς ἀνέκτεσεν ἀποτόμως καὶ τελείως τὴν ὑγείαν της.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ εὐτυχὴς ἐπίσκοπος ὕψωσε πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους τὸν τίμιον Σταυρόν. Ἦθελε νὰ τὸν ἴδουν ὅλοι. Συγχρόνως ἐμοίρασαν εἰς τοὺς παρισταμένους ἀπὸ ἓνα μικρὸν κλῶνον τοῦ βασιλικοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο φυτρωμένος ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ Τάφου. Μολονότι ἐπέρασαν πολλοὶ ἡμέραι, ἀφ' ὅτου εἶχεν ἐκριζωθῆ, διετηρεῖτο θαλερώτατος.

Τὸ τίμιον ξύλον ἐκλείσθη κατόπιν εἰς ἀργυρᾶν θήκην καὶ παρεδόθη εἰς τὸν ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων. Μικρὸν μόνον τεμάχιον τοῦ Σταυροῦ παρέ-

λαβε μαζί της ἡ Ἀγία Ἑλένη. Ἐπῆρεν ἀκόμη καὶ δύο ἀπὸ τοὺς ἥλους, διὰ τῶν ὁποίων εἶχε καρφωθῇ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Θεάνθρωπος. Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν

... ὁ εὐτυχὴς ἐπίσκοπος ὕψωσε πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους τὸν τίμιον Σταυρόν.

ἐκόσμησεν ὡς εἶδος φυλακτοῦ τὸ βασιλικὸν κράνος τοῦ Κωνσταντίνου.

* * *

Αὕτῃ εἶναι, παιδιά μου, ἡ ἱστορία τῆς μεγάλης ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως.

Καὶ τώρα ἐλάτε νὰ ψάλωμεν μαζί τὸ περίφημον «ἐξαποστειλάριον» τῆς ἁγίας ἡμέρας. Τὸ γράφω ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ θὰ τὸ ψάλω μόνος μου πρῶτον. Κατόπιν θὰ μὲ συνοδεύσετε καὶ σεῖς.

Σταυρὸς ὁ φύλαξ πάσης τῆς Οἰκουμένης·

Σταυρὸς ἡ ὠραιότης τῆς Ἐκκλησίας·

Σταυρὸς τῶν βασιλέων τὸ κραταίωμα·

Σταυρὸς πιστῶν τὸ στήριγμα·

Σταυρὸς ἀγγέλων ἡ δόξα,

καὶ τῶν δαιμόνων τὸ τραῦμα.

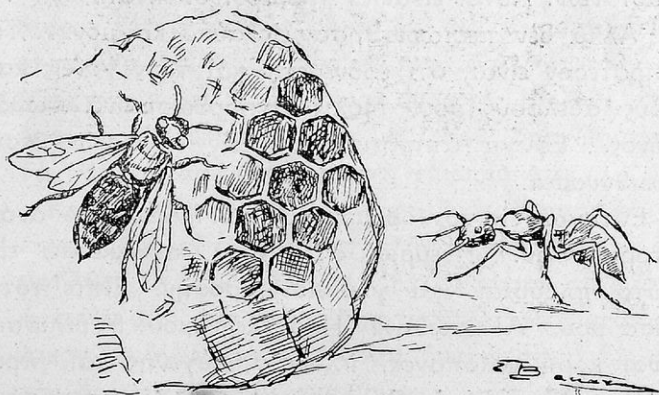
Ἐδῶ ἐτελείωσε τὸ πρῶτον μάθημα τοῦ σχολικοῦ
ἐκείνου ἔτους. Πόσα ἐξ ἴσου ἐνδιαφέροντα ἐπηκο-
λούθησαν!

Καὶ ὅμως αὐτὸ μοῦ μένει χαραγμένον ζωηρότερον
ἀπὸ κάθε ἄλλο εἰς τὴν μνήμην μου.

(Κατὰ τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν)

N. Φραγκίσκος

2. ΜΕΛΙΣΣΑ ΚΑΙ ΜΥΡΜΗΞ

Ἦσαν μέσα Σεπτεμβρίου.

Ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς κυψελίδος τῆς μία μέλισσα
ἤκουσε ἓνα πρῶτὸ ἐλαφρόν, ἀλλὰ γοργὸν βηματισμὸν
ἔξω τῆς κυψέλης.

Ἐξῆλθε σχεδὸν τρομαγμένη. Ἦρχισε νὰ παρα-

τηρῇ μὲ προσοχὴν ὀλόγυρά της. Δὲν ἔβλεπε τίποτε.

Ἐξαφνα ἀκούει ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς της ἀσθενῆ στεναγμόν. Ἔστρεψε καὶ ἀντίκρυσσε μύρμηκα. Τὸ σῶμά του, ὁ στενός του θώραξ, ὁ λεπτὸς μίσχος, ποὺ τὸν συνδέει μὲ τὴν σφαιροειδῆ κοιλίαν του, εἶχαν ζαρῶσει ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὸ κρῦον...

— Τί ζητεῖς ἐδῶ, κύριε; τὸν ἠρώτησεν ἡ μέλισσα.

Ὁ μύρμηξ ἐξηρόβηξεν, ἐξηροκατάπινε δύο-τρεῖς φορές. Ἐπειτα μὲ τόνον δειλὸν καὶ παρακλητικὸν εἰς τὴν φωνὴν ἀπήντησεν:

— Εἶμαι δυστυχής. Τὴν κατοικίαν μας, τὰς ἀποθήκας μας κατέστρεψαν πτηνά. Δὲν ἤξεύρω, τί εἶδους ἦσαν. Φαντάζομαι, ὅτι ἀνῆκαν εἰς τὸ γένος τῶν φασιανῶν. Αὐτοὶ εἶναι οἱ τρομεροὶ διῶκταί μας.

Ἄλλὰ δὲν περιωρίσθησαν εἰς αὐτὸ καὶ μόνον. Τὸ χειρότερον εἶναι, ὅτι ἐφόνευσαν καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀδελφούς μου. Μόλις κατῶρθωσα νὰ σωθῶ μόνος. Ἐφυγα ἀπηλπισμένος. Δὲν ἐγνώριζα, ποῦ διευθύνομαι.

Εὐτυχῶς εἰς τὸν δρόμον μου συνήντησα τὸ ἀνάκτορόν σου. Ἦξεύρω, ὅτι ἔχεις ἀποθηκεύσει εἰς αὐτὸ πλουσίαν καὶ γλυκεῖαν τροφήν. Εἶπα τότε μέσα μου. Ἄ! ἐσώθην! Ἡ ἀδελφή μου ἡ μέλισσα εἶναι κόρη φιλόπονός, πλουσία, εὐγενὴς καί, πρὸ πάντων, πονετική. Ὡρισμένως, ἂν ζητήσω τὴν συνδρομήν της, δὲν θὰ μοῦ τὴν ἀρνήθῃ.

Ἦλθα λοιπὸν νὰ μὲ σώσης. Ὅλη ἡ ἐλπίς μου στηρίζεται ἐπάνω σου, εἰς τὴν ἀγαθὴν σου ψυχὴν. Δῶσέ μου κάτι νὰ φάγω. Εἶμαι νηστικός καὶ ἐξηντλημένος. Ἐπὶ πλεόν ἡ νυκτερινὴ δροσοπάχνη μὲ

ἐπάγωσε. Πεινώ, κρυώνω, ἀδελφή μου! Ἡ ζωὴ μου κρέμαται ἀπὸ τὸν λαιμόν σου.....

* * *

Ἡ μέλισσα ἔμεινεν ἐπ' ὀλίγον ἀμίλητος καὶ σκεπτική. Ἐκίνησεν ἔπειτα τὴν κεφαλὴν καὶ αἱ δύο προτεταμέναι κεραφαί της ἐπέρασαν ὡς βελόναι τὴν καρδίαν τοῦ μύρμηκος. Ἐνόησεν, ὅτι κάτι δυσάρεστον θὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα της.

Μετὰ μικρὰν σιωπὴν ἡ μέλισσα μὲ φωνὴν γεμάτην ἀπὸ καλωσύνης τοῦ εἶπε:

— Φίλε μου, σὲ συλλυποῦμαι. Συμπονώ καὶ συμπάσχω διὰ τὴν τύχην σου. Πρέπει ὅμως νὰ ἐνθυμηθῇς, ὅτι σὺ κάποτε, μέσα εἰς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν καλοπέρασιν, ἐφάνης σκληρὸς πρὸς τὸν δυστυχισμένον τέττιγα. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν θὰ σὲ μιμηθῶ. Θὰ σὲ περιθάλψω, θὰ σὲ ἀνακουφίσω ὅσον ἡμπορῶ. Ἡ θύρα τῆς κυψέλης μου εἶναι ἀνοικτή. Εἴσελθε, φάγε, ὅσον μέλι θέλεις, καὶ πάρε μαζί σου, ὅσον ἡμπορεῖς. Τὸ πάθημά σου εἶναι ἀρκετὴ τιμωρία σου.....

Καὶ ὁ μύρμηξ, ἂν καὶ ἀποσβολωμένος ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν τῆς μεγαλοκάρδου ἀδελφῆς του, εἰσῆλθεν εἰς τὴν κυψέλην. Ἐκεῖ κατέπιε λαιμάργως ἀρκετὸν μέλι, συνῆλθεν, ἐφορτώθη κατόπιν μικροσκοπικὸν τεμάχιον κηρήθρας καὶ ἀνεχώρησεν. Εἰς ὅλον τὸν δρόμον του ἐμουρμούριζεν.

— Εὐλογημένη νὰ εἶσαι, καλὴ μου φίλη. Ὁ Θεὸς θὰ σὲ ἀνταμείψῃ διὰ τὴν καλωσύνην σου.

Ν. Φραγκίσκος

3. ΟΙ ΔΥΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

Ἦτο ἀπόγευμα Σαββάτου. Ὁ Κώστας Μαρόπουλος, παιδί ἑνδεκα περίπου ἐτῶν, ἔμενεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἦσχολεῖτο μὲ τὴν προπαρασκευὴν εἰς τὰ μαθήματα τῆς Δευτέρας.

Σκυμμένος ὅπως ἦτο ἐπάνω εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἤκουσε νὰ γίνεται συζήτησις μεταξὺ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πατρὸς του. Ἡ συζήτησις ἦτο σχετικὴ μὲ τὸν λογαριασμόν, πού εἶχαν μὲ τὸ γειτονικὸν παντοπωλεῖον. Ὁ παντοπώλης εἶχε στείλει ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸν μικρὸν ὑπάλληλόν του διὰ τὴν εἰσπραξίν τοῦ χρέους τῆς ἐβδομάδος.

Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Κώσταν νὰ καθίσῃ καὶ αὐτὸς νὰ καταρτίσῃ ἓνα λογαριασμόν. Ὑπέλογισε τὰ «θελήματα», τὰ ὁποῖα εἶχε κάμει εἰς τὴν μητέρα του ἀπὸ καιρόν, καὶ συνέταξε τὸν σχετικὸν λογαριασμόν διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξόφλησίν του.

* * *

Τὴν μεσημβρίαν, μόλις παρεκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν διὰ νὰ γευματίσουν, ἡ μήτηρ του εὗρεν ἐπὶ φύλλου χάρτου μέσα εἰς τὸ πινάκιόν της τὸν ἐξῆς ἀπροσδόκητον λογαριασμόν:

Ἡ μητέρα χρεωστεῖ εἰς τὸν Κώσταν:

Δι' ἑξ̄ φορές, πού ἐπῆγε νὰ πάρῃ κάρβουνα δραχ. 3

Δι' ἄλλας μικρὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας

τῆς προσέφερε

» 1

Δι' ἄρκετὰς φορές, πού ἐπῆγε καὶ ἐπῆρε ξύλα

» 2

Διὰ νὰ εἶναι καλὸ παιδί

» 1

Ὅλα-ὅλα δραχ. 7

* * *

Ἡ μήτηρ τοῦ Κώστα ἐπῆρεν εἰς τὰς χεῖράς της τὸν λογαριασμὸν χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν.....

Τὸ βράδυ, τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κώστας ἐκάθισε νὰ δειπνήσῃ, εὔρε μέσα εἰς τὸ πινάκιον του τὰς 7 δραχμὰς, μὲ τὰς ὁποίας εἶχε χρεώσῃ τὴν μητέρα του.

Ἡ χαρὰ του ὑπῆρξε μεγάλη. Τὸ πρόσωπόν του ἤστραπεν ἀπὸ φαιδρότητα. Δὲν εἶχε προσέξει ἀκόμη εἰς κάτι ἄλλο. Ὑποκάτω ἀπὸ τὰς ἐπτὰ δραχμὰς ὑπῆρχεν ἓνα σημεῖωμα....

Τὸ ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του, τὸ ἥνοιξε μὲ προφυλάξεις καὶ ἀνέγνωσεν:

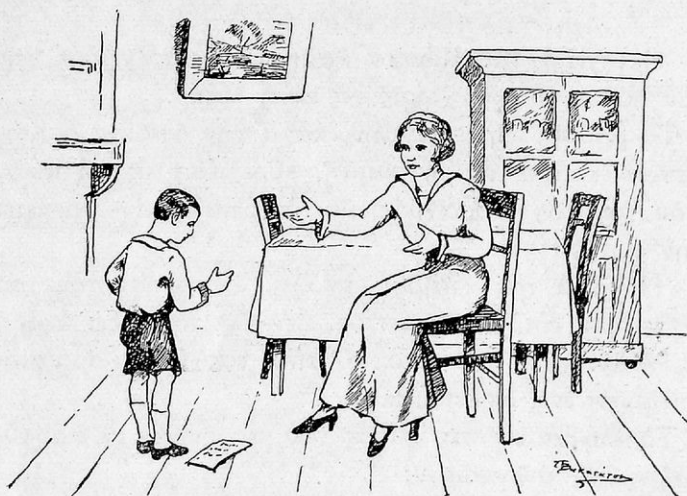
Ὁ Κώστας χρεωστεῖ εἰς τὴν μητέρα του:

Δι' ἑνδεκα ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα ἐπέ-	
ρασεν εἰς τὸ σπίτι της εὐτυχῆς . .	τί ποτε
Διὰ ἑνδεκα ἐτῶν διατροφήν	τί ποτε
Διὰ τὰς ἀσθενείας του καὶ τὰς περι-	
ποιήσεις της	τί ποτε
Διὰ τὰς συγκινήσεις, πού ἔχει δοκι-	
μάσει δι' αὐτόν	τί ποτε
Διὰ ἑνδεκα χρόνια, κατὰ τὰ ὁποῖα	
ἦτο δι' αὐτόν καλὴ μητέρα	τί ποτε
Διὰ τὸν ὑπόλοιπον καιρόν, πού θὰ	
μένῃ μαζί της	τί ποτε
Ὅλα - ὅλα. . . .	τί ποτε

* * *

Ὅταν ὁ Κώστας εἶδε τὸν καταπληκτικὸν αὐτὸν λογαριασμὸν, ἡ ὄψις του ἐσυννεφώθη, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐθολώθησαν ἀπὸ δάκρυα.

Ἐτρεξε πρὸς τὴν μητέρα του, ἐρρίφθη εἰς τὴν

‘Ο Κώστας έτρεξε πρὸς τὴν μητέρα του ...

ἀγκάλην της καὶ μὲ τρέμοντα χεῖλη τῆς εἶπεν, ἐνῶ
τῆς ἔδιδεν ὀπίσω τὰς ἑπτὰ δραχμάς:

— Μαννούλα μου, συγχώρησέ με δι’ ὅ,τι ἔκαμα.
‘Η μητέρα δὲν ὀφείλει τίποτε εἰς τὸ παιδί της. Τώρα
ἀντιλαμβάνομαι, ὅτι δὲν ἤμπορῶ ποτὲ νὰ ἀποδώσω,
ὅσα σοῦ χρεωστῶ. Ἀπὸ σήμερον γίνομαι ὑπη-
ρέτης σου, δοῦλός σου. Ποτὲ δὲν θὰ σκεφθῶ πλέον
διὰ πληρωμὴν.....

(Διασκευὴ Ν. Φραγκίσκου
ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

4. MANNA

Μάννα κράζει τὸ παιδάκι,
μάννα ὁ νιὸς καὶ μάννα ὁ γέρος,
μάννα ἀκούς σὲ κάθε μέρος...
ἄ! τί ὄνομα γλυκό!

Τὴ χαρὰ σου καὶ τὴ λύπη
μὲ τὴ μάννα τὴ μοιράζεις,
ποθητὰ τὴν ἀγκαλιάζεις,
δὲν τῆς κρύβεις μυστικό...

Εἰς τὸν κόσμον ἄλλο πλάσμα
δὲν θὰ βρῆς νὰ σὲ μαντεύη
σὰν τὴ μάννα, ποὺ λατρεύει,
σὰν τὴ μάννα, ποὺ πονεῖ.

Τὴν ὑγείᾳ της, τὴ ζωὴ της,
ὅλα ἡ μάννα τ' ἀψηφάει
γιὰ τὸ τέκνο, ποὺ ἀγαπάει,
γιὰ τὸ τέκνο, ποὺ φιλεῖ.

Ὅπου τρέχεις, πάντα ἡ μάννα
μὲ τὸ νοῦ σὲ συντροφεύει,
σὲ προσμένει, σὲ γυρεύει
μ' ἀνυπόμονη καρδιά.

Κι' ἂν σκληρὸς ἐσὺ φαρμάκια
τὴν ποτίζεις τὴν καημένη,
πάντα ἡ μάννα σὲ χορταίνει
μὲ τὰ ὀλόθερμα φιλιὰ.

Δυστυχῆς ὅποιος τὴ χάνει!
Ὁ καημὸς εἶναι μεγάλος!
Σὰν τὴ μάννα δὲν εἶν' ἄλλος
εἰς τὸν κόσμον θησαυρός.

Κι' ὅποιος μάννα πιά δὲν ἔχει,
μάννα, κρᾶζει στ' ὄνειρό του,
πάντα, μάννα, στὸν καημό του
εἶν' ὁ μόνος στεναγμός.

Γ. Μαρτινέλης

5. Η ΜΑΜΜΗ ΜΟΥ

— Καλησπέρα σας, γιαγιά. Πώς είσθε;

— Καλησπέρα, παιδί μου. "Ε! πώς θέλεις νὰ εἶμαι ! Εἶναι τώρα τρεῖς ἡμέρες, ποὺ μὲ τυραννεῖ ἓνα διαβολεμένο κρυολόγημα, ποὺ ἄρπαξα εἰς τὸ βουνό !

Αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ εἶπε μὲ σβησμένην φωνὴν ἡ ἀγαπημένη μου μάμμη, ὅταν τὴν ἐπεσκέφθην προχθές, μόλις ἔμαθα, ὅτι εἶναι ἄρρωστος.

Δὲν ἔχει παρέλθει ἀκόμη μὴν, ἀφ' ὅτου τὴν ἀφῆκα ὑγιεστάτην εἰς τὴν ἐξοχὴν. Παρὰ τὰ ἐβδομήντα πέντε χρόνια, τὰ ὁποῖα σηκώνει ἐπάνω εἰς τὴν μόλις κυρτωμένην ράχιν της, ποτὲ δὲν παρεπονέθη δι' ἀδιαθεσίαν, ποτὲ δὲν ἐχρειάσθη στήριγμα διὰ νὰ βαδίσῃ.

Τώρα τελευταῖα, ὅπως ἔμαθα, ἐπερίμενε μὲ πόθον, πότε νὰ βρέξῃ τέλος πάντων, ἔπειτα ἀπὸ τὴν παρατεταμένην καλοκαιρινὴν ἀνομβρίαν, διὰ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν πλαγιὰν τοῦ παρακειμένου βουνοῦ. Ὡνειρεύετο νὰ μαζεύσῃ «σαλιγγάρια».

"Ετσι, μόλις αἱ πρῶται σταγόνες τῆς βροχῆς ἐρράντισαν τὸ διψαλέον ἔδαφος καὶ μετ' ὀλίγον ἐφώτισεν ὁ ἥλιος τὴν κατακάθαρον ἀτμόσφαιραν, ἐπῆρεν ἓνα καλαθάκι εἰς τὸ χέρι, ἐτύλιξε τὸ πρόσωπόν της μὲ τὸ πρασινισμένον «σάλι» της καὶ ἠκολούθησε τὸ μονοπάτι, ποὺ ὁδηγεῖ εἰς τὰς κλιτῦς τοῦ βουνοῦ.

Εἰς τὸν δρόμον της ἀνεσκάλευε κάθε πέτραν, τὴν ὁποίαν συνήντα ἐμπρός της, ἠρεῦνα μὲ προσοχὴν κάθε κρυμμένον κλῶνον θάμνου, ποὺ ἐλαμπύριζεν ἀπὸ τοὺς μαργαρίτας τῆς δροσού.

Μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις καὶ ἐρεῦνας ὁ πυ-

θμήν τοῦ καλαθοῦ εἶχε σκεπασθῇ ἀπὸ τοὺς κερασφόρους ἀνιχνευτὰς τῶν θάμνων καὶ τῶν πετρῶν.

Πῶς εἶναι δυνατόν ὅμως νὰ ἀνθέξῃ ἐπὶ δύο ὥρας εἰς τὴν ὑγρασίαν τοῦ ὑπαίθρου ἕνας γηραλέος καὶ ἐξηντλημένος ὀργανισμός; Τὸ δυνατόν κρυολόγημα τῆς μάμης μου παρουσιάσθη, μόλις ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κωμόπολιν.

Εἰς τὸν δρόμον της... ἡρεῦνα μὲ προσοχὴν κάθε κρυμμένον κλῶνον θάμνου...

Δι' αὐτὸ καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ θείου μου, πλησίον τῆς ὁποίας ἔμενεν, ἠναγκάσθη νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐπάνοδόν της εἰς τὴν πόλιν.....

* * *

Καὶ τώρα, καθὼς εἶμαι καθισμένος κοντὰ εἰς τὸ προσκεφάλαιόν της καὶ βλέπω τὴν ἡρεμον, ἀλλ' ἐξαυλωμένην καὶ ὠχρὰν μορφήν της, ραγίζεται ἡ καρδιά μου. Θαρρῶ, ὅτι θέλει νὰ πτερυγίσῃ, νὰ πετάξῃ ὑψηλά.

— Ἀ! ὄχι, γιαγιά. Δὲν θὰ ἔμῃς ἀφήσῃς νὰ φύγῃς. Τί θὰ γίνωμεν χωρὶς τὴν στήριξίν σου; Κάθε λόγος σου εἶναι δι' ἡμᾶς συμβουλή, κάθε πρᾶξις Ν. Φραγκίσκου - Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἔκδ. Α' 2

σου υπόδειγμα καλωσύνης. Σὲ χρειαζόμεθα ἀκόμη, καλή μου γιαγιά.....

Τῆς ζητῶ συγγνώμην μίαν στιγμὴν καὶ ἐξέρχομαι ἀπὸ τὸν κοιτῶνά της.

Τρέχω κατ' εὐθείαν εἰς τὸ σπίτι μας. Ἀτυχῶς δὲν εὐρίσκω ἐκεῖ τὸν πατέρα μου.

Διευθύνομαι μὲ σπουδὴν εἰς τὸ κατάστημά του. Τοῦ ἀνεκοίνωσα τὰς ἐντυπώσεις μου, κάθε ἄλλο παρὰ εὐχαρίστους, ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῆς μάμμης μου. Τοῦ εἶπα, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ καλὸς ἰατρός. Τὴν ἐβλεπε βέβαια κατ' ἐκαστὴν ὁ θεράπων τῆς οἰκογενείας τοῦ θείου μου· ἀλλ' ἦτο τόση ἡ ἀνησυχία, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασα ἀπὸ τὴν ἐντύπωσιν, πού μοῦ ἀφῆκεν ἡ ὄψις της, ὥστε ἐπέμεινα εἰς τὸν πατέρα μου, ὅτι πρέπει νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ καὶ ἄλλος περισσοτερον διακεκριμένος ἰατρός.

Ὁ πατήρ μου δὲν ἔφερεν ἀντίρρησην. Ἦσθάνετο ἴσως περισσότερον ἐμοῦ ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸν πόνον διὰ τὴν ἐπικίνδυνον κατάστασιν τῆς μητρός του.

Μετέβημεν ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν διαπρεποῦς παθολόγου, τὸν παρελάβομεν ἐπ' αὐτοκινήτου καὶ διηυθύνθημεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ θείου μου.

Δόξα τῷ Θεῷ! Αἱ διαβεβαιώσεις τοῦ ἱατροῦ μετὰ προσεκτικὴν ἐξέτασιν ἦσαν καθησυχαστικά. Τὸ κρυσλόγημα τῆς μάμμης μου ἦτο ἐντοπισμένον εἰς τὰς ἀνωτέρας ἀναπνευστικὰς χώρας. Δὲν εἶχαν θιχθῇ καθόλου οἱ βρόγχοι καὶ οἱ πνεύμονες.....

Παρεκάλεσα τὸν πατέρα μου καὶ τὴν οἰκογένειαν τοῦ θείου μου νὰ μοῦ ἐπιτρέψουν νὰ παραμείνω

ὄλην τὴν νύκτα πλησίον της. "Ἡθελά νὰ τῆς κρατήσω συντροφίαν. "Ἡθελά νὰ τῆς παράσχῃ καὶ ἐγὼ μίαν ἐκδούλευσιν εἰς ἀνταπόδοσιν τῶν εὐεργεσιῶν, ποὺ τῆς ἐχρεώστων.

Ἐδέχθησαν.

"Ὀλην τὴν νύκτα δὲν ἐκοιμήθην. Ἐκαθήμην κοντά της, παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν της. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔκαμνα λεμονάδαν καὶ τῆς προσέφερα διὰ νὰ δροσίση τὰ ξηροψημμένα χεῖλη της.

Ὅσάκις τὰ βλέφαρά της ἔκλειαν, εὗρισκα κάποιαν ἀφορμὴν νὰ τὴν ἐξυπνήσω. Ἐφοβούμην, μήπως δὲν τὰ ἥνοιγε πλέον ποτέ!

Τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἔμεινα παρὰ τὴν κλίνην της σχεδὸν ἄυπνος.

Εὐτυχῶς ἡ κατάστασις της ἐκαλυτέρευεν. Ἦτο καιρὸς πλέον νὰ τὴν ἐγκαταλείψω.

Τὴν ἀνεσήκωσα ἐπὶ τῆς κλίνης της καὶ κατεφίλησα τὸ δροσερὸν ἥδη μέτωπόν της. Πόσῃ ἀνακούφισιν ἐδοκίμασα! Ὁ ἀναπαλμὸς τοῦ στήθους της ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ μου μὲ ἔκαμε νὰ αἰσθανθῶ ρῖγος. Ἀλλὰ καὶ ὁ παλμὸς τῆς καρδίας μου ἐπὶ τοῦ στήθους ἐκείνης τὴν ἐξωγόνησε. Τὸ διέκρινά εἰς τὸ ἀνάβλεμμά της, εἰς τὰ χεῖλη της.

— Καληνύκτα, γιὰγιά μου, καὶ καλὴν ἀνάρρωσιν.

— Καληνύκτα, παιδί μου. Ἡ εὐχὴ μου νὰ εἶναι πάντα ἐμπρὸς σου καὶ νὰ σὲ κυβερνᾷ....

"ὦ! τί ἄλλο καλύτερον θὰ ἤθελε κανεὶς νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα τῆς μάμμης του!

Ν. Φραγκίσκος

6. Η ΦΙΛΟΠΟΝΙΑ ΑΝΤΑΜΕΙΒΕΤΑΙ

Κατὰ τὸ 300 περίπου π. Χ. ἔζων εἰς τὴν Ἑρέτριαν τῆς Εὐβοίας δύο νέοι, ὁ Μενέδημος καὶ ὁ Ἀσκληπιάδης.

Καὶ οἱ δύο ἀνῆκον εἰς οἰκογενεῖας πτωχάς. Μὲ μεγάλας στερήσεις κατῶρθωσαν οἱ γονεῖς των νὰ διδάξουν εἰς αὐτοὺς τὰ πρῶτα γράμματα.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς φοιτήσεώς των εἰς τὸ σχολεῖον εἶχον ἐπιδείξει μεγάλην εὐφυΐαν καὶ φιλομάθειαν. Οἱ διδάσκαλοι πολλάκις συνεβούλευσαν τοὺς γονεῖς των νὰ ἀποστείλουν αὐτοὺς εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς εὐρυτέρας σπουδάς. Διότι καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ Ἀθῆναι ἦσαν τὸ κέντρον τῆς πνευματικῆς κινήσεως τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ ἀτυχεῖς γονεῖς προσεπάθουν νὰ εὕρουν τρόπον νὰ ἐκτελέσουν τὰς συστάσεις τῶν διδασκάλων, ἀλλὰ δὲν τὸ κατῶρθωναν. Τὰ οἰκονομικά των μέσα ἦσαν πολὺ πενιχρά.

Ὅταν οἱ δύο νέοι ἔφθασαν εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν των, ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πατρίδα των καὶ νὰ ἔλθουν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἡ φήμη, ὅτι εἰς τὴν ὠραίαν καὶ πολιτισμένην αὐτὴν πόλιν ἦτο εὐκολος ἡ μόρφωσις, τοὺς προσεῖλκυε.

Μετ' ὀλίγον ἔφθασαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἤρχισαν νὰ φοιτοῦν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς σχολάς.

* * *

Πολὺ ταχέως ἐγίνεν ἀντιληπτὴ ἡ πενία των εἰς τοὺς ἄλλους συμμαθητάς των. Ὅχι μόνον ἡ εὐτελής τροφή καὶ ἡ πτωχικὴ ἐνδυμασία των ἐφανερώναν,

ὅτι ἑστεροῦντο χρημάτων, ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο σοβαρώτερον. Ἐνῷ οἱ λοιποὶ πλούσιοι κατὰ τὸ πλεῖστον μαθηταὶ ἔγραφον ἐπὶ τοῦ συνήθους τότε χάρ-

του, τοῦ παπύρου, τὰς παραδόσεις τῶν διδασκάλων των, αὐτοὶ ἐχάρασσον, ὅσα ἤκουον, ἐπὶ ὀστράκων καὶ ὠμοπλατῶν βοῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ὅλην τὴν ἡμέραν ἡσχολοῦντο μὲ τὴν

ἀκρόασιν τῶν μαθημάτων των, ἦτο φανερόν, ὅτι δὲν εἰργάζοντο.

Πῶς λοιπὸν ἔζων οἱ δύο νέοι; Ποῖος ἔδιδεν εἰς αὐτοὺς χρήματα; Μήπως ἔκλεπτον; Μήπως εἶχον ἄλλους ὑπόπτους πόρους;

Τοιαῦται ὑπόνοιαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται περὶ αὐτῶν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Αἱ ὑπόνοιαι αὐταὶ ἔφθασαν μέχρι τοῦ Ἀρείου Πάγου. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἔργων τοῦ σεβασμίου ἐκείνου δικαστηρίου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τοὺς δύο ὑπόπτους.

Εὐθὺς ὑπέβαλεν αὐτοὺς εἰς ἀνάκρισιν. Ἀντὶ οἴασθαι ποτε καταθέσεως ἢ ἀπολογίας οἱ δύο νέοι παρέκάλεσαν τὸ δικαστήριον νὰ καλέσῃ ἐνώπιόν του γνωστὸν Ἀθηναῖον μυλωθρόν. Ὁ μυλωθρὸς ἐκλήθη καὶ προσῆλθεν εἰς τὴν ἀνάκρισιν.

Ἄλλ' ὅποια ἡ ἐκπληξίς τῶν δικαστῶν, ὅταν ἤκουσαν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ μάρτυρος τούτου, ὅτι οἱ δύο νέοι ἐκάστην νύκτα μετέβαινον εἰς τὸν μύλον του καὶ εἰργάζοντο μέχρι τῆς αὐγῆς διὰ νὰ ἐξοικονομήσουν ὀλίγα κέρματα!

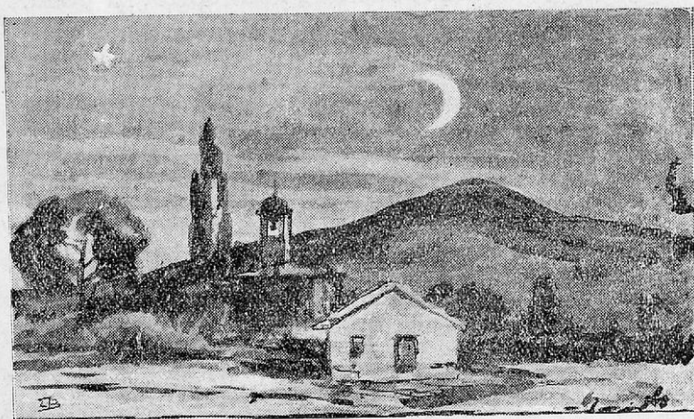
Οἱ Ἀρεοπαγῖται, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι, ἐθαύμασαν καὶ ἐπῆνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν φιλοπονίαν τῶν δύο Ἐρετριέων. Δὲν ἠρκέσθησαν ὅμως μόνον εἰς τὸν ἔπαινον. Διὰ νὰ βραβεύσουν τὴν ἀρετὴν των καὶ νὰ καταστήσουν ἀνεπτέραν τὴν συνέχισιν τῶν σπουδῶν των ἐψήφισαν ὑπὲρ αὐτῶν σημαντικὸν χρηματικὸν ποσὸν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Οἱ δύο νέοι ἀνεδείχθησαν πράγματι ἄξιοι τῆς:

συνδρομῆς τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας. Πολὺ ταχέως διεκρίθησαν μεταξύ τῶν συμμαθητῶν των. Ἀργότερον μάλιστα ἱδρυσαν εἰς τὰ Μέγαρα καὶ ἰδίαν φιλοσοφικὴν σχολήν.

Ν. Φραγκίσκος

7. Ο ΘΕΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, πρὸς τὴν δύσιν, ἔφανε τὸ πυρωμένον δρέπανον τῆς νέας σελήνης. Μετ' ὀλίγον παρουσιάσθη φεγγοβόλος ὁ Ἑσπερος.

Ἡ Μαρία, παιδίσκη 11 ἐτῶν, ἔστρεψε τὰ βλέμματά της πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἠτένισεν ἐπ' ὀλίγον μὲ τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς της τοὺς δύο ἀστέρας καὶ ἔσπευσε πρὸς τὴν μητέρα της.

— Ποιὸς τὸ ἔκαμε, μητέρα, τὸ φεγγάρι καὶ τὸν ἀποσπερίτην, ποιὸς τοὺς ἔδωκε τὸ φῶς;

Ἡ μήτηρ της, πρόην καθηγήτρια, ἀπησχολη-

μένη με τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἑσπερινοῦ φαγητοῦ, τῆς ἀπήντησε.

— Περίμενε, παιδί μου, ὀλίγον. Ὅταν θὰ τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου, θὰ σοῦ εἴπω.

Ἡ μικρὰ ἐξῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὸν ἐξώστην τῆς οἰκίας καὶ ἔστρεψεν ἐκ νέου τὰ βλέμματά της πρὸς τὸν οὐρανόν. Τώρα πλέον εἶχαν πλημμυρήσει τὸν ἀπέραντον κῆπον τοῦ ἀχανοῦς μυριάδες λαμπυρίζοντα ρόδα.

Μετ' ὀλίγον ἡ φωνὴ τῆς μητρός της ἐκάλει τὴν Μαρίαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας. Ἐκείνη ὑπήκουσεν εἰς τὴν πρόσκλησιν. Εἰσῆλθε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν συνήθη της θέσιν.

— Δὲν μοῦ λέγεις, παιδί μου, — ἤρχισε νὰ τὴν ἐρωτᾷ τότε ἡ μήτηρ της —, ποῖος σοῦ ἔκαμε τὰ ὑποδήματα, τὰ ὁποῖα ἐφόρεσες διὰ πρώτην φοράν τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεών σου;

— Ὁ κύρ Μιχάλης ὁ ὑποδηματοποιός, ἀπήντησε με ἐτοιμότητα ἡ μικρὰ.

— Καὶ ποῖος σοῦ ἔρραψε τὸ φόρεμα, ποὺ φορεῖς;

— Ἐσύ, μητέρα, ἀπεκρίθη καὶ πάλιν ἡ Μαρία.

— Τὸ βλέπεις ἐκεῖνο τὸ ὥρολόγιον, ποὺ εἶναι κρεμασμένον εἰς τὸν τοῖχον; ἠρώτησεν ἐν συνεχείᾳ ἡ μήτηρ τῆς Μαρίας. Ἡξεύρεις, ποῖος τὸ κατεσκεύασε;

— Ναί, μητέρα. Ὁ Θεῖος ὁ Νικολός.

— Ὅχι, παιδί μου. ἐκεῖνος μᾶς τὸ ἐδώρησεν, ὅταν ἐγύρισεν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν. Ἄλλος ὅμως τὸ ἔκαμεν. Ἡξεύρεις, πῶς λέγεται ὁ τεχνίτης, ποὺ κατασκευάζει ὥρολόγια;

Ἡ μικρὰ ἐσυλλογίζετο, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ. Διὰ νὰ τὴν βγάλῃ ἡ μήτηρ της ἀπὸ τὴν ἀπορίαν τῆς ἐπρόσθεσε.

— Νὰ σοῦ εἶπω ἐγώ, κόρη μου. Τὸ κατεσκεύασεν ὁ ὠρολογιοποιός. Δὲν γνωρίζομεν τὸ ὄνομά του· γνωρίζομεν ὅμως, ὅτι ἦτο γνώστης ὠρισμένης τέχνης, τῆς τέχνης τοῦ ὠρολογιοποιοῦ.

Καὶ τώρα θὰ σοῦ κάμω μίαν εὐκολωτέραν ἐρώτησιν, ἐπρόσθεσεν ἡ μήτηρ: Τὸ σπίτι μας ἐνθυμεῖσαι, ποῖοι τὸ ἔκτισαν;

—Οἱ μαστόροι, μητέρα.

— Ναί, παιδί μου. Οἱ τεχνῖται.

— Θὰ παρετήρησες ὅμως, κόρη μου, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ κτιρίου, ὅτι κάθε τεχνίτης εἰργάζετο εἰς τὸ ἰδιαιτέρον εἶδος τῆς ἐργασίας του: Ὁ ἐργάτης εἰς τὸ ἀνοιγμα τῶν θεμελίων, ὁ κτίστης εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῶν τοίχων, ὁ ξυλουργὸς εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς στέγης, τοῦ δαπέδου καὶ τῶν κουφωμάτων, ὁ ἀσβεστοχρίστης εἰς τὴν ἐπίχρισιν τῶν τοίχων. Σπάγιον εἶναι ὁ ἴδιος τεχνίτης νὰ ἡξεύρῃ πολλὰς τέχνας μαζὶ καὶ νὰ τὰς ἀσκῇ ὅλας ὁμοῦ καὶ μὲ ἴσην ἐπιτυχίαν.

Καὶ τώρα ἀπὸ ὅλην αὐτὴν τὴν συζήτησιν ποῖον εἶναι τὸ συμπέρασμα, Μαρία;

— Ὅτι κάθε πρᾶγμα, ποὺ χρησιμοποιεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας του ὁ ἄνθρωπος, τὸ κατασκευάζει κάποιος.

— Πολὺ ὠραῖα, Μαρία μου, ἀπήντησεν ἡ μήτηρ της. Ἐπομένως καὶ τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄστρα καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ κάθε τι, ποὺ βλέπομεν ὁλόγουρά μας, χρήσιμον ἢ ἄχρηστον κατὰ τὸ φαινόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸ ὅποῖον δὲν ἔκαμεν ἄνθρωπινον χέρι, κάποιος θὰ τὸ ἔξη κατασκευάσει.

— Βεβαιότατα, μητέρα, ἀπήντησεν ἡ Μαρία.

— Ὁ κάποιος αὐτός, παιδί μου, εἶναι ὁ Θ ε ὅ ς.

Αὐτὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου καὶ ὅλων τῶν πραγμάτων, ποὺ τὸν στολίζουν. Εἶναι ἓνας. Καὶ ὅμως γνωρίζει ὅλας τὰς τέχνας. Εἶναι ἄρα παντογνώστης καὶ παντεχνίτης.

Ἔπειτα βλέπεις, τί ὠραῖα, ποὺ εἶναι ὅλα Του τὰ δημιούργήματα, ἡ σελήνη, τὰ ἄστρα, ὁ ἥλιος, τὰ βουνά, τὰ ζῷα, οἱ ἄνθρωποι καὶ τόσα ἄλλα ἀκόμη; Εἶναι λοιπὸν καὶ μέγας καλλιτέχνης. Τὸ σπουδαιότερον ὅμως εἶναι, ὅτι τὰ δημιούργήματα τοῦ Θεοῦ δὲν φθείρονται καὶ δὲν καταστρέφονται, ὅπως τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ἄφθαρτα καὶ αἰώνια, ὅπως ἄφθαρτος καὶ αἰώνιος εἶναι ὁ ἴδιος.

Αὐτὸν λοιπὸν, παιδί μου, τὸν παντογνώστην, τὸν παντεχνίτην, τὸν καλλιτέχνην, τὸν αἰώνιον καὶ ἀθάνατον, τὸν Μεγάλον Θεόν, ποὺ εἶναι ἀνώτερος τῶν μυριάδων ἀνθρώπων, ἔχομεν χρέος ἡμεῖς τὰ ταπεινὰ πλάσματά του νὰ φοβούμεθα, ὅταν δὲν ἐκτελοῦμεν ὅ,τι μᾶς παραγγέλλει διὰ τοῦ στόματος τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ Του, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸν Μεγάλον αὐτὸν Θεὸν ἔχομεν καθῆκον νὰ σεβώμεθα καὶ νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ ζητοῦμεν τὴν συνδρομήν του εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς τῆς ζωῆς μας. Αὐτὸς θὰ μᾶς ἐνισχύσῃ καὶ θὰ μᾶς παρηγορήσῃ εἰς τὰς θλίψεις μας.

Ἄς εἶναι εὐλογημένον τὸ ὄνομά Του!

— Εὐχαριστῶ, μητέρα, ἀπήντησεν ἡ Μαρία, διὰ τὸ ὠραῖον μάθημα, ποὺ μοῦ ἔκαμες. Σοῦ ὑπόσχομαι, ὅτι πάντοτε θὰ ἔχω εἰς τὴν καρδίαν μου τὰς καλὰς καὶ ὠφελίμους αὐτὰς συμβουλὰς σου.

Ν. Φραγκίσκος

8. ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Μὲ κάθε πλάσμα σου κι' ἐγὼ
σ' τοῦ Σύμπαντος τὴν ἐκκλησίᾳ,
ὦ Πλάστη, Σὲ δοξολογῶ
καὶ Σοῦ ζητῶ τὴν προστασία.

* * *

Μόλις ξυπνήσω τὸ πρωὶ
καὶ πρὶν νὰ πῶ τὴν προσευχή μου,
Θεέ, ποὺ δίνεις τῇ ζωῇ,
σὲ νοιώθω μέσα στὴν ψυχὴ μου.

* * *

Στοῦ κώδωνος τοῦ πρωινοῦ
τὴν πρόσκλησι τρέχω μὲ πόθο·
Θεέ, ποὺ μοῦδωκες τὸ νοῦ,
μέσα στὴ σκέψι μου σὲ νοιώθω.

* * *

Καὶ τὴ μελέτη μου ἀρχινῶ,
τὴν πανσοφία Σου μαθαίνω,
Θεέ μου, πνεῦμα φωτεινό,
μὲ Σὲ τὰς γνώσεις μου πληθαίνω.

* * *

Στὴ λύπη μου καὶ στὴ χαρὰ
παντοτεινὰ μὲ συντροφεύεις·
Πανάγαθε, καμμιὰ φορὰ
στὴ δέησί μου δὲν κωφεύεις.

* * *

Γι' αὐτὸ σὰν πλάσμα Σου κι' ἐγὼ
τὴν καλωσύνη Σου θαυμάζω,
καὶ Πάνσοφο Δημιουργό,
Θεὸ Πατέρα Σ' ὀνομάζω.

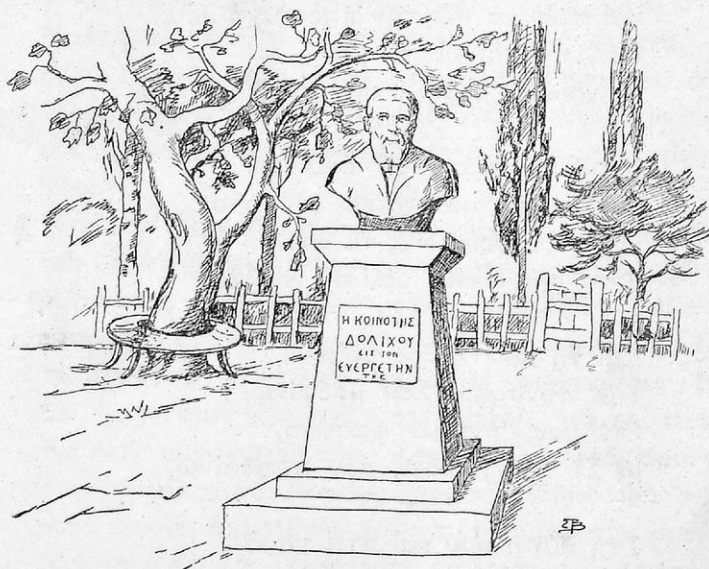
Ι. Πολέμης

9. Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΕΝΟΣ ΧΩΡΙΟΥ

1. Μία εὐτυχὴς κωμόπολις.

Τὸ περασμένον καλοκαίρι ἐπῆγα μὲ τὴν οἰκογένειάν μου νὰ παραθερίσω εἰς ἓνα χωρίον τῆς Πελοποννήσου.

Μὲ τὴν κωμόπολιν αὐτὴν οὐδεὶς δεσμός μὲ συνέ-

δεε. Δύο φίλοι μου ὅμως, οἱ ὅποιοι εἶχαν διαμείνει ἐπὶ σειρὰν θερινῶν περιόδων ἐκεῖ, μοῦ τὴν συνέστησαν ὡς θαυμάσιον τόπον θερινῆς διαμονῆς.

Μόλις ἔφθασα εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου, εὗρέθην πρὸ εὐρείας πλατείας. Πλατύκλωνοι πλάτανοι καὶ ὑπερύψηλοι λεῦκαι τὴν ἐσκίαζον. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἤτο στημένη ἐπὶ μαρμαρίνου βάθρου μία ἀνδρική

προτομή. Εἰς τὴν βάσιν τῆς στήλης ἀνέγνωσα:
Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΔΟΛΙΧΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ
ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ ΤΗΣ

Τὸ πρᾶγμα μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν. Δὲν ἡδυνά-
μην, πῶς νὰ τὸ ἐξηγήσω.

Μεγαλυτέραν ἔκπληξιν ἐδοκίμασα, ὅταν εἰσῆλθον
εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κωμοπόλεως. Θαυμαστὴ εἰκὼν
προόδου καὶ πολιτισμοῦ προσέπεσεν εὐθὺς ἀμέσως
εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου.

Οἱ δρόμοι ἦσαν καθαρῶτατοι, μὲ δενδροστοιχίας
ἀπὸ πεῦκα καὶ ἀκακίας, αἱ οἰκίαι προσήλιοι καὶ φρε-
σκοβαμμένοι.

Ἀστεῖρευντος πηγὴ μὲ πέντε κρουνοὺς ἔρρεεν εἰς
τὸ κέντρον περίπου τοῦ χωρίου. Μετ' αὐτῆς συνεί-
χετο θολωτὸν οἰκοδόμημα. Ἀνθρώποι πάσης ἡλι-
κίας εἰσῆρχοντο καὶ ἐξήρχοντο ἐκ τῆς μαρμαρί-
νης εἰσόδου του. Μοῦ εἶπαν, ὅτι ἦτο λουτρῶν.

Εἰς τὰ προαύλια τῶν οἰκιῶν ροδοκόκκινα, ζωηρὰ
καὶ εὐθυμα παιδιὰ ἐγέμιζαν τὸν ἀέρα μὲ τὰς φαιδρὰς
φωνὰς των. Μόλις μᾶς ἔβλεπαν, ἐξήρχοντο εἰς τὴν
ὁδὸν καὶ μᾶς ἐχαιρετοῦσαν μὲ σεμνότητα.

Γύρω-γύρω τῆς κωμοπόλεως ὑψοῦντο ἀναδασω-
μένοι βαθυπράσινοι λόφοι.

— Δὲν ἔχουν ἄδικον οἱ φίλοι μου, εἶπα ἀπὸ μέσα
μου. Ἐδῶ εἶναι γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Κωμόπολις μὲ
ἄφθονα νερὰ καὶ λουτρά, μὲ πλοῦτον πρασίνου δὲν
ἔμπορεῖ παρὰ νὰ ἔχη ὑγείαν.

Ἐπειτα ὅλα αὐτὰ σημαίνουν, ὅτι εἶναι καὶ πολι-
τισμένη. Τὸ δεικνύει ἄλλωστε ἡ συμπεριφορὰ μεγά-
λων καὶ μικρῶν καὶ ἡ καθαριότης, ποὺ ἐπικρατεῖ.

2. "Αλλαι πρόοδοι τῆς κωμοπόλεως.

Τὴν πρώτην ἡμέραν ἐγκατεστάθημεν εἰς ἓν ἐκ τῶν ξενοδοχείων τῆς κωμοπόλεως.

Τὴν ἐπομένην μία νέα περιπλάνησις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ χωρίου διὰ τὴν εὐρεσιν καταλλήλου οἰκήματος πρὸς ὀριστικὴν ἐγκατάστασιν συνεπλήρωσε τὰς ἀγαθὰς ἐντυπώσεις τῆς πρώτης ἡμέρας.

Εἶδα τὸ δημοτικὸν σχολεῖον καὶ ἡσθάνθην ἔκπληξιν μαζὶ μὲ χαράν. Ἦτο κτισμένον μὲ ὅλους τοὺς κανόνας τῆς σχολικῆς ὑγιεινῆς.

Εἶδα τὴν ἐκκλησίαν, μίαν ἀρκετῶν διαστάσεων καὶ κομψὴν ἐκκλησίαν, καὶ παρ' αὐτὴν ὠραιότατον κωδωνοστάσιον.

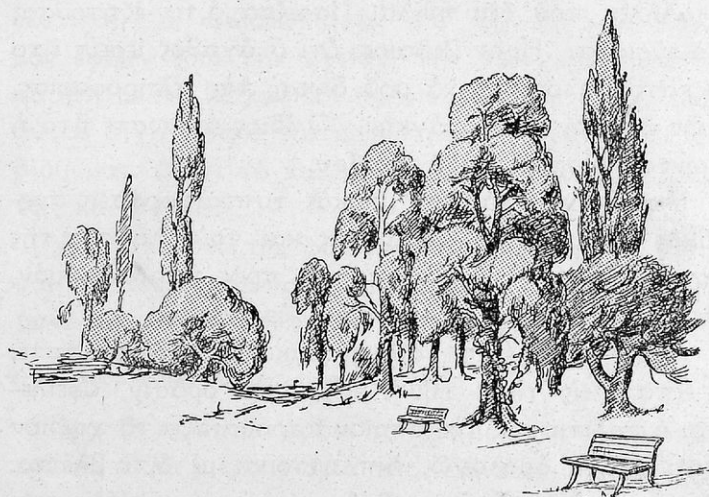
Ἀκόμη καὶ τὸ κτίριον τῆς κοινοτικῆς ἀρχῆς δὲν ἦτο ἀπὸ τὰ συνήθη. Ὡμοίαζε μᾶλλον πρὸς οἰκοδομὴν πόλεως κτισμένην κατὰ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Εἰς ἀπόστασιν διακοσίων περίπου μέτρων ἀπὸ τοῦ χωρίου ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας ἀντίκρυστα χαριτωμένον ἀλσύλλιον. Ἐπροχώρησα ἕως ἐκεῖ καὶ εὐρέθην πρὸ ἀληθινοῦ παραδείσου. Ὑπερύψηλοι εὐκάλυπτοι καὶ λεῦκαι μὲ ἀναρριχητικὰ φυτὰ ἐπ' αὐτῶν ἐσχημάτιζον θαυμασίας σκιάδας. Κατ' ἀραιὰ διαστήματα εἶχαν τοποθετηθῇ θρανία. Ἐπ' αὐτῶν ἀνεπαύοντο οἱ περιπατηταί.

"Ολαὶ αὐταὶ αἱ ἐνδείξεις τοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ παρούσιαζε τὸ χωρίον, μὲ ἀφῆκαν, ὁμολογῶ, ἐνεόν. Δὲν ἔβλεπα τὴν ὥραν νὰ ἐπικοινωνήσω μὲ κανένα ἀνεπτυγμένον ὅπωςδὴποτε κάτοικον. "Ἦθελα νὰ

λάβω πληροφορίας διὰ τὸ παράδοξον αὐτὸ φαινόμενον, τὸ ὁποῖον ἐνεφάνιζε μία ἀπόμερος κωμὸ-πολις.

Ἐκεῖνο, πού εἶχα ἀντιληφθῇ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἀλλὰ κάπως ἀόριστα, ἦτο, ὅτι ἡ παρατηρουμένη εἰς τὸ χωρίον πρόοδος συνεδέετο μὲ τὸν ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου τὴν προτομὴν εἶχα ἴδει εἰς τὴν πλατεῖαν...

Ἐπερύφηλοι εὐκάλυπτοι καὶ λεῦκαι μὲ ἀναρριχητικὰ φυτὰ ἐπ' αὐτῶν ἐσχημάτιζον θαυμασίας σκιάδας.

3. Ἡ ἐπιθυμία μου ἱκανοποιεῖται.

Ἀφοῦ ἐγκατεστάθην εἰς μίαν οἰκίαν μὲ ἀνατολικὴν καὶ μεσημβρινὴν πρόσοψιν, ἤρχισα νὰ μεταβαίνω κάθε πρωὶ μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων μου εἰς τὸ μαγευτικὸν ἀλσύλλιον, περὶ τοῦ ὁποίου ὡμίλησα ἀνωτέρω.

Τὴν τετάρτην ἀκριβῶς πρωΐαν, ἀφ' ὅτου ἤρχισα

νά συχνάζω ἐκεῖ, συνήντησα τὸν ἕτερον ἐκ τῶν δύο ἱερέων τοῦ χωρίου.

Ἦτο σεβάσμιος γέρων μὲ λευκὴν ὥς ἀπὸ λινάρι γενειάδα, μὲ ὕφος μελίχιον. "Ὅπως μοῦ εἶπε κατόπιν ὁ ἴδιος, ἦτο καὶ συνταξιοῦχος δημοδιδάσκαλος.

Τὸν ἐκαλημερίσαμεν μὲ ὑπόκλισιν καὶ ἡσπάσθημεν τὴν δεξιάν του. Μᾶς ἐκάλεσε νὰ καθίσωμεν πλησίον του.

"Ἄλλο ποὺ δὲν ἤθελα. "Ἰσα-ἴσα ὅ,τι ἐζητοῦσα, τὸ εὔρισκα. "Ἡμην βέβαιος, ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς ἦτο ὁ καταλληλότερος νὰ μοῦ δώσῃ τὰς πληροφορίες, τῶν ὁποίων εἶχα ἀνάγκην. Ὁ ἴδιος ἄλλωστε ἦτο ἡ ζωντανὴ ἱστορία τοῦ χωρίου.

Ἀφοῦ ἀντηλλάξαμεν μερικὰς τυπικὰς φράσεις σχετικὰς μὲ τὴν προέλευσίν μας καὶ τοὺς λόγους τῆς προτιμήσεως τοῦ χωρίου του πρὸς παραθερισμόν, ἀπετόλμησα μίαν ἀδιάκριτον ἐρώτησιν:

— Δὲν μοῦ λέγετε, σᾶς παρακαλῶ, αἰδεσιμώτατε, —εἶπα— εἰς τίνος τὴν εὐεργετικὴν δρᾶσιν ὀφείλεται ὁ πολιτισμὸς, τὸν ὁποῖον παρουσιάζει τὸ χωρίον σας; Διότι, ὁμολογῶ, ἐκπλήττομαι μὲ ὅ,τι βλέπω. Χωρὶς νὰ θέλω νὰ προσβάλω τοὺς συγχωρίους σας, εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὄχι ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, ἀλλ' ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ὠρισμένου ἢ ὠρισμένων ἀνθρώπων θὰ ἐδημιούργησαν αὐτὸ τὸ θαῦμα.

Ὁ ἱερεὺς ἐκίνησε δύο τρεῖς φορές τὴν πάλλευκον κεφαλὴν του, ἐθώπευσε τὴν πλουσίαν γενειάδα του, ἐκτύπησεν ἐλαφρὰ καὶ κατ' ἐπανάληψιν τὴν ράβδον του ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐμειδίασε καλοκάγαθον μειδίαμα καὶ μοῦ ἀπεκρίθη.

— Δὲν ἔχετε ἄδικον, τέκνον μου. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ νὰ γίνη κάτι καλὸν καὶ χρήσιμον πρέπει νὰ εὐρεθῇ ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος νὰ δώσῃ τὴν ὠθησιν. Αἱ λαϊκαὶ μᾶζαι παρασύρονται εὐκόλως εἰς τὸ καλόν, ὅπως ἄλλωστε καὶ εἰς τὸ κακόν. Ἀρκεῖ νὰ εὐρεθῇ ὁ εὐφυής ἢ ὁ ἐπιτήδειος, ὁ ἡθικὸς ἢ ἀνῆθικος λαοπλάνος. Εὐτυχῶς διὰ τὸ χωρίον μας εὐρέθη ὁ εὐφυής καὶ ὁ ἡθικός. Εὐρέθη πρὸ πάντων ὁ προοδευτικός, ὁ φιλόανθρωπος καὶ φιλόπατρις. Αὐτὸς μᾶς ἔφερεν ἐδῶ τὴν ὑγείαν, τὴν καθαριότητα, τὴν χαράν, μὲ ἓνα λόγον τὸν πολιτισμόν. Τὸν πολιτισμόν αὐτὸν σιγὰ - σιγὰ τὸν κατεστήσαμεν συνήθειαν τοῦ βίου μας. Διότι τὸ καλὸν ἢ τὸ κακὸν εἶναι κυρίως ἕξις καὶ ἄσκησις.

Ἄλλ' ἀφήνω τὰς φιλοσοφικὰς θεωρίας καὶ ἔρχομαι εἰς τὸ προκείμενον. Εἶμαι πρόθυμος νὰ ἱκανοποιήσω τὴν περιέργειάν σας. Ἀρχίζω.

4. Ἡ κωμόπολις ὅπως ἦτο ἄλλοτε.

Πρὸ 45 περίπου ἐτῶν τὸ χωρίον μας ἦτο ὅπως καὶ τὰ ἄλλα μικρὰ χωρία τῆς Ἑλλάδος. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὀλίγα βρωμερὰ καλυβόσπιτα.

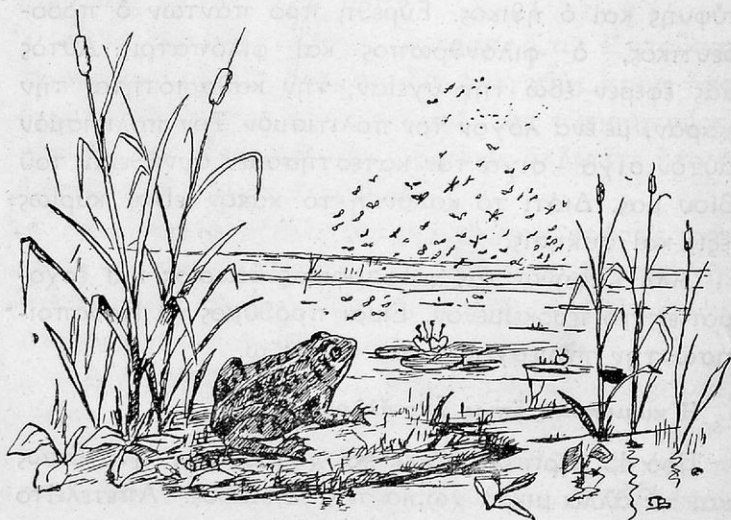
Νερὸν εἶχεν ὀλίγον. Μία ἀβαθής, μακρὰ καὶ στενὴ πηγὴ ἐτροφοδοτεῖ ὁλόκληρον τὸ χωρίον.

Εἰς τοὺς δρόμους ἐκυκλοφόρουν ἀνενόχλητα πρόβατα, αἶγες, ἀκόμη καὶ χοῖροι.

Ἐδῶ, ὅπου καθήμεθα αὐτὴν τὴν στιγμὴν, ἐξετείνετο ἓνα ἀπέραντον ἔλος. Οἱ βάτραχοι μὲ τὰ κοάσματά των δὲν μᾶς ἄφηναν τὴν νύκτα νὰ ἡσυχάσωμεν. Τὸ χειρότερον ὅμως ἦτο, ὅτι οἱ ἀνωφε-

Ν. Φραγκίσκου - Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἐκδ. Α' 3

λεῖς κώνωπες, οἱ ὅποιοι ἐπολλαπλασιάζοντο καταπληκτικῶς ἐντὸς τοῦ ἔλους, ὑπενόμεον τὴν ὑγείαν μας. Πρόσωπα χλωμά, μάτια βαθουλωμένα, σώματα καχεκτικά, ἀληθινὰς σκιάς ἔβλεπες νὰ πλανῶνται εἰς τοὺς δρόμους. Τὸ καλοκαίρι ἰδίως οἱ πυρετοὶ μᾶς ἐθέριζαν. Τὸ χωρίον ἐκινδύνευε νὰ ἐρημωθῇ.

Ἐδῶ....ἐξετείνετο ἓνα ἀπέραντον ἔλος.

Εὐτυχῶς εὐρέθη ὁ ἄνθρωπος, πού τὸ ἔσωσε καὶ τὸ μετέβαλεν ἀπὸ κολάσεως εἰς παράδεισον ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν. Χάρις εἰς τὴν στοργὴν τοῦ πρὸς τὸν τόπον, ὅπου εἶδε τὸ φῶς τῆς ζωῆς, χάρις εἰς τὰ φιλόανθρωπα αἰσθήματά του, χάρις ἀκόμη εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα, ἣ ὁποία τὸν διέκρινε, συνετέλεσθη τὸ θαῦμα, πού βλέπετε ἐνώπιόν σας. Ἀξίζει νὰ μάθετε τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι

πολὺ ἐνδιαφέρουσα καὶ διδακτική. Ἐξ ἄλλου συνδέεται μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ χωρίου.

Τὴν γνωρίζω εἰς τὰς λεπτομερείας. Ὅ,τι κενὸν εἶχα εἰς τὰς γνώσεις μου περὶ αὐτοῦ, μοῦ τὸ συνεπλήρωσε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ ἴδιος.

5. Ὁ εὐεργέτης τοῦ χωρίου εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν του.

Ὡνομάζετο Πέτρος. Ἦτο μόλις δέκα ἐτῶν, ὅταν ἔχασε τὸν πατέρα του.

Ἡ μήτηρ του διὰ νὰ «ἀναστήσῃ», ὅπως ἔλεγε, τὰ ὀρφανὰ της— αὐτὸν καὶ τὴν μικρὰν ἀδελφήν του Μαρίαν— ἠναγκάσθη νὰ «ξενοδουλεύῃ».

Οὔτε χρήματα, οὔτε ἀκίνητον περιουσίαν ἀφῆκεν ὁ μακαρίτης σύζυγός της. Ὅταν ἦτο εἰς τὴν ζωὴν, συνετήρει τὴν οἰκογένειάν του μὲ τὴν καθημερινὴν ἐργασίαν του. Ἐνα χαμόσπιτον ἦτο ἡ μόνη κληρονομία, τὴν ὁποίαν τοὺς ἐγκατέλειψε.

Μὲ μεγάλας στερήσεις κατώρθωσεν ὁ Πέτρος νὰ τελειώσῃ τὴν Τετάρτην τάξιν τοῦ δημοτικοῦ. Ἦτο 12 ἐτῶν τότε. Μολονότι ἄριστος μαθητής, εἶχε καθυστερήσει δύο ἔτη. Εἰς τὴν Τρίτην τάξιν προσεβλήθη ἀπὸ ἐλονοσίαν, ἡ ὁποία τὸν ἠνάγκασε νὰ διακόψῃ ἐπὶ μακρόν. Ὀλίγον ἔλειψε μάλιστα νὰ ἀποθάνῃ...

Μίαν ἐσπέραν τῶν ἀρχῶν Ἰανουαρίου τοῦ ἐπομένου ἔτους, μόλις ἐτελείωσαν τὸ ἐξ ὀσπρίων λιτότατον δεῖπνόν των, ὁ μικρὸς εἶπεν εἰς τὴν μητέρα του:

—Μάννα, δὲν εἶναι κατάστασις αὕτη. Νὰ δουλεύῃς σὺ μόνη νὰ συντηρῇς τρεῖς ἀνθρώπους, πηγαίνει πολὺ. Πρέπει νὰ κοιτάξωμεν, πῶς θὰ οἰκονομήσωμεν ἀλλέως τὰ πράγματα. Εἶναι ἐντροπὴ καὶ ἁμαρτία....

— “Ε τί νὰ κάμωμεν, γυιόκα μου, διέκοψε μὲ ἀναστεναγμὸν ἢ πονεμένη χήρα. Ἔτσι τὸ ἤθελεν ὁ Θεός, ἅς εἶναι δοξασμένον τὸ ὄνομά Του. Ἄν παύσω ἐγὼ νὰ δουλεύω, ποῖος θὰ μᾶς συντηρῇ;

— Ἐγὼ, μητέρα, ἐγὼ, ἀπήντησε μὲ παιδικὴν σοβαρότητα ὁ Πέτρος. Πρέπει νὰ ξενιτευθῶ. Ἐκεῖ θὰ ἐργάζωμαι νὰ σοῦ στέλλω. Εἶναι ἀνάγκη νὰ παύσης νὰ δουλεύης ὑπερβολικά. Δὲν βλέπεις, πόσον σὲ ἔχει ἐξαντλήσει ἡ ἀδιάκοπος καὶ κοπιαστικὴ ἐργασία;

— Καὶ τί ἐργασίαν, παιδί μου, εἶσαι εἰς θέσιν νὰ κάνης ἐσὺ καὶ νὰ κερδίζης, παρετήρησεν ἡ μήτηρ του. Τὸ πολὺ-πολὺ θὰ βγάζης νὰ ζῇς. Ἄλλ’ ἂν πρόκειται νὰ φύγης ἀπὸ κοντά μου διὰ τὸ ψωμί σου, τότε ἅς λείπη. Εἶμαι ἱκανὴ ἀκόμη νὰ σοῦ τὸ δίδω ἐγὼ. Εἰς τὰ ξένα περιστοιχίζουσιν τὸν ἄνθρωπον χίλιοι κίνδυνοι. Καὶ σὺ εἶσαι τόσο μικρός!

— Ὅχι, μητέρα! Τὸ ἐπῆρα ἀπόφασιν, ἐπανελάβεν ἔντονώτερον ὁ Πέτρος. Θὰ ξενιτευθῶ. Ἐχὼ τὴν ιδέαν, ὅτι γρήγορα θὰ ἡμπορῶ νὰ σοῦ στέλλω κάτι διὰ νὰ συντηρῇς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὴν ἀδελφὴν μου.

6. Ἡ μήτηρ συγκατατίθεται νὰ ξενιτευθῇ ὁ υἱὸς της.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἔληξεν ἕως ἐδῶ ἡ συζήτησις. Ἐπέρασεν ἕκτοτε ἀρκετὸς καιρὸς.

Ἐξαφνα ἓνα αἰφνίδιον περιστατικὸν ἐπέδρασεν ἀποτελεσματικῶς ἐπὶ τῶν σκέψεων τοῦ Πέτρου καὶ τῶν δισταγμῶν τῆς μητρός του.

Ὁ ἰατρὸς τοῦ χωρίου ἦλθεν ἓνα μεσημέρι εἰς τὸ σπίτι των καὶ ἐζήτησε τὴν ἐξόφλησιν τοῦ λογαρια-

σμοῦ του. Εἶπεν, ὅτι λόγῳ τῆς ἀνεχείας των ἤργησε νὰ τοὺς ἐνοχλήσῃ. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον, ἐπρόσθεσε, θὰ ἐκπέσῃ τὸ μεγαλύτερον ποσὸν ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ὀφειλῆς των. Τὸ ὑπόλοιπον ζητεῖ, λέγει, νὰ τὸ λάβῃ ὅσον τὸ δυνατόν γρηγορώτερα. Ἔχει καὶ αὐτὸς ἀνάγκας. Ἡ ἀπαίτησις του ἄλλωστε εἶναι μικρά. Ἀντιπροσωπεύει μόνον τὴν ἀξίαν τῶν φαρμάκων, τὰ ὅποια ἐχορήγησεν εἰς τὸν μακαρίτην κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας του. Ὅσον διὰ τὰς ἐπισκέψεις του, συνεπλήρωσεν, αὐτὰς τὰς χαρίζει....

Μήτηρ καὶ υἱὸς ἀλληλοεκοιτάχθησαν μὲ βλέμμα ἐρωτηματικόν. Ὅταν δὲ ὁ ἰατρὸς ἀνεχώρησεν, ἀφοῦ ἔλαβε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς χήρας, ὅτι θὰ κάμῃ τὰ ἀδύνατα δυνατὰ διὰ νὰ τὸν πληρώσῃ, ὁ Πέτρος ἐστράφη καὶ εἶπεν εἰς τὴν μητέρα του:

— Μάννα, ἔφθασεν «ὁ κόμπος στὸ χτένι». Καιρὸς ἀναβολῆς δὲν ὑπάρχει. Αὔριον πρέπει νὰ φύγω διὰ τὰς Ἀθήνας. Πρέπει νὰ κοιτάξω νὰ βγάλω τὸ χρέος τοῦ ἱατροῦ. Ἄλλο δὲν μᾶς μένει. Ἐκτὸς ἂν θέλῃς νὰ πωλήσῃς τὴν «καλύβα» μας νὰ μείνωμεν εἰς τοὺς πέντε δρόμους. Καὶ ὅσον δι' ἐμὲ δὲν μὲ πειράζει· μὲ μέλει ὅμως καὶ μὲ παραμέλει διὰ σὲ καὶ τὴν ἀδελφήν μου. Εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ φύγω.

Ἡ μήτηρ ἐχαμήλωσε τὴν κεφαλὴν καὶ δὲν εἶπε λέξιν. Ἐνας ἰσχυρὸς λυγμὸς μόνον καὶ δύο χονδρὰ δάκρυα, ποὺ ἐκύλησαν ἐπὶ τῶν ὠχρῶν παρειῶν της, ἐφανέρωναν τὸν ἄγῶνα, ὁ ὁποῖος ἐγίνετο εἰς τὰ στήθη της.

Τέλος, ὅταν ἀνέκτησε κάπως τὴν ἡρεμίαν της, εἶπε:

— Πήγαινε, παιδί μου, εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ

καὶ τὴν ἰδικήν μου. Αὐταὶ νὰ σὲ κυβερνοῦν. Ἀπ' αὐτοῦ, ποὺ πηγαίνεις, νὰ προσέχῃς. Ὑπάρχουν καλοὶ καὶ κακοὶ δρόμοι. Ἐσὺ νὰ ἀκολουθῇς πάντοτε τὸν καλόν. Νὰ σέβῃς τοὺς μεγαλυτέρους σου, νὰ τιμᾷς τοὺς κυρίους, πλησίον τῶν ὁποίων θὰ ζῇς, νὰ ἀγαπᾷς τὴν ἐργασίαν, νὰ ἐκτελῇς τὰ καθήκοντά σου ὡς χριστιανός, νὰ συχνάζῃς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ μὴ σπαταλᾷς τὰ χρήματά σου, νὰ μαζεύῃς ἔνωρὶς εἰς τὸ σπίτι σου, νὰ εἶσαι τακτικὸς εἰς τὴν ἐργασίαν σου.

Μόλις φθάσῃς εἰς τὰς Ἀθήνας, νὰ ζητήσῃς τὸν ἐξάδελφόν μου Φῶτον Πανόπουλον. Ἔχει μαγαζὶ εἰς τὴν ὁδὸν Πειραιῶς. Ἐκεῖνος θὰ σὲ ὁδηγήσῃ, τί θὰ κάμῃς καὶ θὰ σὲ προστατεύσῃ.

Πήγαινε εἰς τὴν εὐχὴν μου, παιδί μου, ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ νέος βαθὺς ἀναστεναγμὸς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἀναπαλλομένου στήθους της.

7. Ὁ Πέτρος ἀποχαιρετίζει τοὺς φίλους του.

Ὁ Πέτρος ἤκουσε μὲ ἐξαιρετικὴν χαρὰν τὴν συγκατάθεσιν τῆς μητρὸς του. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥραν νὰ νυκτώσῃ, νὰ ἐξημερώσῃ ἡ ἄλλη ἡμέρα, νὰ ἔλθῃ τὸ μεσημέρι, νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν καὶ νὰ ἐπιβιβασθῇ τῆς ἀμαξοστοιχίας διὰ τὴν «μεγάλην πολιτείαν».

Τὸ ἀπόγευμα ἐξῆλθεν ἐκ τῆς οἰκίας του νὰ συναντήσῃ διὰ τελευταίαν φορὰν τοὺς συνομηλίκους καὶ φίλους του. Ἦθελε νὰ τοὺς ἀποχαιρετίσῃ, πρὶν φύγῃ διὰ τὴν πρωτεύουσαν.

Τοὺς εἶπεν, ὅτι αὖριον ἀναχωρεῖ διὰ τὰς Ἀθήνας, ὅπου πρόκειται νὰ σπουδάσῃ «μηχανικός».

“Ολοὶ σχεδὸν ἐξέφρασαν τὴν λύπην των διὰ τὸν αἰφνίδιον ἀποχωρισμόν. Ὀλίγοι μόνον ὑπεδέχθησαν τὴν δῆλωσίν του περὶ σπουδῶν μὲ εἰρωνείας καὶ σκώμματα. Τοῦ ηὐχέθησαν μάλιστα περιπαικτικῶς: Στὸ καλὸ, κύριε μηχανικέ!

Οἱ ἄλλοι, οἱ πολλοί, τὸν ἀπεχαιρέτισαν μὲ δάκρυα....

8. Ὁ Πέτρος ὑπηρέτης εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν του εἰς τὰς Ἀθήνας παρέλαβε τὸν Πέτρον ἓνα πρωὶ ἐκ τῆς οἰκίας του ὁ Φῶτος Πανόπουλος καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ παντοπωλεῖόν του.

Ὁ μικρὸς ἐκάθισε συνεσταλμένος εἰς μίαν γωνίαν ἀπόμερον. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μόνον, ὅσάκις ὁ καταστηματάρχης ἔδιδε κάποιαν διαταγὴν εἰς τὸν ὑπάλληλόν του, ὁ Πέτρος ἐσηκώνετο ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ τὴν ἐκτελέσῃ αὐτός. Ἐν τῷ μεταξύ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κατάστημα εὐπρόσωπος καὶ περιποιημένος κύριος. Ἦτο ὁ κ. Βαρδαμπᾶς, μηχανικὸς τὸ ἐπάγγελμα, πελάτης τοῦ καταστήματος.

— Ἀπ’ ἐδῶ, κ. Βαρδαμπᾶ, εἶναι τὸ παιδί, διὰ τὸ ὁποῖον σᾶς ἔλεγα χθές, εἶπεν εἰς τὸν μηχανικὸν ὁ Πανόπουλος. Εἶναι πρόθυμον, ὅπως φαίνεται, καὶ φιλότιμον. Ἐλπίζω, ὅτι δὲν θὰ μετανοήσετε, ἂν τὸ πάρετε εἰς τὸ σπίτι. Γνωρίζει καὶ ὀλίγα γραμματικά. Χθές τὸ βράδυ ἔλυσε μὲ καταπληκτικὴν εὐκολίαν

ένα πρόβλημα τοῦ υἱοῦ μου, ποῦ εἶναι μαθητὴς τῆς δευτέρας τάξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Ὁ Βαρδαμπᾶς ἐστράφη πρὸς τὸ παιδίον καὶ τὸ ἐκοίταξε μὲ γλυκύτητα. Ἀπὸ τὰς ὀλίγας λέξεις, τὰς ὁποίας τοῦ ἀπηύθυνεν, ἀντελήφθη, ὅτι ἦτο πράγματι ἀρκετὰ εὐφυές.

— Παρακαλῶ, κύριε Πανόπουλε, νὰ ὁδηγήσῃ τὸν μικρὸν εἰς τὸ σπῆτι μου ὁ ὑπάλληλός σας.

9. Αἱ πρῶται ἐντυπώσεις τοῦ κυρίου του.

Μετά τινας ἑβδομάδας ὁ μηχανικὸς εἰσῆλθε γελαστός εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Πανοπούλου. Μόλις ἀντίκρουσε τὸν παντοπώλην, τοῦ εἶπεν:

— Εὐχαριστῶ, κύριε Πανόπουλε, διὰ τὸ παιδί. Εἶναι ἀληθινὸν εὖρημα. Ἐδοκίμασα τὴν τιμιότητά του, τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν προθυμίαν του καὶ ἔμεινα ἐνθουσιασμένος. Βλέπω, ὅτι ἔχει ὄρεξιν καὶ διὰ γράμματα. Ὅσάκις μελετᾷ ἡ κόρη μου εἰς τὸ γραφεῖόν της, πηγαίνει δειλὰ - δειλὰ κοντά. Εἰς τὰς τυχόν ἐρωτήσεις της ἐπὶ τοῦ μαθήματος τῆς ἡμέρας ἀπαντᾷ εὐστόχως.

Τὸν ἔχω παρακολουθήσει ἐπανειλημμένως. Ἄν ἐξακολουθῇ νὰ δεικνύῃ τὴν αὐτὴν διαγωγὴν, θὰ σκεφθῶ ἀργότερα, τί ἡμπορεῖ νὰ γίνη.....

10. Ὁ Πέτρος δεικνύει ἐνώρις ἐνδιαφέρον διὰ τὴν οἰκογένειάν του.

Ἐπλησίαζαν ἤδη αἱ ἡμέραι τοῦ Πάσχα. Ἡ κυρία τοῦ Πέτρου κατόπιν συνεννοήσεως μὲ τὸν σύζυγόν της συνέστησεν εἰς τὸν μικρὸν νὰ τελειώσῃ γρήγορα

τὴν ἐργασίαν του. Θὰ μεταβοῦν, τοῦ εἶπεν, εἰς κα-
τάστημα ἐτοιμῶν ἐνδυμάτων νὰ τοῦ ἀγοράσῃ μίαν
καινουργῇ ἐνδυμασίαν διὰ τὸ Πάσχα.

Ὁ Πέτρος ἐφάνη, ὅτι ἐστενοχωρήθη. Δὲν εἶχε τὴν
τόλμην νὰ φέρῃ ἀντίρρησης εἰς τὴν κυρίαν του. Ἀπὸ
τὴν ὅλην ἐν τούτοις στάσιν του κάτι ὑπωπτεύθη
ἐκείνη. Δὲν ἐκρατήθη καὶ τὸν ἠρώτησε.

— Διατί, παιδί μου, ἔμεινες συλλογισμένος; Μή-
πως τυχὸν δὲν σοῦ ἀρέσουν τὰ ἔτοιμα ροῦχα, ἀλλὰ
θέλεις νὰ σοῦ τὰ παραγγείλωμεν;

— Ὅχι, κυρία, ἀπήντησε μετὰ τινὰς δισταγμοὺς
ὁ μικρός. Κάτι ἄλλο μὲ στενοχωρεῖ. Ἐκεῖ κάτω εἰς
τὴν πατρίδα μου ἡ μητέρα μου καὶ ἡ ἀδελφή μου
ὑποφέρουν, πεινοῦν, καὶ ἐγὼ ἐδῶ νὰ φορέσω και-
νούργια ροῦχα; Ὅχι, καλή μου κυρία. Τὰ ἐνδύματά
μου εἶναι ἀρκετὰ γερά καὶ καθαρὰ ἀκόμη. Δὲν εἶναι
ἀνάγκη νὰ φορέσω νέα. Τὸ ποσόν, ποὺ θὰ διαθέσετε
διὰ τὴν ἐνδυμασίαν μου, στείλετέ το καλύτερα εἰς
τὴν μητέρα μου νὰ περάσῃ τὰς ἀγίας ἡμέρας, ποὺ
θὰ μᾶς ἔλθουν. Ἴσως φθάσουν νὰ δώσῃ κάτι καὶ
εἰς τὸν ἱατρόν.

— Ποῖον ἱατρόν; διέκοψεν ἡ κυρία Βαρδαμπᾶ.

— Νά. Τοῦ χωρίου μας. Τοῦ χρεωστοῦμεν ἀπὸ τὸν
καιρὸν τῆς ἀσθενείας τοῦ μακαρίτου τοῦ πατέρα μου
καὶ μᾶς βιάζει....

Ἴσως ὁ Πέτρος νὰ ἤθελε νὰ προσθέσῃ ἀκόμη κάτι,
ἀλλ' ἡ ἀποχώρησις τῆς κυρίας εἰς τὸν κοιτῶνα,
ὅπου ἀνεπαύετο ὁ σύζυγός της, τὸν ἔκαμε νὰ δια-
κόψῃ.

11. Ὁ κ. Βαρδαμπᾶς στέλλει χρηματικὸν βοήθημα εἰς τὴν μητέρα τοῦ Πέτρου.

Κατὰ τὰς 5 μ. μ. ἡ οἰκοδέσποινα ἐφώνησε τὸν Πέτρον ἐκ τοῦ δωματίου του. Τοῦ εἶπε νὰ ἐτοιμασθῇ, διότι θὰ τὸν πάρῃ μαζί της εἰς τὰ καταστήματα.

Ὁ Πέτρος ἐταράχθη. Θὰ μοῦ πάρουν λοιπὸν ροῦχα, διελογίσθη, καὶ θὰ μείνουν ἡ μήτηρ μου καὶ ἡ ἀδελφή μου νηστικά!

Δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ ἀνεχθῇ ἡ ἀγαθὴ του ψυχὴ. Ἀλλὰ καὶ τί νὰ κάμῃ;

Ἦκολούθησε τὴν κυρίαν του καὶ τὸ βράδυ ἐγύρισε μὲ καινούργη ἐνδυμασίαν καὶ νέα ὑποδήματα.

Τὸ ἴδιον ἀπόγευμα ὁ κ. Βαρδαμπᾶς ἔστειλε διὰ τοῦ ταχυδρομείου Ἀθηναίων εἰς τὴν μητέρα τοῦ Πέτρου ἐπιταγὴν 400 δραχμῶν. Συγγρόνως ἐταχυδρόμησεν ἐπιστολὴν ἐπ' ὀνόματί της....

Ὅταν μετὰ δύο ἡμέρας ἔλαβεν ἡ χήρα τὴν ἐπιταγὴν καὶ τὸ γράμμα, τὰ ἔφερε πρὸς ἐμέ.

Ἀφοῦ τῆς εἶπα διὰ τὸ ποσὸν καὶ τὴν προέλευσιν τῆς ἐπιταγῆς, μὲ παρεκάλεσε νὰ ἀποσφραγίσω τὴν ἐπιστολὴν καὶ νὰ τὴν ἀναγνώσω.

Τὸ ἔκαμα εὐχαρίστως. Ἐπειδὴ μάλιστα μὲ τὴν πρώτην ἀνάγνωσιν δὲν ἐνόησε, φαίνεται, καλὰ, τί ἔλεγε, καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ τὴν διαβάσω ἄλλην μίαν φορὰν, ἐγὼ διὰ νὰ τὴν ἱκανοποιήσω περισσότερον τὴν ἀνέγνωσα τρεῖς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπεμνημόνευσα τὸ περιεχόμενόν της καὶ τὸ ἐνθυμοῦμαι ἐπὶ λέξει. Μὴ παραξενεύεσθε διὰ τοῦτο. Εἶμαι βέβαια γέρων καὶ ἔχει ἐξασθενήσει ἡ μνήμη μου. Πρέπει ἐν

τούτοις νὰ γνωρίζετε, ὅτι, ἅμα ἀναγνώση κανεῖς
μὲ προσοχὴν καὶ ἐνδιαφέρον κάτι, ὅταν εἶναι νέος,
τὸ διατηρεῖ εἰς τὴν μνήμην του διὰ βίου. Τὸ βεβαιώ-
νει καὶ ὁ λαὸς μας μὲ τὴν ἀλάθητον ἐκ τῆς πείρας
σοφίαν του: «Ὁ, τι μικρομάθης, δὲν γε-
ροντοξεχνᾷς», μᾶς διδάσκει μία παροιμία του.

12. Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς.

Ἀκούσατε, τί ἔγραφεν ἡ ἐπιστολή :

Καλὴ κυρία,

Ἀπὸ διμήνου περίπου ἔχομεν εἰς τὸ σπίτι μας
δι' ἑλαφράς τινας ἐργασίας τὸν υἱόν σας Πέτρον.
Μοῦ τὸν συνέστησεν ὁ κ. Πανόπουλος, ὁ ἐξάδελφός
σας. Μέχρι σήμερον μένομεν πολὺ εὐχαριστημένοι
ἀπὸ τὴν διαγωγὴν του. Εἶναι τίμιος, φιλότιμος,
πρόθυμος καὶ ἐργατικώτατος. Ἐπειδὴ βλέπω, ὅτι
ἔχει πόθον πρὸς τὰ γράμματα, σκέπτομαι νὰ τὸν
σπουδάσω. Ἐπὶ τοῦ παρόντος θὰ τὸν στείλω εἰς
νυκτερινὴν σχολὴν διὰ νὰ μὴ λησμονήσῃ ὅ,τι γνω-
ρίζει. Ἐχει παρέλθει, βλέπετε, τώρα ἡ προθεσμία
τῶν ἐγγραφῶν εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα. Κατὰ τὸ
ἐρχόμενον σχολικὸν ἔτος θὰ τὸν ἐγγράψω εἰς τὸ
ἐλληνικὸν σχολεῖον. Ὅταν ἀπολυθῇ ἐκ τοῦ σχολα-
ρχείου, θὰ τὸν εἰσαγάγω εἰς τὸ γυμνάσιον.

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 232 σημερινῆς ἐπιταγῆς
τοῦ ταχυδρομείου Ἀθηνῶν σᾶς ἀποστέλλω τετρα-
κοσίας δραχμὰς (400). Ἀκριβέστερον θὰ ἔλεγα, ὅτι
σᾶς τὰς ἀποστέλλει ὁ υἱός σας. Αὐτὸς διὰ τῆς συμπε-
ριφορᾶς του ἐκέρδισε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συμπά-

Θεϊάν μας ὄχι μόνον πρὸς ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν του.

Μέρος τῶν χρημάτων τούτων δώσατε καίεις τὸν ἱατρὸν διὰ νὰ ἐξοφλήσετε τὸ πρὸς αὐτὸν χρέος σας. Τὸ ὑπολοιπὸν νὰ χρησιμοποιεῖτε διὰ τὰς ἀνάγκας σας. Ἀργότερον θὰ σᾶς στείλω καὶ πάλιν ἄλλο ποσόν.

Προτοῦ τελειώσω, κρίνω ἀναγκαῖον νὰ σᾶς διαβεβαιώσω, ὅτι ὁ υἱός σας εὐρίσκεται εἰς χεῖρας καλὰς. Δὲν πρέπει ἐπομένως νὰ στενοχωρῆσθε, διότι δὲν τὸν ἔχετε πλησίον σας.

Σὰ διαβιβάζω τὰ σέβη τῆς κυρίας μου καὶ διατελῶ μετὰ τιμῆς

Δημήτριος Βαρδαμπᾶς

Μηχανικὸς

Ὁδὸς Κέκροπος 68

Ἀθῆναι

13. Ὁ Πέτρος μαθητής.

Ὅταν ἡ μήτηρ τοῦ Πέτρου ἤκουσε τὰς καταπληκτικὰς αὐτὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ υἱοῦ της, οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐγέμισαν ἀπὸ δάκρυα, τὰ ὁποῖα ἐκύλησαν ἄφθονα ἐπὶ τῶν χλωμῶν παρειῶν της.

Κατὰ σύστασίν μου ἀπέστειλεν εὐθὺς τὴν ἐπομένην εὐχαριστήριον ἐπιστολήν εἰς τὸν κ. Βαρδαμπᾶν «τὸν σωτῆρα τῆς οἰκογενείας της, ἀλλ' ἰδιαιτέρως τοῦ υἱοῦ της», ὅπως τὸν ὠνόμαζε. Τὴν ἔγραψα ὁ ἴδιος καὶ προσεπάθησα νὰ μεταφέρω εἰς αὐτὴν τὴν θερμότητα τῆς εὐγνωμοσύνης, ἡ ὁποία ἐγεννήθη εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ἀπλοϊκῆς γυναικὸς πρὸς τὸν εὐεργέτην της.

Συγχρόνως ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν υἱὸν τῆς. Τοῦ ἐγνώριζε τὴν λῆψιν τῆς ἐπιταγῆς καὶ τοῦ ἐπανελάμβανεν ἐντονώτερον ἤδη τὰς συστάσεις, ποὺ τοῦ ἔκαμεν, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ χωρίου. Ἐπὶ πλέον τοῦ ἀνεκοίνωνε τὰς σκέψεις τοῦ κυρίου του σχετικῶς μὲ τὰς μελλοντικὰς σπουδὰς του.

Ὅποίαν ἐκπληξιν ἀνάμικτον μὲ συγκίνησιν, εὐγνωμοσύνην καὶ χαρὰν ἐδοκίμασεν ὁ μικρὸς Πέτρος ἐκ τῶν πληροφοριῶν τῆς μητρὸς του!

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν ἤξευρε, πῶς νὰ ἐκδηλώσῃ ζωηρότερον τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τοὺς καλοὺς του κυρίου. Δὲν παρέλειπεν εὐκαιρίαν νὰ τοὺς ἐξυπηρετῇ μὲ περισσὴν προθυμίαν. Ἀφ' ὅτου μάλιστα ὁ κ. Βαρδαμπᾶς τὸν ἐνέγραψεν εἰς τὴν νυκτερινὴν σχολὴν τοῦ «Παρνασσοῦ», ἡ εὐγνωμοσύνη του πρὸς αὐτὸν ἐκορυφώθη.

Συγχρόνως ἐνέτεινεν ἀκόμη περισσότερον τὰς προσπαθείας του. Τὸ βράδυ, ἅφ' οὗ ἐτελείωνε τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἀνέθετον, ἀπεσύρετο εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ἐμελέτα. Πολὺ πρωὶ ἐσηκώνετο ἐκ τῆς κλίνης του, ἐξήρχετο εἰς τὴν ὑπαίθριον αὐλὴν, ἐλούετο μὲ τὸ κρύον ὕδωρ τῆς κρήνης, ἐπήγαινε εἰς τὸ πλησίον περίπτερον καὶ ἠγόραζε τὴν ἐφημερίδα τοῦ κυρίου του, ἠτοίμαζε τὸ πρωινὸν ρόφημα δι' ἐκεῖνον καὶ τὸν ἑαυτὸν του, προτοῦ ἀκόμη ἐγερθῇ ἡ ὑπηρέτρια καὶ ἡ οἰκοδόσποινα.

Τὴν Κυριακὴν μετέβαινε ἀνελλιπῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ εἰς κάθε ἄλλην ἑορτὴν. Οἱ ἐπαῖται μάλιστα, ποὺ ἐκάθηντο εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκκλησιάζετο, τὸν ἐπερί-

μεναν με ἀγωνίαν. Τοὺς εἶχε συνηθίσει εἰς τὴν προσφορὰν βοηθήματος ἀπὸ τὰ φιλοδωρήματα τῶν κυρίων του, τὰ ὅποια ἐφύλασσε με ἀληθινὴν στοργήν.

Οὕτω ὁ Πέτρος με τὴν τιμιότητα, τὴν ἐργατικότητα, τὴν προθυμίαν, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν καλὴν σύννην του ἐκέρδιζε διαρκῶς τὴν συμπάθειαν τῶν κυρίων του.

Ἀπὸ τοῦ ἐπομένου Σεπτεμβρίου ὁ Πέτρος ἔγινε μαθητὴς τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου. Ἡ πρόδοός του ἦτο καταπληκτικὴ. Εἰς τὴν Δευτέραν τάξιν τοῦ γυμνασίου διέπρεψεν. Ἐλαβε μάλιστα μέρος εἰς ἓνα διαγωνισμόν διὰ κάποιον κληροδότημα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ ἦλθε πρῶτος. Ἡ εὐφυΐα καὶ αἱ γνώσεις του κατέπληξαν τοὺς ἐξεταστάς. Ἐκτοτε τὸ ἐκ 200 δραχμῶν ποσὸν τοῦ κληροδοτήματος ἀπεστέλλετο ἀνελλιπῶς κατὰ μῆνα εἰς τὴν μητέρα του.

14. Ὁ Πέτρος μηχανικός.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς φοιτήσεώς του εἰς τὸ γυμνάσιον ὁ Πέτρος ἔδειξεν ἰδιαιτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὰ μαθηματικά. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ὅταν ἐπεράτωσε τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν μέσσην ἐκπαίδευσιν, ὁ κύριός του τὸν ἐνέγραψε κατόπιν ἐπιτυχῶν ἐξετάσεων εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον. Ἔτσι ἔβλεπεν ὁ μικρὸς νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ παιδικὸν ὄνειρόν του. Δὲν εἶχεν εἶπει ἄλλοτε εἰς τοὺς φίλους του; — Πηγαίνω εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ σπουδάσω μηχανικός.

Καὶ τώρα ἔστρεψεν ὅλην τὴν προσοχήν του εἰς τὰ μαθήματα.

Πολλάκις ἠγρύπνει νύκτας ὁλοκλήρους. Τὸ δεύ-

τερον μάλιστα ἔτος τῆς φοιτήσεώς του εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον κατεβλήθη ἐκ τῆς ἀγρυπνίας καὶ τῆς κοπώσεως.

Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ὁ κ. Βαρδαμπᾶς ἠναγκάσθη χάριν αὐτοῦ καὶ μόνον νὰ ἀποστείλῃ τὴν οἰκογένειάν του εἰς τὴν ἐξοχὴν κατὰ τὸ θέρος, τὸ ὁποῖον ἐπηκολούθησε.

Κατὰ τὰ ὑπόλοιπα ἔτη τῶν σπουδῶν του ὁ Πέτρος παρουσίασεν εἰς μεγαλύτερον ἀκόμη βαθμὸν τὰς πολυτίμους ιδιότητας τοῦ χαρακτῆρός του. Ὑπῆρξεν ἀληθῶς πρότυπον σπουδαστοῦ. Ἡ ἐπιμέλειά του ἦτο ἀσύγκριτος, ἡ εὐκοσμία καὶ ἡ σεμνότης του μοναδικαί. Οἱ καθηγηταὶ του ὅλοι ἀνέφερουν μὲ θαυμασμὸν τὸ ὄνομά του.

Ὅταν ἐτελείωσε τὸ Πολυτεχνεῖον, κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Πρυτάνεως ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου νὰ σταλῇ εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸς συνέχισιν τῶν σπουδῶν του ἐκ τῶν πόρων τοῦ ιδρύματος.

Μετὰ τετραετεῖς σπουδὰς εἰς τὴν Γερμανίαν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ φήμη του ὥς μηχανικοῦ διεδόθη εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν. Ἡ τότε ἑλληνικὴ κυβέρνησις πρῶτη ἀνεγνώρισε τὴν ὑπεροχὴν του μεταξὺ τῶν συναδέλφων του. Τὸν διώρισε καθηγητὴν εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον, ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ἀπεδέχθη τὴν θέσιν. Τὴν ἄρνησιν τοῦ ἐπέβαλε σοβαρώτατος λόγος: Ὑπέφερεν ἀπὸ εὐπάθειαν τοῦ λάρυγγος. Εἶχεν ἐπὶ πλέον καὶ ἐν ἄλλο συγγενὲς ἐλάττωμα: Ἦτο ἰσχνόφωνος.

Ὀλίγον ἀργότερον τὸ Κράτος τοῦ ἀνέθεσε τὴν

κατασκευὴν μεγάλου μηχανικοῦ ἔργου καὶ τὴν ἀνέγερσιν δημοσίων οἰκοδομημάτων.

15. Ὁ Πέτρος φροντίζει διὰ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν του.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ προστάτης του κ. Βαρδαμπᾶς τὸν ἐνύμφευσε μὲ τὴν κόρην του. Ἀσφαλῶς ἀπὸ καιρὸν, μόλις ἔφερεν εἰς φῶς τὰ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα του, τὸν προώριζε διὰ γαμβρόν του.

Ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν εὐτυχίαν, τὴν ὁποίαν διὰ τῆς ἰδίας ἰκανότητος καὶ ἀρετῆς ἐδημιούργησεν ὁ Πέτρος, δὲν ἐλησμόνησε τοὺς ἰδικούς του. Μόλις ἀποκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας, μετεκάλεσε πλησίον του τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν του.

Πολὺ συντόμως ὑπάνδρευσεν τὴν ἀδελφὴν του μετὰ τινος ἐμπορίου σιδηρικῶν.

Ἡ μήτηρ του ἔμεινε πλησίον του. Διαρκῶς ἠυλόγει τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀνέλπιστον ἀνάδειξιν τοῦ υἱοῦ της.

16. Ὁ Πέτρος εἰς τὸ χωρίον του.

Τὸ ἀμέσως ἐπόμενον θέρους ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν οἰκείων του εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Πέτρος παρέλαβε τὴν σύζυγόν του καὶ τὴν μητέρα του καὶ ἦλθεν εἰς τὸ χωρίον μας. Ἡ πατρικὴ γῆ ἥσκει ἀκατανίκητον ἔλξιν ἐπὶ τῆς ψυχῆς του.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς του ἐδῶ ἀντελήφθη τὰς μεγάλας ἐλλείψεις, τὰς ὁποίας παρουσίαζε τὸ χωρίον. Τὰς ἤξευρεν ἄλλωστε καὶ ἀπὸ μικρός. Δὲν εἶχεν ἐπέλθῃ ἀπὸ τότε οὐδεμία βελτίωσις.

Ἐν πρώτοις τὸ πόσιμον ὕδωρ ἦτο, ὅπως εἶπα

καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν, πολὺ ὀλίγον. Περὶ τὰ τέλη μάλιστα Σεπτεμβρίου ἔχανετο σχεδὸν ὀλοτελῶς. Ἦναγκαζόμεθα νὰ ἀγρυπνῶμεν παρὰ τὴν πηγὴν διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν μίαν στάμναν θολωμένου ὕδατος. Ἐπειτα, συγκεντρωμένον ὅπως ἦτο μέσα εἰς

Αἱ γυναῖκες ἐβουτοῦσαν ἐντὸς αὐτοῦ τὰς στάμνας των....

ἓνα μακρόστενον καὶ ἄβαθές φρέαρ, ὑπέκειτο εἰς μόλυνσιν. Αἱ γυναῖκες ἐβουτοῦσαν ἐντὸς αὐτοῦ τὰς στάμνας των καὶ ἄφηναν κάθε μικρόβιον, ποὺ ἐπεκάρθητο ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς των ἐπιφανείας. Ἐξ ἄλλου καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα ἐποτίζοντο ἀπ' εὐθείας ἀπ' ἐκεῖ.

Ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς ὕδατος προήρχετο καὶ ἄλλο κακόν. Μικροὶ καὶ μεγάλοι ἤμεθα ἀκάθαρτοι — ἀκάθαρτοι εἰς τὸ σῶμα, ἀκάθαρτοι εἰς τὰ ἐνδύματα. Ἄν ἔλειπεν ὁ καθαρὸς ἀὴρ τοῦ ὑπαίθρου, δὲν ἤξεύρω, ἀπὸ πόσων εἰδῶν ἐπιδημίας θὰ προσεβαλλόμεθα.

Ν.Φραγκίσκου - Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἔκδ. Α' 4

Δευτέρα μεγάλη πληγή τοῦ χωρίου ἦτο τὸ νεκροταφεῖόν μας. Ὅπως εἶδατε, εὐρίσκεται παρὰ τὴν μητρόπολιν. Αἱ λοιπόν! Μόλις ἤρχιζε τὸ θέρους, ἡ δυσσομία εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην ἦτο ἀφόρητος. Οἱ τάφοι ἦσαν κατεσκευασμένοι κατὰ πρωτόγονον τρόπον. Ἦσαν κτιστοὶ ἐντὸς τῆς γῆς. Ἀλλὰ διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου τὰ συνεχόμενα τοιχώματά των ἠρειπώθησαν. Τὰ ἀσβεστοκονιάματα εἶχον καταπέσει καὶ τὰ μνήματα ἐπεκοινώνουν διὰ χασμάδων. Οὕτω ἐκ τῶν κλειστῶν τάφων μετεδίδετο ἡ δυσσομία τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν πτωμάτων εἰς τοὺς ἀνοικτοὺς καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μετεφέρετο διὰ τοῦ ἀνέμου ἐντὸς τοῦ χωρίου. Ἡ κατάστασις αὕτη, ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, ἐγκυμονοῦσε μυρίους κινδύνους.

Τὸ χειρότερον ἦτο, ὅτι πλησίον τοῦ νεκροταφείου ἦτο καὶ τὸ σχολεῖόν μας, ἓνα παμπάλαιον καὶ ἡμιρρειπωμένον διδασκῆριον. Ἀρκεῖ νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι τὸν χειμῶνα διέρρεον οἱ τοῖχοι καὶ ἡ ὀροφή καὶ καθίστατο ἐπικίνδυνον. Πολλάκις εὐρέθημεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ διακόψωμεν τὰ μαθήματα ἐπὶ ὀλόκληρον τρίμηνον!

Ἀλλ' ἡ μεγαλυτέρα πληγή τοῦ χωρίου ἦτο τὸ ἔλος, τὸ ὅποῖον ἠπλοῦτο εἰς τὴν δενδρόφυτον καὶ σκιερὰν σημερινὴν ἑκτασιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναπαύομεθα αὐτὴν τὴν στιγμὴν. Τί ὑπεφέραμεν ἐξ αὐτοῦ καὶ ποίους κινδύνους διετρέχομεν, ἐξέθεσα προηγουμένως. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς ἐπαναλάβω.

Καὶ ἄλλας ἀκόμη μικροτέρας ἐλλείψεις παρουσίαζε τὸ χωρίον. Οἱ γύρω λόφοι μὲ τὴν συνεχῇ καὶ ἀδιάκοπον ξύλευσιν καὶ τὴν βοσκήν τῶν ποιμνίων εἶχαν ἀπογυμνωθῇ ἀπὸ κάθε ἵχνος πρασίνου.

Ἐξ ἄλλου τὸ παρὰ τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν ξύλινον κωδωνοστάσιον, ἐκτεθειμένον ὅπως ἦτο, ἐγένετο ἀφορμὴ διαρκοῦς ἀνησυχίας εἰς τὸ χωρίον. Τὰς ἀπογευματινὰς ἰδίως ὥρας τῆς γενικῆς ἀναπαύσεως τὰ παιδία τῆς συνοικίας ἐκατέβαζαν τὸ σχοινίον τῆς καμπάνας καὶ διὰ συνεχοῦς κωδωνοκρουσίας ἐσήκωναν εἰς τὸ πόδι τοὺς περιοίκους.

Ὅλας αὐτὰς τὰς μικρὰς καὶ μεγάλας ἐλλείψεις ἐσκέφθη νὰ θεραπεύσῃ τὸ γρηγορώτερον ὁ ἀνεκτίμητος αὐτὸς ἄνθρωπος. Δὲν ἦτο ἄλλωστε δύσκολον πρᾶγμα δι' αὐτόν: Τὰ σχέδια θὰ τὰ κατήρτιζεν ὁ ἴδιος, χρήματα, δόξα τῷ Θεῷ, ἡδύνατο νὰ διαθέσῃ. Ἐπειτα ἦτο προικισμένος ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ ἐξαιρετικὰ ἐφόδια. Εἶχεν ἀκατάβλητον ἑλθισιν καὶ δραστηριότητα ἀσυνήθῃ.

17. Ὁ Πέτρος ἀναδασώνει τοὺς λόφους καὶ ἀποξηραίνει τὸ ἔλος.

Πράγματι τὸν Μάρτιον τοῦ ἐπομένου ἔτους κατήλθε μόνος ἐδῶ. Ἐφερε μαζί του ὀκτὼ χιλιάδας ρίζας πεύκης.

Μετὰ σύντομον διαφωτιστικὴν διδασκαλίαν πρὸς τοὺς κατοίκους περὶ τῆς σημασίας τῶν δασῶν προσεκάλεσεν ὅσους ἤθελαν νὰ τὸν βοηθήσουν εἰς τὴν ἀναδάσωσιν τῶν γύρω λόφων. Κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀρνηθῇ τὴν ζητηθεῖσαν συνεργασίαν.

Ἐκτοτε οὐδὲ σκιά ζῶου δὲν ἐπέρασεν ἀπὸ τὰς ἀναδασωθείσας ἐκτάσεις.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπεκτήσαμεν τὰ ὠραῖα δασύλλια, ποὺ στεφανώνουν τὸ χωρίον μας καὶ

μᾶς στέλλουν τὸ βάλαμον τῆς εὐωδίας καὶ τοῦ ὀσ-
γόνου των.

Κατόπιν ἔστρεψεν ὅλην τὴν προσπάθειάν του εἰς
τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ ἔλους. Ἐκεῖ παρεμόνευε σκλη-
ρὸς ὁ θάνατος.

Μὲ τὴν προσωπικὴν πάλιν ἐργασίαν τῶν συγχω-
ρίων μας, εἰς τὴν ὁποίαν τοὺς παρεκίνει τὸ ἰδικόν του
παράδειγμα, κατωρθώθη ἐντὸς τριῶν μηνῶν νὰ
ἐπιχωματωθῇ ὁλόκληρος ἡ ὑδροχαρὴς περιοχὴ.

Τὸν ἐπόμενον Μάρτιον ἔφερεν ἐδῶ ὁ ἴδιος πάλιν
τοὺς εὐκαλύπτους καὶ τὰς λεύκας, πού μᾶς δροσί-
ζουν αὐτὴν τὴν στιγμήν. Γνωρίζετε τὸν λόγον, διὰ
τὸν ὁποῖον ἐπροτίμησε τὸν εὐκάλυπτον. Εἶναι τὸ
κατ'ἐξοχὴν ἀποστραγγιστικὸν καὶ ἐντομοκτόνον
δένδρον.

Ἔτσι ἀπὴλλάξε τὸ χωρίον τῆς φοβερᾶς μάστι-
γος τῆς ἐλονοσίας καὶ τοῦ ἐχάρισεν ἓνα θαυμάσιον
πνεῦμονα. Τὰ χλωμά, σκελετωμένα καὶ μελαγχολικὰ
πρόσωπα ἔγιναν τῶρα ροδοκόκκινα, ζωηρὰ καὶ
φαιδρά.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἐφυτεύθησαν καὶ αἱ πλά-
τανοι καὶ αἱ λεῦκαι τῆς πλατείας.....

18. Ὁ Πέτρος ἐξασφαλίζει ἄφθονον ὕδωρ καὶ καθαριότητα
εἰς τὴν κωμόπολιν.

Εἶχεν ἤδη ἀρχίσει τὸ θέρος. Μὲ τὴν ἐπικρατήσα-
σαν κατὰ τὸν διαρρεύσαντα χειμῶνα ἀνομβρίαν
προεβλέπετο ταχεῖα ἐλάττωσις τοῦ ὀλίγου ἄλλωστε
ὑδάτος τῆς πηγῆς.

Ὁ Πέτρος ἐτέθη ἀμέσως ἐπὶ τὸ ἔργον.

Τὸ σχέδιον τῆς ἐργασίας τὸ εἶχεν ἐκπονήσει πρὸ πολλοῦ.

Ἐκατὸν καὶ πλέον ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ ἐργάζονται πυρετωδῶς. Καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά προσέφερον μὲ προθυμίαν τὰς ὑπηρεσίας των.

Μετὰ τετράμηνον ἡ ἐργασία εἶχε τελειώσει. Εἰς τὴν θέσιν τοῦ παλαιοῦ «πηγαδιοῦ», ὅπως ὠνομάζαμεν τὸ στενόμακρον ἐκεῖνο χάσμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὕδρευόμεθα, εἶχεν ἐγερθῇ τώρα μεγαλοπρεπὴς μαρμαρίνη πηγὴ μὲ πέντε κρουνοὺς. Ἀσφαλῶς θὰ τὴν εἶδατε. Οἱ κrunοὶ τῆς ρέουν ἀδιακόπως χειμῶνα καὶ καλοκαίρι.

Ἴσως ἀπορεῖτε, πῶς ἐγινεν αὐτὸ τὸ θαῦμα. Ἀπλούστατα: Μὲ μίαν εὐρεῖαν καὶ βαθεῖαν αὐλάκα, τὴν ὁποίαν διήνοιξεν ἀπὸ τῆς παλαιᾶς πηγῆς πρὸς τὰς ὑπωρείας τοῦ λόφου, καὶ μὲ ἄλλας μικροτέρας πρὸς ἄλλας διευθύνσεις ἀπεκάλυψεν ὅλα τὰ ὑπογεια ρεῖθρα, τὰ ὁποῖα διωχέτευσεν εἰς μεγάλην δεξαμενὴν.

Δὲν ἠρκέσθη ὅμως εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἀφθόνου ὕδατος. Τὸ ὕδωρ διὰ τὸν πολιτισμένον ἄνθρωπον δὲν εἶναι πρὸς πόσιν μόνον. Ἐχει ὑψηλότερον προορισμόν. Πρέπει νὰ χρησιμεύῃ καὶ διὰ τὴν καθαριότητά του. Ὁ Πέτρος τὸ ἤξευρεν αὐτὸ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Παρὰ τὴν μαρμαρίνην πηγὴν ἀνήγειρε καὶ λουτρῶνα μὲ 10 λουτῆρας. Μετά τινα ἔτη τοὺς ηὔξησεν εἰς 20.

Διὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινής, ὀφείλω νὰ σᾶς κάμω μίαν ἐξομολόγησιν. Εἰς τὰς ἀρχάς, ἀσυνήθιστοι ὅπως

ἡμεθα, ἐδυσκολευόμεθα νὰ ἐπισκεπτώμεθα συχνὰ τὸν λουτρῶνα. Μερικοὶ μάλιστα ἔλεγον, ὅτι διὰ τὸ χωρίον μας ἀπετέλει ἀδικοιολόγητον πολυτέλειαν.

Ἀργότερον ἐν τούτοις, μετὰ τὴν συστηματικὴν διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔκαμεν ὁ ἴδιος, ἤρχισαμεν νὰ φέρωμεν εἰς τακτικωτέραν ἐπαφὴν τὸ σῶμά μας μετὰ τὸ ὕδωρ. Σήμερον τὸ καθημερινὸν λουτρὸν ἔχει γίνεи πλέον συνήθεια εἰς ὅλους, νέους καὶ γέροντας, ἄρρενας καὶ θήλεις.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πρέπει νὰ προσθέσω, ὅτι, εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἔργα καὶ εἰς ὅσα κατόπιν κατεσκεύασεν, ὅχι μόνον ἐξώδευεν ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου ταμείου τοῦ ὁ Πέτρος, ἀλλὰ καὶ ἐπεστάτει ὁ ἴδιος. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπήρχετο εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἴδῃ τὴν οἰκογένειάν του καὶ ἐπέστρεφε πάλιν γεμᾶτος ἀπὸ νέαν ὁρμὴν καὶ δραστηριότητα.

19. Ὁ Πέτρος κατασκευάζει νέον νεκροταφεῖον.

Ὑπελείπετο ἀκόμη μία ἀσχημία καὶ μία ἐστία κινδύνου διὰ τὴν κωμόπολιν. Ἦτο τὸ νεκροταφεῖον.

Δὲν ἤργησε καὶ τοῦτο τὸ κακὸν νὰ θεραπευθῇ. Τὸ παλαιὸν νεκροταφεῖον ἐπεχωματώθη, ἐφυτεύθη διὰ κυπαρίσσω, ἐπεξετάθη ἀρκετά. Ἔτσι καὶ ἡ ὑγεία τῶν κατοίκων περιεφρουρήθη καὶ εἰς τοὺς νεκροὺς ἀπεδόθη, ὅ,τι ἐκ τῆς φύσεως ἀνήκει εἰς αὐτούς. Διότι καὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς θρησκείας παράγγελμα εἶναι νὰ καλύπτεται ὁ νεκρὸς μετὰ χῶμα.

20. Ἀλλὰ κοινωφελῆ ἔργα τοῦ Πέτρου.

Τὴν ἐπομένην ἄνοιξιν κατῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὸ χω-

ρίον. Εἶχε κάμει ὅλην τὴν προεργασίαν διὰ τὴν κατεδάφισιν καὶ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ διδακτηρίου τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Εἶχεν ἐπιτύχει μάλιστα διὰ τῶν ἐνεργειῶν του καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ κράτους δι' 25 χιλιάδων δραχμῶν. Μὴ σᾶς κάμνει ἐντύπωσιν τὸ ποσόν. Εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο σημαντικώτατον.

Μετὰ ἐν περίπου ἔτος ἡ κωμόπολις μας εἶχεν ἀποκτήσει τὸ νέον σχολεῖόν της. Εἶναι ἀπὸ τὰ τελειότερα εἰς τὸ εἶδός του.

Τελευταῖον ἀνήγειρε καὶ τὸ παρὰ τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν κομψὸν κωδωνοστάσιον, τοῦ ὁποίου τὴν εἴσοδον ἔκλεισε διὰ μικρᾶς σιδηρᾶς πύλης. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μᾶς ἀπήλλαξεν ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις ἐκ τῆς ἀτάκτου κωδωνοκρουσίας τῶν παιδίων.

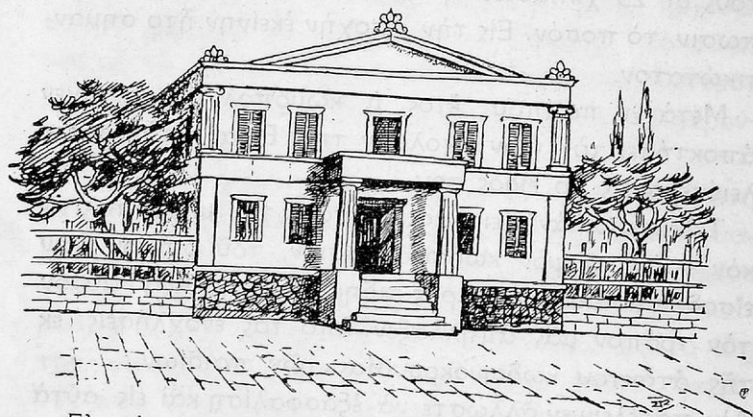
Δὲν παρέλειπεν ἄλλωστε νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ εἰς αὐτὰ περισσότερον ψυχαγωγικὴν καὶ ὠφέλιμον ἀπασχόλησιν. Εἰς τὸ ρίζωμα ἐνὸς τῶν γύρω λόφων, δέκα λεπτὰ ἔξω τοῦ χωρίου, κατεσκεύασε γυμναστήριον, τὸ ὁποῖον ἐφωδίασε μὲ ὅλα τὰ ἀθλητικὰ καὶ γυμναστικὰ εἶδη.

Ἔτσι οἱ μικροί, μόλις ἐγκαταλείψουν τὰ θρανία, δὲν τρέχουν πλέον ἀσκοπῶς εἰς τοὺς δρόμους καὶ δὲν γίνονται ἐνοχλητικοὶ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους των. Διευθύνονται εἰς τὸ γυμναστήριον καὶ ἐπιδίδονται εἰς ἀσκήσεις τοῦ σώματος καὶ ψυχαγωγικὰς παιδιὰς.

21. Τὸ τελευταῖον ἔργον του.

Ὅταν ὁ Πέτρος ἐνόμισεν, ὅτι ἐξεπλήρωσε τὸ χρέος του πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν καὶ προσέφερεν ὅ,τι ἠδύνατο ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ καλοῦ, ἐσκέφθη καὶ

διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τὴν οἰκογένειάν του : Κα-
τηδάφισε τὴν μικρὰν πατρικὴν τοῦ καλύβην καὶ εἰς
τὴν θέσιν της ἀνήγειρε ὠραῖον οἰκοδόμημα ἑλλη-
νικοῦ ρυθμοῦ. Εἶναι ἀπὸ ἀπόψεως οἰκοδομικῆς τὸ
στολίδι τοῦ χωρίου μας.

Εἰς τὸ νέον αὐτὸ μέγαρον ἤρχετο κάθε καλοκαίρι
καὶ παρεθέριζε μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Πρὸ πεν-
ταετίας τὸ ἐδώρησεν εἰς τὴν κοινότητα διὰ νὰ τὸ
χρησιμοποιήσῃ ὡς κοινοτικὸν κατάστημα. Ἐκρά-
τησε μόνον ἐν διαμέρισμα διὰ τὴν ἐγκατάστασίν
του, ὡσάκισ ἐπισκέπτεται μόνος ἢ μετὰ τῆς οἰκογε-
νείας του τὴν πατρικὴν γῆν.

Ἐννοεῖται, ὅτι, ὅσας μικροελλειψεις παρουσίαζεν
ἀκόμη τὸ χωρίον, τὰς ἐθεραπεύσαμεν πλέον ἡμεῖς.
Ὁ δρόμος τοῦ πολιτισμοῦ εἶχεν ἀνοιχθῇ ἤδη εὐρύ-
τατος. Τὰς δενδροστοιχίας π. χ. τῶν ὁδῶν τὰς ἐφυ-
τεύσαμεν σιγὰ - σιγὰ μόνοι μας. Τὰς οἰκίας ἐπίσης
καὶ τὰς ὁδοὺς ἠρχίσσαμεν τώρα νὰ κατασκευάζωμεν
ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίων.

Τὴν τακτικὴν ἐξ ἄλλου ἀσβεστόχρισιν τῶν οἰκιῶν

καὶ τῶν ρείθρων τὴν καθιερώσαμεν κατόπιν ὁποῦ φάσεως τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου μας. Δόξα τῷ Θεῷ ἄσβεστον ἔχομεν ἄφθονον. Τὰ βουνὰ μᾶς τὴν δίδουν σχεδὸν ἀνεξόδως.

22. Τὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἐπελθούσης μεταβολῆς.

Μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα ὀφείλομεν εἰς τὸ στοργικὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀκατάβλητον δραστηριότητα τοῦ ἐξαιρετικοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου, δὲν ἐξησφαλίσθη μόνον ἡ ὑγεία μας. Ἀπεκτήσαμεν καὶ ἀστείρευτον πηγὴν πλούτου. Κάθε καλοκαίρι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ παραθερίσουν ἐδῶ ἄρκεται οἰκογένειαι. Τὸ ὑγιεινὸν κλίμα τῆς κωμοπόλεως, αἱ εὐκολίαι τῆς ζωῆς καὶ ἡ τακτικὴ συγκοινωνία τὰς προσελκύουν. Τὸ χρήμα κινεῖται ἱκανοποιητικῶς ἐδῶ. Παραγωγεῖς καὶ ἐπαγγελματίαι καταναλίσκουν εὐκόλως τὰ εἶδη των.

23. Ἡ κοινότης εὐγνωμονεῖ τὸν εὐεργέτην της.

Εὐγνώμονες δι' ὅλα αὐτὰ πρὸς τὸν Πέτρον ἐστήσαμεν πρὸ πενταετίας τὴν προτομὴν του εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου μας. Τὸ ἀπλούστατον αὐτὸ μνημεῖον ἀποτελεῖ ἐλαχίστην ἔνδειξιν τῆς μεγάλης τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν σωτῆρα καὶ εὐεργέτην μας....

— Πολὺ καλὰ ἐκάματε, αἰδεσιμώτατε, εἶπα, ὅταν ἀντελήφθην, ὅτι ἡ διήγησις τοῦ ἱερέως εἶχε φθάσει εἰς τὸ τέλος της. Παρελείψατε ὅμως κάτι, ἐπρόσθεσα: Δὲν ἀνεγράψατε καὶ τὸ ὄνομά του ἐπὶ τῆς στήλης. Θὰ σᾶς ἤμην ὑπόχρεως, ἂν μοῦ ἐλέγατε τὸ ἐπώνυμόν του. Ἴσως νὰ τὸν γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς.....

— Αυτό, κύριέ μου, δὲν θὰ τὸ μάθετε ποτὲ οὔτε σεῖς οὔτε ἄλλος κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτας τοῦ χωρίου μας. Εἶναι ἀπαίτησις τοῦ ἰδίου. "Όταν ἀνεκοινώσαμεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀπόφασίν μας περὶ ἀνεγέρσεως τῆς προτομῆς του, διευαρτυρήθη. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς μας ἐδέχθη ἐπὶ τέλους νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ σκέψις, ἀλλ' ὑπὸ ἓνα ὅρον: Νὰ μὴ ἀναγραφῇ τὸ ὄνομά του ἐπὶ τῆς στήλης, οὔτε νὰ ἀποκαλυφθῇ ποτὲ τὸ ἐπώνυμόν του εἰς ὅσους ζητοῦν πληροφορίας περὶ αὐτοῦ. Εἶχε, βλέπετε, τὴν ἀντίληψιν, ὅτι τὸ καλὸν πρέπει νὰ γίνεται, διότι εἶναι καλόν, ὄχι πρὸς ἐπίδειξιν καὶ διαφήμισιν.

Ὡχарίστησα τὸν σεβάσμιον πρεσβύτεν καὶ τοῦ ἐξήτησα συγγνώμην, διότι τὸν ὑπέβαλα εἰς τὸν κόπον νὰ μοῦ διηγηθῇ τὴν μακράν, ἀλλὰ πολύτιμον αὐτὴν ἱστορίαν.

"Όταν ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ ἐκεῖ, εἶπα εἰς τὴν σύ-
ζυγόν μου:

— Πόσον εὐτυχῇ θὰ ἦσαν τὰ χωρία τῆς Ἑλλάδος, ἂν εἶχε τὸ καθένα τὸν Πέτρον του.....

Ν. Φραγκίσκος

10. ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Ἐβαδίζομεν εἰς τοὺς ἀμπελῶνας τῶν Καλυβίων τῆς Ἀττικῆς. Ἦτο καλὴ χειμερινὴ πρωία. Ὀλίγοι ὕδρατμοὶ ὑπῆρχον εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν βουνῶν, αἱ ὁποῖαι ἐφαίνοντο ὥσάν νὰ εἶχαν στολισθῇ μὲ κυανᾶς ταινίας. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ὠραιότερον εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τὸ νὰ ἀπολαμβάνῃ κανεὶς εἰς τοιαύτας ὥρας τὸ ὕπαιθρον.

Μίαν στιγμὴν εἶδομεν γραῖαν σκυμμένην εἰς τὴν γῆν. Λάχανα ἐμάζευεν. Ἡ αἰωνία χειμερινὴ εἰκὼν τῶν ἀγρῶν! Ἐκράτει μικρὰν μάχαιραν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα καί, ἐγγίζουσα σχεδὸν τὸ μέτωπόν της εἰς τὸ ἔδαφος, ἐξερρίζωνε χόρτα. Κάθε λαχανικὸν τὸ ἐτίνασεν ἀπὸ τὰ χῶματα καὶ τὸ ἔθετεν εἰς τὴν ἀναδιπλωμένην ποδιὰν της.

— Καλημέρα, κυρά! τῆς εἶπαμεν, καθὼς ἐπεράσαμεν πλησίον της.

Ἀνεσήκωσε τὸν κορμὸν της καὶ μᾶς ἐκοίταξε. Θὰ ἦτο ἐβδομήντα ἐτῶν, μικρόσωμος καὶ λεπτή. Λέξιν ὅμως δὲν εἶπαν τὰ ζαρωμένα χεῖλη της..

Καὶ πάλιν τὴν ἐκαλημερίσαμεν. Τότε ἔσπευσε πρὸς ἡμᾶς.

Καὶ ὠμίλησε:

— Τί εἶπατε; Δὲν ἀκούω ἢ κακομοῖρα. Εἶμαι κωφή.

— Σὲ ἐκαλημερίσαμεν, κυρά μου.

— Ὁ Θεὸς μαζί σας. Καλῶς ἦλθατε.

— Λάχανα μαζεύεις;

— Τί νὰ κάμω ἢ κακομοῖρα; Σαρακοστὴ εἶναι. Ποῦ μὲ τὸ καλόν;

— Πηγαίνομεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

— Εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ τὰ πόδια;

Καὶ ἐλύθη ἡ ποδιά της. Ὅσα λάχανα εἶχε μαζεύσει, τῆς ἔπεσαν κάτω. Τόσῃν κατάπληξιν ἐδοκίμασε!

— Διὰ τί, καλὴ γερόντισσα, παρεξενεύθης, ὅταν ἤκουσες, ὅτι πρόκειται νὰ τραβήξωμεν μὲ τὰ πόδια εἰς τὰς Ἀθήνας;

— Ἀπὸ τὰ Καλύβια τοῦ Κουβαρᾶ μὲ τὰ πόδια; Ὅα τσακισθῇτε ἐπάνω εἰς τὰ κατσάβραχα, χριστιανοί μου. Δὲν παίρνετε τὸν σιδηρόδρομον καλύτερα;

— Δὲν μᾶς ἀρέσει ὁ σιδηρόδρομος. Προτιμῶμεν τὴν ὁδοιπορίαν. Ἡ κίνησις εἰς τὸ ὑπαιθρον ζωντανεύει τὸν ἄνθρωπον.

— Πηγαίνετε εἰς τὴν εὐχήν τοῦ Θεοῦ, παιδιά μου.

* * *

Ἦτοιμαζόμεθα νὰ ἐκκινήσωμεν. Προτοῦ τὴν ἀποχαιρετίσωμεν, τῆς ὑπέβαλα τὴν ἐρώτησιν:

— Τοῦ λόγου σου ἀπὸ τὰ Καλύβια εἶσαι;

Ἡ γραῖα ἐξέβαλε βαθὺν ἀναστεναγμόν.

— Ἐδῶ ἐξέπεσα ἡ κακομοῖρα. Τριάντα χρόνια ἔχω εἰς τὰ Καλύβια.

— Καὶ δὲν ἐσυνήθισες;

— Ἐδῶ εἰς τὸν κάμπον νὰ συνηθίσω;

— Ἀπὸ ποῦ εἶσαι;

— Ἀπὸ τὴν Αἴγιναν. Τὴν γνωρίζετε τὴν Αἴγιναν;

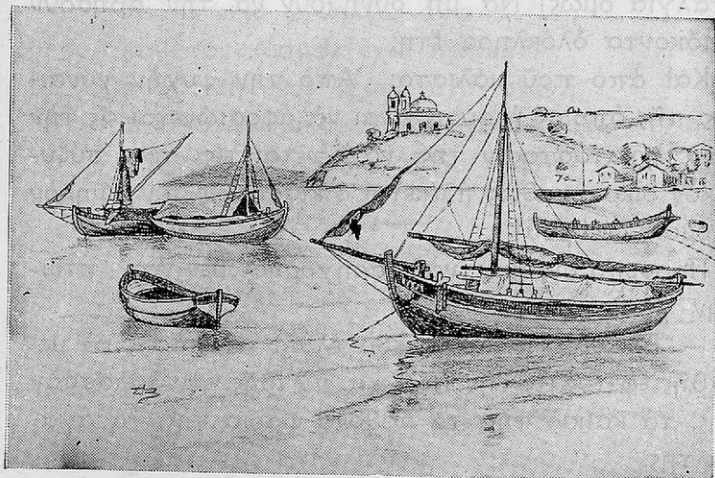
— Ἄν τὴν γνωρίζωμεν; Σπιθαμὴν μὲ σπιθαμὴν τὴν ἔχομεν γυρίσει.

Τὸ ζαρωμένον πρόσωπόν της ἤστραψεν ἀπὸ χαράν.

— Τὴν γνωρίζετε λοιπόν; Ἀπὸ τὴν Πέρδικα εἶμαι.

— Ἀπὸ τὴν περίφημον λευκὴν Πέρδικα εἰς τὸ

ἄκρογιαλί... μὲ τὸν ὥραϊον Ἀγίον Σώστην πέρα
πέρα;

Πτερὰ ἀπέκτησεν. Ἀνετινάχθη. Διὰ μιᾶς εἶχε γίνεи
κοράσιον δέκα τεσσάρων ἐτῶν.

— Ἀχ, καημένη Πέρδικα, ἀνεφώνησεν. Ἡμέραν
καὶ νύκτα τὴν ἔχω ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μου.

— Καὶ δὲν ἐπῆγες καμμίαν φορὰν εἰς τὴν Πέρδικα
ἀπὸ τὸν καιρόν, ποὺ ἤλθες ἐδῶ;

— Ὅχι, εἶπε μὲ πονεμένην φωνήν.

Ἐπειτα ἐπρόσθεσε μὲ ἀναστεναγμόν:

— Θὰ ἀποθάνω καὶ δὲν θὰ ἰδῶ ἄλλην φορὰν
τὴν Πέρδικα. Αἱ τράται της μὲ τὰ πολλὰ ψάρια, ἡ
γαλάζια της θάλασσα, τὰ καΐκια της, τὰ ἀγαθὰ
της ἐξώφλησαν πλέον δι' ἐμέ. Ἀχ!

Ἐσπόγγισε μὲ τὸ χέρι της ἓνα δάκρυ εἰς τοὺς
ὀφθαλμούς της.

Ἦτο μία ἀπροσδόκητος συγκινητικὴ σκηνή. Μι-

κρὸν ἀνθρώπινον δρᾶμα, ἀποκαλυφθὲν αἰφνιδίως ἐκεῖ εἰς τοὺς βυσσινοχρόους ἀμπελῶνας. Τόση νοσταλγία ὅμως! Νὰ μὴ δυνηθοῦν νὰ τὴν σβήσουν τριάκοντα ὁλόκληρα ἔτη;

Καὶ ἀπὸ ποῦ μάλιστα; Ἀπὸ τὴν ψυχὴν γυναικός, τῆς ὁποίας ἡ φύσις εἶναι νὰ ἀφοσιώνεται εἰς τὴν νέαν ἐγκατάστασίν της, νὰ δένεται εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον, καθὼς πλέκεται ὁ κισσὸς εἰς τὸν ὑψηλὸν κορμὸν δένδρου!

Προσεπαθήσαμεν νὰ παρηγορήσωμεν τὴν πτωχὴν γραΐα·

— "Ε, κυρά, κέλοκαίρι θὰ ἔλθῃ. Ἐμπορεῖς νὰ μεταβῇς ἐφέτος εἰς τὴν Πέρδικα, νὰ ἰδῇς τὴν θάλασσαν της, τὰ καίκια της, τὰ ἄφθονα ψάρια της, τὰ ἀγαθὰ της.

Ἐκίνησε καὶ πάλιν θλιβερὰ τὴν κεφαλὴν·

— Τώρα πλέον! εἶπε μὲ πικρίαν. Καὶ ἐνόμιζες, ὅτι αἱ λέξεις αὗται ἔσβηναν διὰ παντὸς τὴν ἐλπίδα της νὰ ἐπανίδῃ τὸν τόπον τῆς ἐπαγγελίας.

Ἐκψεν εἰς τὸ κοκκινόχωμα καὶ συνήθροισε τὰ λάχανα, τὰ ὁποῖα εἶχον σκουρπισθῇ ἀπὸ τὴν ποδιάν της.

— Ἀφήνομεν ὑγείαν, κυρά.

— Εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ, παιδιά μου. ... Ἄν ταξιδεύσετε ἄλλην φορὰν εἰς τὴν Αἴγιναν, νὰ μοῦ χαιρετίσετε τὴν Πέρδικά μου, ἡκούσθῃ τρεμουλιαστή ἢ γεροντικὴ φωνὴ εἰς τὸν πρωινὸν καθαρὸν ἀέρα.

Ἀναστ. Πεζοπόρος
(Διασκευὴ)

11. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΖΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ

Μιά γωνιά γνωρίζω αγαπημένη,
πού τὸν κόσμον ἔχω πρωτοδεῖ,
πού ζωὴ ἔχω ζήσει εὐτυχισμένη,
μιὰ γωνιά μικρούλα αγαπημένη,
πούζησα μικρὸ κι' ἄθῳ παιδί.

* * *

Πλούσιες χῶρες εἶδα καὶ παλάτια,
μὰ καμμιὰ, κανένα δὲν ποθῶ.
γλυκὰ δάκρυα μοῦρχονται στὰ μάτια,
πλούσιες χῶρες ὅχι καὶ παλάτια,
τὸ χωριό μου μόνο σὰν σκεφθῶ.

* * *

Φτωχικό, μικρὸ εἶναι χωριουδάκι
καὶ κοιμᾶται μέσα στὰ κ'αδιά·
μουρμουρίζει δίπλα του τὸ ρυάκι,
φτωχικό, μικρούλι χωριουδάκι,
πού βαθιὰ ἔχω πάντα στὴν καρδιά.

* * *

Κι' εἶν' ἓνα μικρό, φτωχὸ σπιτάκι,
λάμπει ὁ ἥλιος πάνω του χρυσός·
κάθε χαροπὸ παραθυράκι
στ' ἄσπρο μου γενέθλιο σπιτάκι
τ'ὄχει ζώσει πράσινος κισσός.

* * *

Ξέρω μιὰ μικρὴ γωνιά τοῦ κόσμου,
πού ὅπου ἄλλοῦ στὰ ξένα κι' ἂν βρεθῶ,

πάντα μαγικά τῇ βλέπω ἔμπρός μου,
μιὰ μικρή, γλυκεῖα γωνιά τοῦ κόσμου,
ποῦ μὲ δάκρυα πάντα τὴν ποθῶ.

Ν. Ί. Χατζιδάκις

12. ΤΟ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΙ

Τὸ μπαρμποῦνι ἦ, ἂν προτιμᾶτε, ἡ τρίγλη τῶν ζωολόγων ἀνήκει εἰς τὴν ὁμάδα τῶν χρυσερύθρων ἰχθύων καὶ εἶναι διάσημον καὶ ὠραῖον. Ὁ θαυμάσιος χρωματισμός του, ἡ εὐωδία του, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὸ εὐγεστότατον κρέας του εἶναι μοναδικά.

Οἱ ἄλιεῖς ἐν τούτοις τὸ περιφρονοῦν, διότι ζῇ μέσα εἰς τὸν βοῦρκον. Καὶ πράγματι. Μόνον μίαν μικρὰν περίοδον κατὰ τὸ θέρος πλησιάζει τὰς ἀβαθεῖς καὶ ἀμμώδεις ἀκτὰς διὰ νὰ ἀφήσῃ τὰ φά του. Ὅλον τὸν ἄλλον καιρὸν δὲν ἐγκαταλείπει τὸν βυθὸν οὔτε στιγμήν.

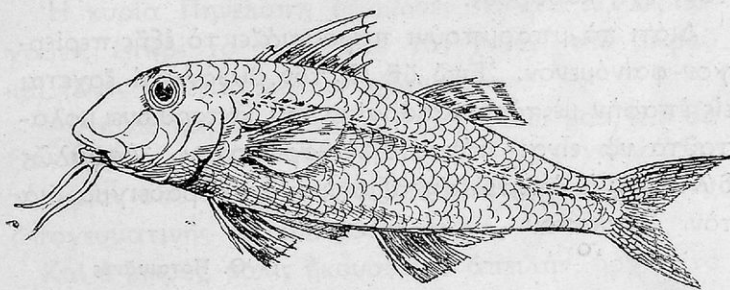
Ἐκεῖ κάτω τὸ μπαρμποῦνι ἔχει διαρκῇ πανδαισίαν.

Ἀπὸ βαθέος ὄρθρου μέχρι βαθείας νυκτὸς δὲν ἀσχολεῖται εἰς τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ γεμίζῃ τὴν κοιλίαν του. "Ὅλος ὁ βυθὸς εἶναι" διὰ τὸ μπαρμποῦνι ἓνα τεράστιον στρωμένον τραπέζι. Ἐπ' αὐτοῦ λαμβάνει τὰ πλούσια γεύματά του ἐν μέσῳ ἐκρήξεων, ἀνατροπῶν καὶ καπνῶν.

Ὅταν γευματίζῃ ἓνα μπαρμποῦνι, ὁ βυθὸς μεταβάλλεται εἰς πεδῖον μάχης. Νομίζεις, ὅτι γίνεται ἐκρηγῆς ὀβίδων εἰς κάθε σημεῖον τῆς περιοχῆς. Ὁ βυθὸς ἀνασκάπτεται βαθέως. Νέφη ἄμμου ἐγείρονται καὶ ἀναστατώνεται τὸ πᾶν.

Ὁ λόγος εἶναι ἀπλούστατος. Τὸ μπαρμποῦνι τρέ-

φεται ἀπὸ σκώληκας καὶ ἄλλα μαλάκια, ποὺ ζοῦν εἰς τὴν λάσπην τοῦ βυθοῦ. Διὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ λοιπὸν τὴν τροφήν του, ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐνεργῇ ἀνασκαφάς. Καὶ τὰς ἐνεργεῖ μὲ τρομερὰν δραστηριότητα. Οὐδεὶς ἀρχαιολόγος εἰργάσθη ποτὲ μὲ τὸν ζῆλον, τὸν ὁποῖον ἀναπτύσσει τὸ μπαρμπούνι εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ βυθοῦ.

Ὡς ὄργανον τῶν ἀνασκαφῶν, ὡς ἀρχαιολογικὴν σκαπάνην, ἔχει τὸ ρύγχος του, ἀλλὰ πρὸ πάντων τοὺς μύστακάς του. Εἶναι μύστακες, οἱ ὁποῖοι κυριολεκτικῶς «χαλοῦνε κόσμο». Εἶναι ἄλλωστε οἱ μόνοι μύστακες, ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὸν βυθόν. Εἶναι λευκοί, κατάλευκοι, ὅπως οἱ μύστακες σεβασμίων γερόντων.

Θὰ ἐρωτήσετε ἴσως. Δὲν ὑπάρχουν λοιπὸν μπαρμπούνια νεαρᾶς ἡλικίας; Πῶς! ὑπάρχουν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἔχουν λευκὸν μύστακα. Εἶναι ἀπαίτησις τῆς φύσεως, πρὸς τὴν ὁποίαν τὸ μπαρμπούνι συμμορφώνεται εὐπειθῶς. Οὐδέποτε ἐσκέφθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν βαφήν, καίτοι τὴν ἔχει τόσοσιν πρόχει-

Ν. Φραγκίσκου-Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἔκδ. Α' 5

ρον εἰς τοὺς βυθούς. Μία σηπία εἶναι ἀρκετὴ νὰ τοῦ προμηθεύσῃ ὅσιν βαφὴν θέλει.

Δὲν εἶναι γνωστόν, ἂν τὸ μπαρμποῦνι στρίβει τοὺς μύστακάς του. "Ολοὶ ὅμως γνωρίζουν, ὅτι εἶναι ὑπερήφανον δι' αὐτούς. Τοὺς περιφέρει εἰς τὸν βυθὸν κατὰ τρόπον ἐπιδεικτικώτατον. Τοὺς κινεῖ διαρκῶς ἐπάνω - κάτω καὶ φροντίζει πάντοτε νὰ τοὺς ἔχῃ καθαρούς.

Διότι τὸ μπαρμποῦνι παρουσιάζει τὸ ἐξῆς περίεργον φαινόμενον. Ἐνῶ ζῇ εἰς τὸν βυθὸν καὶ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰς ἀκαθαρσίας του, κατορθώνει μολαταῦτα νὰ εἶναι πάντοτε καθαρώτατον. Ἀσφαλῶς δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἀξιομίμητον παράδειγμα διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Θ. Ποταμιᾶνος

13. ΕΓΩ, ΜΗΤΕΡΑ, ΕΓΩ...!

Εἰς τὴν ἀντικρυνὴν μας οἰκίαν ἤκουσα τὸ ἀπόγευμα τῆς περασμένης Πέμπτης φωνάς, φιλονικίας, κλαυθμούς.

"Ἦνοιξα τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου μου. Ἐβλεπα τάχα πρὸς τὸν δρόμον, ἀλλ' ἐκρυφοκοίταζα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀντικρύν. Διέκρινα τότε μέσα εἰς τὴν κρεβατοκάμαραν τὴν κυρίαν Πηνελόπην, τὴν γειτόνισσάν μας. Ἐκαμνεν αὐστηρὰς παρατηρήσεις εἰς τὸν μικροσκοπικὸν Γιώργον, τὸν υἱὸν της, παιδὶ μόλις 6 ἐτῶν.

Ἐνόησα ἀμέσως, ὅτι κάποιοι ἀταξίαν ἢ ζημίαν θὰ ἔκαμεν ὁ μικρὸς. Ἐξ ἄλλου δὲν ἤργησα νὰ ἀκούσω καθαρὰ τὰ λόγια τῆς θυμωμένης μητρός.

Μόλις εἶχεν ἐπιστρέψει ἀπὸ τὸν συνήθη περίπα-
τόν της, εὗρθηκε θρύψαλα εἰς τὸ μέσον τοῦ κοιτῶ-
νος τὸ κρύσταλλον τῆς ἱματιοθήκης.

Ἐπαίτιον τῆς ζημίας ἐθεώρησε τὸν Γιώργον.
Τὸν εὗρεν ἄλλωστε νὰ παίζη τὸ τόπι του μέσα ἐκεῖ.

Ἀμφιβολία δὲν ἔμενεν. Αὐτὸς εἶχε θραύσει τὸ πο-
λύτιμον ἀντικείμενον.

Ἡ κυρία Πηνελόπη ἐθύμωσεν, ἐφώναξεν, ἐκραύ-
γασεν, ἐπῆρε τὸ τόπι ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ μικροῦ
καὶ τέλος τοῦ εἶπε μὲ αὐστηρὸν τόνον:

— Ἀπὸ σήμερα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, παιδί μου, δὲν θὰ
ξαναπιάσης τόπι εἰς τὰ χέρια σου. Πρὸς μεγαλυτέραν
τιμωρίαν σου ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα θὰ σὲ στερήσω τῆς
ἀπογευματινῆς «μαρμελάδας» σου.

Καὶ ὁ μικρὸς, μόλις ἤκουσε τὴν ἀπειλήν, ἤρχισε νὰ
κλαίῃ γοερῶς.

* * *

Αἰφνης βλέπω τὴν μητέρα νὰ ἡρεμῇ ἀποτόμως καὶ
νὰ προσβλέπη εἰς τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος. Κάποιοι
ἀσφαλῶς εἰσῆρχετο. Καὶ πραγματικῶς μετ' ὀλίγον
εἶδα εἰς τὸ ἴδιον δωμάτιον καὶ τρίτον ἄτομον. Ἦτο
ὁ Πέτρος, ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Γιώργου.

Ἐπλησίασε τὴν μητέρα του μὲ θάρρος, τὴν ἐχαι-
ρέτισεν εὐλαβῶς, καὶ μὲ φωνὴν σταθερὰν καὶ ἀπο-
φασιστικὴν τῆς εἶπεν:

— Ἐχεις ἄδικον, μητέρα μου, νὰ μαλώνῃς τὸν Γιώργον
μας καὶ νὰ τοῦ ἐπιβάλλῃς τιμωρίαν. Δὲν πταίει
τίποτε τὸ κακόμοιρον. Ἐγὼ, μητέρα, ἐγὼ ἔσπασα
τὸ κρύσταλλον. Δὲν τὸ ἤθελα... Συγχώρησέ με. Ἐ-
πόσχομαι, ὅτι θὰ προσέχω εἰς τὸ μέλλον νὰ μὴ προ-
ξενῶ ζημίας. Καταλαβαίνω, ὅτι ἔκαμα δύο κακά: Ἐ-

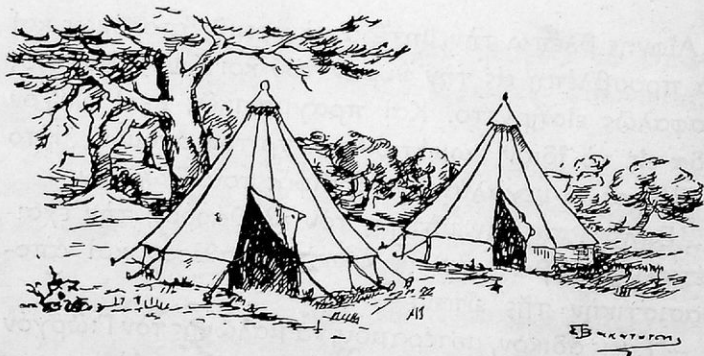
σπασα τὸ κρύσταλλον καὶ ἔγινα αἰτία νὰ στενοχωρηθῇ καὶ νὰ κλαύσῃ ὁ ἄθῳος ἀδελφός μου... Ἄν πρέπει νὰ τιμωρηθῇ κανεὶς, ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄξιος τιμωρίας.

Τὸ πρόσωπον τῆς μητρὸς ἐφαιδρύνθη. Διέκρινε ἐλαφρὸν μειδίαμα εἰς τὰ χεῖλη της. Ἐνηγκαλίσθη τὸν Πέτρον καὶ τὸν ἠσπάσθη. Ἔτρεξεν ἔπειτα εἰς τὸν κλαίοντα ἀκόμη Γιώργον. Τὸν ἐσῆκωσεν εἰς τὰς ἀγκάλας της, τὸν ἐθώπευσε μὲ στοργήν, τὸν ἐφίλησε, τοῦ ἀπηύθυνε λόγους παρηγορίας.

Ἡ εἰλικρίνεια τοῦ Πέτρου ἐχάρισεν ὥς διὰ μαγείας τὴν γαλήνην εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ἀγανακτημένης μητρὸς.

Ν. Φραγκίσκος

14. Η ΑΖΙΑ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΟΣ

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ θερينوῦ καταυλισμοῦ μας ἦτο ἐγκατεστημένον βουστάσιον.

Αἱ ἀγελάδες του ἦσαν νέαι καὶ ὑγιέσταται. Τὸ χόρτον καὶ ἡ λοιπὴ τροφή, τὴν ὁποίαν ἔδιδεν εἰς

τὰ πολύτιμα αὐτὰ ζῶα ὁ ἰδιοκτήτης, ἦτο ἄφθονος καὶ καθαρά.

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους τὸ γάλα τοῦ βουστασίου τούτου ἦτο ἀνώτερον εἰς ποιότητα ὅλων τῶν ἄλλων τῆς περιοχῆς. Ἦτο λευκότατον καὶ παχύτατον. Εἶχε μίαν «παλάμην βούτυρον», ὅπως ἔλεγεν ὁ βουστασιάρχης μὲ κάποιαν ὑπερφάνειαν. Δὲν ἀντελαμβάνετο ὁ ἀτυχής, ὅτι εἰς τὴν εὐδοκίμησιν τῆς ἐπιχειρήσεώς του εἶχε ἓνα φοβερόν καὶ ἀμείλικτον ἐχθρόν. Ἦτο ἡ ἔλλειψις καθαριότητος.

Πράγματι πέραν τῆς καλῆς ποιότητος τοῦ γάλακτος οὐδεμία καθαριότης ἐπεκράτει εἰς τὸ βουστάσιον.

Αἱ ἀκαθαρσίαι τῶν τριῶν ἀγελάδων καὶ τῶν δύο σκύλων, φυλάκων τῆς ἐγκαταστάσεως, ἦσαν σκορπισμέναι πάντοτε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Τὰ πῆλινα ἀγγεῖα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἠμέλγετο τὸ γάλα, ὅπως καὶ τὰ ἐκ λευκοσιδήρου δοχεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐτοποθετεῖτο πρὸς διανομήν, προεκάλουν τὴν ἀηδίαν. Ἐκτὸς τῆς ὀξίνης ὀσμῆς, ποὺ ἀνέδιδον ἰδίως κατὰ τὴν θειρινὴν ὥραν, ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἦσαν ρυπαροί. Οἱ μαστοὶ ἐξ ἄλλου τῶν ὠραίων ζῶων ἐκαλύπτοντο ἀπὸ παχὺ στρῶμα ἀκαθαρσίας.

Εἰς ἐπίμετρον καὶ αὐτὴ ἡ ἐμφάνισις τοῦ βουστασιάρχου ἦτο ἐλεεινή. Μία περισκελὶς βρωμερὰ καὶ ἓνα ἀκόμη βρωμερώτερον ὑποκάμισον ἐκάλυπτον τὰς μαύρας ἀπὸ τὸν ἰδρῶτα καὶ τὸ χῶμα σάρκας του. Ἡ κόμη του ἦτο πάντοτε πυκνὴ καὶ ἀκατάστατος. Καθὼς περιεφέρετο χωρὶς περικνημίδας, ἄφηνε νὰ φαίνωνται οἱ πόδες του, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦτο

δυνατὸν «νὰ φυτρώσῃ βασιλικὸς» κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν τοῦ λαοῦ.

Ἐννοεῖται, ὅτι κανεῖς ἀπὸ τοὺς παραθεριστὰς δὲν ἤθελε οὐδὲ νὰ τὸν ἀντικρύσῃ κἄν. "Ολοὶ ἐπρομηθευόμεθα τὸ γάλα μας ἀπὸ ἓνα μεσόκοπον Λιδωρικιώτην. Ἦτο ροδοκόκκινος, πάντοτε φρεσκοξυρισμένος, ὁλοκάθαρος. Ἐξ ἄλλου τὰ γαλακτοδοχεῖά του ἐλαμποκοποῦσαν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ γάλα του ἦτο κατὰ πολὺ κατώτερον τοῦ γάλακτος τοῦ ἄλλου ἀπὸ ἀπόψεως συστατικῶν καὶ ποιότητος. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν προτίμησίν μας πρὸς αὐτόν. Ἐσκεπτόμεθα, ὅτι ἦτο σὺμφερότερον νὰ πίνωμεν ἔστω καὶ νερωμένον γάλα, ἀλλὰ καθαρὸν, παρὰ νὰ εἰσάγωμεν εἰς τὸν στόμαχόν μας τὰς ἀκαθαρσίας τοῦ παρὰ τὸν καταυλισμὸν βουστασίου.

Ὡς νὰ μὴ ἤρκει ὁμως ὁ ἀποκλεισμὸς τοῦ γείτονος βουστασιάρχου ἀπὸ τοῦ καταυλισμοῦ μας, κάποιος ἀπὸ τοὺς παραθεριστὰς ἐγένεν ἀφορμὴ νὰ χάσῃ τὴν πελατείαν του καὶ εἰς τὴν γειτονικὴν πόλιν. Πρωῖαν τινὰ τὸν συνήντησε κατὰ σύμπτωσιν νὰ δίδῃ γάλα εἰς μίαν γνωστὴν του οἰκίαν.

Ὁ φίλος μας δὲν ἐκρατήθη. Μόλις ἀπεμακρύνθη ὁ γαλακτοπώλης, ἀνῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ συνήντησε τὸν οἰκοδεσπότην. Τοῦ περιέγραψε μὲ τὰ μελάνωτερα χρώματα τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τοῦ βουστασίου καὶ τοῦ συνέστησε νὰ παύσῃ νὰ προμηθεύεται γάλα ἀπὸ αὐτόν. Ἐκτοτε ὄχι μόνον ἐκεῖνος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι γείτονες καὶ ἀπομεμακρυσμένων

ἀκόμη συνοικιῶν κάτοικοι τῆς πόλεως ἔπαυσαν νὰ εἶναι πελάται τοῦ βουστασιάρχου.

Μετ' ὀλίγον ὁ ἀτυχὴς ἄνθρωπος περιῆλθεν εἰς θέσιν ἄληθῶς τραγικὴν. Ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν ἡ μικρὰ πελατεία, ποὺ τοῦ εἶχε μείνει, ἡραιώνετο. Εἰς τὰ τελευταῖα ἠναγκάσθη νὰ περιφέρεται ἀπὸ πρωίας μέχρις ἑσπέρας εἰς τὸν καταυλισμὸν καὶ νὰ πωλῇ τὸ παχύτατον γάλα του εἰς εὐτελεστάτην τιμὴν. Καὶ ὅμως κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ ἀγοράσῃ.....

* * *

“Ενα μεσημέρι, ἐνῶ ἐκαθήμεν ὑπὸ βαθύσκιον πεύκην, τὸν εἶδα νὰ περνᾷ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν. Διεφήμιζε, κατὰ τὸ σῆμα, τὸ «γάλα - βούτυρόν του» χωρὶς νὰ εὐρίσκη ἀγοραστάς. Ἡ ἔκφρασις του παρουσίαζεν ὅλην τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν μελαγχολίαν τῆς ψυχῆς του διὰ τὸν μαρασμὸν τῆς μικρᾶς του ἐπιχειρήσεως. Ὁμολογῶ, ὅτι ἡ καρδιά μου ἐπόνεσεν, ὅταν τὸν εἶδα εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν.

— “Ελα ἀπ’ ἐδῶ, τοῦ εἶπα, κύρ Δῆμο. Κάτι ἔχω νὰ σοῦ εἰπῶ.

Ἡ ὄψις τοῦ γαλακτοπώλου ἥστραψεν ἀπὸ χαράν. Ἐφαντάσθη, ὅτι τὸν ἐκάλεσα νὰ συνεννοηθῶ μαζί του διὰ τὴν χορήγησιν γάλακτος εἰς τὴν σκηνὴν μου.

“Εσπευσεν ὅθεν νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμέ.

— Πῶς πηγαίνει ἡ ἐργασία, κύρ Δῆμο; τὸν ἠρώτησα.

“Δὲν βλέπω δυστυχῶς νὰ ἔχῃ ἐξόδευσιν τὸ γάλα σου μέσα εἰς τὸν καταυλισμὸν μας.

— Ναί, φίλε μου, μοῦ ἀπήντησε μὲ πικρὸν παράπονον. “Ας εἶσθε καλά. Δὲν ἤξεύρω, τί ἀτυχία εἶναι

αυτή, πού με παραδέρνει. Ἄλλοι με νερωμένον καὶ ἀνούσιον γάλα τὸ χρυσοπωλοῦν. Ἐγὼ με τὸ ἀγνότατον καὶ θαυμάσιον γάλα μου δὲν εὐρίσκω ἀγοραστήν. Τώρα τελευταῖα μάλιστα ἔχασα ὅλως διόλου τὴν πελατεῖάν μου. Εἶμαι δυστυχισμένος ἄνθρωπος. Ἀλλὰ τί τὰ θέλεις: «Ἄν ἔχης τύχη, διάβαινε, καὶ ροιζικό, περπάτα», λέγει κάποια παροιμία. Ὁ καθένας με τὴν τύχην του.

Καὶ ἔκυψε πρὸς τὰ κάτω μελαγχολικὸς τὴν κεφαλὴν.

— Ἐχεις λάθος, Δῆμο, τοῦ εἶπα. Τύχη δὲν σημαίνει τίποτε. Τύχη εἶναι ὁ καθεὶς διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ἡμεῖς μόνοι δημιουργοῦμεν τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν δυστυχίαν μας. Νὰ μοῦ ἐπιτρέψης νὰ σοῦ εἶπω, ὅτι ὁ αἴτιος τῆς ἀτυχίας σου εἶσαι ὁ ἴδιος, Δῆμο... Δὲν σιχαίνεσαι, εὐλογημένε, μόνος τὸν ἑαυτὸν σου; Τί κατὰστάσεις εἶναι αὐτή; Καὶ τοῦ ἀπηρίθμησα μίαν πρὸς μίαν τὰς ἐλλείψεις του. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων τοῦ ἀνέπτυξα καὶ τὸν κίνδυνον, πού διέτρεχον τὰ ζῶά του ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὸ βουστάσιον ἀκαθαρσίαν. Εἶναι δυνατόν, τοῦ εἶπα, νὰ πάθουν μόλυνσιν οἱ μαστοὶ των καὶ νὰ τὰ χάσης.

Μὲ ἤκουσε με συντριβὴν. Χωρὶς νὰ εἶπη λέξιν ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν θέσιν του, ἔλαβεν εἰς χεῖρας τοὺς δύο κάδους τοῦ γάλακτος καὶ ἔφυγε χωρὶς νὰ με χαιρετίσῃ. Τὸν παρηκολούθησα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὸν εἶδα νὰ διευθύνεται πρὸς τὸ βουστάσιον χωρὶς νὰ συνεχίσῃ τὴν περιπλάνησίν του εἰς τὸν καταυλισμόν.

* * *

Μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας ἐπανεῖδα τὸν Δῆμον. Εἶχε

γίνει ἀγνώριστος. Ἐφόρει κατακάθαρα φορέματα, ἦτο ξυρισμένος, ἡ κόμη του ἦτο μικρὰ καὶ τακτοποιημένη, οἱ πόδες του ἦσαν πλυμένοι, τὰ δοχεῖά του ἤστραπτον. Ὅταν ἀπεμακρύνθη, διηυθύνθη εἰς τὸ βουστάσιον.

Καὶ ἐδῶ ἄλλος κόσμος τώρα. Τὸ προαύλιον ἦτο σκουπισμένον, οἱ μαστοὶ τῶν ἀγελάδων ἔσταζαν ἀκόμη νερόν. Κατὰ σύμπτωσιν ὁ ὑπηρέτης ἤμελγεν

ἐκείνην τὴν στιγμὴν μίαν ἀγελάδα. Ἐκοίταξα τὸ δοχεῖον. Ἦτο σχετικῶς καινουργές. Κανὲν ὑπόλειμμα γάλακτος δὲν ἐφαίνετο ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τοιχωμάτων του.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁλόκληρος ὁ καταυλισμὸς ἐπρομηθεύετο τὸ γάλα τοῦ ἀπὸ τὸν Δῆμον. Πρῶτος ἔδωκα τὸ παράδειγμα ἐγὼ καὶ ὁ φίλος, ποὺ ἔκαμε τὰς κακὰς συστάσεις περὶ τοῦ Δήμου εἰς τὴν πόλιν.

Τότε μόλις ἀντελήφθη ὁ βουστασιάρχης τὴν ἀξίαν τῆς καθαριότητος. Τότε μόλις ἐπέισθη, ὅτι εἶχα

δίκαιον διὰ τὰς αὐστηρὰς παρατηρήσεις, πού τοῦ εἶχα κάμει πρὸ ἑνὸς περιπτου μηνός. Μοῦ τὸ εἶπεν ἓνα ἀπόγευμα, ἐνῶ διήρχετο πλησίον μου:

— Εὐχαριστῶ διὰ τὰ σοφὰ λόγια, πού μοῦ εἶπες, κύριε Δρόσο. "Όσον γερνοῦμεν, μαθαίνομεν.

Καὶ διηυθύνθη περιχαρὴς εἰς τὴν παρακειμένην κωνικὴν σκηνὴν διὰ νὰ δώσῃ γάλα...

Ν. Φραγκίσκος

15. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΟΙΚΕΩΣ

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οἰδίποδος οἱ δύο αὐτοῦ υἱοὶ Πολυνείκης καὶ Ἑτεοκλῆς ἐσυμφώνησαν νὰ βασιλεύουν ἐκ περιτροπῆς ἐπὶ ἓν ἔτος.

Ἡ ἀρχὴ ἔγινεν ἀπὸ τὸν Ἑτεοκλέα.

Ἄλλ' ὅταν ἔληξε τὸ πρῶτον ἔτος, ὁ Ἑτεοκλῆς ἠρνήθη νὰ παραδώσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸν ἀδελφόν του.

Ὁ Πολυνείκης ὠργισμένος διὰ τὴν ἀπάτην κατὰφεύγει εἰς τὸν βασιλέα τοῦ Ἀργους Ἀδραστον. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβεν ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως, ἐπρότεινεν εἰς αὐτὸν νὰ ἐκστρατεύσουν μαζὶ κατὰ τῶν Θηβῶν. Ἦτο πεπεισμένος, ὅπως ἐβεβαίωνε τὸν πενθερόν του, ὅτι θὰ ἐνίκα τὸν Ἑτεοκλέα καὶ θὰ κατελάμβανε τὴν ἀρχήν.

Ὁ Ἀδραστος ἐπέισθη. Μετὰ πέντε ἄλλων στρατηγῶν καὶ τοῦ Πολυνείκου ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς πολυαρίθμου στρατοῦ καὶ ἐξεκίνησε κατὰ τῶν Θηβῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ στρατηγοὶ ἦσαν ἑπτὰ ἐν ὅλῳ, ἡ ἐκστρατεία ὠνομάσθη τῶν «ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας».

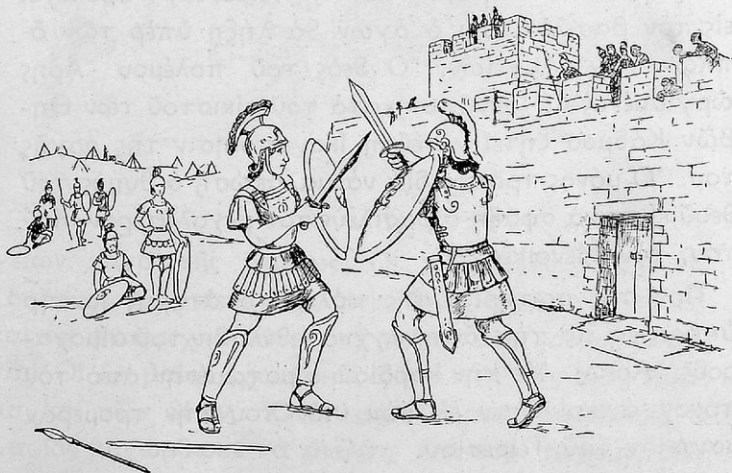
Ὅταν ὁ στρατὸς τῶν Ἀργείων ἔφθασε πρὸ τῶν Θηβῶν, κατέλαβε καταλλήλους θέσεις καὶ ἡτοιμάζετο πρὸς ἐπίθεσιν κατὰ τῶν τειχῶν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Θηβαῖοι δὲν ἔμειναν ἀδιάφοροι. Μὲ ὅλην τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν εἶχον, ἐξῆλθον ἀπὸ τὰ τείχη καὶ παρετάχθησαν ἀπέναντι τῶν ἀντιπάλων.

Ἡ ἔναρσις τῆς μάχης ἐπικείται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν.

Αἰφνης οἱ Θηβαῖοι ἀποστέλλουν κήρυκα εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀργείων καὶ προτείνουν νὰ κριθῇ ὁ ἀγὼν διὰ μονομαχίας μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν.

Ἡ πρότασις ἔγινε δεκτὴ.

Μετ' ὀλίγον ἤρχισεν ἡ μονομαχία.

Ἐπὶ πολλὴν ὥραν διήρκεσεν ὁ ἀγὼν. Ὁ Ἑτεοκλῆς καὶ ὁ Πολυνείκης μάχονται ἐναντίον ἀλλήλων

ὥς λέοντες. Οἱ ἀντίπαλοι στρατοὶ περιμένουν μὲ ἀγωνίαν τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἐπὶ τέλους βαρέως τραυματισμένοι καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ πίπτουν ὁ εἰς παρὰ τὸν ἄλλον. Προτοῦ προφθάσουν νὰ εἴπουν λέξιν, ἐξέπνευσαν.

Ὁ Θηβαϊκὸς στρατὸς εἰσῆλθεν ἀμέσως ἐντὸς τῶν τειχῶν. Βασιλεὺς ἀνακηρύσσεται ὁ Κρέων, θεῖος ἐκ μητρὸς τῶν φονευθέντων.

Ἄλλ' οἱ Ἀργεῖοι δὲν σκέπτονται νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν ἄγωνά. Ἀντιθέτως ἐτοιμάζονται μὲ σπουδὴν πρὸς γενναίαν ἔφοδον κατὰ τῶν πυλῶν καὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως.

Εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην διὰ τὰς Θήβας στιγμὴν ὁ ἐξακουστὸς Θηβαῖος μάντις Τειρεσίας προλέγει εἰς τὸν βασιλέα, ὅτι ὁ ἄγων θὰ λήξῃ ὑπὲρ τῶν ὀπλων τῶν Ἀργείων. Ὁ θεὸς τοῦ πολέμου Ἄρης ὠργισμένος δι' ἀσέβειαν κατὰ τοῦ οἰκιστοῦ τῶν Θηβῶν Κάδμου ζητεῖ νὰ εὕρῃ ἱκανοποιήσιν τῆς ὀργῆς του. Ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ μαλακώσῃ ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ εἶναι νὰ σφάξῃ ὁ βασιλεὺς τὸν μεγαλύτερον υἱόν του, τὸν Μενοικέα.

Πρὸ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως ὁ ἀτυχὴς πατὴρ ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἄσπλαγχνον θάλησιν τοῦ αἰμοχαροῦς Ἀρεως. Μὲ τὴν καρδίαν αἱματωμένην ἀπὸ τὸν πόνον ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν υἱόν του τὴν τρομερὰν μαντείαν τοῦ Τειρεσίου.

Ὁ νέος δὲν ἔφερεν ἀντίρρησην. Μὲ προθυμίαν ἐδέχθη νὰ θυσιασθῇ προκειμένου νὰ σώσῃ τὴν πόλιν. Προτοῦ μάλιστα ὁ πατὴρ του τὸν ὀδηγήσῃ εἰς

τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου, αὐτὸς μόνος ἐσφαγιάσθη
ἐμπρὸς εἰς τὴν κεντρικὴν πύλην τῶν τειχῶν.

Τὴν ἐπομένην ἤρχισε γενικὴ ἔφοδος τῶν Ἀρ-

γείων κατὰ τῆς πόλεως. Οἱ πολιορκηταὶ ἀγωνίζονται μὲ ἐξαιρετικὴν ὁρμὴν νὰ διαρρήξουν τὰς πύλας καὶ νὰ ἀναρριχηθοῦν εἰς τὰ τείχη, ἀλλ' ἀποκρούονται. Οἱ Θηβαῖοι ἔχουν τώρα καὶ τὴν ἰσχυρὰν συμμαχίαν τῶν Θεῶν. Ὁ τρομερὸς ἥρωας Καπανεύς, ὁ ὁποῖος κατῴρθωσε νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ τείχους, ἐκεραυνώθη ὑπὸ τοῦ Διός.

Οἱ Ἀργεῖοι περίφοβοι ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγὴν.

Ν. Φραγκίσκος

16. ΕΝΑ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

Ὁ κύρ Δημητρός, ὁ παντοπώλης τῆς συνοικίας μας, εἶναι εὖθυμος καὶ φαιδρὸς ἄνθρωπος.

Ἐνα μεσημέρι ἐν τούτοις, ποὺ εἰσῆλθα εἰς τὸ κατάστημά του, τὸν εὗρήκα συλλογισμένον καὶ σκυθρωπόν.

— Τί συμβαίνει, κύρ Δημητρό; τὸν ἠρώτησα. Κάτι σὲ βλέπω στενοχωρημένον.

— Ἀναδουλειές, παιδί μου, ἀναδουλειές! μοῦ ἀπεκρίθη μὲ τόνον μελαγχολικόν.

— Μὰ καλὰ, τοῦ εἶπα, ἐγὼ εἶχα τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἐδῶ καὶ καιρὸν τὸ μαγαζί σου εἰργάζεται θαυμάσια!

— Ναί, παιδί μου, αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Τώρα ὅμως τελευταῖα ἡ πελατεία μου μὲ ἐγκατέλειπεν. Ὅσakis τολμήσω νὰ ἐκφράσω παράπονον εἰς τοὺς πρῶην πελάτας μου, ἀκούω ἀπὸ τὸ στόμα των τὴν ἰδίαν στερεότυπον ἀπάντησιν:

— Ἄς ἦσουν περισσότερον εὐσυνείδητος, κύρ Δημητρό! Τὰ πράγματά σου εἶναι νοθευμένα.

Νά! Σήμερα ἀκόμη - ἐπρόσθεσε μὲ ἀναστεναγμὸν - ἕνας ἀπὸ τοὺς καλυτέρους πελάτας μου, ὁ κύριος Πεφάνης, ὁ συμβολαιογράφος, ἰδοὺ ποίαν ἀπάντησιν μοῦ ἔδωκεν, ὅταν ἔλαβα τὸ θάρρος νὰ τοῦ παραπονεθῶ:

— Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, κύρ Δημητρό! Τὰ εἶδη τοῦ

παντοπωλείου σου εἶναι πρόστυχα καὶ σὺ μᾶς τὰ δίδεις πανάκριβα. Εἰς τὸ σπίτι μου παρεπονοῦντο διαρκῶς, ὅτι τὸ βούτυρόν σου, τὸ λάδι σου, τὸ μέλι, ἡ σόδα ἀκόμη, ποὺ συνηθίζει νὰ παίρνῃ ἡ γερόντισσα μητέρα μου διὰ νὰ τῆς διευκολύνῃ τὴν χώνευσιν, ὅλα εἶναι νοθευμένα, ἀνούσια. Τί θέλεις λοιπὸν νὰ κάμω; Ὁ συνάδελφός σου ὁ Πλατῆς ἐδῶ παρὰ κάτω ἔχει ἐκλεκτὰ καὶ γνήσια πράγματα. Τώρα ψωνίζω ἀπ' αὐτόν.

Μόλις ἐπρόφερε τὰς τελευταίας αὐτὰς λέξεις ὁ κύρ Δημητρός, παρεδόθη εἰς ρέμβην. Τὸν ἐλυπήθην. Ἦμην βέβαιος, ὅτι ἦτο ἀνίκανος διὰ τὰς νοθείας, ποὺ τοῦ ἐφόρτωναν εἰς τὴν ράχιν οἱ πελάται του. Ἦτο ἀγαθός, ἄδολος καὶ ἀπλοϊκὸς ἄνθρωπος.

— Καὶ ἀπὸ ποῦ ψωνίζεις, κύρ Δημητρό; τὸν ἠρώτησα.

— Νά, παιδί μου: ἀπὸ τὰ καταστήματα τῆς ἀγορᾶς χονδρικῆς πωλήσεως. Ἄν τὰ εἶδῃ, ποὺ ἀγοράζω καὶ μεταπωλῶ, εἶναι νοθευμένα, ἐκεῖ γίνεται ἡ νοθεία. Ἐγὼ εἶμαι ἀγράμματος ἄνθρωπος. Ἀληθινὸς ἐπαρχιώτης. Ποῦ νὰ ξεύρω ἀπὸ τέτοια πράγματα. Εἰς τὴν πατρίδα μου, τὴν Μύκονον, εἶναι ἄγνωστοι αὐτοῦ τοῦ εἶδους αἱ ἀπάται. Μήπως τοῦλάχιστον γνωρίζω κανένα τρόπον νὰ τὰ δοκιμάζω;

Οἱ λόγοι τοῦ παντοπώλου ἔσταζαν τόσῃν εἰλικρίνειαν καὶ εἶχαν τόσῃν ἐπιβολήν, ὥστε μὲ ἔκαμαν νὰ αἰσθανθῶ μεγαλυτέραν ἀπὸ πρὶν συμπάθειαν πρὸς τὸ ἄτομόν του.

— Θὰ σὲ μάθω ἐγώ, κύρ Δημητρό, τρόπους νὰ ἐξελέγχῃς τὴν γνησιότητα τῶν εἰδῶν, ποὺ βάζεις

εἰς τὸ κατάστημά σου, τοῦ εἶπα. Εἶναι ὅλως διόλου ἄπλοῖ καὶ πρακτικοί. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ σὲ ὠφελήσω.

* * *

Ἀρχίζω ἀπὸ τὸ β ο ύ τ υ ρ ο ν.

Τὸ βούτυρον, κύρ Δημητρό, τὸ νοθεύουν μὲ ἄλατα μολύβδου, ζωικὰ λίπη, μὲ ἄλευρον, μὲ γύψον, μὲ κιμωλίαν, μὲ οὐσίας δηλαδὴ, τὰς ὁποίας δὲν ἤμποροῦμεν γὰ ἀντιληφθῶμεν διὰ τῆς γεύσεως. Διὰ νὰ τὸ ἐλέγξωμεν λοιπὸν ἰδοὺ τί κάμνομεν.

Παίρνομεν αἰθέρα — ἔτσι θὰ τὸν ζητήσης ἀπὸ τὸ φαρμακεῖον — ἢ καλύτερα μίγμα ἀπὸ 3 μέρη αἰθέρος καὶ 1 οἶνοπνεύματος, π. χ. 30 δράμια αἰθέρα καὶ 10 δράμια οἶνοπνευμα. Εἰς τὸ μίγμα τοῦτο ρίπτομεν μέρος τοῦ βουτύρου, τὸ ὁποῖον θέλομεν νὰ ἐξελέγξωμεν. Ἡ ἀναλογία πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐξῆς : "Εν μέρος βουτύρου καὶ εἴκοσι μέρη μίγματος.

Τὸ δοχεῖον τώρα, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἀνακατεύσωμεν τὸ βούτυρον μὲ τὸ μίγμα, τὸ τοποθετοῦμεν ἐντὸς ἄλλου δοχείου, ποὺ περιέχει καθαρὸν ὕδωρ θερμοκρασίας 20 βαθμῶν. Τὴν θερμοκρασίαν αὐτὴν δίδομεν εἰς τὸ ὕδωρ, ἂν τὸ θερμάνωμεν ὀλίγον. Διότι πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὸ μὲν καλοκαίρι τὸ νερὸν ἔχει θερμοκρασίαν μέχρι 18 βαθμῶν, τὸν δὲ χειμῶνα μέχρι 10. "Ετσι, ἂν τὴν ἀνάλυσιν τοῦ βουτύρου τὴν κάμνωμεν κατὰ τὸ θέρος, θὰ θερμάνωμεν τὸ ὕδωρ ἐλάχιστα· ἂν ἀντιθέτως εἶναι χειμῶν, θὰ χρειασθῇ νὰ τὸ ζεστάνωμεν περισσότερον. Διὰ νὰ ὁμιλήσω πρακτικώτερα, τὸ νερὸν, περὶ τοῦ

ὁποίου πρόκειται ἐδῶ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχη τὴν θερμοκρασίαν, ὥστε, ἂν βάλωμεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸν δάκτυλόν μας, πρέπει νὰ μᾶς προκαλῇ αἴσθημα μᾶλλον ψύχους παρὰ θερμότητος.

Λοιπὸν τί θὰ γίνῃ ὕστερον ἀπὸ ὀλίγην ὥραν, ἀφ' οὗ τοποθετήσωμεν τὸ ἐν δοχεῖον ἐντὸς τοῦ ἄλλου; Ἀπλούστατα: Ἄν τὸ βούτυρον εἶναι καθαρόν, θὰ διαλυθῇ ὅλον. Ἄν τοῦναντίον περιέχῃ ξένας οὐσίας, αὐταὶ θὰ κατακαθίσουν εἰς τὸν πυθμένα τοῦ δοχείου.

Ἐπάρχει καὶ ἓνας ἄλλος ἀκόμη ἀπλούστερος τρόπος διὰ τὸν ἔλεγχον τοῦ βουτύρου. Παίρνομεν 1 μέρος βουτύρου, 2 μέρη νεροῦ καὶ 1 1/2 μέρος καυστικοῦ καλίου ἢ, ὅπως συνήθως λέγεται, καυστικῆς ποτάσης. Λαμβάνομεν λ. χ. 50 δράμια βουτύρου, 100 δράμια ὕδατος καὶ 75 δράμια στερεοῦ καυστικοῦ καλίου. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἀνακατεύομεν καλῶς ἐντὸς δοχείου. Ἄν τὸ βούτυρον εἶναι ἀγνόν, τὸ διάλυμα λαμβάνει χρῶμα κίτρινον· ἂν εἶναι νοθευμένον, σκουραίνει ἢ μαυρίζει ἐντελῶς.

Ἴδου τώρα πῶς δοκιμάζεται τὸ ἐ λ α ι ο ν. Πρὸ τούτου ὅμως κρίνω καλὸν νὰ σοῦ ἐξηγήσω, πῶς νοθεύεται. Τὸ ἔλαιον λοιπὸν τῆς ἐλαιας, τὸ ἐλαιόλαδον, νοθεύεται διὰ τῆς προσθήκης ἄλλων ἐλαίων φυτικῶν, ὅπως τοῦ σησαμελαίου, τοῦ καρυελαιου καὶ πρὸ πάντων τοῦ βαμβακελαίου. Εἰς ἄλλας χώρας τὸ νοθεύουν διὰ τῆς προσθήκης καὶ ἐλαφρῶν ὀρυκτελαίων.

Καὶ τώρα ἰδοὺ πῶς τὸ ἐλέγχομεν. Ἡ δοκιμὴ εἶναι ἀπλουστάτη.

Μέσα εἰς μίαν κοινὴν φιάλην ρίπτομεν ὀλίγα κυ-

Ν. Φραγκίσκου - Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἔκδ. Α' 6

βικά εκατοστόμετρα ελαίου καὶ ἴσον ὄγκον νι-
τρικοῦ ὀξέος ἢ, ὅπως λέγεται κοινῶς, ἄκουα
φ ό ρ τ ε. Ἀφοῦ ἀναταράξωμεν καλῶς τὸ μίγμα,
τὸ ἀφήνομεν ἐπὶ 24 ὥρας ἐντὸς τῆς φιάλης. Ἄν τὸ
ἔλαιον εἶναι νοθευμένον, τότε μετὰ τὸ εἰκοσιτετρά-
ωρον τὸ μίγμα θὰ ἔχη λάβει χρῶμα καφέ.

Ὅσον τώρα διὰ τὸ μέλι ὁ τρόπος τοῦ ἐλέγ-
χου εἶναι ἐπίσης ἀπλούστατος. Ἀρκεῖ δηλαδή νὰ
τὸ θερμάνωμεν, ὅποτε τὸ μὲν καθαρὸν γίνεται ὑδά-
ρές, μὲ ἄλλους λόγους νερουλόν, ἐνῶ τὸ νοθευμέ-
νον συμπυκνοῦται.

Προκειμένου τέλος διὰ τὴν σ ό δ α ν — τὸ διτταν-
θρακικὸν νάτριον, ὅπως τὴν ὀνομάζει ἡ χημεία —
ἰδοὺ πῶς ἡμποροῦμεν εὐκόλα - εὐκόλα νὰ τὴν ἐξ-
ελέγξωμεν:

Αὕτῃ νοθεύεται συνήθως μὲ τὸ ἄλευρον. Ἄν λοιπὸν
ρίψωμεν μικρὰν ποσότητα σόδας εἰς τὸ νερόν, ἐφ' ὅ-
σον μὲν εἶναι ἀνόθευτος, δὲν διαλύεται· εἰς τὴν πε-
ρίπτωσιν ὅμως, κατὰ τὴν ὁποίαν εἶναι νοθευ-
μένη, τὸ ἄλευρον θὰ διαλυθῇ καὶ θολώνει τὸ νερόν....
Ὁ κύρ Δημητρός μὲ ἤκουε μὲ ἐντεταμένην προσο-
χήν. Ὅταν ἐτελείωσα, μὲ παρεκάλεσε νὰ τοῦ κάμω
τὴν χάριν νὰ τοῦ γράψω αὐτοὺς τοὺς τρόπους τῆς
δοκιμῆς τῶν εἰδῶν, πού ἐπῶλει εἰς τὸ κατάστημά
του. Τὸ ἔκαμα εὐχαρίστως καὶ ἀνεχώρησα....

* * *

Ἐπέρασεν ἄρκετὸς καιρὸς ἀπὸ τότε. Ἐνα πρωὶ
κατὰ τὰς 9 διηρχόμην ἔξω ἀπὸ τὸ κατάστημα τοῦ
κύρ Δημητροῦ. Παρετήρησα ἄρκετὴν κίνησιν μέσα.
Αὐτὸ μὲ ἔκαμε νὰ πλησιάσω. Μόλις διεσκέλισα τὸ
κατώφλιον τοῦ καταστήματος, ἀντίκρυσα τὴν γελα-

στήν, ὅπως ἄλλοτε, μορφὴν τοῦ ἀγαθοῦ παντο-
πώλου.

“Ὅταν ὁ κύρ Δημητρός μὲ ἀντελήφθῃ νὰ εἰσέρχω-
μαι, ἔτρεξε νὰ μὲ προὔπαντήσῃ.

— Μὲ ἔσωσες, παιδί μου, μοῦ εἶπεν, ἐνῶ ἔσφιγγε
τὸ δεξιόν μου χέρι ἐντὸς τῆς τραχείας παλάμης του.
Μὲ ἔσωσες ἀπὸ τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν.
Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ χαρίζη χρόνια. Μὲ τὸ μάθημα, ποῦ
μοῦ ἔκαμες, ἀνέκτησα τὴν πελατείαν μου καὶ τὴν
χαράν μου. Θὰ σὲ εὐγνωμονῶ, ὅσον ὑπάρχω εἰς
τὴν ζώην.

Τὸν ἀπεχαιρέτισα μὲ ἀνακούφισιν καὶ ἱκανοποίη-
σιν. “Εβλεπα, ὅτι εἶχα σώσει ἓνα τίμιον καὶ εὐσυν-
είδητον ἄνθρωπον.

Ν. Φραγκίσκος

+ 17. ΤΟ ΕΙΚΟΝΙΣΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου εἰς τὴν προσέγγισιν
τῶν ἐχθρῶν ἔβλεπον, ὅτι δὲν εἶχον ἀρκετὰς δυνάμεις
νὰ ἀντισταθοῦν. “Εκριναν λοιπὸν φρόνιμον καὶ ἐπι-
βαλλόμενον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης νὰ ἐγκαταλείψουν
τὰς οἰκίας: “Ελαβον τὴν ἀπόφασιν νὰ σπεύσουν
πρὸς τὸ μέγα σπήλαιον, τὸ ὁποῖον πολλάκις ὑπῆρ-
ξεν ἡ σωτηρία των, ἀπὸ τινων δὲ ἡμερῶν ἡ μόνη
μετὰ τὸν Θεὸν ἐλπίς καὶ καταφυγὴ των.

“Απ’ ἐδῶ οὐδεὶς φόβος. Ζωοτροφίας εἶχον μετα-
κομίσει ἐκεῖ ἀπὸ ἡμερῶν πολλάς. “Εξ ἄλλου πέντε
μόνον ἄνδρες ἦσαν ἀρκετοὶ διὰ νὰ ὑπερασπίσουν
ἐν ἀνάγκῃ τὸ μικρόν, χαμηλὸν καὶ βατοσκέπαστον

ἄνοιγμα, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς μόνῃ εἴσοδος.

Ἐκατὸν περίπου ἄνθρωποι εὐρίσκοντο ἤδη εἰς τὸν δρόμον. Προηγουντο αἱ μητέρες φέρουσαι τὰ βρέφη των, γραῖαι κρατοῦσαι μικρὰ δέματα ἐνδυμάτων τῆς πρώτης ἀνάγκης. Ἦκολούθουν ἔπειτα οἱ ἄνδρες καὶ τὰ παιδιὰ. Ἦσαν φορτωμένοι ὀγκώδη δέματα παπλωμάτων ἢ ἄλλων πολυτίμων διὰ τὴν περίστασιν εἰδῶν. Ὁ φόβος ὅμως συνήνωνεν ὅλους εἰς ἓνα ὄμιλον πυκνόν.

Ἄν ἐκ τῆς στροφῆς τοῦ δρόμου, ὁ ὁποῖος περιετύλισσε τοὺς πρόποδας τοῦ πλησίον λόφου, παρουσιάζοντο αἰφνιδίως ἐχθροί!..

Τὸ σπήλαιον ἀπεῖχε τοῦ χωρίου ἐν τέταρτον περίπου. Ἀλλὰ καὶ ἐν τέταρτον ἐπίσης ἀπεῖχον οἱ ἐχθροὶ ἐκ τοῦ χωρίου.

Σιωπὴ ἐπεκράτει μεταξὺ τῶν φευγόντων. Πότε καὶ πότε, ἐνῶ τὰ σώματα ἐφέροντο γρήγορα πρὸς τὰ ἐμπρός, αἱ κεφαλαὶ ἐγύριζαν μίαν στιγμὴν πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἐποθοῦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ νὰ ἴδουν μίαν φορὰν ἀκόμη, νὰ ἀποχαιρετίσουν, διὰ παντὸς ἴσως, τὰ ἐγκαταλειπόμενα ἀγαπημένα των σπίτια. Ποῖος ἐγνώριζεν, ἂν θὰ τὰ ἐπανέβλεπον πλέον! Καὶ ἄλλοτε μόνον ἐρείπια πυρπολημένα ἐπανεῦρον.

Οἱ ὀφθαλμοὶ ἐδάκρυνον εἰς τὴν θέαν ἐκείνην τὴν θλιβεράν! Τὰ χεῖλη διεστέλλοντο διὰ νὰ προφέρουν ἀκαταλήπτους συλλαβάς, αἱ ὁποῖαι βεβαίως, ἂν συνηνώνοντο, θὰ ἐσχημάτιζαν φρικώδη κατάραν.

* * *

Εἶχαν περάσει τὸ ἥμισυ καὶ πλέον τοῦ δρόμου. Δὲν ἀπεῖχαν παρὰ ἑκατοντάδας τινὰς βημάτων ἀπὸ τὸ ἄσυλον. Διὰ νὰ φθάσουν ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ γυρί-

σουν ὀπίσω ἀπὸ τὸν λόφον, ὁ ὁποῖος θὰ ἀπέκρυπτεν εἰς αὐτοὺς τὴν θέαν τοῦ χωρίου... Καὶ ἐστρέφοντο τώρα διὰ νὰ τὸ ἀποχαιρετίσουν διὰ τῶν τρυφερωτέρων καὶ θλιβερωτέρων βλεμμάτων των.

— "Αχ, τί ἔπαθα! ἠκούσθη αἰφνιδίως ἀνδρική φωνή.

"Ολοι ἐστράφησαν. Ὡμίλει ὁ Μανώλης, ὑψηλός-σωμος καὶ λυγερὸς νέος, ἐν ἀπὸ τὰ καλύτερα παλλη-κάρια τοῦ χωρίου.

Εὐθὺς μία ἀπὸ τὰς προπορευομένας γυναῖκας ὥρμησε πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ἠρώτησεν ἀνήσυχος:

— Τί ἔπαθες, γυιέ μου;

— Μάννα, ἀπεκρίθη μὲ φωνὴν τρέμουσαν, μάννα, ἐξέχασα τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας!

Ἡ γυνὴ ἐταράχθη. Τὸ πρόσωπόν της ὠχρίασε περισσότερον.

— Καὶ τώρα; ἠρώτησε.

— Τώρα; εἶπεν ὁ Μανώλης βλέπων αὐτὴν ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς διὰ νὰ διακρίνη τὴν ἐντύπω-σιν, ποὺ θὰ τῆς ἔκαμνεν ἡ ἀπόκρισίς του, τώρα θὰ γυρίσω νὰ τὸ πάρω.

Ἡ μητέρα ἀπὸ ὠχρὰ ἐγινε πελιδνή. Ὁ κίνδυνος ἦτο μέγας. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν οἱ ἐχθροὶ θὰ ἦσαν τόσον πλησίον τοῦ χωρίου, ὥστε ἀπὸ τὰς σφαίρας των δὲν θὰ ἐσῴζετο τὸ παιδί της.

— Γυιέ μου, μὴ γυιέ μου... κατῶρθωσε νὰ εἶπη παρακαλοῦσα αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν.

— Θὰ γυρίσω, μάννα.

— Μή, γυιέ μου, μή! ἐπανέλαβε κλονιζομένη ἐπὶ τῶν ποδῶν της ἡ ταλαίπωρος γυνή.

Διότι τὸν ἔβλεπεν ἤδη τὸν υἱὸν της, τὸ μόνον της

προσφιλές στήριγμα, τὸν ἔβλεπε σημάδι τῶν ἐχθρικῶν σφαιρῶν, πίπτοντα καταϊματωμένον, νεκρόν.

— Μανώλη, εἶπε, παρεμβαίνων γέρων τις. "Ο,τι ἔγινεν, ἔγινε. Πᾶμε. Θὰ σκοτώσης τὴ μάμμα σου, ἂν πᾶς.

Ἦ Μανώλης ἀπεσπᾶσθαι ἠρέμως ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ γέροντος. Μὲ φωνὴν δέ, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς μὲν δὲν ἐζήτησε νὰ δώσῃ ἐπισημότητα, ἀλλ' ἡ ὁποία ἀντήχησεν ἐπιβάλλουσα καὶ συγκινητική, εἶπεν:

«Ἡ μάμμα μου εἶναι μάμμα μου, μὰ ἡ Παναγία εἶναι Παναγία».

Καὶ ὡς νὰ ἠλεκτρίσθαι ἀπὸ τὰ ἴδιά του λόγια, ὥρμησε τρέχων πρὸς τὸ χωρίον. Δὲν ἐτόλμησε νὰ στρέψῃ ἄλλο βλέμμα πρὸς τὴν μητέρα του. Ἐφοβεῖτο μήπως, ὅ,τι δὲν κατῴρθωσε τοῦ γέροντος ἡ ἀπειλή, θὰ τὸ κατῴρθωναν οἱ δακρυσμένοι ὀφθαλμοὶ τῆς.

* * *

Ἡ μητέρα σιωπηλὴ παρηκολούθει διὰ τῶν βλεμμάτων της τὸν Μανώλην. Οὐδὲ λέξιν ἐπρόφερε πλέον. "Ολαι αἱ αἰσθήσεις της συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν ὄρασιν, τῆς ὁποίας τὰ δακρυσμένα ὄργανα παρουσίαζαν ὡς ἐντὸς νέφους πενθίμου τὸν πετῶντα δρομέα.

Ἦ ὁμιλος τῶν φυγάδων ἐξ ἀνάγκης ἐστάθαι. Ἡ μητέρα θὰ ἀνέμενε τὸν υἱὸν της. Οἱ ἄλλοι θὰ ἀνέμενον καὶ τὴν μητέρα καὶ τὸν υἱόν. Ἀλλὰ καὶ μόνος ἂν ἦτο ὁ Μανώλης, ὁ ἀγαπητός των Μανώλης, θὰ τὸν ἀνέμεναν, μολονότι δὲν ἦτο ἀκίνδυνος ἡ βραδύτης. Ἦλπιζαν βέβαια κατ' ἀρχὰς ν' ἀπο-

κρύψουν τὴν εἰς τὸ σπήλαιον καταφυγὴν των. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ ἦτο πλέον δυνατόν. Οἱ ἔχθροὶ θὰ τοὺς ἔβλεπον ἴσως νὰ διευθύνωνται πρὸς αὐτό.

Ἦδη ταχύς ὡς χελιδὼν μόλις ἤγγιζε τὰ σπαρτὰ ὁ Μανώλης. Διεσκέλιζε φράκτας, ὑπερεπήδα λίθους, ὠλιγόστευεν ὅλον ἐν τὴν ἀπόστασιν. Καὶ τώρα ἐπλησίαζε πλέον εἰς τὸ τέρμα τοῦ δρόμου του, τὰς πρῶτας τοῦ χωρίου οἰκίας.

Ὀλίγον ἀκόμη καὶ θὰ τὸν ἔχανον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς των. Θὰ ἐκρύπτετο ὀπισθεν τῶν οἰκιῶν.

Ἡ στιγμή ἦτο κρίσιμος δι' ὅλους, φοβερὰ διὰ τὴν μητέρα. Εἴκοσι, δέκα, πέντε πηδήματα ἀκόμη καὶ δὲν θὰ τὸν βλέπη πλέον..., θὰ τὸν χάσῃ ἴσως διὰ παντός.

Τὰ ὑπὸ τῆς ἀγωνίας τῆς παρακολουθήσεως αὐτοῦ κρατηθέντα δάκρυα ἐγέμισαν καὶ πάλιν τοὺς ὀφθαλμούς της. Δὲν τὸν ἔβλεπε πλέον!

— Μανώλη μου! ἔκραξεν ἀναστενάζουσα.

* * *

Οἱ ἔχθροὶ εἶχαν εἰσέλθῃ ἤδη εἰς τὸ χωρίον. Ἐξήταζον τὰς πρῶτας αὐτοῦ οἰκίας καὶ ἐξέσπων εἰς ὕβρεις καὶ βλασφημίας. Ἦλπιζον, ὅτι θὰ εὕρισκον εἰς αὐτὸ πλούσια λάφυρα, ἀλλ' ἔβλεπον τώρα, ὅτι τίποτε σχεδὸν δὲν τοὺς εἶχαν ἀφήσει οἱ Χριστιανοί.

Ὁ Μανώλης δὲν τοὺς ἔβλεπεν ἀκόμη· ἤκουσε τὰς φωνάς των, ἀλλὰ δὲν ἐφοβήθη.

Εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπίτι, ἐκατέβασεν ἀπὸ τὸ καπνισμένον βαθυλόωμα τοῦ τοίχου τὸ εἰκόνισμα καὶ τὸ κατεφίλησεν εὐλαβῶς.

«Ἡ μάννα μου εἶναι μάννα, μὰ ἡ Παναγία εἶναι

Παναγία»! Αὐτὰ δὲν εἶχεν εἶπει; Καὶ θὰ ἄφηνε λοιπὸν τὴν Παναγίαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀπίστων; Αὐτὴ ἡ ἰδία μάννα του δὲν τοῦ εἶπε, πρὶν ἀναχωρήσουν; «Μανώλη, τὰ μάτια σου τέσσερα, μὴ ξεχάσης τὸ εἰκόνισμα»! Καὶ δὲν ἐσήμαινεν ἡ θερμὴ ἐκείνη σύστασις αὐτῆς τοὺς κινδύνους, τὴν βεβήλωσιν, τὴν ὕβριν..., ποὺ παθαίνουν αἱ ἅγιοι εἰκόνες, ὅταν πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀγαρηνῶν; «Ἡ μάννα εἶναι μάννα...»

Μετὰ τὴν ταχυτάτην ταύτην σκέψιν ὁ Μανώλης ἐφίλησε καὶ πάλιν τὸ εἰκόνισμα. Τώρα παρὲς κάλει τὴν Παναγίαν νὰ τὸν σώσῃ. Οἱ λόγοι τοῦ γέροντος «θὰ σκοτώσης τὴ μάννα σου» ἐπανῆλθαν εἰς τὴν μνήμην του. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἔβαζε τὸ χέρι τῆς ἡ Παναγίας;

Στιγμαὶ μόλις ἐπέρασαν, ἀφ' ὅτου ἡ μήτηρ τοῦ Μανώλη μέσα εἰς ἀναστεναγμοὺς ἔκραζε τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τῆς. Στιγμαὶ μόλις, ἀλλὰ χρόνος ἀτελείωτος διὰ τὴν βλέπουσαν πλέον αὐτὸν μητέρα. Ἦκουσε μόνῃ αὐτὴ πυροβολισμοὺς χωρὶς νὰ τοὺς ἀκούσουν οἱ ἄλλοι. Ἔβλεπε μαχαίρας νὰ ἀστράπτουν, πληγὰς νὰ καταφέρωνται, αἵματα... χωρὶς ὅμως νὰ βλέπουν οἱ ἄλλοι....

* * *

Ἐξαφνα χαρμόσυνοι κραυγαὶ ἀντήχησαν ἀπὸ παντοῦ. Ὁ Μανώλης ἐφάνη ὀπίσω ἀπὸ τὴν τελευταίαν τοῦ χωρίου οἰκίαν. Ἡ μήτηρ ἐσπόγγισε τοὺς ὀφθαλμούς της διὰ νὰ βλέπῃ καθαρώτερα.

Ὁ Μανώλης ἐπανήρχετο μὲ τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας μέσα εἰς νέφη καπνοῦ ὀπλων.

“Ενα «γεια σου, Μανώλη,» ἐβρόντησεν ἀπὸ ὅλα τὰ χεῖλη.

— Παναγία μαζί σου, ηὐχήθη χαμηλοφώνως ἡ μήτηρ.

Καὶ ὁ Μανώλης ἔτρεχεν, ἦρχετο.

Ἄλλ’ ἰδού, φοβερόν, φρίκη δι’ ὅλους, κεραυνὸς διὰ τὴν μητέρα θέαμα. Ταχεῖς ἐπίσης παρουσιάζον-

Ὁ Μανώλης ἐπανήρχετο μὲ τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας.

ταὶ καταδιώκοντες αὐτὸν πέντε δέκα, εἴκοσιν ἐχθροί.

Τὰ ὅπλα των ὅλα στρέφονται κατ’ αὐτοῦ. Οἱ στυλπνοὶ σωλῆνές των γίνονται μάχαιραι εἰς τὴν καρδίαν τῆς μητρός.

— Ἐχάθηκε! κρᾶζει ἡ δυστυχής. Παναγία μου!...

Τὰ ὅπλα βροντοῦν. Αἱ σφαῖραι τὸν περιλούουν. Φρικήζει ὁ σπαρμένος ἀγρός, τὸν ὅποιον ὁ καταδιωκόμενος διέρχεται, καὶ κυματίζει ὑπὸ τὰς σφαί-

ρας. Ὁ Μανώλης ὑπερπηδᾷ ἓνα φράκτην. Τὰ ξηρόκλαδα κινουῦνται, τὰ λιθάρια ἀναπηδοῦν, ἀλλ' ὁ Μανώλης δὲν πίπτει. Τρέχει, ἔρχεται. Οἱ ἐχθροὶ πληθύνονται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Νέοι σωλῆνες ὅπλων ἀναφαίνονται, νέαι σφαῖραι βροντοῦν, βοή, ἀλαλαγμὸς ἀντηχεῖ. Οἱ φυγάδες δὲν ἀναπνέουν πλέον, ἡ μήτηρ σχεδὸν δὲν ζῇ. Ἀλλ' ὁ Μανώλης δὲν πίπτει, τρέχει, ἔρχεται.

Ἦλθε.

Τὸ εἰκόνισμα ἐσώθη ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν καὶ ἔσωσε τὸν Μανώλην ἀπὸ τὰς σφαίρας των. Ἦτο ἀπλοῦν συνηθισμένον εἰκόνισμα. Ἀπὸ τότε ὅμως ἔγινε θαυματουργόν. Διότι ἡ Παναγία ἀπέναντι τοιαύτης αὐταπαρνήσεως δὲν ἀπηξίωσε νὰ περιβόλη αὐτὸ διὰ τῆς ἀγίας Της χάριτος.

Ἰωάν. Δαμβέργης
(Διασκευή)

18. ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΟΧΑΡΗ

Στὶς τρικυμίες τῆς ψυχῆς, στοῦ λογισμοῦ τὸ σάλο,
στὶς θλίψεις, στὶς ἀρρώστιες μου καὶ σ' ὅ,τι πάθω ἄλλο
σ' Ἐσέ, Παρθένα μου γλυκειά,
σκέπη τοῦ κόσμου σπλαχνικιά,
στηρίζω τὴν ἐλπίδα μου, κι' ἡ χάρι σου μοῦ δίνει
θάρρος, χαρά, παρηγοριά, ὑγεία καὶ γαλήνη.

Σὺ τῇ φτωχῇ μου τὴν καρδιὰ γεμίσεις καλωσύνη
ποτίζοντάς την μ' ἀρετὴ καὶ μὲ ταπεινοσύνη·

κι' ὅταν ὁ πόνος ὁ πικρὸς
μὲ φαρμακῶνῃ, Ἐσὺ γιατρὸς
τρέχεις κοντά μου κι' ἔλεος σκορπᾷς στὰ βάσανά μου,
γιατὶ τὸν πόνο πιὸ βαθιὰ ἔνοιωσες, Δέσποινά μου.

* * *

ὦ Παναγιά μου, εὐλόγα με καὶ δός μου τὸ κουράγιο
τοῦ Σταυρωμένου Σου τοῦ Γυιοῦ τὸ θῆλημα τὸ ἅγιο
νὰ κάνω πάντα μὲ χαρά,
πνίγοντας πάθῃ δολερά,
νὰ Σε λατρεύω, νᾶμαι ἀγνὸς στὴ σκέψι καὶ στὸ σῶμα
κι' ὅλο τὸν κόσμον ν' ἀγαπῶ, καὶ τοὺς ἐχθρούς μου
ἀκόμα!...

Κ. Παπαπαναγιώτου

19. Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ

Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας εἰς τὸν
Μαραθῶνα, ὁ Μιλτιάδης ἀνέθεσεν εἰς ἓνα ἐκ τῶν
νεωτέρων πολεμιστῶν νὰ μεταφέρῃ τὸ συντομώτε-
ρον τὸ χαρμόσυνον ἄγγελμα εἰς τὰς Ἀθήνας. Κό-
σμος ὁλόκληρος γερόντων, γυναικῶν καὶ παιδίων
ἀνέμενε μὲ ἀγωνίαν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐπὶ τῶν
τειχῶν, εἰς τὴν ἀγορὰν τὴν εἰδησιν περὶ τοῦ ἀπο-
τελέσματος τῆς μάχης. Δίκαιον ἄρα ἦτο τὸ πλῆθος
ἐκεῖνο νὰ συμερισθῇ τὸ ταχύτερον τὴν μεγάλην
χαρὰν καὶ νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἡρεμίαν καὶ τὴν γα-
λήνην του.

Ὁ νέος, πρὶν ἀκόμη ἀναπαυθῇ ἀπὸ τὴν κουρα-
στικὴν καὶ πολύνεκρον μάχην, προτοῦ ἀκόμη κα-
θαρίσῃ τὰς χεῖρας καὶ τὰ γόνατα ἀπὸ τὸ ἀχνίζον

αἶμα τῶν ἐχθρῶν, ὥρμησεν ὡς ἄνεμος πρὸς τὴν ὁδόν, ἣ ὁποῖα ἔφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ ἰδρὼς ρέει ἄφθονος ἐκ τῆς μακρᾶς κόμης καὶ τοῦ μετώπου του, καταβρέχει τὰς παρειάς του, μουσκεύει καὶ βαρύνει τὸν χιτῶνά του. Ἡ χαλκίνη πανοπλία του κτυπᾷ ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ καθιστᾷ τὰς κινήσεις του δυσκόλους.

Καὶ ὁμως αὐτὸς δὲν τρέχει, πετᾷ.

Ὁ ἐνθουσιασμός διὰ τὴν νίκην εἶναι τόσος, εἶναι τόση ἡ ἱκανοποίησις, διότι φέρει εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν χαράν, ὥστε καμμία κόπωσις δὲν ἀνακόπτει τὸν δρόμον του, καμμία δυσκολία δὲν τὸν συγκρατεῖ.

Καὶ τρέχει, τρέχει ἀκούραστος.

Μετὰ δύο περίπου ὥρας ὁ ἔφηβος ἔχει διανύσει τὰ 40 χιλιόμετρα, ὅσα ἀπέχουν αἱ Ἀθήναι τοῦ Μαραθῶνος.

Αἱ ἐπὶ τῶν τειχῶν γυναῖκες καὶ οἱ νεανῖαι ἔχουν προσηλωμένα τὰ βλέμματα πρὸς τὴν ὁδόν. Ἀπὸ μακρὰν διακρίνουν τὸν τρέχοντα ὀπλίτην καὶ κατέρχονται μὲ σπουδὴν διὰ τῶν λιθίνων κλιμάκων.

Ὁ ὠραῖος ἔφηβος μόλις προφθάνει νὰ διέλθῃ τὴν πύλην καὶ νὰ φωνάξῃ:

— « Χ α ί ρ ε τ ε , ἐ ν ι κ ή σ α μ ε ν ».

Ἐξηντλημένος ἀπὸ τὸν κόπον, τρέμων ἀπὸ τὴν συγκίνησιν ἀφῆκε μὲ τὸ μεῖδιμα εἰς τὰ χεῖλη τὴν ψυχὴν του νὰ πτερυγίσῃ πρὸς τὸν ἀνέφελον οὐρανόν.

Ν. Φραγκίσκος

20. Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ

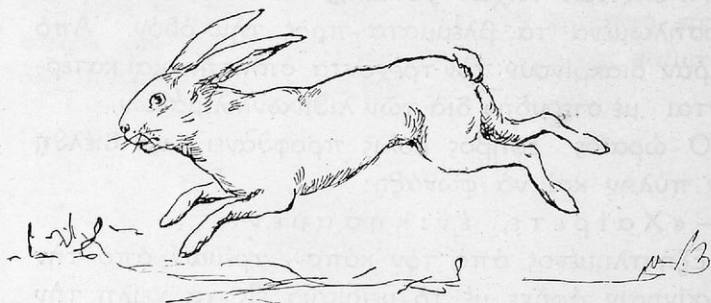
Δέκα χιλιάδες ἦτανε κι' ἦταν κι' ἐκεῖνος μέσα·
σὰν νίκησαν, βουλήθηκε πρῶτος αὐτὸς νὰ φέρῃ
τὸ χαροπὸ τὸ μήνυμα στὴ μακρινὴ τὴ χώρα.
Καὶ μονομιᾷς ξεκίνησε, λεβέντης στρατοκόπος,
δάφνης κλωνάρι ἀμάραντο στὸ χέρι του κρατῶντας.

* * *

Ρημάδι ἀπ' τὸν τρομακτικὸ κι' ἀτέλειωτό του δρόμο
ξεψύχησε, σὰν ἔφθασε κι' ἀνάγγειλε τὴ νίκη.
Καλότυχος, ὅπου μπορεῖ, καθὼς αὐτός, καὶ φθάνει
στὸ τέρμα τῶν ὀνείρων του καὶ νὰ πεθαίνῃ ξέρει
ἔχοντας φλόγα στὴν καρδιά, δάφνης κλωνὶ στὸ χέρι.

Ἰσίδωρος Φραγκίσκος

21. ΛΑΓΟΣ

Ἐὰν θέλῃ κανεῖς νὰ περιγράψῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ λαγοῦ, τοῦ φθάνει μία λέξις: Τρομοκρα-
τημένος.

Διότι δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον πλέον δυστυχι-
σμένη ὑπαρξις.

Ἡ ζωὴ του εἶναι μία διαρκὲς ἀγωνία. Καὶ διὰ νὰ τὴν καταστήσῃ περισσότερον ἀπελπιστικὴν ἢ φύ-
σις, τοῦ ἔδωσεν ἀκοὴν καταπληκτικὴν. Διότι ἐκεῖνα
τὰ δύο πελώρια χωνία, τὰ ὠτά του, ποὺ συστρέ-
φονται ὡσὰν πτερὰ ἀνემιστῆρος, δὲν τοῦ χρησι-
μεύουν μόνον διὰ νὰ βοηθοῦν μὲ μίαν ἀπότομον
στροφὴν τῶν τῆν ἀλλαγὴν πορείας, ὅταν κατα-
διώκεται. Χρησιμεύουν ἐπὶ πλέον διὰ νὰ ἀποθη-
κεύουν κάθε φωνήν, ἦχον, ψίθυρον, ὅσον ἀδύνατος
καὶ ἂν εἶναι καὶ ὅσον καὶ ἂν ἔρχεται ἀπὸ μακρὰν.

Ἄλλ' ἕκαστος ἐκ τῶν ἡχῶν τούτων εἶναι δι' αὐ-
τὸν ἓνα μαρτύριον. Καὶ ἐνῶ ὁ δυστυχὴς εἶναι ἓνα
ζῶον, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει κάμει ποτέ του κακὸν εἰς

κανέν από τὰ πλάσματα τῆς δημιουργίας, ὁ ὕπνος του εἶναι ὅπως τοῦ δολοφόνου κακούργου, πρὸ τοῦ ὁποίου διέρχονται συνεχῶς τὰ φαντάσματα τῶν θυμάτων του. Ἀρκεῖ νὰ εἶπω, ὅτι κοιμᾶται μὲ ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς!

Εἶναι πολὺ φυσικὴ αὕτῃ ἡ μανία καταδιώξεως, ἡ ὁποία μαστίζει τὸν λαγόν. Δὲν εἶναι διόλου ψυχικὴ ἀσθένεια, ὅπως ὅταν καταλαμβάνῃ τὸν ἄνθρωπον. Διότι κανέν ἄλλο ζῷον δὲν ἔχει τόσους ἐχθροὺς φοβεροὺς, ἀσυγκινήτους, ἀδυσωπήτους. Φθάνει ν' ἀναφέρω, ὅτι καὶ ὁ ἀετὸς ἀπὸ τὰ ὕψη, ὅταν διακρίνῃ τὸν λαγόν ἢ τὸ καταφύγιόν του, ἔχει ἤδη ὑπογράψει τὴν θανατικὴν καταδίκην του.

Ἐχθροὶ του εἶναι ἐπίσης ἡ ἀλώπηξ, τὸ τσακάλι — ὁ θῶς, — ὁ λύκος, ἡ ἀγριογαλῆ, ὁ σκύλος, ὁ ὄφις. Ἀλλ' ὁ πρῶτος καὶ σκληρότερος διώκτης τοῦ λαγοῦ εἶναι ὁ φοβερώτερος ἐχθρὸς πάσης ζωικῆς ὑπάρξεως: ὁ ἄνθρωπος.

* * *

Ἡ φύσις μολαταῦτα δὲν ἄφησεν ἀνυπεράσπιστον τὸν λαγόν, ὅπως δὲν ἄφησε ποτὲ κανέν πλάσμα τῆς δημιουργίας. Εἰς ὅλα ἐπέβαλε πόλεμον ἐξοντώσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἄμυναν κάθε εἶδους ἐπρονόησε μὲ ἴσην ἐπιμέλειαν. Ἔτσι ὥπλισε καὶ τὸν λαγόν μὲ εὐστροφίαν πνεύματος καὶ εὐστροφίαν κινήσεως καταπληκτικὴν.

Αἱ πονηρίαι, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται διὰ νὰ συγχύσῃ τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς του, εἶναι μοναδικαί. Ἰδίως τὰ ὅσα μηχανεύεται διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κρύπτην του, εἶναι ἀξιοθαύμαστα: Τὴν προσ-

περνᾷ μὲ τὰ μεγαλύτερα πηδήματα, προχωρεῖ μακρὰν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, ἔπειτα πάλιν ἐπιστρέφει μὲ τὰς ἰδίας μεθόδους καὶ μὲ ἓνα ἰσχυρὸν πηδήμα — τὸ τελευταῖον καὶ μεγαλύτερον — εὐρίσκεται μέσα εἰς αὐτήν.

Ὅστις παρηκολούθησε τὰ ἴχνη τοῦ λαγοῦ ἐπὶ χιόνος, αὐτά, τὰ ὁποῖα γράφω, θὰ τὰ ἐδιάβασε μόνος του ἐπάνω εἰς τὸν ἄσπρον πίνακα τοῦ ἐδάφους.

Ἐκτὸς τούτου ἡ φύσις τὸν ἐπροίκισε μὲ ὀπισθίους πόδας πολὺ ὑψηλοτέρους τῶν ἐμπροσθίων. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ἐντονώτερον τρέξιμον εἰς τοὺς ἄνωφερεις, τοὺς ὀρθίους δρόμους εἶναι δι' αὐτὸν παιδιὰ ἄκοπος καὶ ταχεῖα. Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζει πολὺ καλὰ, πόσον μειονεκτοῦν εἰς αὐτὸ οἱ διώκταί του, κατευθύνεται πάντοτε πρὸς τὰς ἄνωφερείας, ὥσάκις τοῦ εἶναι εὐκόλον.

Ἀλλὰ καὶ ἡ εὐστροφία του; Χωρὶς διόλου νὰ ἐπιβραδύνῃ τὸν καλπασμόν του, μὲ μίαν κίνησιν ἀπτόμον λαμβάνει διεύθυνσιν πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ τὰ ἀριστερὰ ἢ καὶ τὰ ὀπίσω, κερδίζει ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν διώκτην του καὶ πολλάκις σφύζεται.

* * *

Ἄς μὴ νομίσῃ ὅμως κανεὶς, ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ λαγοῦ εἶναι ἓνα αἰώνιον μαρτύριον ἀγωνίας.

Ἐχει τὰς ἀπολαύσεις του τὴν νύκτα. Ρεμβάζει προσβλέπων τὴν σελήνην, βόσκει, παίζει, κυλιέται κατὰ γῆς, ὀρθώνεται εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας του, ἐν γένει παρουσιάζει τὴν εὐθυμίαν μεθυσμένου. Λησμονεῖ τότε τὴν ἀλώπεκα καὶ τὸν ἄνθρωπον. Ἐννοεῖται, ὅτι κάποτε — κάποτε πληρώνει μὲ τὴν

ζωήν του αὐτὸ τὸ ἀδικαιολόγητον αἶσθημα ἀσφαλείας, ποὺ τὸν καταλαμβάνει τὴν νύκτα. Καὶ αἱ ἀλώπεκες καὶ οἱ κυνηγοὶ κάτι γνωρίζουν ἀπὸ τὸ νυκτερινόν του μαρτύριον ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης.

* * *

Θὰ ἦμην ἄδικος, ἐὰν δὲν ἐσημείωνα μίαν ἀρετὴν τοῦ λαγοῦ. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν ἀναφέρω, διότι δὲν τὴν ἔχουν οὔτε τὰ περισσότερα πτηνά, οὔτε καὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἴσα-ἴσα μαστίζονται ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς μεταναστεύσεως: Τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν ἐστίαν.

Ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπου θὰ τὸν σηκώσετε, ὅσον καὶ ἂν κυνηγηθῇ, ἐκεῖ γύρω θὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν, ἐὰν σωθῇ. Εἰς τὰ γνώριμα ἐδάφη θὰ ἐκλέξῃ τὸ κατάλληλον μέρος τῆς διαμονῆς ἢ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἢ τὴν ἄλλην. Διότι τοὺς ἀγνώστους τόπους τοὺς τρέμει ἐξ ἴσου μὲ τοὺς ἐχθρούς του.

Ἐκτὸς τοῦ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδιαφιλονίκητον, ἔχω περὶ αὐτοῦ καὶ μίαν προσωπικὴν παρατήρησιν πολὺ χαρακτηριστικὴν.

Ὅταν πρὸ ἐτῶν ἔγινεν ἡ τρομερὰ πυρκαϊὰ τοῦ Πεντελικοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλα του τὰ δυτικὰ κράσπεδα, ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι σχεδὸν τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ τοῦ Μοναστηρίου, εἶχαν ἀπανθρακωθῇ, ὅσοι λαγοὶ ἐπρόφθασαν νὰ γλυτώσουν ἐσκόρπισαν παντοῦ. Καὶ ὅμως: Ὅταν ἔσβησαν οἱ σκελετοὶ τῶν καέντων δένδρων καὶ θάμνων (καὶ τοὺς ἔσβησε καλὰ μία διήμερος καταρρακτώδης βροχή), εὗρέθη πάλιν ὅλη ἡ πυρίκανστος ἑκτασις γεμάτη ἀπὸ λαγούς. Διότι ἀμέσως ὅλοι οἱ διεσπαρμένοι πρόσφυγες Ν.Φραγκίσκου - Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἔκδ. Α' 7

λαγοὶ ἐνοστάλησαν ἐκ νέου τὸ πατρῷον ἔδαφος. Καὶ οἱ κυνηγοί, οἱ ὅποιοι ὕστερον ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἠρεύνων μέσα εἰς τοὺς ἀπηνθρακωμένους κορμούς τῶν δένδρων καὶ τῶν θαμνοειδῶν, εὔρον ἄφθονον κυνήγιον λαγῶν.

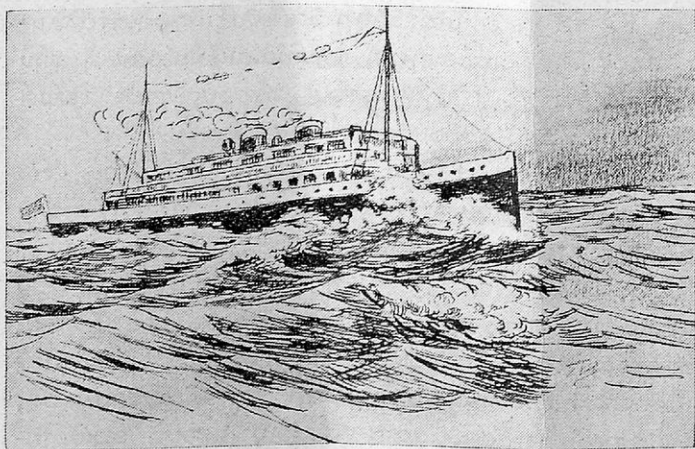
Ἀδιάφορον τώρα, ἂν οἱ λαγοὶ αὐτοὶ ἦσαν καταμουντζουρωμένοι ὥς ἄπλυτοι ἄνθρακες.

Ἐμμ. Λυκούδης

(Διασκευὴ Ν. Φραγκίσκου)

22. ΣΩΣΑΤΕ ΤΑΣ ΨΥΧΑΣ ΜΑΣ

(S. O. S.)

Τὸ ὑπερωκεάνειον εἶχεν ἀποπλεύσει ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ διέσχιζεν ὑπερήφανον τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἦσαν μέσα Δεκεμβρίου καὶ εἰς τὸν ὠκεανὸν ἔπε-

κράτει σφοδρὰ θαλασσοταραχή. Τεράστια κύματα, ἀληθινὰ ὑδάτινα ὄρη, ὑψοῦντο συνεχῶς καὶ ἐθραύοντο μετὰ πατάγου εἰς τὴν πρῶραν καὶ τὰς πλευρὰς τοῦ σκάφους. Ὁ ἄνεμος ἐσύριζε τρελλὸς εἰς τὰ ἐξάρτια. Εἰς τὴν ἀγρίαν μουσικὴν τῆς τρικυμίας καὶ τοῦ ἀνέμου προστίθεται μετ' ὀλίγον καὶ ἡ συναυλία τῶν βροντῶν τοῦ οὐρανοῦ.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ ὑπερωκεανείου ἄγρυπνος ἐπὶ τῆς γεφύρας διηύθυνε μὲ ψυχραιμίαν καὶ θάρρος τὸν ἀγῶνα τοῦ σκάφους του πρὸς τὰ μαινόμενα στοιχεῖα τῆς φύσεως.

Ἐξαφνα μέσα εἰς τὸν δαιμονιώδη σάλαγον τῆς τρικυμίας ἠκούσθη ὄξυς συριγμός. Ἦτο συνθηματικὸν σημεῖον προερχόμενον ἀπὸ τὸ διαμέρισμα τοῦ ραδιοτηλεγραφετοῦ. Μόλις εἶχε λάβει ἐξαιρετικῶς ἐπεῖγον ραδιοτηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀνακοινώσῃ τὸ ταχύτερον εἰς τὸν κυβερνήτην.

Εἰς ναύτης ἀπεστάλη ἀμέσως πρὸς συνάντησιν τοῦ ραδιοτηλεγραφετοῦ. Μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψεν ἐπὶ τῆς γεφύρας. Ἐφερεν ἀπηλπισμένην ἔκκλησιν ἀλλοεθνοῦς φορτηγοῦ, τὸ ὁποῖον παρεσύρετο ἀκυβέρνητον ὑπὸ τῶν κυμάτων. Σώσαστε τὰς ψυχὰς μας ἔλεγεν ἡ τραγικὴ ἐπίκλησις.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ ὑπερωκεανείου ἥλλαξεν ἀμέσως τὴν πορείαν τοῦ σκάφους. Τὸ διηύθυνεν ἤδη πρὸς τὸ στίγμα, τὸ ὁποῖον ἔδωκε τὸ ραδιοτηλεγράφημα.

Συγχρόνως διέταξε γενικὸν συναγερμὸν τοῦ πληρώματος. Ἀξιωματικοὶ καὶ ναῦται κατέλαβον ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν τὰς θέσεις των. Ἦτο ἀνάγκη νὰ εἶναι ἔτοιμοι εἰς κάθε στιγμὴν διὰ νὰ δώσουν τὴν ἀναγκαίαν βοήθειαν.

Τὸ σκάφος ἔπλεε τῶρα ὀλοταχῶς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ναυαγίου.

Εἶχε πλέον νυκτώσει. Ἀδιαπέραστον σκότος ἐβασίλευεν. Οὔτε ἐν ἄστρον δὲν ἔλαμπεν εἰς τὸ στερέωμα. Μόνον οἱ μυκηθμοὶ τοῦ ἀνέμου καὶ ὁ βαρὺς ρόχθος τῶν κυμάτων ἠκούετο.

Παρ' ὅλα ταῦτα τὸ ὑπερωκεάνειον ἔπλεε μὲ ἀναπτυσσομένην διαρκῶς τὴν ταχύτητα πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ κινδυνεύοντος πλοίου. Ὁ κυβερνήτης ἀνίχνευε διαρκῶς καὶ μὲ ἀγωνίαν τὸν ὠκεανὸν διὰ τῶν μεγάλων προβολέων τοῦ σκάφους.

Ἦτο μεσονύκτιον ἤδη καὶ δὲν διεκρίνετο πουθενὰ φῶς, τὸ ὁποῖον νὰ ἐπρόδιδε τὴν θέσιν τοῦ ναυαγίου.

Αἴφνης εἰς ναύτης κατέφθασεν ἀσθμαίνων ἐπὶ τῆς γεφύρας. Μὲ ἐξαιρετικὴν χαρὰν ἀνήγγειλεν εἰς τὸν κυβερνήτην, ὅτι δεξιὰ τοῦ ὑπερωκεανείου διεκρίνεν ἀμυδρὸν φῶς μέσα εἰς τὸ σκότος.

Ὁ κυβερνήτης ἤρχισε νὰ ἐρευνᾷ μὲ προσοχὴν τὴν γύρω ἔκτασιν. Μετ' ὀλίγον διεκρίνε πράγματι ἐρυσροὺς φανούς. Δὲν ἔμεινεν ἀμφιβολία, ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ κινδυνεῦον πλοῖον καὶ ὅτι ἐφέρετο ἀκυβέρνητον ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Εἰδοποίησεν ἀμέσως τὸν πλοῖρχον, ὅτι ἔφθασεν εἰς βοήθειάν του καὶ ὅτι θὰ παραμείνῃ πλησίον του καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Μόλις ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος καὶ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας τοῦ ἐπιστρέψῃ, θὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν διάσωσιν τοῦ σκάφους ἢ τοῦλάχιστον τοῦ πληρώματος.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ τρικυμία εἶχε δυναμώσει. Ὁλόκληρον ἐκεῖνο τὸ γύρω χάος ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν κολάσεως. Τὸ κινδυνεῦον πλοῖον πότε ἀνήρχετο εἰς

ὕγρα ὄρη, πότε κατήρχετο εἰς ρευστὰς κοιλάδας ἑτοιμον νὰ καταποντισθῇ εἰς τὴν ἄβυσσον. Ὡς κάρου φλοιὸς ἐφέρετο ἐπὶ τῶν κυμάτων, ἐτινάσσετο, ἐτριζοβόλει.

Ὁ πλοίαρχος ἀνήγγειλεν εἰς τὸ ὑπερωκεάνειον τὸν κίνδυνον, τὸν ὅποιον διέτρεχε τὸ σκάφος ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Ἡ παραμονὴ τοῦ πληρώματος ἐπ' αὐτοῦ, ἐπρόσθετεν ἐν τέλει, ἰσοδυναμεῖ πρὸς καταδίκην εἰς θάνατον.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ ὑπερωκεανείου ἐταράχθη. Ἐκαμε τὸν σταυρόν του καὶ ἐφώναξεν:

- Ὁ Θεὸς βοηθός!

Ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀρχίσῃ χωρὶς χρονοτριβὴν τὸ ἔργον τῆς διασώσεως.

Νὰ πλευρίσῃ πρὸς τὸ κινδυνεῦον πλοῖον δὲν ἦτο δυνατόν. Ὁ ὄγκος τοῦ ὑπερωκεανείου θὰ τὸ συνέτριβεν. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ἐνεργήσῃ κατ' ἄλλον τρόπον: Εὐθὺς ἐκάλεσε τοὺς ἄνδρας τοῦ πληρώματος καὶ παρέταξεν αὐτοὺς εἰς τὴν γραμμὴν. Ἐξ αὐτῶν ἐξέλεξεν 11, νέους, εὐρώστους, χωρὶς ὑποχρεώσεις οἰκογενειακάς. Ἀνέπτυξεν εἰς αὐτοὺς τὴν σημασίαν τοῦ ἄθλου, τὸν ὅποιον ἐπρόκειτο νὰ ἀναλάβουν, καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διέτρεχον.

Κανεῖς δὲν ἔδειξε λιποψυχίαν. Ὅλοι ἐδήλωσαν, ὅτι εἶναι πρόθυμοι νὰ θυσιασθοῦν προκειμένου νὰ σώσουν ἀνθρώπους. Δὲν ἐνδιεφέροντο διὰ τὴν ἐθνικότητά των. Ἐφθάνεν, ὅτι ἦσαν ὅμοιοί των, πλάσματα καὶ αὐτοὶ τοῦ Θεοῦ. Ἐκείνην τὴν στιγμήν ἔδιδεν εἰς τὴν ψυχὴν των ἀλλόκοτον δύναμιν ἢ συνείδησις τῆς κοινῆς καταγωγῆς, ὁ δεσμὸς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Ταχεῖς ὡς ἀστραπή οἱ ἔνδεκα ἥρωικοὶ ναῦται
μέ ἐπὶ κεφαλῇς ἓνα ὑποπλοίαρχον ἐπεδόθησαν εἰς
τὸ ἔργον τῆς διασώσεως τῶν ναυαγῶν.

Ὑπὸ τὸ ἄπλετον φῶς τῶν μεγάλων προβολέων
τοῦ σκάφους μία σωσίβιος λέμβος ἐρρίφθη εἰς τὴν
θάλασσαν. Ἐπ' αὐτῆς ἐπεβίβάσθησαν οἱ ναῦται
καὶ ἤρχισαν νὰ κωπηλατοῦν ἰσχυρῶς. Κινδυνεύοντες
νὰ παρασυρθοῦν ἀπὸ τὰ κύματα, βρεχόμενοι, ἀγω-
νιζόμενοι πρὸς τὸν ἄνεμον καὶ τὸ ψῦχος κατάρθω-
σαν τέλος νὰ πλησιάσουν τὸ φορτηγόν.

Ἀμέσως ἔρριψαν σχοινία εἰς τοὺς ναυαγούς.
Ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἐκεῖνοι ἔπεσαν εἰς τὴν θά-
λασσαν πιασμένοι ἀπὸ τὰ σχοινία. Παρ' ὅλας τὰς
ταλαιπωρίας καὶ τὴν ἐξάντλησιν ἐκρατοῦντο δυ-
νατὰ ἐξ αὐτῶν. Μὲ προσοχὴν καὶ τάξιν ἀνεσύρθη-
σαν ἔπειτα ὅλοι ἐπὶ τῆς σωσιβίου λέμβου. Τελευ-
ταῖος ἀνῆλθεν ὁ πλοίαρχος τοῦ φορτηγοῦ.

Ὅταν κατόπιν διεπεραιώθησαν ἐπὶ τοῦ ὑπερ-
ωκεανείου, ἔτυχον ἐξαιρετικῆς περιθάλψεως. Τῶν
ἡλλαξαν τὰ φορέματα, τῶν ἔκαμαν μαλάξεις εἰς
ὅλον τὸ σῶμα μέ καθαρὸν οἶνόπνευμα, τῶν προσέ-
φερον ἄφθονα θερμαντικὰ ποτά.

Μετὰ μίαν ὥραν εἶχον συνέλθει τελείως. Τότε
ἤρχισαν νὰ κατασπάζωνται τὸν κυβερνήτην καὶ
τοὺς σωτῆράς των. Δὲν ἤξευραν, πῶς ἄλλως νὰ ἐκ-
δηλώσουν πρὸς αὐτοὺς τὴν εὐγνωμοσύνην των.
Δὲν ἠδύναντο κἂν νὰ συνεννοηθοῦν μαζί των, διότι
ἦσαν ἀλλόγλωσσοι.

Ἐπὶ τέλους εὐρέθη εἰς ἐκ τῶν ἐπιβατῶν, ὁ ὁποῖος
ὠμίλει τὴν γλῶσσάν των.

Πρὸς αὐτὸν εἶπεν ὁ κυβερνήτης τοῦ ὑπερωκεανείου
νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ναυαγούς τὰ ἐξῆς:

— Τίποτε δὲν μᾶς χρεωστεῖτε, κύριοι. Ἐκάμαμεν
ἀπλῶς τὸ καθῆκόν μας πρὸς τοὺς ὁμοίους μας. Ἄν
ἡμεῖς εἴμεθα Γάλλοι, ἢ Ἕλληνες, ἢ Γερμανοὶ καὶ
σεῖς Ἀγγλοὶ, ἢ Βούλγαροι, ἢ Τοῦρκοι, ἢ Ἰάπωνες,
δὲν ἔχει σημασίαν. Ὅλοι εἴμεθα ἀδελφοί, τέκνα ἑνὸς
κοινοῦ καὶ μεγάλου πατρὸς.

Ὡς τοιοῦτοι ἔχομεν ὑποχρεώσεις πρὸς ἀλλήλους.
Ἡ ἐκπλήρωσίς των δὲν ἀξίζει εὐγνωμοσύνην. Οὐτε
συγχαρητήρια κᾶν.

(Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀφηγήσεως τοῦ γερμανοῦ
κυβερνήτου τοῦ ὑπερωκεανείου)

N. Φραγκίσκος

23. Ο ΖΥΛΟΚΟΠΟΣ

Μόλις ἤρχισε νὰ ροδίζῃ ἡ ἀνατολή, ὁ γέρων
Λάμπρος, χωρικός, ἐξηκοντούτης τὴν ἡλικίαν, εὐ-
θυτενὴς ὡς κυπάρισσος, ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν κλίνην
του. Ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὑπαίθριον αὐλήν του, ἐνίφθη
μὲ ψυχρὸν ὕδωρ, ἔφαγεν ὀλίγον ξηρὸν ἄρτον ἀκ-
κουμβημένος εἰς τὸν τοῖχον τοῦ προαυλίου, ἐπῆρε
τὸν πέλεκυν εἰς τὸν ὦμον καὶ διηυθύνθη εἰς τὸ δάσος.

Δὲν ἦτο ἡ πρώτη φορά, ποὺ τὸν ἐβλεπεν ὁ λόγγος.
Ὅταν ἀκόμη ἦτο παιδί, ἦσθάνετο ἐξαιρετικὴν ἀ-
γάπην πρὸς τὸ ὑπαιθρον. Εἰς αὐτὸ ὥφειλε τὴν εὐ-
ρωστίαν καὶ τὴν θαυμασίαν ὑγείαν του.

Ἐδῶ καὶ δέκα ἔτη εἰδικῶς μετέβαινε ἀκόμη τακτι-
κώτερον, σχεδὸν καθ' ἡμέραν, εἰς τὸ δάσος. Ἦσχολεῖτο
ὅλην τὴν πρωίαν μὲ τὴν κοπὴν τῶν κατεστραμμένων

ριζῶν καὶ τὸν καθαρισμὸν τῶν δένδρων ἀπὸ τοὺς ξηροὺς των κλάδους. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐπέστρεφεν εἰς τὸ χωρίον τοῦ φορτωμένος ὀγκῶδες δέμα καυσοξύλων. Μὲ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ἐκέρδιζε τὸν ἄρτον του.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην διηυθύνθη εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ὃ ὁποῖος διέρρεε τὸ δάσος. Ἀπὸ καιροῦ εἶχεν ἴδει ἐπὶ τῶν πυκνοφύλλων πλατάνων καὶ λευκῶν, ποὺ ἐκαμάρωναν καταπράσιναι πλησίον της, ξηροὺς κλάδους.

Ἀνέβη εἰς μίαν πλάτανον καὶ ἤρχισε μὲ ὄρεξιν τὴν κουραστικὴν ἐργασίαν του. Ἡ μικρὰ κοιλάς, ποὺ ἐσχηματίζετο παρὰ τὸ δάσος, ἀπέδιδεν εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν τὸν ρυθμικὸν κρότον τοῦ καταφερομένου πελέκεως καὶ τὸν βόγγον τοῦ ξυλοκόπου, ὃ ὁποῖος ἀνέβαινεν ἀπὸ τὰ στήθη του βαρὺς.

Ἄλλ' ἦτο πεπρωμένον, φαίνεται, ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ δοκιμάσῃ ὁ γέρων Λάμπρος, ἔστω καὶ πρὸς ὦραν, βαθεῖαν θλίψιν καὶ συγκίνησιν. Κατὰ κακὴν του τύχην ὁ πέλεκυς ἐξέφυγεν εἰς μίαν στιγμὴν ἀπὸ τὰς χεῖράς του καὶ ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμόν!

Τὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ δὲν ἦτο μικρόν. Ἐξ ἄλλου τὸ ρεῦμά του ἦτο ὀρμητικώτατον. Δὲν ἠδύνατο κανεὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸν ἀκινδύνως. Θὰ παρεσύρετο καὶ θὰ ἐπνίγετο.

Ὁ χωρικός κατῆλθεν ἐκ τῆς πλατάνου καὶ ἐκάθισε μελαγχολικός, σχεδὸν ἀπηλπισμένος εἰς τὴν ὄχθην. Ἐσυλλογίζετο, ποῦ θὰ εὔρισκε χρήματα νὰ ἀγοράσῃ νέον ἐργαλεῖον.

Εἰς τὴν ἀπόγνωσίν του ἐνεθυμήθη ποῖον ἄλλον;

Τὸν μεγάλον προστάτην τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ἀπηλπισμένων, τὸν Θεόν.

Ἦψωσε τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμούς του καὶ τὰς τραχείας παλάμας του πρὸς τὸν οὐρανόν. Μὲ φωνὴν τρέμουσαν ἀπὸ συγκίνησιν ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου.

Ὁ Θεὸς εἰσήκουσε τὴν ἀγνὴν καὶ ἄδολον παράκλησίν του. Στέλλει ἓνα ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους του, ὁ ὁποῖος παρουσιάσθη εἰς τὸν γέροντα ὑπὸ μορφήν ὠραίου νεανίου.

Ὁ νέος ἠρώτησε τὸν ξυλοκόπον περὶ τῆς αἰτίας τῆς λύπης του. Ἐκεῖνος διηγήθη λεπτομερῶς τὸ ἀτύχημά του.

Ταχὺς ὡς ἀστραπὴ ἐγυμνώθη ὁ νέος καὶ παρὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ γέροντος περὶ τοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον διέτρεχεν, ἐρρίφθη μὲ ὀρμὴν εἰς τὸ ρεῦμα. Ὁ χωρικός ἐξέβαλε κραυγὴν τρόμου καὶ ἀγωνίας. Ἐφοβήθη, ὅτι θὰ παρεσύρετο.....

Ὁλίγαι ἐπέρασαν στιγμαὶ καὶ ὁ κολυμβητὴς ἀνεδύθη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Ἐκράτει εἰς χεῖρας λαμποκοποῦντα χρυσοῦν πέλεκυν, τὸν ὁποῖον ἐπέδειξεν εἰς τὸν γέροντα.

Μόλις ὁ ἀγαθὸς χωρικός ἀντίκρυσεν τὸν πέλεκυν, ἐφώνασεν μὲ στενοχωρίαν.

— Ὅχι, ὄχι! Αὐτὸς δὲν εἶναι ἰδικός μου. Ὁ ἰδικός μου δὲν εἶναι χρυσός. Εἶναι σιδηρένιος.

Τὸ παιδίον κατεδύθη ἐκ νέου εἰς τὸν ποταμόν. Μετ' ὀλίγον ἀνεδύθη καὶ πάλιν. Ἐκράτει τώρα εἰς τὰς χεῖράς του ἀργυροῦν πέλεκυν.

Ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτοῦ ὁ χωρικός ἐφώνασεν δυνατὰ, σχεδὸν διαμαρτυρόμενος:

— Δὲν εἶναι ὁ ἰδικός μου. Εἶπα: ὁ ἰδικός μου εἶναι σιδηρένιος.

Ὁ νέος ἐβυθίσθη καὶ πάλιν εἰς τὸν ποταμόν. Μετὰ πάροδον ὀλίγων λεπτῶν παρουσιάσθη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἐκράτει ἤδη σιδηροῦν πέλεκυν.

— Μάλιστα, μάλιστα! ἐκραύγασεν ὁ γέρων. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἰδικός μου.

Ὁ νεανίας ἐξῆλθεν εὐθὺς εἰς τὴν ὄχθην. Ἐφερε μαζί του καὶ τὰ τρία ἐργαλεῖα.

Ἀφοῦ ἐνεδύθη, ἐπλησίασε τὸν ξυλοκόπον μὲ συμπάθειαν.

— Πάρε, τοῦ λέγει, τὸν πέλεκύν σου. Πάρε συγχρόνως καὶ τοὺς δύο ἄλλους. Ἦτο τυχερόν σου νὰ εὑρεθοῦν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ποταμοῦ. Σοῦ ἀνήκουν καὶ οἱ τρεῖς. Ὁ Θεός, πρὸς τὸν ὅποιον σὲ εἶδα νὰ ὑψώνης πρὸ ὀλίγης ὥρας τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμούς σου, σὲ εὐσπλαγχνίσθη. Ἐκεῖνος προστατεύει τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς τιμίους. Δὲν χάνει κανεὶς, ὅταν στηρίζῃ εἰς Αὐτὸν τὰς ἐλπίδας του. Πήγαινε εἰς τὴν εὐχὴν Του.

Καὶ ὁ γέρων Λάμπρος, ζαλισμένος ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐκπληξιν δι' ὃ,τι εἶδε καὶ ἤκουσεν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ νέου, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν. Μόλις καὶ μετὰ βίας κατώρθωσεν εἰς τὸ τέλος νὰ ψελλίσῃ σχεδὸν ἀφηρημένος τὰς φράσεις!

— Εὐχαριστῶ, παιδί μου, εὐχαριστῶ. Ἄς ἔχῃ δόξαν ὁ μεγαλοδύναμος, ποὺ σ' ἐφώτισε νὰ περάσῃς ἀπ' ἐδῶ.....

(Διασκευὴ ἀρχαίου διηγήματος)
N. Φραγκίσκος

24. Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Ἀπὸ τὸ 469 ἕως τὸ 399 π. Χ. ἔζησεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἕνας σοφὸς καὶ ἐνάρετος ἄνθρωπος.

ὠνομάζετο Σωκράτης. Κατήγετο ἀπὸ πολὺ πτωχὴν οἰκογένειαν. Γράμματα ἔμαθεν ὀλίγα. Εἶχεν ὅμως τὴν εὐτυχίαν νὰ γεννηθῇ καὶ νὰ ζῇ εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰς τὴν κοσμοδοξασμένην αὐτὴν πόλιν ἦτο δυνατόν νὰ ἀποκτήσῃ κανεὶς τὴν μόρφωσιν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰς τὰς πλατείας καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τὰς παλαίστρας.

Ἐκτὸς τούτου ὁ Σωκράτης εἶχε προικισθῇ ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ δυνατόν καὶ πρωτότυπον νοῦν.

Δι' αὐτὸ πολὺ ταχέως ἀνεγνωρίσθη ἡ πνευματικὴ ὑπεροχὴ του μεταξὺ τῶν συγχρόνων του. Ὁ κόσμος τὸν ὠνόμαζε σοφόν. Πρῶτον μάλιστα αὐτὸ τὸ σεβάσμιον μαντεῖον τῶν Δελφῶν διεκήρυξε τὴν σοφίαν του.

Ἐκατοντάδες νέων πλουσίων καὶ καλῶν οἰκογενειῶν καὶ πλῆθος ἡλικιωμένων ἀνθρώπων ἤσθάνοντο μεγάλην χαρὰν νὰ τὸν συναναστρέφωνται. Τὸν προσηγόρευον διδάσκαλον καὶ αὐτὸς τοὺς ἐκάλει φίλους. Ὅταν τὸν ἤκουον νὰ συζητῇ ἢ νὰ ἀναπτύσῃ τὰς ιδέας του ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων, ἔμενον κρεμασμένοι ἀπὸ τὰ χεῖλη του. Τόσῃν γλυκύτητι, ἀγαθότητι καὶ σοφίᾳ ἐστάλαζεν ὁ λόγος του!

Ἄλλ' οἱ χρηστοὶ καὶ μεγάλοι ἄνδρες, ἂν συμπέσῃ νὰ ζοῦν μεταξὺ φαύλων καὶ μικρῶν, προκαλοῦν τὴν ἀντιπάθειαν καὶ τὸ μῖσος.

Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μὲ τὸν Σωκράτην. Ἡ δόξα διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σοφίαν του, ἀλλὰ πρὸ πάν-

των τὸ μοναδικὸν θάρρος του νὰ ἀποκαλύπτῃ καὶ καυτηριάξῃ τὰς κακίας τῶν πονηρῶν, ἐκίνησαν τὸν φθόνον καὶ τὸ μῖσος πολλῶν ἐναντίον του.

Οἱ λαοπλάνοι, οἱ δημαγωγοί, οἱ ψεῦσται, οἱ κακοὶ ἐζήτουν τρόπον νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν ἀνηλεῆ ἔλεγχον τοῦ Σωκράτους.

Ὁ τρόπος εὐρέθη. Μία συκοφαντικὴ κατηγορίαν ἐναντίον του, ὅτι ὑπονομεύει τὴν ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν καὶ διδάσκει τὴν περιφρόνησιν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ἤρκεσε νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὸν θάνατον. Τὸ ἡλιαστικὸν δικαστήριον, τὸ ὁποῖον ἐξεδίκασε τὴν κατηγορίαν, μὲ ἐλαφρὰν τὴν καρδίαν ἐπέβαλεν εἰς τὸν ἐξαιρετικὸν αὐτὸν ἄνθρωπον νὰ πῇ τὸ κώνειον τὸ 399 π. Χ.

* * *

Αἱ θανατικαὶ ποιναὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξετελοῦντο ἀμέσως. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τοῦ Σωκράτους ἡ ἐκτέλεσις τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀνεβλήθη ἀπὸ τυχαῖον περιστατικόν.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐτυμηγορίας τοῦ δικαστηρίου ἐπρόκειτο νὰ ἀποπλεύσῃ διὰ τὴν Δῆλον τὸ ἱερὸν πλοῖον τῶν Ἀθηναίων. Θὰ μετέφερεν ἐκεῖ τὴν ἐπίσημον ἀντιπροσωπείαν τῆς πόλεως διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὰς μεγάλας ἐορτὰς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος.

Κατὰ παλαιὰν ὅμως συνήθειαν μέχρι τῆς ἐπανόδου τοῦ πλοίου δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐκτελεσθῇ θανατικὴ ποινὴ εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ μὴ μολυνθῇ ἡ πόλις.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ Σωκράτης ἐρρίφθη εἰς

τὰς φυλακὰς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξιδίου ἀπὸ Δήλου εἰς Πειραιᾶ τὸ πλοῖον κατελήφθη ἀπὸ σφοδρὰν θαλασσοταραχὴν. Ἦναγκάσθη ὥς ἐκ τούτου νὰ καταφεύγῃ διαρκῶς εἰς ἀσφαλεῖς καὶ ὑψηνέμους ὄρους. Οὕτω ἡ ἐπάνοδός του εἰς τὸν Πειραιᾶ καθυστέρησεν ἐπὶ ἓνα ὁλόκληρον μῆνα.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους συνήρχοντο εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ συνεζήτουν μετ' αὐτοῦ, ὅπως καὶ πρότερον.

Τὰς συζητήσεις ἔκλειον πάντοτε μὲ τὴν συμβουλήν πρὸς τὸν ἀγαπητόν των διδάσκαλον νὰ δεχθῇ νὰ δραπετεύσῃ ἐκ τῆς φυλακῆς. Ἡ πρότασις ἐπανελήφθη πολλὰς φορές, ἀλλὰ συνήντα ἐπίμονον τὴν ἄρνησιν τοῦ Σωκράτους.

* * *

Αἴφνης ἐκυκλοφόρησεν ἡ εἶδησις εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅτι τὸ ἱερὸν πλοῖον καταπλέει ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς.

Ἡ πληροφορία ἀπεδείχθη ἀληθινή. Ἡ ἐκτέλεσις ἄρα τῆς θανατικῆς ποινῆς τοῦ Σωκράτους ἔπρεπε νὰ ἀναμένεται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ σοφοῦ διδασκάλου συνῆλθον ἀμέσως εἰς σύσκεψιν. Ἀφοῦ ἀντήλλαξαν τὰς γνώμας των, κατέληξαν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ἔλθῃ τὴν ἰδίαν νύκτα εἰς τὴν φυλακὴν εἰς ἐκ τῶν περισσότερον σχετικῶν εἰς τὸν Σωκράτην μαθητῶν του. Ὡς τοιοῦτον ἐξέλεξαν τὸν Κρίτωνα. Ἐπειδὴ ἦτο συνδημότης καὶ συνομήλικος καὶ στενὸς φίλος τοῦ διδασκάλου, ἤλπιζαν, ὅτι θὰ κατάρθωνε νὰ τὸν πείσῃ

τὴν τελευταίαν στιγμήν νὰ ἀποδράσῃ ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου.

* * *

Πράγματι ὀλίγον μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὁ Κρίτων εἰσῆλθεν εἰς τὴν φυλακὴν κατόπιν ἀδείας τοῦ δεσμοφύλακος.

Ὁ Σωκράτης ἐκοιμᾶτο τὴν στιγμήν ἐκείνην. Ἡ ἡρεμία καὶ ἡ ἀταραξία του ἔκαμαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν γέροντα μαθητὴν του. Δι' αὐτὸ δὲν ἠθέλησε νὰ τοῦ διακόψῃ τὸν τόσῳ ἡσυχον ὕπνον.

Ἐπὶ τέλους ὁ Σωκράτης ἀφυπνίσθη. Μόλις ἀντίκρυσε τὸν Κρίτωνα ἐντὸς τοῦ κελλίου του, ἐξεπλάγη. Συγχρόνως κάτι ἤρχισε νὰ μαντεύῃ. Ἔβλεπεν ἄλλωστε τὸ πρόσωπον τοῦ μαθητοῦ του σκυθρωπὸν.

Χωρὶς πολλὰς περιστροφὰς ὁ Κρίτων ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν διδάσκαλον τὸν σκοπὸν τῆς νυκτερινῆς ἐπισκέψεώς του.

— Ἦλθα νὰ σοῦ φέρω θλιβεράν καὶ δυσάρεστον ἀγγελίαν, τοῦ εἶπε. Τὸ ἱερὸν πλοῖον καταπλέει ἐντὸς τῆς αὔριον εἰς τὸν Πειραιᾶ.

Ὁ Σωκράτης δὲν ἔδειξε τὴν παραμικρὰν ταραχήν. Μὲ ἐξαιρετικὴν ἀπάθειαν ἐδήλωσεν εἰς τὸν φίλον καὶ μαθητὴν του, ὅτι εὐχαρίστως θὰ παραδώσῃ τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν Θεόν.

— Καλοὶ καὶ ὠραῖοι οἱ λόγοι σου, ἀπήντησε μὲ συγκίνησιν ὁ Κρίτων. Ἄλλ' ἡ κρίσιμος αὐτῇ στιγμῇ μᾶς ἐπιβάλλει νὰ σκεφθῶμεν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σωθῇς. Ἐχομεν καὶ ἐγὼ καὶ σὺ ὑποχρέωσιν πρὸς τοῦτο. Ἐγὼ ἐν πρώτοις διὰ τοῦ θανάτου σου θὰ στε-

ρηθῶ μοναδικὸν καὶ δυσεύρετον φίλον. Ἐπὶ πλεόν,
ὅσοι δὲν γνωρίζουν τὸν χαρακτῆρά σου καὶ τὸν ἰδι-
κόν μου, θὰ σχηματίσουν ἄδικον κρίσιν περὶ ἐμοῦ.
Ἀσφαλῶς θὰ μὲ κατηγορήσουν, ὅτι, καίτοι ἦτο δυ-
νατὸν νὰ σὲ σώσω, ἂν ἤθελα νὰ ἐξοδεύσω χρήματα,
δὲν τὸ ἔκαμα ἀπὸ φιλαργυρίαν.

Ἐπειτα μὴ φαντάζεσαι, ὅτι ἀπαιτεῖται ὑπέρογκον
ποσὸν διὰ νὰ διευκολυνθῇ ἡ ἀπόδρασίς του. Ἄλλ'
εἴτε πολλὰ εἴτε ὀλίγα χρήματα χρειασθοῦν, νὰ μένης
ἡσυχος. Τὸ βάρος δὲν θὰ πέσῃ μόνον εἰς ἐμέ. Ὅλοι
οἱ μαθηταί σου εἶναι πρόθυμοι νὰ ἀναλάβουν ἀνάλο-
γον μέρος.

Εἶπα ὅμως εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι καὶ σὺ ὁ ἴδιος ἔχεις
καθῆκον νὰ θελήσης νὰ ζήσης. Σοῦ τὸ ἐπιβάλλουν
αἱ ὑποχρεώσεις πρὸς τὰ τέκνα σου. Ἄν παραμεί-
νῃς ἐδῶ καὶ ἀποθάνῃς, θὰ μείνουν τὰ δυστυχῆ ἔρημα
εἰς τὸν κόσμον καὶ θὰ ἀκολουθήσουν τὴν μαύρην μοῖ-
ραν τῶν ὀρφανῶν. Ἐγκαταλελειμμένα ἀπὸ τοὺς ἀν-
θρώπους θὰ γίνουν ἄχρηστοι διὰ τὴν κοινωνίαν
καὶ τὴν πολιτείαν ἀνθρώποι..

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους εἶναι ἀνάγκη νὰ
δεχθῇς νὰ ἀποδράσῃς. Καιρὸς ἀναβολῆς δὲν ὑπάρ-
χει πλέον.

* * *

Τί θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰ τόσον σο-
βαρὰ ἐπιχειρήματα τοῦ μαθητοῦ ὁ διδάσκαλος;
Ἄς ἀκούσωμεν αὐτὸν τὸν ἴδιον.

— Ὁ πόθος καὶ ἡ προθυμία σου νὰ μὲ σώσης,
ἀγαπητὲ Κρίτων, ὁμολογῶ, ὅτι βαθύτατα μὲ συγκι-
νοῦν, εἶπεν ὁ Σωκράτης. Προτοῦ ὅμως λάβω οἶαν-

δήποτε ἀπόφασιν ἐπὶ τῆς προτάσεώς σου, θέλω νὰ ἐξετάσωμεν μαζί, ἂν ἡ ἀπόδρασίς μου ἐκ τῆς φυλακῆς ἀποτελεῖ ὀρθὴν καὶ δικαίαν πράξιν. "Ο,τι πρέπει νὰ μᾶς ἐνδιαφέρῃ εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν, δὲν εἶναι οὔτε ἡ θλίψις σου ἐκ τοῦ θανάτου μου, οὔτε ἡ γνώμη τοῦ κόσμου διὰ τὴν φιλαργυρίαν σου, οὔτε ἡ τύχη τῶν υἱῶν μου. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχομεν χρέος νὰ σκεφθῶμεν, εἶναι, μήπως ἡ ἐνέργειά μου ζημιώσῃ τὴν πατρίδα. Δὲν συμφωνεῖς εἰς αὐτό, ἀγαπητὲ φίλε ;

— Μάλιστα, ἀπήντησε χωρὶς δισταγμὸν ὁ Κρίτων.

— Ἐὰν λοιπὸν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀποδράσεώς μου παρουσιασθοῦν οἱ νόμοι καὶ ἡ Πατρίς καὶ μοῦ εἶπουν :

— «Σωκράτη, συναισθάνεσαι τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ, ποὺ ἐπιχειρεῖς νὰ μᾶς κάμῃς ; Δὲν ἠξεύρεις, ὅτι δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὀρθοποδήσῃ καὶ νὰ εὐτυχήσῃ μία πολιτεία, ὅταν καταπατοῦνται οἱ νόμοι καὶ περιφρονοῦνται αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων» ; Τί θὰ ἀπαντήσω εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ τῶν νόμων ;

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ μὲ συμβουλεύσῃς νὰ δώσω τὴν ἐξῆς ἀπόκρισιν : «Ἐπειδὴ ἐθεώρησα ἄδικον τὴν κρίσιν τῶν δικαστῶν, δι' αὐτὸ δὲν ἐννοῶ νὰ συμμορφωθῶ μὲ τὴν ἀπόφασίν των».

— Βεβαιότατα, διέκοψεν ὁ Κρίτων. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ἐπιχείρημα θὰ ἐπικαλεσθῇς εἰς τὰς παρατηρήσεις τῶν νόμων. Ἡ πατρίς μὲ ἠδίκησε καὶ εἶμαι ἡναγκασμένος νὰ ὑπερασπίσω μόνος τὸν ἑαυτόν μου.

— Ὡραίαν δικαιολογίαν μᾶς προβάλλεις, θὰ μοῦ ἀπαντήσουν ἀσφαλῶς οἱ νόμοι, ἐσυνέχισεν ὁ Σωκράτης. Μὰ καλὰ ποῦ τὸ ἡῆρες γραμμένον, ὅτι ἔχει τὸ

δικαίωμα ὁ πολίτης νὰ ὑποβάλλῃ εἰς ἔλεγχον τὴν κρίσιν τῶν δικαστηρίων καί, ἂν τὴν εὖρη σύμφωνον μὲ τὴν γνώμην του, νὰ τὴν σεβασθῇ, εἰ δ' ἄλλως νὰ τὴν περιφρονήσῃ ;

Ἔπειτα ἡμεῖς οἱ νόμοι καὶ ἡ πατρίς ἐπρονοήσαμεν διὰ σέ μὲ ἰδιαιτέραν στοργήν. Ἐπὶ τῇ βάσει ὀρισμένων νόμων ἐγίνε καὶ ἐνομιμοποιήθη ὁ γάμος τῶν γονέων σου καὶ ἐγεννήθης γνήσιος ἀθηναῖος πολίτης. Εἰδικοί νόμοι προέβλεψαν διὰ τὴν ἀνατροφήν καὶ τὴν ἐκπαίδευσίν σου. "Ο,τι ἀγαθὸν εἶναι δυνατόν νὰ χαρίσῃ ἡ πατρίς εἰς τὰ τέκνα της, σοῦ τὸ ἔδωκε μὲ προθυμίαν. Εἶσαι ἐπομένως δημιούργημα περισσότερον ἡμῶν παρὰ τῶν γονέων σου.

Ἄλλ' ἂν συνέβαινε νὰ σέ ὑβρίσῃ ἢ καὶ νὰ σέ κτυπήσῃ ὁ πατήρ σου, σὺ θὰ τοῦ ἀπέδιδες τὴν ὑβρίν καὶ τὸ κτύπημα; Ἀσφαλῶς ὄχι. Συνεπῶς ὅ,τι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κάμῃς εἰς τὸν πατέρα σου, εἶναι ἡθικὸν νὰ τὸ κάμῃς εἰς τὴν πατρίδα ; "Ἡ μήπως λησμονεῖς, ὅτι ἡ πατρίς διὰ τὸν φρόνιμον ἄνθρωπον εἶναι πολυτιμότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ σεβαστότερον πρᾶγμα καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους προγόνους του ; Περισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα εἰς τὴν πατρίδα ἔχει χρέος νὰ ὑπακούῃ ὁ καθείς, νὰ ἐκτελῇ τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς διαταγὰς της χωρὶς ἀντιλογίαν, νὰ τὴν προστατεύῃ εἰς τοὺς κινδύνους της, νὰ θυσιάζῃ διὰ τὴν εὐτυχίαν της καὶ πλοῦτον καὶ ζωὴν καὶ ὅ,τι ἄλλο ἔχει πολυτίμον.

Ἄν τώρα συμβῇ καμμίαν φορὰν νὰ σχηματίσῃ ὁ πολίτης τὴν γνώμην, ὅτι ἡ πατρίς του τὸν ἀδικεῖ, μὲ κανένα τρόπον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τῆς ἀποδώσῃ Ν. Φραγκίσκου-Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἐκδ. Α' 8

τὴν ἀδικίαν. Τὸ ὀρθὸν καὶ δίκαιον εἶναι νὰ προσπαθήσῃ νὰ ὑποδείξῃ εἰς αὐτὴν μὲ τὰ νόμιμα μέσα τὸ λάθος τῆς καὶ νὰ τὴν πείσῃ νὰ τὸ διορθώσῃ.

* * *

Ἄλλ' ἄς ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ παραβλέπω καὶ δέχομαι ἐπὶ τέλους νὰ δραπετεύσω. Ποῦ θὰ μεταβῶ ; Ἄν ταξιδεύσω εἰς χώραν, ὅπου οἱ πολῖται τρέφουν βαθὺν σεβασμὸν πρὸς τοὺς νόμους, εἶναι βέβαιον, ὅτι ταχέως θὰ μοῦ ὑποδείξουν νὰ ἐξέλθω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς πατρίδος των. Ἄν δὲν θελήσω νὰ συμμορφωθῶ, ἀσφαλῶς θὰ μὲ ἐκδιώξουν οἱ ἴδιοι. Τὴν παρουσίαν μου θὰ τὴν θεωροῦν ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς πολιτείας.

Θὰ εὕρεθῶ τότε εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καταφύγω εἰς πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐπικρατεῖ παραλυσία καὶ παρανομία, εἰς τὰς ὁποίας ὡς μοναδικὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς θεωροῦν οἱ πολῖται τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ὀρέξεών των. Ἀλλὰ ποίαν ἀξίαν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ ἡ ζωὴ δι' ἐμέ, ὅπως καὶ διὰ κάθε φιλότιμον ἄνθρωπον, ὅταν δὲν βλέπω εἰς αὐτὴν κάποιον ὑψηλότερον προορισμὸν ἐκτὸς ἀπὸ τὴν θεραπείαν τῶν σωματικῶν ἀναγκῶν μου ;

Ἄλλ' ὠμίλησες καὶ περὶ τῶν καθηκόντων μου ἀπέναντι τῶν υἱῶν μου.

Τὰς ὑποχρεώσεις μου πρὸς αὐτοὺς τὰς ἀναγνωρίζω, ἀγαπητὲ φίλε. Ἰσχυρίσθης ὁμως, ὅτι, ἐὰν παραμείνω εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἀποθάνω, θὰ μείνουν ἔρημοι καὶ ἀπροστάτευτοι εἰς τὸν κόσμον. Τὸ παραδέχομαι. Καὶ ἂν ὁμως δραπετεύσω, δὲν θὰ συμβῇ πάλιν τὸ ἴδιον ; Ἡ μήπως, ἂν ἀποδράσω,

Θὰ φροντίσετε περὶ αὐτῶν οἱ φίλοι μου, ἐνῶ, ἂν ἀποθάνω, Θὰ τοὺς ἐγκαταλείψετε εἰς τὴν τύχην των ; Ἐγὼ νομίζω, ὅτι καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν οἱ φίλοι μου Θὰ πράξετε καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ καθήκον σας.

Εἰς ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσω καὶ κάτι ἄλλο. Ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος Θὰ ἀποτελέσῃ δι' ἐμὲ καλὴν ἀπολογίαν πρὸ τοῦ φοβεροῦ βήματος τῆς μετὰ θάνατον κρίσεως.

Αὐτά, φίλε Κρίτων, — κατέληξεν ὁ Σωκράτης — ἀκούω διαρκῶς νὰ μοῦ ψιθυρίζῃ ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεώς μου. Τὰς ιδέας καὶ τὰς πεποιθήσεις μου αὐτὰς δὲν ἤμπορῶ νὰ τὰς μεταβάλω, ἐπειδὴ κινδυνεύω νὰ θανατωθῶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Ὁ ἔντιμος θάνατος εἶναι προτιμότερος ἀπὸ τὴν ἐντροπιασμένην ζωὴν. Ἄν ὁ Θεὸς θέλῃ νὰ ἀποθάνω, ὥς γίνῃ τὸ ἅγιόν του θέλημα.

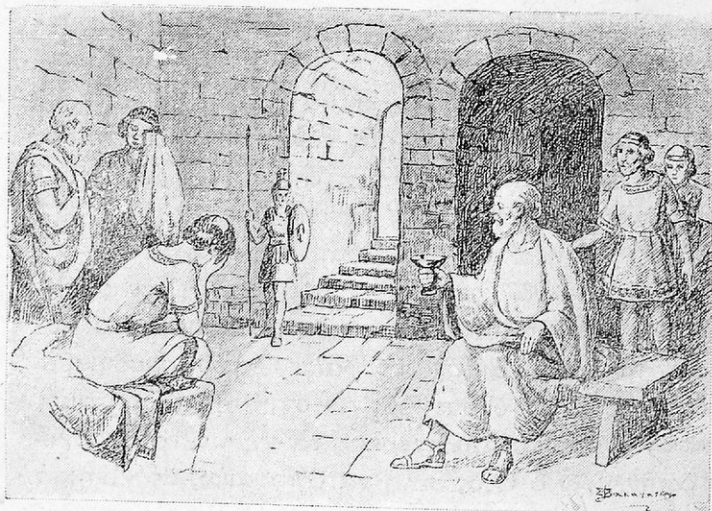
* * *

Ὁ Κρίτων δὲν εἶπε λέξιν. Ἦτο τόσον πειστικὴ ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ διδασκάλου του, ὥστε δὲν ἤξευρε, τί νὰ ἀπαντήσῃ.

Κατηφὴς καὶ μελαγχολικὸς ἀπεχαιρέτισε τὸν Σωκράτην καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὅταν τὴν μεθεπομένην ὁ διδάσκαλος ὠδηγήθῃ εἰς τὸν τόπον τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως, διετῆρει τὴν ἰδίαν ἀπάθειαν, τὸ ἴδιον εὖθυμον ἦθος, τὸ ὁποῖον τὸν διέκρινεν εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν.

Συνεζήτησε καὶ πάλιν μὲ τοὺς συγκεντρωμένους μαθητάς, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὰς τελευταίας νοουθεσίας

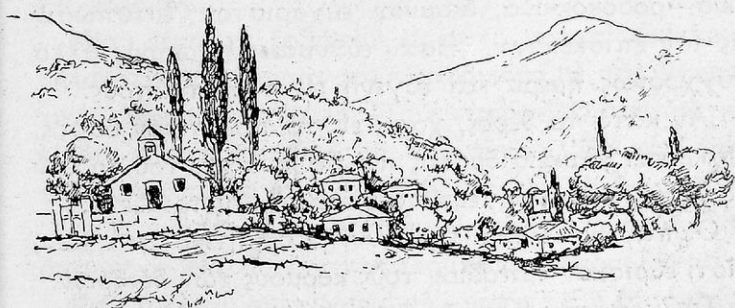

καὶ ἔπιδε τὸ κώνειον μὲ τὴν ἀταραξίαν τῶν μεγάλων μαρτύρων τῆς πίστεως.

Ν. Φραγκίσκος

25. ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΧΩΡΙΟΥ

Εὐρίσκετο εἰς τοὺς πρόποδας ἑνὸς βουνοῦ εἰς τὴν ἄκραν παλαιοῦ δάσους.

Τὰ δένδρα τοῦ δάσους ἦσαν πυκνὰ - πυκνὰ. Ἐσκέπαζαν τοὺς βράχους, ἀπέκρυπταν τὰ ρεύματα καὶ τὰς κοιλότητας τοῦ ὄρους καὶ ἔφθαναν ὑψηλὰ μέχρι τῆς κορυφῆς. Καὶ τὸ χωρίον ἐφαίνετο ὡς νὰ εὐρίσκετο περιμαζευμένον μέσα εἰς θωπευτικὴν καὶ φιλόστοργον ἀγκάλην. Τὰ μικρὰ καὶ ὀλόλευκα σπιτάκια του, ὅπως ἐπρόβαλλαν ἀνὰ μέσον τῶν παχυσκίων δένδρων, ἀπετέλουν ἀληθῶς μαγευτικὸν θέαμα.

Κατὰ τὸ θέρος τὸ φιλόστοργον δάσος ἐμετρίαζε τὴν καυστικὴν πνοὴν τῶν ἀνέμων. Ἡ κατάξηρος γῆ τῶν πέριξ ἀγρῶν ἐδροσίζετο ἀπὸ τὰ ἄφθονα νερὰ τῶν πηγῶν, τὰ ὅποια ἔρρεαν ἀκούραστα ἀπὸ τὰς προεσοχὰς καὶ τοὺς βράχους τοῦ δενδροσκεπασμένου ὄρους.

Ἦσαν εὐτυχεῖς τότε οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου. Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἐνόμιζες, ὅτι εἶχε κατοικήσει μονίμως ἐκεῖ. Αἱ ἐσοδεῖαί των ἦσαν ἄφθονοι.

Σπανίως ὑπέφεραν ἀπὸ καυστικούς ἀνέμους, ἀκόμη δὲ σπανιώτερον ἀπὸ τὴν ξηρασίαν.

Ἡ ὑγεία ἐβασίλευε παντοῦ. Τὰ παιδιά, ροδοκόκκινα - ροδοκόκκινα, ἔκαμναν εὐχάριστον ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἐπισκέπτην. Ἦσαν εὐθυμα καὶ ζωηρά, ἀλλὰ συγχρόνως ἡμερα καὶ εὐγενῇ εἰς τοὺς τρόπους.

Ἄν κατὰ τὸ θέρος, χάρις εἰς τὸ πολύτιμον δάσος, ἐπεκράτει γλυκεῖα δρόσος καὶ ἄφθονα παντοῦ ἔρρεαν τὰ νερά, κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ ψῦχος ἐμετριάζετο.

Οἱ παγεροὶ ἄνεμοι ἔχαναν τὴν ὀρμητικότητά των, διότι εὗρισκαν ἐμπόδιον τοὺς κορμούς τῶν δένδρων.

Τὰ νερά τῶν βροχῶν διεσκορπίζοντο εἰς ἀπείρους λεπτὰς διακλαδώσεις καὶ ἀπερροφοῦντο ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Τὸ παχὺ στρῶμα τῶν ἡμισαπημένων ἐπ' αὐτῆς λεπτῶν κλάδων καὶ φύλλων ἐνήργει ὡς ἀληθινὸς σπόγγος.

Οἱ εὐτυχεῖς κάτοικοι τοῦ χωρίου διόλου δὲν ἐφοβοῦντο τὸν σκληρὸν χαιρετισμὸν τοῦ βορρᾶ. Τὸ εὐεργετικὸν δάσος μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα καλὰ τοὺς ἔδιδε καὶ ἄρκετὸν πλοῦτον: Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα νερά, διὰ τῶν ὁποίων ἐποτίζοντο οἱ ἄγροί των, χάρις εἰς τὴν προφύλαξιν τῶν ἐσοδειῶν των ἀπὸ βιαιοὺς ἀνέμους καὶ ὀρμητικοὺς χειμάρρους, ἐκέρδιζαν πολλὰ χρήματα.

Ἔτσι εἶχαν τὰ μέσα νὰ ἐφοδιάζωνται μὲ κατάλληλα χειμερινὰ ἐνδύματα.

Ἐκτὸς τούτου μὲ τὰ ἄφθονα ξηρὰ ξύλα, τὰ ὁποῖα τοὺς παρεῖχε τὸ εὐλογημένον δάσος, ἐπέτρεπεν εἰς αὐτοὺς νὰ διαθέτουν πλουσίαν καυστικὴν ὕλην καὶ νὰ θερμαίνωνται κατὰ τὴν ψυχρὰν τοῦ χειμῶνος ἐποχὴν.

* * *

Κατηραμένη όμως ημέρα ανέτειλε διὰ τὸ δυστυχὲς χωρίον.

Μίαν πρωίαν ἔφθασαν εἰς αὐτὸ μερικοὶ ἀνθρακοποιοὶ καὶ ἐθάμβωσαν τοὺς χωρικοὺς μὲ τὰς χρηματικὰς προσφορὰς των. Τοὺς προσείλκυσαν μὲ τὰ κέρδη, τὰ ὁποῖα τάχα θὰ ἀπεκόμιζον, ἐὰν τὸ δάσος ἐκεῖνο ἐκόπτετο καὶ μετεβάλλετο εἰς κάρβουνα.

— Τί τὸ θέλετε, τοὺς ἔλεγον, νὰ τὸ ἔχετε ; Εἶναι ἄχρηστον καὶ ἀδίκως καταλαμβάνει τόσους ἀγρούς!

Καὶ ἀφῆκαν οἱ χωρικοὶ νὰ σφαγιασθῇ ὁ προστάτης των.

Τὸ μαγευτικὸν πράσινον φόρεμα, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτεν ὅλας τὰς ἀσχημίας τοῦ ὄρους, ἀνεσηκώθη καὶ μετεβλήθη εἰς ράκη.

Τὴν ὥραίαν, τὴν συνεχῇ, τὴν καταπράσινον καὶ θαλερὰν ἐπιφάνειαν διεδέχθη ἡ γεροντικὴ ὄψις τοῦ βουνοῦ μὲ τὰς ρυτίδας καὶ τὰς σχισμάς της, μὲ τὰς φάραγγας καὶ τοὺς βράχους της.

Δυστυχῶς τὸ κακούργημα δὲν ἐσταμάτησεν ἔως ἐδῶ. Ἐὰν τοῦλάχιστον ἀπηγόρευαν τὴν βοσκήν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ κοπέντος δάσους, τὰ κολοβωθέντα δένδρα θὰ ἀνέκτων μετὰ τινα ἔτη τὴν προτέραν των θαλερότητα. Θὰ ἐμεγάλωναν καὶ πάλιν, θὰ ὕψωναν καὶ πάλιν πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς κορμούς των, θὰ ἐζωπεύοντο ἀπὸ τὸ γλυκὺ τοῦ ἡλίου φῶς καὶ τὸ ἀπαλὸν φύσημα τῆς αὔρας.

Ἄλλ' ἡ βάρβαρος καταστροφή ἔπρεπε νὰ συμπληρωθῇ: Οἱ χωρικοὶ ἐξαπέλυσαν τὰς αἰγας καὶ τὰ πρόβατά των εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ καταστραφέντος δάσους.

Κατόπιν τούτου, μόλις ἀνεφαίνετο τρυφερὸς βλα-

στός, ἀμέσως κατετρώγετο ἀπὸ τὰ ἀδηφάγα ζῶα. Καὶ ἐκεῖ, ὅπου ἄλλοτε μὲ σφρῖγος καὶ μὲ δύναμιν ἀνεπτύσσετο ζωὴ καὶ βλάστησις, μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐβασίλευεν ἐρήμωσις καὶ ξηρότης.

Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν ἐκυλίωντο τώρα ὀρμητικὰ ἐπάνω εἰς τὰς ράχεις τοῦ βουνοῦ. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα; Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξέπλυναν τὸ λεπτὸν στρώμα τῆς φυτικῆς γῆς, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὴν πετρώδη ἐπιφάνειαν τοῦ ὄρους.

Οὕτως ἐγυμνώθησαν ἐντελῶς οἱ βράχοι καὶ κάθε ἐλπίς βλαστήσεως ἐξέλιπε.

Τὰ ὕδατα ἄλλοτε ἀπερροφοῦντο ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δάσους καὶ ἐσυνάζοντο εἰς ὑπογείους σχισμὰς καὶ δεξαμενάς. Ἀπ' ἐκεῖ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξεχύνοντο διὰ μυρίων πηγῶν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ. Ἀλλὰ τώρα;

Τώρα τρέχουν ἐπάνω εἰς τὴν ἀδιαπέραστον ἐπιφάνειαν τοῦ βράχου, κατέρχονται ὀρμητικῶς, σχηματίζουν χειμάρρους καὶ ξηροποτάμους, παρασύρουν λίθους χονδρούς, ἀνασκάπτουν τοὺς κάτω ἄγρους καὶ τοὺς σκεπάζουν μὲ τὰ χαλίκια, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν πορείαν των παρέσυραν.

Τὰς εὐεργετικὰς λοιπὸν πηγὰς διεδέχθησαν οἱ καταστρεπτικοὶ χεῖμαρροι. Τὴν εὐχάριστον καὶ δροσερὰν τοῦ ἔαρος αὖραν διεδέχθη καυστικὸς νοτιοδυτικὸς ἄνεμος.

Τὸν χειμῶνα ὁ ὀρμητικὸς καὶ παγερὸς βορρᾶς δὲν μετριάζεται πλέον ἀπὸ τὸ ἀδιαπέραστον τεῖχος χιλιάδων χονδρῶν κορμῶν.

Τὰ πρὸς θέρμασιν ξύλα λείπουν, καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου μας πεινοῦν καὶ κρυώνουν.

Μετενόησαν οί δυστυχεῖς καὶ ἔκλαυσαν, ἀλλ' ἦτο πλεόν ἄργα.

“Οταν πάσχουν τὸ θέρος ἀπὸ ἔλλειψιν ὕδατος, καταρῶνται τοὺς ἀνθρακοποιούς. “Οταν ψήνωνται ἀπὸ τὴν τρομερὰν θερμότητα, τὴν ὁποίαν ἀναδίδουν οἱ πυρακτωμένοι γυμνοὶ βράχοι τοῦ βουνοῦ, ἀγανακτοῦν κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ των διὰ τὴν εὐπιστίαν καὶ τὴν ἀνοησίαν των. “Οταν παγώνουν κυριολεκτικῶς τὸν χειμῶνα καὶ πνίγωνται ἀπὸ τὰ νερὰ τῶν ὀρμητικῶν χειμάρρων, κλαίουں καὶ ὀδύρονται διὰ τὴν συμφορὰν, τὴν ὁποίαν ἐπροκάλεσαν οἱ ἱδιοί.

Τώρα ἐννοοῦں, ὅτι τὸ δένδρον εἶναι ὁ φιλόστοργος οἰκονόμος, ὁ ὁποῖος ἐναποθηκεύει ἐν πολυτιμότητον διὰ τὸν ἀνθρώπον κεφάλαιον, τὸ ὕδωρ, καὶ ἀποδίδει αὐτὸ σιγὰ - σιγὰ.

Τώρα ἀντιλαμβάνονται, ὅτι τὸ δάσος εἶναι ὁ θαυμασιώτερος μετριαστὴς τῆς ἀποπνικτικῆς θερμότητος καὶ τοῦ παγεροῦ ψύχους, ὅπως καὶ τὸ ἀποτελεσματικώτερον ἀντιφάρμακον ἐναντίον τῶν μολυσμάτων.

Δ. Π. Γρηγοριάδης
(Διασκευὴ Ν. Φραγκίσκου)

26. ΛΕΥΚΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Πλούσιον, ὅπως πάντοτε, καὶ ἐφέτος τὸ χριστουγεννιάτικον δεῖπνον τοῦ κύρ Θάνου.

Γύρω τῆς τραπέζης ἔχει λάβει τὰς θέσεις της ὅλη ἡ οἰκογένεια, αὐτός, ἡ σύζυγός του καὶ τὰ τέσσαρα ζωηρὰ καὶ γελαστὰ τέκνα του. Μὲ ἐξαιρετικὴν ὄρεξιν καὶ χαρὰν γεύονται τὴν ποικιλίαν τῶν φαγητῶν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐσυνήθισαν ἀνέκαθεν νὰ τιμοῦν τὴν γέννησιν τοῦ θείου Βρέφους

Μόνον ὁ κύρ Θάνος δὲν εἶναι ἀπόψε καὶ τόσον εὐθυμος. Τὸ μέτωπόν του αὐλακώνουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βασανιστικαὶ σκέψεις καὶ ἡ ὄψις του στάζει μελαγχολίαν λεπτὴν. Κάποτε - κάποτε μάλιστα ἐξέβαλλεν ἀπὸ τοῦ στόματος ἐλαφρὸν φύσημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο φανερόν, ὅτι ἐξέσπα στενοχωρία, ποὺ ἔβραζεν εἰς τὰ στήθη του.

Ὁ κύρ Θάνος ἦτο ὁ εὐπορώτερος κάτοικος τοῦ χωρίου. Ἦτο ὅμως καὶ ὁ πλέον φιλεύσπλαγχνος ἄνθρωπος. Ἀγαθός, ἀνεξίκακος, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἀφωσιωμένος εἰς τὸν Θεὸν «λόγῳ καὶ ἔργῳ», ὅπως ἔλεγεν ὁ ἱερεὺς τῆς κωμοπόλεως, εἶχε κατακτήσει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν ὅλων τῶν συμπολιτῶν του.

Ἄν κάποτε ἡ ἐσοδεία δὲν ἦτο καλὴ, ἢ ἂν καμμία θεομηνία κατέστρεφε τὰ ποίμνια καὶ τὰ σπαρτὰ, κανεὶς δὲν ἐπρόκειτο νὰ πεινάσῃ. Αὐτός, πάντοτε αὐτός, ἤνοιγε τοὺς θησαυροὺς τῆς καρδίας του καὶ τοῦ σπιτιοῦ του εἰς τοὺς πάσχοντας συγχωρίους του χωρὶς καμμίαν ἰδιοτέλειαν, χωρὶς κανένα συμφεροντολογικὸν ὑπολογισμόν.

Ἡ οἰκία του ἦτο ὁ ξενῶν τῶν χωρικῶν καὶ ἡ σύζυγός του μὲ τὰ τέκνα του οἱ ὑπηρετοὶ τῶν φιλοξενουμένων του!

Καὶ ὁμῶς τὰ ἐφετεινὰ Χριστούγεννα δὲν τὸν εὗρῃκαν μὲ τὴν ψυχικὴν γαλήνην καὶ ἡρεμίαν, ποῦ εἶχεν ἄλλοτε. Κάποια τρικυμία ἀνετάρασσε τὴν ψυχὴν του.

Κάποιοι ἐδῶ καὶ καιρὸν τὸν ἔχει στενοχωρήσει.

Εἶναι ὁ Σπῦρος ὁ Μπερδέσης «ὁ χαραμοφᾶς», ὅπως τὸν ἤξευραν εἰς τὸ χωρίον. Ἀκαρδός, συμφεροντολόγος, ἄδικος, φιλόνικος, καταφρονητὴς ἀκόμη καὶ αὐτῆς τῆς θρησκείας ἀπετέλει ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἀγαθὸν καὶ πρᾶον χαρακτῆρα τοῦ συγχωρίου του Θάνου.

Διὰ νὰ βοηθήσῃ κανένα εἰς δυσκόλους στιγμὰς, ἔπρεπε νὰ τρισεξασφαλίσῃ προηγουμένως τὸ χρῆμά του εἰς τὸ πενταπλάσιον.

Τύπος πονηροῦ καὶ σκληροῦ τυράννου ἐβασά-νιζε κυριολεκτικῶς τοὺς ἐργάτας καὶ τοὺς ὑπηρετάς του διὰ τὸ τίποτε.

Φιλάργυρος καθ' ὑπερβολὴν δὲν «ἐσκόρπιζε τὰ λεπτὰ του στοῦ κάκου», ὅπως ἐπανελάμβανε συχνὰ μὲ κάποιαν αὐτοκολακείαν. Ἐκαμνεν οἰκονομίαν καὶ εἰς τὴν διατροφήν του ἀκόμη! Διότι οἰκογένειαν δὲν ἠτύχησεν, ἥ δὲν ἠθέλησε νὰ δημιουργήσῃ. Ἐζῆ μόνος, παντέρημος.

Οἱ ἐργάται τοῦ χωρίου — ὀργωταί, σκαφεῖς, θερισταί, τρυγηταί — ἐπεινοῦσαν, ὁσάκις εἰργάζοντο εἰς τὰ κτήματά του.

Αὐτὸς λοιπόν, αὐτὸς ἦτο ὁ αἴτιος τῆς ἐφετεινῆς στενοχωρίας τοῦ Θάνου. Αὐτὸς ἔφερεν εἰς τὴν ἀνάγ-

κην τὸν ἀγαθὸν ἐκείνον ἄνθρωπον «νὰ τὰ χαλάσῃ» μαζί του — πράγμα, πού τὸν ἐπίκRAINε περισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν ζημίαν, τὴν ὁποίαν ἐπεδίωκε νὰ τοῦ κάμῃ. Ἄπληστος καὶ ἄδικος ὅπως ἦτο, κατεπάτησεν ἓν ἐκ τῶν κτημάτων του καὶ ἐζήτει νὰ τὸ ἰδιοποιηθῇ. Ἐβαλε μάλιστα καὶ τὸ ὥργωσαν καὶ τὸ ἔσπειραν.

Εἰς μάτην ὁ κύρ Θάνος τὸν ἐξώρκιζε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ σατανικὸν σχέδιόν του.

— Αὐτὸ δὲν τὸ θέλει ὁ Θεός, κύρ Σπῦρο, τοῦ ἔλεγε. Δόξα νᾶχῃ τὸ ὄνομά Του εἶσαι ἀρκετὰ πλούσιος. Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ ποδοπατῇς τὸ δίκιο τοῦ ἄλλου.

Ἄλλ' ὁ κύρ Σπῦρος «ἀγρὸν ἡγόραζεν», ἥ διὰ τὴν ἀκρίβειαν κατεπάτει. Ὅ,τι τὸν ἐνδιέφερεν, ἦτο, πῶς νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἄλλα κτήματα καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα.

Οἱ χωρικοί, πού τὸν ἐμισοῦσαν διὰ τὴν πανουργίαν καὶ τὴν ἀπληστίαν του, ἐσυμβούλευαν τὸν κύρ Θάνον νὰ διεκδικήσῃ τὸ δίκαιόν του διὰ τῆς δικαστικῆς ὁδοῦ.

— Δὲν ἔμπορεῖ ἓνας «χαραμοφᾶς» νὰ σοῦ πνίγῃ τὸ δίκιο σου, κύρ Θάνο. Πρέπει νὰ τοῦ δώσης ἓνα γερὸ μάθημα γιὰ τὸ καλὸ ὅλου τοῦ χωριοῦ.

Ἐν τούτοις ὁ κύρ Θάνος ἐσκέπτετο κατ' ἄλλον τρόπον. Εἶχε βέβαια δυσареσθηθῇ μαζί του, εἶχε στενοχωρηθῇ ὑπερβολικά, διότι «τέτοιες χρονιάρες μέρες» εὗρίσκετο εἰς ψυχρότητα μὲ ἓνα ἔστω καὶ κακὸν συμπολίτην του. Καὶ ὅμως δὲν ἤθελε μὲ κανένα τρόπον νὰ καταφύγῃ εἰς νόμιμα μὲν, ἀλλὰ βίαια μέσα, τὰ ὁποῖα συνήθως ἐπαυξάνουν τὴν ἐχθρότητα.

— Θὰ τὸ βρῇ ἀπὸ τὸ Θεό. Ἄς τον καὶ μόνος του

Θὰ καταλάβῃ, ὅτι ἡ ἀδικία δὲν εἶναι καλὸ πρᾶμα.
Τὸν παραδίνω στὴν ἀμερόληπτη κρίσι τοῦ Θεοῦ.....

* * *

Ἔχει ἤδη περάσει τὸ μεσονύκτιον τῆς μεγάλης
ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων. Ὁλη ἡ οἰκογένεια τοῦ
κὺρ Θάνου ἔχει κατακλιθῇ. Μόνον αὐτὸς εἶναι ἀκόμη
ἐπὶ ποδός. Μὲ τὸ τσιμπούκι εἰς τὸ στόμα στέκεται
συλλογισμένος εἰς τὸ ἡμιάνοικτον παράθυρον τοῦ
κοιτῶνος καὶ παρακολουθεῖ ἔξω τὸν τρελλὸν χορὸν
τῶν νιφάδων. Ἀπὸ τὸ πρῶν ἤρχισαν νὰ πίπτουν
πυκναὶ - πυκναὶ καὶ τώρα ἔχουν δυναμώσει περισσότε-
ρον. Ἡ χιών ἔχει καλύψει αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὴν ἐπι-
φάνειαν τῶν δρόμων καὶ τῶν ἀγρῶν ὑπεράνω τοῦ μέ-
τρου. Πολλὰ χρόνια εἶχε νὰ ἴδῃ τὸ χωρίον παρόμοιον
«χιονιά». Ὅλοι οἱ κάτοικοι ἔμεναν εὐχαριστημένοι
διὰ τοῦτο. Μόνον ἔτσι θὰ ἐξησφαλίζετο καλὴ ἐσο-
δεία καὶ ἡ ὑγεία κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν κωμόπολιν...

Ἐνῷ ἐκοίταζεν ἔξω τοῦ παραθύρου ὁ κὺρ Θάνος,
ἔμεινεν αἴφνης ἀκίνητος ὡς ἀπολιθωθείς. Εἰς ἀπό-
στασιν εἴκοσι μέτρων ἀπὸ τῆς οἰκίας του διέκρινεν
ἓνα μαῦρον στίγμα νὰ κινῆται ἀπὸ καιροῦ εἰς και-
ρὸν μέσα εἰς τὴν λευκότητα τῆς χιόνος. Συγχρόνως
ἤκουσεν ὑπόκωφον βογγητόν, ἀκατάληπτον πα-
ραλήρημα, ὡς ἀνθρώπου μεθυσμένου.

Ὁ κὺρ Θάνος ἤνοιξεν, ὅσον ἠδύνατο, τοὺς ὀφθαλ-
μούς, ἐτέντωσε τὰ ὦτα, ἐκράτησεν ἐπὶ τινα λεπτὰ
τὴν ἀναπνοήν. Δὲν τοῦ ἔμεινεν ἀμφιβολία. Κάποια
ζωὴ ἐπάλαιεν ἐκεῖ κάτω μὲ τὸν θάνατον. Κάποιος
μεθυσμένος εἶχε χωθῇ μέσα εἰς τὴν χιόνα καὶ ἐκιν-

δύνευν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν νὰ σαβανωθῇ ἀπὸ τοὺς πυκνοὺς στροβίλους τῶν νιφάδων .

Δὲν χάνει καιρόν. Παίρνει τὸ πτύον του καὶ ἕνα μικρὸν φανὸν καὶ τρέχει μὲ ἀγωνίαν πρὸς τὰ ἐκεῖ.

Ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τοῦ φαναρίου διέκρινε τὴν μορφήν τοῦ ἀντιδίκου τοῦ Σπύρου, ἡ ὁποία μόλις ἐξεῖχε τῆς χιόνος. Εἶχε κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐψέλλιζεν ἀκαταλήπτους λέξεις.

Παρεμέρισε διὰ τοῦ πτυαρίου τὴν χιόνα καὶ ἔσυρε τὸ παγωμένον πλέον καὶ σχεδὸν ἀκίνητον σῶμα τοῦ συγχωρίου του. Μὲ νεανικὴν ρώμην τὸ ἐπῆρεν εἰς τοὺς ὤμους του καὶ ἔσπευσε γοργὸς εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐκεῖ μὲ ἐμπειρίαν ἱατροῦ καὶ στοργὴν μητρὸς ἢ ἀδελφοῦ ἀπεγύμνωσε τὸ σῶμα καὶ ἤρχισε νὰ τὸ τρίβῃ μὲ οἰνόπνευμα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅλῃ ἡ οἰκογένεια ἐσηκώθη ἐπὶ ποδός. Ἡ σύζυγός του ἡτοίμασεν ἀμέσως θερμαντικὰ ποτά, ἐξέσταινε φανέλλας εἰς τὴν καίουσαν ἀκόμῃ ἐστίαν καὶ τὰς παρέδιδεν εἰς τὸν σύζυγόν της. Ἐκεῖνος μὲ δεξιότητα καὶ ταχύτητα θαυμαστὴν τὰς ἐπέθετεν ἐπὶ τοῦ παγωμένου σώματος τοῦ λιποθύμου.

Τέλος ὁ παγωμένος ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ποῦ εἶμαι, ποῦ εἶμαι ;.... ἐψιθύρισε....

— Σώπα τώρα, τοῦ ἀπήντησε μὲ γλυκύτητα ὁ Θάνος, ἐνῶ προσεπάθει νὰ τὸν ποτίσῃ θερμαντικὸν ρόφημα ἀνάμικτον μὲ «κονιάκ» ὑπεγείρων τὴν κεφαλὴν του... Ὑστερα θὰ ἰδῆς....

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ κύρ Σπῦρος συνήρχετο περισσότερον. Τότε μόλις ἤρχισε νὰ ἀντιλαμβάνεται, ποῦ εὕρισκετο. Τότε μόλις ἤρχισε νὰ συναισθάνεται τὴν θέσιν του.

— Ἐσύ,... ἐσύ.... ἐφώναξεν εἰς μίαν στιγμὴν.... Καὶ ἔκρυψε τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ ἐντροπὴν.....

— Ἐσύ λοιπὸν εἶσαι ὁ σωτήρās μου, ἐπρόσθεσε μὲ διακεκομμένην φωνήν, ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἀδίκησα..., ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἐμισοῦσα.... Καὶ ἕνας ἔντονος λυγμὸς τὸν ἔκαμε νὰ διακόψῃ, ἐνῶ ἀπέστρεφε καὶ πάλιν τὸ πρόσωπον. Δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ ἀντικρύσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τὸν μεγαλόψυχον σωτήρά του.

— Σώπα τώρα, κύρ Σπῦρο, τοῦ εἶπε μὲ ἀπαλὴν ἀγαθότητα ὁ Θάνος. Τί μοῦ ἔκαμες, χριστιανέ μου...

Γιὰ κείνα τὰ παλιοχώραφα λές; Ἐμεῖς, Σπῦρο, νά ῥμαστε καλὰ καὶ τὰ παλιοχώραφα ἄς τὰ πάρῃ τὸ ποτάμι. Ἡ γῆ τοῦ Κυρίου εἶναι γεμάτη....

Τὴν αὐτὴν στιγμὴν κατέφθασε καὶ ὁ ἱατρὸς τοῦ χωρίου, τὸν ὁποῖον εἶχε καλέσει ἐπειγόντως διὰ τοῦ μεγαλυτέρου υἱοῦ του ὁ Θάνατος. Σχεδὸν δὲν ἐχρειάζετο πλέον, ἀλλ' ὁ οἰκοδεσπότης ἐπλήρωσε τὴν ἐπίσκεψίν του καὶ τὸν συνώδευσε μέχρι τῆς οἰκίας του.

Τὴν ἐπομένην ὅλον τὸ χωρίον εἶχε τὴν συζήτησιν περὶ τῶν γεγονότων τῆς νυκτός. Ὁ ἱατρὸς, παρὰ τὰς συστάσεις τοῦ Θάνατος, ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς κατοίκους μὲ ὅλας τὰς λεπτομερείας τὰ διατρέξαντα.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τῆς σωτηρίου ἡμέρας τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ὁ Σπῦρος Μπερδέσης ἔγινεν ἄλλος ἄνθρωπος. Συνηγωνίζετο τὸν σωτῆρά του εἰς κάθε καλὴν καὶ γενναίαν πράξιν.

«Ἡ ἀγάπη ἡμπορεῖ νὰ μετακινήσῃ καὶ ὄρη», λέγει ἡ Γραφή....

Ν. Φραγκίσκος

27. ΤΟ ΔΕΚΑΔΡΑΧΜΟΝ ΤΗΣ ΟΡΦΑΝΗΣ

Ἡ ὀκταέτις Εὐρυδίκη εἶχε μείνει ἀπὸ δύο καὶ πλέον ἐτῶν ὀρφανὴ πατρὸς καὶ μητρός. Τὴν συντήρησιν τῆς ἀνέλαβον ἑκτοτε ὁ θεῖος καὶ ἡ θεία τῆς. Ἀτυχῶς καὶ οἱ δύο ἦσαν ἄνθρωποι δύστροποι καὶ σκληρόκαρδοι. Ἐφέροντο πρὸς τὴν μικρὰν ἀνεψιάν των

μέ τραχύτητα, δὲν συνέτρωγον μαζί της, τῆς ἀνέ-
θετον ἐργασίας κοπιαστικᾶς.

Καὶ ὅμως ἡ μικρὰ ὀρφανὴ ποτὲ δὲν ἐγόγγυσε,
ποτὲ δὲν ἐξέφρασε παράπονον εἰς κανένα, ποτὲ δὲν
ἔφερεν ἀντίρρησην. Ὑπέφερεν ὅλα μὲ ὑπομονὴν ἀξιο-
θαύμαστον.

Εἰς ἡλικίαν δέκα ἐτῶν ἡ πτωχὴ κόρη παρουσία-
ζεν εἰκόνα ἑλεεινήν. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο χλωμόν.
Οἱ μεγάλοι ὀφθαλμοὶ της ἦσαν βυθισμένοι μέσα εἰς τὰς
κόγχας. Τὰ μῆλα τῶν παρειῶν της προεξείχον. Τὰ χεῖ-
λη της, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦνθιζεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν
μελαγχολικὸν μειδίαμα, ἦσαν ξηροψημμένα, αἱ χεῖρες
της σκελετωμένοι. Τὸ ἐξωτερικὸν της ὀλόκληρον
ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ἀρρώστου, τοῦ ὁποίου πᾶσχει
συγχρόνως τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ.

Οἱ εὐποροὶ κτηματῖαι τῆς μικρᾶς πόλεως, εἰς τὴν
ὁποίαν διέμενε, τὴν ἔβλεπον καὶ ἠσθάνοντο οἶκτον!
Πολλάκις προσεφέρθησαν νὰ τὴν περιθάλψουν. Ὅ-
σάκις μάλιστα κατὰ τὰ παγερὰ δειλινὰ τοῦ χειμῶνος
τὴν συνήντων νὰ ἐπιστρέφῃ ἀπὸ τὸ δάσος μὲ τὸ
ἀσθενικὸν της σῶμα σκεπασμένον ἀπὸ ράκη μᾶλλον
παρὰ ἐνδύματα, μὲ βαρὺ φορτίον ξύλων ἐπὶ τῶν
κυρτωμένων ὤμων της, τῆς ἐπρότειναν κατ' ἐπανά-
ληψιν νὰ δεχθῇ νὰ τῆς ἀγοράσουν χονδρὰ καὶ θερμὰ
φορέματα. Ἐκείνη ἔδιδε σχεδὸν πάντοτε τὴν αὐτὴν
στερεότυπον ἀπάντησιν:

— Ἐκεῖ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ἐκκλησίας εἶναι, κα-
θὼς ἠξεύρετε, ἐξηπλωμένος ἓνας δυστυχισμένος γέ-
ρων. Φορεῖ μονάχα ἓνα τριμμένον καὶ σχισμένον

ὑποκάμισον παρ' ὅλον τὸ κρίνον τοῦ Δεκεμβρίου.
Δέν θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ διαθέσετε ὑπὲρ αὐτοῦ,

....μέ βαρὺ φορτίον ξύλων ἐπὶ τῶν κυρτωμένων ὤμων της....

ὅ,τι ἔχετε τὴν καλωσύνην νὰ δώσετε δι' ἐμέ; Ἄν
αὔριον περάσω καὶ τὸν ἴδω μέ μάλλινον σακκάκι,
θὰ ζεσταθῶ περισσότερον ἐγὼ ἀπὸ ἐκεῖνον. Ἐγὼ
ἄλλωστε εἶμαι παιδί. Βράζει τὸ αἷμά μου. Ἐκεῖνος
εἶναι γέρων. Παγώνει, τουρτουρίζει ὁ ἄμοιρος!....

Μὲ τὴν καλωσύνην της αὐτὴν καὶ τὴν εὐγένειαν
τῶν τρόπων της εἶχε κερδίσει ἡ μικρὰ κόρη τὸν θαυ-
μασμόν καὶ τὴν ἀγάπην ὁλοκλήρου τοῦ χωρίου.

Δὲν ὑπῆρχεν ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ὁμιλῇ περὶ αὐτῆς μὲ πραγματικὴν καὶ θερμὴν συμπάθειαν.

* * *

Μίαν ἡμέραν πρὸ τῆς παραμονῆς τοῦ νέου ἔτους ὁ Θεῖος καὶ ἡ Θεία τῆς ἥσαν ἐξαιρετικῶς εὐδιάθετοι. Ἦτο ἴσως ἡ πρώτη φορά, ποὺ τῆς ἐφέροντο μὲ καλwsύνην.

Τὴν μεσημβρίαν τὴν ἐκάλεσαν καὶ ἔφαγον μαζὶ εἰς τὸ τραπέζι των, τῆς ὠμίλησαν μὲ κάποιαν γλυκύτητα καὶ τῆς ἔδωσαν ἀνὰ ἓν καινουργὲς κέρμα πενταδράχμου. Συγχρόνως τῆς ἐδήλωσαν, ὅτι εἶναι ἔλευθέρα νὰ χρησιμοποιήσῃ, ὅπως θέλει, τὸ μικρὸν αὐτὸ χρηματικὸν ποσὸν καὶ νὰ παίξῃ ὅλον τὸ ἀπόγευμα εἰς τὸν δρόμον.

Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ἡ μικρὰ τὴν ἐργασίαν τῆς εἰς τὸ μαγειρεῖον, κατῆλθεν εἰς τὴν ὁδόν. Μόνῃ ὅπως ἦτο, δὲν ἤξευρε, τί νὰ κάμῃ διὰ νὰ παίξῃ καὶ πῶς νὰ μεταχειρισθῇ τὰς δέκα δραχμάς, ποὺ τὴν εἶχαν ἐμβάλει εἰς πειρασμόν.

Χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ καλὰ - καλὰ ἐπῆρε τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος ἔφερεν εἰς τὴν κεντρικὴν λεωφόρον. Ἐπ' αὐτῆς εὐρίσκοντο τὰ μεγάλα καταστήματα τῆς κωμοπόλεως.

Αἱ προθῆκαι τῶν καταστημάτων — ζαχαροπλαστείων, καταστημάτων παιδικῶν παιγνιδίων, χαρτοπωλείων — ἦσαν γεμᾶται ἀπὸ σακχαρωτά, προκλητικὰ παιγνίδια, πολύχρωμα βιβλιαράκια, κούκλας, τὰ ὁποῖα συνεκέντρωναν γύρω των καθ' ὁμάδας μεγάλους καὶ μικροὺς περιπατητάς. Τὰ παιδάκια ἰδίως εἶχαν τρελλαθῇ. Ἐνόμιζαν, ὅτι ἔχουν πρὸ

αὐτῶν ἀληθινούς παραδείσους. Μὲ τὰς χεῖρας στηριγμένας ἐπὶ τῶν ὑαλοπινάκων ἐστέκοντο ἐμπρὸς εἰς τὰς προθήκας καὶ κατέτρωγον μὲ τοὺς ἀεικινήτους ὀφθαλμούς των τὰ ὀνειρευτὰ ἐκεῖνα θαύματα!

Ἡ Εὐρυδίκη ἐζήλευσε τὴν τόλμην των, ἀλλὰ δὲν τὰ ἐμιμήθη. Ἐσταμάτησε παράμερα ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, ἀφῆκε τοὺς βραχίονάς της νὰ πέσουν πρὸς τὰ κάτω καὶ διὰ τῶν χειρῶν προσεπάθει μηχανικὰ νὰ συγκρατήσῃ τὰ ἀνemiζόμενα ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν πνοὴν τοῦ βορρᾶ ἐνδύματά της.

Ὑπερήφανος ὅπωςδὴποτε, διότι ἐφαντάζετο πλούσιον τὸν ἑαυτὸν της, ἐκράτει σφικτὰ εἰς τὴν παλάμην τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὰς δέκα δραχμάς. Ἀπὸ μακρὰν ἔρριπτε βλέμματα ἐρευνητικὰ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μιᾶς προθήκης. Ἐγύρευε νὰ ἐκλέξῃ παιγνίδιον τῆς ἀρεσκείας της.

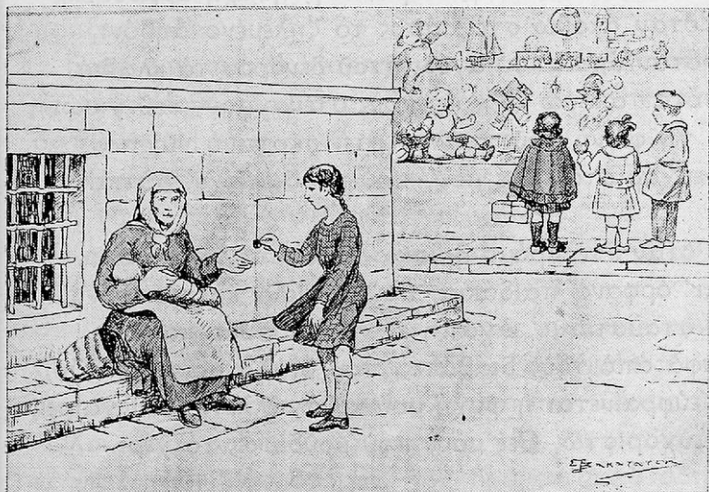
Ἡ προτίμησίς της ἔπεσε τέλος εἰς μίαν κούκλαν. Εἶχε τὸ αὐτὸ περίπου μὲ τὴν ἰδίαν ἀνάστημα, ἀλλ' ἐφόρει λεπτὸν μεταξωτὸν φόρεμα καὶ ἔφερε κόμην πραγματικῆς γυναικός.

Ἡ μικρὰ ἐπροχώρησε δειλὰ-δειλὰ ὀλίγα βήματα πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ καταστήματος. Ἐξαφνα ἐσταμάτησεν ἀποτόμως καὶ ἔρριψε γύρω της βλέμμα γεμᾶτον ἀπὸ φόβον καὶ ἀνησυχίαν. Ἐνόμισεν, ὅτι κάποιος θὰ τὴν ἠμποδίζε νὰ εἰσέλθῃ ἕνεκα τῆς ἀθλίᾶς της περιβολῆς.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην διέκρινεν ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τοῦ καταστήματος μίαν γυναῖκα, ἥ ὁποία ἐκάθητο παρὰ τὸ ρεῖθρον τοῦ πεζοδρομίου. Ἦτο καὶ αὕτη πενιχρῶς ἐνδεδυμένη. Ἐπὶ πλεόν ἐκράτει εἰς

τὴν ἀγκάλην τῆς ἑνα κατὰχλωμον ἀπὸ τὰς κακου-
χίας βρέφος.

Μόλις ἡ μικρὰ ἀντίκρυσε τὴν δύσμοιρον γυναῖκα

καὶ ἤκουσε τοὺς κλαυθμηρισμοὺς τοῦ παιδίου, ἔκα-
μεν ἀπότομον στροφὴν καὶ συνέπλεξε τὰς χεῖράς τῆς
ἀπὸ οἴκτον. Χωρὶς κανένα δισταγμὸν καὶ ἀησυ-
χίαν αὐτὴν τὴν φορὰν ἐπλησίασε βιαστικὰ καὶ
ἔδωκε τὰ δύο πεντάδραχμα εἰς τὴν πτωχὴν χήραν.

(Διασκευὴ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ).

✱ 28. Σ' ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ, ΘΕΕ ΜΟΥ

“Ὅταν τριγύρω βλέπω τῆς φύσεως τὰ κάλλι,
τὸν ἥλιο, τὴ σελήνη, τ' ἄστρα τὰ φωτεινά,
τὴ θάλασσα, π' ἀφρίζει κι' ἀπλώνεται μεγάλη,
τοὺς ποταμούς, τὰ δένδρα, τοὺς κάμπους, τὰ βουνὰ

καὶ τ' ἄνθη, ποὺ στολίζουν ἀγρούς καὶ μονοπάτια,
Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ποὺ μοῦδωκες τὰ μάτια.

* * *

Κι' ὅταν ἀκούω τὸ φλοῖσβο στὴν ἡσυχὴ ἀμμουδιά,
κι' ὅταν ἀκούω στὸ δάσος τὸ ζηλεμένο ἀηδόνι,
κι' ὅταν ἀκούω τ' ἀγέρι στοῦ δένδρου τὰ κλαδιά,
κι' ὅταν ἀκούω μὲ πόνο τοὺς στεναγμοὺς τοῦ γκιώνη
καὶ τὴ φωνὴ τοῦ γρύλου στὴ σκοτεινὴ νυχτιά,
Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ποὺ μοῦδωκες τ' αὐτιά.

* * *

Κι' ὅταν στὸ δρόμο βρίσκω γέρο, τυφλὸ ζητιάνο,
ἢ κι' ὄρφανὰ παιδάκια, ποὺ τρέμουν καὶ πεινοῦν,
καὶ σταματῶ μ' ἀγάπη κι' ἐλεημοσύνη κάνω
κρυφὰ ἀπὸ τοὺς διαβάτες, ποὺ δίπλα μου περνοῦν,
κι' εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ μου κι' ἀγάλλεται καὶ χαίρει,
Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ποὺ μοῦδωκες τὸ χέρι.

Ἰω. Πολέμης

29. ΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ

Εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν δὲν ὑπάρχει παρὰ-
δειγμα γυναικῶν μὲ τόσην ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν
εἰς τὴν πατρίδα, ὅσην ἔτρεφον αἱ Σπαρτιάτιδες
πρὸς τὴν ἰδικὴν των.

Πράγματι αἱ παραδόσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται
εἰς τὰς ἡρώιδας τῆς Λακωνικῆς, προξενοῦν ἐκπληξιν
καὶ θαυμασμόν.

Ὅ,τι τὰς συγκινεῖ, ὅ,τι τὰς ἐνδιαφέρει, ὅ,τι προ-
καλεῖ τὴν χαρὰν ἢ τὴν θλίψιν των, εἶναι ἡ πατρὶς
καὶ ἡ τύχη της. Κάθε ἄλλο ἀνθρώπινον αἴσθημα
παραμεριῖζει ἐνώπιόν της. Κάθε ἄλλη ἀνθρωπίνη

ἀδυναμία πιέζεται καὶ ἐξαφανίζεται ὑπὸ τὸ βάρος της.

Οὔτε τὸ μητρικὸν φίλτρον δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κατανικήσῃ εἰς τὴν καρδίαν των τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα. Τὸ διαλαλοῦν οἱ λόγοι καὶ αἱ πράξεις των.

Εἶναι γνωστὴ ἡ παραγγελία, τὴν ὁποίαν ἔδιδον εἰς τοὺς υἱοὺς των, ὅταν ἐνεχείριζον εἰς αὐτοὺς τὴν ἀσπίδα: Ἦ τὰ ν, ἦ ἐ π ἰ τ ᾱς:

Ἦ νὰ τὴν φέρῃς πίσω νικητής,

ἦ νὰ σὲ φέρουν πάνω της κομμάτια.

Καὶ ἐπρόσθεταν μὲ ψυχραιμίαν ἀληθῶς ἀξιοθαύμαστον.

— Πηγαίνετε εἰς τὸ καλὸν καὶ νὰ γυρίσετε μόνον, ἀφοῦ ἐπιτύχετε τὴν νίκην. Εἶναι προτιμότερον νὰ ἀποθάνετε παρὰ νὰ ἐγκαταλείψετε τὰς θέσεις σας. Ὅλοι, ὅσοι εὗρισκόμεθα ἐπὶ τῆς γῆς, θὰ βαδίσωμεν κάποτε τὸν ἴδιον δρόμον, τὸν δρόμον, ποὺ ὁδηγεῖ εἰς τὸν ᾄδην. Ἐκεῖνοι ὅμως, οἱ ὁποῖοι φονεύονται διὰ τὴν πατρίδα, ζοῦν εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἱστορικαὶ διηγήσεις παρουσιάζουν μοναδικὴν τὴν φιλοπατρίαν τῶν ἀμορφῶτων ἐκείνων γυναικῶν.

Ὅταν ἐμάνθανον τὸν θάνατον τῶν υἱῶν των, μετέβαινον αἱ ἴδιαι, ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατόν, εἰς τὸ πεδίου τῆς μάχης. Ἐκεῖ ἐξήταζον τὰς πληγὰς των ἐκ τῶν ἔμπροσθεν καὶ ἐκ τῶν ὀπισθεν. Ἄν τὰ τραύματα τοῦ στήθους καὶ τῆς λεκάνης ἦσαν περισσότερα, τότε φαιδραὶ καὶ ὑπερήφανοι μετεκόμιζον μόναι εἰς τὴν Σπάρτην τοὺς προσφιλεῖς των καὶ τοὺς παρέδιδον πρὸς δημοσίαν ταφήν.

Ἄν συνέβαινε τὸ ἐναντίον, κατηφεῖς καὶ συντε-

τριμμέναι ἔσπευδον κρυφίως νὰ ἀπομακρυνθοῦν.

Ἄλλὰ ἡ πλέον ἐκπληκτικὴ παράδοσις εἶναι ἡ ἀναφερομένη εἰς μίαν Σπαρτιατίδα, ἡ ὁποία εἶχε στείλει εἰς τὸν πόλεμον καὶ τοὺς πέντε υἱούς της.

Ἐπὶ ἡμέρας τώρα, λέγει ἡ σχετικὴ διήγησις, ἐστέκετο νηστικὴ ἀπὸ πρωίας μέχρις ἑσπέρας εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ἀτειχίστου πόλεως. Ἀνυπομονοῦσε νὰ πληροφορηθῇ τὴν ἔκβασιν τῆς μάχης, ἡ ὁποία διεξήγετο πλησίον τῶν συνόρων τῆς Λακωνικῆς.

Ἡ ἄδημονία τῆς μητρὸς ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐμεγάλωνε. Φοβερὰ ἀγωνία ἤρχισεν ἤδη νὰ συνταράσσει τὰ στήθη της.

Ἄλλ' ἰδοῦ. Ἐνα ὥραϊον δειλινὸν φθάνει κάθιδρως καὶ ἀσφυκτιῶν ἐντὸς τῆς βαρείας πανοπλίας του γιγαντόσωμος ἀγγελιοφόρος. Μόλις ἀντίκρυσεν τὴν γυναῖκα, τὴν ἀνεγνώρισε. Χωρὶς κανένα δισταγμὸν τὴν ἐπλησίασε καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτήν, ὅτι καὶ οἱ πέντε υἱοὶ της ἐφονεύθησαν κατὰ τὴν μάχην.

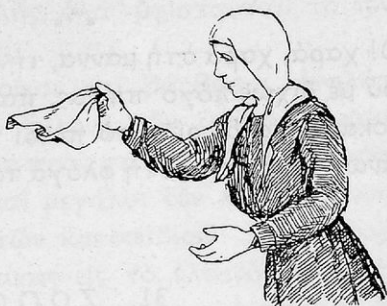
— Ἀλλὰ δὲν ἐνδιαφέρομαι, εἶπε μὲ ἀπάθειαν ἐκείνη, νὰ μάθω περὶ τῶν υἱῶν μου. Θέλω νὰ μάθω τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης καὶ τὴν κατάστασιν, ποῦ θὰ δημιουργηθῇ διὰ τὴν πατρίδα μου ἐξ αὐτοῦ.

— Οἱ Σπαρτιαῖται ἐνίκησαν, ἀπεκρίθη μὲ χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν ὁ ἀγγελιοφόρος.

— Τώρα ἡσυχάζω. Ἐγνώριζα, ὅτι οἱ υἱοὶ μου ἦσαν θνητοί. Τὴν ἀπώλειάν των θὰ ὑπομείνω μὲ καρτερίαν καὶ ἀνακούφισιν. Μὲ ἀρκεῖ, ὅτι ζῇ καὶ εὐτυχεῖ ἡ πατρίς.

Ν. Φραγκίσκος

30. Η ΕΛΛΗΝΙΔΑ

Στὸ καλὸ, παιδί μου, σῦρε. Πάρε φεύγοντας μαζί σου
τὴν εὐχή μου νὰ τὴν ἔχης φυλακτό σου ἀγαπητό,
νὰ ζεσταίνει τὴν καρδιά σου, νὰ φλογίζει τὴν ψυχὴ σου
τώρα, ποὺ στρατιώτης θᾶσαι στὸν ἑλληνικὸ στρατό.

* * *

Ζέχασε τὸ σπιτικό σου καὶ τὴν κάθε του γλυκάδα...
Ζέχασε, πὼς ἔχεις μάννα καὶ θυμοῦ μονάχα αὐτό:
Νὰ τιμήσης τ' ὄνομά σου, νὰ δοξάσης τὴν Ἑλλάδα,
ποὺ νὰ ζῇ καὶ νᾶναι αἰώνια εἶναι ἀπ' τὸ Θεὸ γραφτό.

* * *

Ἔλα, γυιέ μου, νὰ σοῦ δώσω τὸ θερμότερο φιλί μου..
Στάσου νὰ σὲ καμαρώσω μιὰ στερνὴ, στερνὴ φορά...
Ἄχ! μὲ τὸ αἷμα τῆς καρδιάς μου σὲ ξανάστησα, παι-
δί μου,
καὶ στὸν πόλεμο σὲ στέλνω μὲ μεγάλη μου χαρά.

* * *

Σῦρε, σῦρε! Κι' ἂν πεθάνης μὲ βαθεῖα πληγὴ στὰ
στήθη,
μὰ τὸ φήμισμά σου πάντα θένα φτερουγάη γοργό:

Θὰ σὲ κάνουν στὸ χωριό μας κἄν τραγοῦδι ἢ παραμῦθι
καὶ περήφανη γιὰ τοῦτο θᾶμαι ἡ ὀρφανούλα ἐγώ!...

* * *

"ὦ! χαρά, χαρά στὴ μάννα, τὴν ἀθάνατη Ἑλληνίδα,
ποὺ μὲ δίχως λόγο πίκρας, παραπόνου εἶτε καημοῦ
ὀλοκαύτωμα δωρίζει τὸ παιδί της στὴν Πατρίδα
πάνω στὴ φωτιά, στὴ φλόγα τοῦ πολεμικοῦ βωμοῦ!

Ἰσίδωρος Φραγκίσκος

31. ΖΩΟΦΙΛΙΑ

Δὲν ὑπάρχει σήμερον πολιτισμένη χώρα, εἰς τὴν
ὁποίαν νὰ μὴ ὑφίσταται καὶ δρᾷ ἑταιρεία φίλων τῶν
ζώων.

Ἦτο καιρός.

Τὰ ἀτυχῆ αὐτὰ πλάσματα, ποὺ τόσας παρέχουν
εἰς τὸν ἄνθρωπον εὐεργεσίας, ἐδοκίμαζαν καὶ δοκι-
μάζουν ἀτυχῶς τὰ κακὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἀγνωμο-
σύνης.

Πολλάκις ἐμαρτύρησαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώ-
πων. Ἀπὸ τοῦ εὐγενοῦς ἵππου μέχρι τοῦ ὑπομονη-

τικοῦ τετραπόδου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀφωσιωμένου καὶ πιστοῦ σκύλου μέχρι τῆς προσηλωμένης εἰς τὴν θαλπωρὴν τῆς ἐστίας γαλῆς, ὅλα ὑφίστανται τὰ πλήγματα τῆς κακίας μας.

Πόσας φορὰς ἀγροῖκοι καὶ βάρβαροι ὀνηλάται δὲν «σαπίζουν εἰς τὸ ξύλον» τὸν ὑπερφορτωμένον ὄνον των, διότι ἐστάθη πρὸς στιγμὴν νὰ ἀναπνεύσῃ! Πόσας φορὰς μικροὶ καὶ μεγάλοι δὲν καταταυραννοῦμεν τὰ συνηθέστερα τῶν κατοικιδίων! Πόσας φορὰς δὲν παρέστημεν μάρτυρες εἰς τὸ ἐλεεινὸν καὶ ἀξιοθρήνητον θέαμα κόττας κρατουμένης ἀνάποδα! Πόσας φορὰς δὲν εἶδαμεν σκύλους νὰ σύρουν εἰς τὴν οὐρὰν τεκεέν!

Καὶ ὅμως ὅλα αὐτὰ τὰ ἀθῶα δημιουργήματα θὰ ἔπρεπε μόνον θωπείας καὶ περιποιήσεις νὰ ἀπολαμβάνουν ἐκ μέρους μας. Διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὠφελειῶν, ποὺ μᾶς παρέχουν, ἐσυντρόφευσαν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς του ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸν ἐξυπηρέτησαν μὲ πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν.

Ὁ καημένος μάλιστα ὁ σκύλος ἀποτελεῖ μοναδικὸν ὑπόδειγμα στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τοὺς κυρίου του.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἱστορία τοῦ σκύλου τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἀπὸ τὴν θλίψιν του διὰ τὴν συνεχιζομένην ἀπουσίαν τοῦ κυρίου του κατήντησε νὰ μὴ τρώγῃ. Ἐλάμβανε τόσην μόνον τροφήν, ὅση τοῦ ἦτο ἀρκετὴ διὰ νὰ παρατείνῃ τὴν ταλαιπωρημένην ζωὴν του μέχρι τῆς ἐπανόδου τοῦ ξενιτευμένου ἥρωος. Τότε, ἀφοῦ ἐπρόφθασε νὰ τὸν χαιρετίσῃ μὲ ἐλαφρὰν κίνησιν τῆς οὐρᾶς, ἔπεσε νεκρὸς.

“Ολοι ἐπίσης γνωρίζομεν τὴν συγκινητικὴν διήγησιν τοῦ Πλουτάρχου σχετικῶς μὲ τὰ κατοικίδια ζῶα. Ἦτο ἡ ἐποχὴ τῆς καθόδου τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν. Οἱ Ἀθηναῖοι μὲ ψυχικὸν πόνον ἐγκατέλειπαν τὰς οἰκίας των καὶ ἔφευγαν πρὸς τὸν Πειραιᾶ διὰ νὰ διαπεραιωθοῦν εἰς τὴν ἀπέναντι Σαλαμῖνα. Ἐφεραν μαζί των, ὅ,τι ἦτο εὐμετακόμιστον. Τὰ λοιπὰ τὰ ἄφηναν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν βαρβάρων. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ τὰ κατοικίδια ζῶά των.

Καὶ ἡ σκληροτέρα καρδιά, λέγει ὁ Πλούταρχος, ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ραγίσῃ ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ πόνου τῶν ζῶων ἐκείνων ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχαν συνδέσει τὴν ζωὴν των.

Ἄλλα ἔκραζαν, ἔκρωζαν, ὕλακτοῦσαν. Ἄλλα παρηκολούθουν ἀνήσυχα τοὺς κυρίους των μέχρι τῆς θαλάσσης. Ἐκεῖ μὲ βλέμματα ἱκετευτικὰ καὶ μὲ κινήσεις παραδόξους ἐζήτησαν νὰ τὰ παραλάβουν μαζί των. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν. Τὸ πλῆθος τῶν συνωστιζομένων ἐπὶ τῶν πλοιαρίων ἀνθρώπων ἦτο τόσον, ὥστε δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἱκανοποιηθῇ οἷα-δήποτε ζωόφιλος διάθεσις.

Τότε ὁ σκύλος τοῦ Ξανθίππου, τοῦ πατρὸς τοῦ Περικλέους, ἔλαβε γενναίαν ἀπόφασιν. Ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκολύμβη παραλλήλως τοῦ πλοιαρίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μετεφέρετο ἡ οἰκογένεια τοῦ κυρίου του. Ἦγωνίζετο πρὸς τὸ κῦμα, ἐπάλαιε πρὸς τὴν κόπωσιν, ἀλλ’ ἐπέμενε, ἐπέμενε εἰς τὴν ἀγωνιώδη προσπάθειάν του.

Ἐπὶ τέλους προσήγγισαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς

Σαλαμίνος. Ὁ σκύλος ἐτινάχθη μὲ ὀρμὴν εἰς τὴν πα-
ραλίαν, ἀλλ' ἐξηντλημένος ἔπεσε νεκρός.

* * *

Ἀλλὰ καὶ ἡ εὐαισθησία μερικῶν ζῶων καὶ ἰδίως
τοῦ σκύλου εἶναι ἀληθῶς ἐκπληκτική.

Ἴδου ἓνα συγκινητικὸν πρᾶγματι παράδειγμα.
Κατὰ τὸν παγκόσμι-
ον πόλεμον ὁ ἀγγλικὸς
στρατὸς συνετήρει ὡς
«γούρι» κάποιου Συντά-
γματος ἓνα εὐφνέστα-
τον μπουλντόκ. Διὰ τὰς
πολλὰς ὑπηρεσίας, πού
εἶχε προσφέρει εἰς τὸ
Σύνταγμα, προήχθη εἰς
τὸν βαθμὸν τοῦ λοχίου
καὶ παρεσημοφορήθη ἐ-
πανειλημμένως ὑπὸ τῆς διοικήσεως.

Κάποτε ὑπέπεσεν εἰς βαρὺ παράπτωμα. Κατὰ τοὺς
στρατιωτικοὺς κανονισμοὺς ἔπρεπε νὰ καθαιρεθῇ ἐνώ-
πιον ὀλοκλήρου τοῦ Συντάγματος. Μετὰ τὴν καθαίρε-
σιν τὸ ἀτυχὲς ζῶον μὲ τὴν κεφαλὴν σκυμμένην πρὸς
τὰ κάτω, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς θολωμένους ἀπὸ τὴν
συναίσθησιν τοῦ ἐξευτελισμοῦ διηυθύνθη πρὸς τὴν
πλησίον θάλασσαν.

Ὅταν ἔφθασεν ἐκεῖ, ἀνῆλθεν ἐπὶ μικροῦ βράχου,
ἔρριψε μελαγχολικὰ βλέμματα γύρω του καὶ ἔρ-
ρίφη εἰς τὸ κῦμα. Μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πτώμα του
ἐξεβράσθη εἰς τὴν ἀκτὴν.

* * *

“Ολαι αὐταὶ αἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀφοσιώσεως τῶν ζώων πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τῆς θαυμαστῆς εὐαίσθησias πολλῶν ἐξ αὐτῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀφήσουν ἐπ’ ἄπειρον ἀσυγκίνητον τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν.

Οὕτω ἰδρύθησαν παντοῦ Ἑταιρεῖαι ζωοφίλων.

Αἱ Ἑταιρεῖαι αὐταὶ ἔχουν ὡς πρόγραμμά των τὴν προστασίαν καὶ τὴν περίθαλψιν τῶν ἀδεσπότων, ἀσθενούντων ἢ κακοπαθούντων ζώων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἵδρυσαν καὶ εἰδικὰς κλινικάς. Τελευταίως ἔχει καθιερωθῇ διεθνῶς καὶ ὠρισμένη ἡμέρα τοῦ ἔτους ἀφιερωμένη εἰς τὸ ζῶον.

Παραλλήλως ὑπὸ τῶν διαφόρων ζωοφίλων ἐταιρειῶν προκηρύσσονται ἑπαθλα διὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των προσέφεραν ὑπηρεσίας εἰς κινδυνεύοντας, ἢ ἔδειξαν ἐξαιρετικὴν πίστιν εἰς τοὺς κυρίους των.

Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ἐπὶ παραδείγματι ἀνήγειραν ἀνδριάντα εἰς τὸν σκύλον σιδηροδρομικοῦ ὑπαλλήλου. Ὁ σκύλος αὐτὸς ἐπὶ ὁλόκληρον τριετίαν κατέκειτο, ἄσιτος σχεδὸν καὶ ἀναίσθητος, εἰς τὸν κεντρικὸν σταθμὸν τοῦ Τόκιο. Ἐπερίμενε τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ κυρίου του, ποῦ εἶχε πέσει θῦμα σιδηροδρομικοῦ δυστυχήματος.

Εἰς τὴν Βιέννην ἐσχάτως ἐδόθη τὸ πρῶτον βραβεῖον εἰς ἓνα μικρὸν σκύλον, ὁ ὁποῖος ἔσωσεν ἓνα παιδάκι ἀπὸ βέβαιον πνιγμόν.

Εἰς τὸ Βερολῖνον ἔλαβε τὸ πρῶτον βραβεῖον ἓνας σκύλος ἐπίσης, ὁ ὁποῖος ἔσωσε τὸν κύριόν του,

ἀστυνομικὸν τὸ ἐπάγγελμα, καθ' ἣν στιγμὴν εἶχεν ἐκτεθῆ εἰς σοβαρώτατον κίνδυνον εἰς μίαν στάσιν ἀπεργῶν. Ὁ σκύλος ἐπετέθη ἀγρίως κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ κυρίου του καὶ κατώρθωσε νὰ τοὺς διασκορπίσῃ.

Τέλος ὑποψήφιος διὰ τὸ πρῶτον βραβεῖον εἰς Παρισίους εἶναι ὁμοίως σκύλος. Αὐτὸς ἔχει τὸ ἰδιαιτέρον προσὸν νὰ ἀνακαλύπτῃ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ στήσουν ἰξόβεργα. Ἐπιτίθεται τότε μὲ λύσαν ἐναντίον των καὶ τοὺς τρέπει εἰς φυγὴν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔχει σώσει ἀπὸ βέβαιον θάνατον ἢ ἔστω στέρησιν τῆς ἐλευθερίας ἀναρίθμητα πτηνά.

Μὲ τὰ προστατευτικὰ αὐτὰ μέτρα ὑπὲρ τῶν ζώων, ποὺ ἀποτελοῦν μίαν ἀπὸ τὰς πολλὰς ἐκδηλώσεις ἐξημερώσεως καὶ πολιτισμοῦ, ὑπάρχει βάσιμος ἐλπίς, ὅτι μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἐκλείψουν ἐντελῶς τὰ βάσανα τῶν ἀκάκων καὶ πιστῶν φίλων τοῦ ἀνθρώπου.

Ν. Φραγκίσκος

32. Τ Α Ζ Ω Α

Ποτὲ δὲν θὰ πειράξω
τὰ ζῶα τὰ καημένα·
μὴ τάχα σὰν ἐμένα
κι' ἐκεῖνα δὲν πονοῦν ;
Θὰ τὰ χαϊδεύω πάντα
προστάτης των θὰ γίνω,
ποτὲ δὲν θὰ τ' ἀφήνω
στοὺς δρόμους νὰ πεινοῦν.

* * *

Ἄν δὲν μιλοῦν κι' ἐκεῖνα
κι' ὁ λόγος ἂν τοὺς λείπη
μήπως δὲν νοιώθουν λύπη,
δὲν νοιώθουν καὶ χαρά;
μήπως καρδιὰ δὲν ἔχουν
στὰ στήθη των κρυμμένη,
ποὺ τὴ χαρὰ προσμένει
κι' ἀγάπη λαχταρᾷ;

* * *

Ἀκόμα κι' ὅταν βλέπω,
πὼς τὰ παιδεύουν ἄλλοι,
ἐγὼ θὰ τρέχω πάλι
μὲ θάρρος σταθερό,
θὰ προσπαθῶ μὲ χάδια
τὸν πόνο των νὰ γιάνω
κι' ὅ,τι μπορῶ θὰ κάνω
νὰ τὰ παρηγορῶ.

Ἰω. Πολέμης

33. Η ΤΑΦΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

1. Ὁ τόπος τῆς ταφῆς.

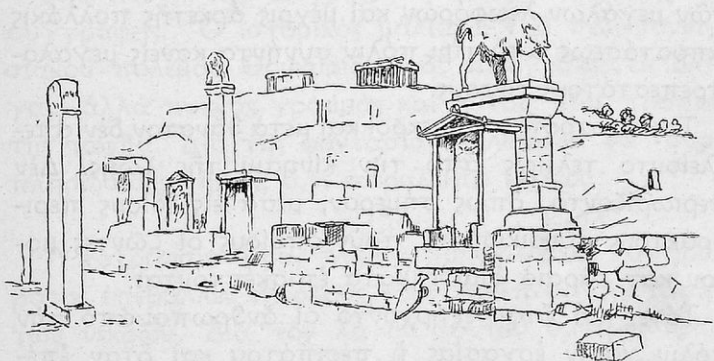
Εἰς τὰς βορινὰς ὑπωρείας τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως παρὰ τὸν σημερινὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Τριάδος εὐρίσκεται περίφρακτος χῶρος πλήρης ἀρχαίων μνημείων. Εἶναι ὁ Κεραμεικός.

Τὸ ὄνομα τῆς θέσεως προῆλθεν ἐκ τῶν κεραμέων, δηλαδὴ τῶν ἀγγειοπλαστῶν, οἱ ὅποιοι λόγῳ τῆς καλῆς ποιότητος τῆς ἀργίλου εἰς τὸ μέρος τοῦτο

εἶχον ἰδρύσει ἐκεῖ τὰ ἐργαστήριά των. Ἐκ τῶν ἐργαστηρίων αὐτῶν ἔχουν προέλθῃ τὰ θαυμάσια ἀττικά ἀγγεῖα, τῶν ὁποίων ἡ φήμη μέχρι σήμερον εἶναι παγκοσμία.

Ὁ Κεραμεικὸς διεκρίνετο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς ἔσω καὶ ἔξω.

Ὁ ἔσω Κεραμεικὸς ἦτο συνέχεια τῆς ἀγορᾶς τῶν

Εἰς τὸν ἔξω Κεραμεικόν... εὐρίσκετο τὸ ἐπισημότερον νεκροταφεῖον τῶν Ἀθηνῶν

Ἀθηνῶν καὶ εὐρίσκετο ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως.

Ὁ ἔξω ἔκειτο ἐκτὸς τῶν τειχῶν παρὰ τὸ λεγόμενον Δίπυλον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐσυγκοινωνοῦσεν ἡ πόλις μὲ τὸν Πειραιᾶ καὶ διὰ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ μὲ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸν ἔξω Κεραμεικὸν καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἔφερεν εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν, τὸ γυμναστήριον καὶ τοὺς ἀγροὺς, εὐρίσκετο τὸ ἐπισημότερον νεκροταφεῖον τῶν Ἀθηνῶν. Διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας σχετικῶς μὲ τὰς συνηθείας τῶν ἀρχαίων τὰ ἐξῆς:

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν εἶχον χωριστὰ κοινὰ νεκροταφεῖα, ὅπως συνηθίζονται σήμερον. Ἐκεῖνοι Ν. Φραγκίσκου - Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἐκδ. Α' 10

κατεσκεύαζον τοὺς τάφους των ἔξω τῶν πόλεων παρὰ τὰς δημοσίας ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι ἤρχιζον ἀπὸ τὰς πύλας τῶν τειχῶν καὶ ἔφερον εἰς τὰ χωρία ἢ ἄλλας πόλεις.

Ὅσον μάλιστα περισσότερον ἐσυχνάζετο μία ὁδός, τόσον πυκνότερα καὶ τόσον πολυτελέστερα ἦσαν καὶ τὰ παρ' αὐτὴν μνημεῖα. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῶν μεγάλων λεωφόρων καὶ μέχρις ἀρκετῆς πολλάκις ἀποστάσεως ἀπὸ τὴν πόλιν συνήντα κανεῖς μεγαλοπρεπεστάτους τάφους.

Τοιοιυτοτρόπως οἱ νεκροὶ καὶ μετὰ θάνατον δὲν ἀπεκλείοντο τελείως ἀπὸ τὴν κίνησιν τῆς ζωῆς. Δὲν περιωρίζοντο, ὅπως σήμερον, μέσα εἰς ἰδίους περιφράκτους συνοικισμούς, τοὺς ὁποίους οἱ ζῶντες μόνον κατ' ἀραιὰ διαστήματα ἐπισκέπτονται.

Τότε, καὶ ὅταν ἐξήρχοντο οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν πόλιν χάριν ἐργασίας ἢ περιπάτου καὶ ὅταν ἐπέστρεφον εἰς αὐτήν, διέβαινον μεταξὺ τῶν τάφων.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εὗρισκον τὴν εὐκαιρίαν νὰ χαιρετίζουν ἐνίοτε πολλὰς φορὰς τὴν ἡμέραν τοὺς συγγενεῖς καὶ γνωρίμους των.

Ἐγνώριζε δὲ ὁ καθείς μετ' ἀκριβείας τοὺς τάφους τῶν προσφιλῶν του. Ἐπὶ ἐκάστου μνήματος ὑπῆρχε στήλη, ἥτοι λιθίνη πλάξ, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἄλλοτε ἀνεγράφετο μόνον τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ, ἄλλοτε δὲ ἔφερε σκαλισμένην καὶ ὁλόκληρον τὴν μορφήν του.

Εἰς χωριστὸν χῶρον τοῦ νεκροταφείου τοῦ ἔξω Κεραμικοῦ κατὰ τὸ ἀνατολικώτερον αὐτοῦ σημεῖον ἐθάπτοντο χάριν τιμῆς διὰ δημοσίας δαπάνης οἱ νεκροὶ τοῦ πολέμου.

2. Ὁ τρόπος τῆς ταφῆς.

* * *

Ἀλλὰ θὰ γεννηθῇ ἴσως ἡ ἀπορία: Πῶς κατ'ὥρ-
θωναν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ μεταφέρουν εἰς τὰς Ἀθήνας
καὶ νὰ διατηροῦν ἐπὶ καιρὸν τόσα πτώματα; Μὲ
ποῖα μέσα μετεκόμιζον ἀπὸ μακρινὰ μέρη τόσοι
νεκροὺς;

Τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας τὴν δίδουν οἱ ἀρχαῖοι
συγγραφεῖς. Ὁ ἱστορικὸς μάλιστα τοῦ πελοποννη-
σιακοῦ πολέμου Θουκυδίδης μᾶς περιγράφει εἰς ὀλί-
γας, ἀλλὰ πυκνὰς γραμμὰς καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον
τῆς ταφῆς. Διὰ τῆς φαντασίας δυνάμεθα νὰ συμ-
πληρώσωμεν ἡμεῖς, ὅ,τι παραλείπει ἐκεῖνος.

* * *

Ὑποχρέωσις ἱερά, νόμος θρησκευτικὸς ἀπαρά-
βατος ἐπέβαλλεν εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας τὴν ταφὴν
τῶν νεκρῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὕστερον ἀπὸ
κάθε μάχην συνήπτετο μεταξὺ τῶν νικητῶν καὶ τῶν
ἡττημένων ἀνακωχὴ διὰ τὴν περισυλλογὴν τῶν
νεκρῶν.

Μετὰ τὴν περισυλλογὴν ἕκαστον πτῶμα χωριστὰ
ἐκαίετο ἐπὶ πυρᾶς. Ἡ τέφρα καὶ ὅ,τι ἐκ τῶν μεγάλων
ὀστέων ἔμενεν ἀδιάλυτον ἐμαζεύετο κατόπιν καὶ ἐτο-
ποθετεῖτο ἐντὸς μικροῦ κιβωτίου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου
ἀνεγράφετο τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ.

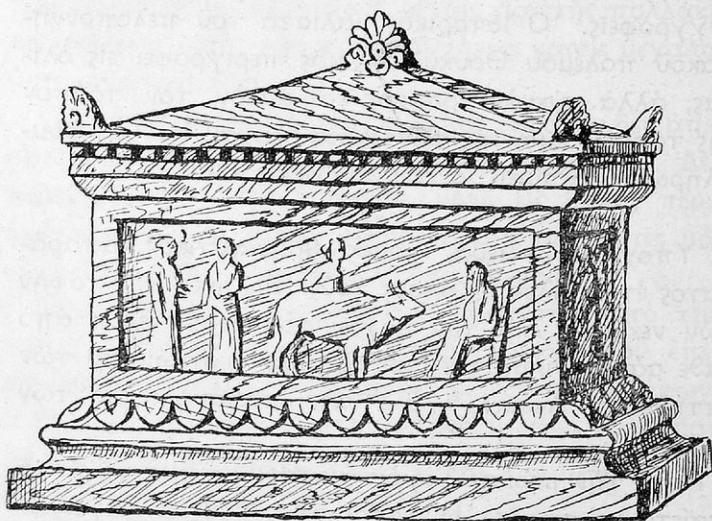
Κατόπιν ἐγίνετο συγκέντρωσις ὅλων τῶν κιβω-
τίων καὶ ἀπεστέλλοντο εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς τοὺς
ἀρχοντας.

Ὅταν κατὰ τὸ φθινόπωρον ἐτελείωναν αἱ πολε-
μικαὶ ἐπιχειρήσεις ἕνεκα τοῦ ἐπερχομένου χειμῶνος
καὶ οἱ ἀντίπαλοι ἐπανήρχοντο εἰς τὰς πόλεις των,

ἐγίνετο ἡ ἐπίσημος ταφή τῶν νεκρῶν. Ὁ τρόπος τῆς ταφῆς ἦτο ἀντάξιος πράγματι τῆς μεγάλης ὑπὲρ τῆς πατρίδος θυσίας τῶν ἡρωικῶν προμάχων τῆς πόλεως.

* * *

Τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς ταφῆς τὰ ὀστᾶ τῶν φονευθέντων μετεκομίζοντο εἰς ξύλινον ὑπόστεγον ἐν εἵδει στοᾶς παρὰ τὴν κεντρικὴν ἀγοράν. Ἐκεῖ ἔχουν μετα-

φερθῇ προηγουμένως δέκα μεγάλα κιβώτια ἀπὸ εὖωδιαστὸν ξύλον κυπαρίσσου. Εἶναι αἱ λεγόμεναι λάρνακες.

Ἀνὰ μία προορίζεται νὰ περιλάβῃ τὰ ὀστᾶ τῶν νεκρῶν ἐκάστης φυλῆς ἰδιαιτέρως.

Αἱ λάρνακες ἔχουν σκεπασθῇ μὲ μαύρας νεκρικὰς σινδόνας. Ἐπάνω ἐκεῖ συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ γνώριμοι καταθέτουν στεφάνους, ἄνθη, ἀρώματα καὶ ὅ,τι ἄλλο θὰ ἠδύνατο νὰ φανερῶσιν τὴν ἀγάπην, τὴν λατρείαν καὶ τὸν θαυμασμόν πρὸς τοὺς γενναίους.

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μένουσιν ἐκτεθειμένοι αἱ λάρνακες εἰς κοινὸν προσκύνημα. Πλήθη Ἀθηναίων, μετοίκων, ξένων καὶ συμμάχων συρρέουσιν διαρκῶς διὰ νὰ ἀποδώσουν τὸν ὀφειλόμενον φόρον τιμῆς εἰς τοὺς πεσόντας.

Ἐπὶ τέλους ἐξημέρωνεν ἡ τετάρτη ἡμέρα. Πολὺ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ὅλος ὁ ἀνδρικός πληθυσμὸς τοῦ Ἀστεως καὶ τῶν περιχώρων, πολῖται κάθε ἡλικίας καὶ τάξεως, ἀντιπροσωπεῖται τῶν συμμαχικῶν πόλεων καὶ τῶν ξένων φθάνουν καθ' ὁμάδας εἰς τὴν ἀγοράν. Σιωπηλοί, μὲ ἐλαφρὸν σύννεφον μελαγχολίας διάχυτον εἰς τὰς μορφάς των συναθροίζονται πέριξ τοῦ παραπήγματος.

Δέκα νεκροφόροι ἄμαξαι, ἑκάστη τῶν ὁποίων εἶναι ἐξευγμένη ἐπὶ τεσσάρων εὐρώστων ἵππων, ἴστανται ἔτοιμα διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν λαρνάκων.

Μετ' ὀλίγον προσέρχονται οἱ ἱερεῖς. Φοροῦν λευκὰ πολύπτυχα ἱμάτια καὶ τὰς κόμας των περιβάλλουν στέφανοι ἀπὸ κατάλευκα ρόδα.

Συγχρόνως καταφθάνουν καὶ αἱ δημόσιαι ἀρχαί.

Μετὰ μικρὰν προπαρασκευὴν δίδεται τὸ σύνθημα τῆς ἐκκινήσεως. Ἡ νεκρική πομπὴ μὲ κανονικὴν τάξιν βαδίζει πρὸς τὸν Κεραμεικόν.

Προηγοῦνται οἱ ἱερεῖς καὶ ἀκολουθοῦν αἱ νεκροφόροι ἄμαξαι.

Ὅπισθεν τῶν ἄμαξῶν εὐγενεῖς ἀθηναῖοι νεανίαὶ μὲ βῆμα ἀργὸν καὶ ρυθμικὸν κρατοῦν εἰς χεῖρας κενὸν νεκρικὸν φέρετρον σκεπασμένον διὰ σινδόνης. Εἶναι τὸ φέρετρον τῶν ἐξαφανισθέντων, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα δὲν ἀνευρέθησαν πρὸς καῦσιν καὶ ἀνακομιδὴν.

Ἀκολουθοῦν ἀθηναῖοι ἔφηβοι ὀπλῖται μόλις διανύοντες τὸ 18 ἔτος. Ἀποτελοῦν τὸ ἄνθος τῆς στρα-

τιωτικῆς δυνάμεως τῆς πόλεως, τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντός της. Ἡ βαρεῖα πανοπλία των ἀντηχεῖ ρυθμικῶς εἰς τὸν κανονικὸν παλμὸν τοῦ σταθεροῦ βήματός των. Εἶναι ἡ τιμητικὴ φρουρὰ τῶν νεκρῶν.

Μετ' αὐτοὺς βαδίζουν κατηφεῖς, ἀλλ' ὑπερήφανοι οἱ ἄρρενες οἰκεῖοι τῶν νεκρῶν, οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως, οἱ πολιτευόμενοι, αἱ πρεσβεῖαι.

Τὴν ὅλην πομπὴν κλείει πλῆθος Ἀθηναίων καὶ ξένων ἀρρένων κατὰ τὸ γένος. Διότι εἰς τὰς γυναῖκας δὲν ἐπετρέπετο νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς συγκεντρώσεις. Αὐταὶ ἠδύναντο νὰ προσέλθουν εἰς τὸν Κεραμεικὸν διὰ νὰ κλαύσουν τοὺς προσφιλεῖς των καὶ νὰ ἀπονεύμουν εἰς αὐτοὺς τὸν τελευταῖον χαιρετισμόν.

Ἡ πομπὴ προχωρεῖ σιωπηλὴ διὰ μέσου στοῶν καὶ ἄλλων καλλιτεχνικῶν οἰκοδομημάτων, τὰ ὅποια κοσμοῦν τὴν ἀγοράν, καὶ καταλήγει εἰς τὸ Δίπυλον. Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τὴν ἰδίαν τάξιν ἐξέρχεται εἰς τὸν Κεραμεικόν.

Ἀφοῦ διέλθῃ ταπεινοὺς καὶ μεγαλοπρεπεῖς τάφους, φθάνει εἰς εὐρὺν καὶ ἐπίπεδον χῶρον. Ἐπ' αὐτοῦ ἔχουν ἀνοιχθῇ ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου ἑνδεκα συμμετρικοὶ λάκκοι.

Ἡ πομπὴ σταματᾷ. Οἱ ἱερεῖς ἀναπέμπουν τὰς τελευταίας εὐχὰς ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν γενναίων. Συγγενεῖς καὶ φίλοι τῶν νεκρῶν καὶ αἱ συγκεντρωμένοι γυναῖκες ἐκσποῦν εἰς θρήνους καὶ στηθοκοπήματα, ὅταν αἱ λάρνακες καταβιβάζωνται εἰς τοὺς νεοσκαφεῖς τάφους.

Ἐντὸς ὀλίγου ὑπὸ τῆς κωφῆς σκαπάνης ὑψοῦται εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην σωρὸς χώματος. Ἀργότερον ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς πατρίδος θὰ ἰδρύσῃ ἐδῶ μεγαλο-

πρεπὲς μνημεῖον ἀπὸ μάρμαρον τοῦ Πεντελικοῦ.
Ἐπ' αὐτοῦ θὰ χαραχθοῦν τὰ ὀνόματα τῶν τα-
φέντων.

Τοὺς θρήνους καὶ τοὺς κοπετοὺς τῶν γυναικῶν
διαδέχεται αἴφνης κατανυκτική σιγή. Κάθε θόρυβος
βωβαίνεται, ὡς ἐὰν ἐπιτελῇται μυσταγωγία.

Ἡ σάλπιγξ ἐσήμαινε σιωπὴν. Ἐξακουστὸς ρή-
τωρ ἔχει ὀρισθῇ ὑπὸ τῆς πόλεως διὰ νὰ ἐκφωνήσῃ
τὸν ἐπιτάφιον.

Ἀνέρχεται εἰς ὑψηλὸν βάθρον διὰ νὰ γίνηται
ἀκουστὸς καὶ πλέκει κατ' ἀρχὰς τὸ ἐγκώμιον τῆς
πόλεως, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἐθυσιάσθησαν οἱ πε-
σόντες. Ἐξυμνεῖ κατόπιν τὴν δρᾶσιν τῶν προγόνων
καὶ καταλήγει εἰς τὸν ἔπαινον τῶν νεκρῶν.

Εἰς τὸ τέλος προκαλεῖ εἰς μίμησιν τοὺς παρόντας,
παρηγορεῖ τοὺς οἰκείους τῶν φονευθέντων καὶ δίδει

τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ἡ πολιτεία θὰ λάβῃ πρόνοιαν διὰ τὰς οἰκογενείας των.

Μετὰ ταῦτα τὸ συγκεντρωμένον πλῆθος διαλύεται μὲ τὴν ἀρμόζουσαν τάξιν.

* * *

Οὕτω ἐγίνετο ἡ ταφή τῶν νεκρῶν τοῦ πολέμου εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις καθ' ὅμοιον τρόπον ἐτίμων τοὺς γενναίους των. "Ο,τι ἐγίνετο εἰς τὰς Ἀθήνας, εὗρισκε μιμητὰς τοὺς κατοίκους ὅλων τῶν συμμαχικῶν πόλεων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων πολιτειῶν τῆς Ἑλλάδος.

Δυνάμεθα ἄρα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν τοῦ πολέμου ἦτο σχεδὸν παν-ελλήνιος. Ἡ ἀρχαία Ἑλλάς καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀπονομῆς τῶν ὀφειλομένων τιμῶν πρὸς τοὺς πεσόντας ὑπὲρ πατρίδος καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς περιθάλψεως τῶν θυμάτων τοῦ πολέμου ὑπῆρξεν ὁ διδάσκαλος τῶν σημερινῶν κρατῶν.

(Πηγαί: Θουκυδίδης-Χ. Τσούντας)

Ν. Φραγκίσκος

34. ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

— "Άλλο δὲν μᾶς μένει, Μαρία, παρὰ νὰ στείλωμεν ἓνα γράμμα εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ Καστελλιοῦ νὰ τὸν παρακαλέσωμεν νὰ μᾶς σώσῃ. Ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὸν ἐγωισμόν. Ἄς εἰποῦν, ὅ,τι θέλουν ἐχθροὶ καὶ φίλοι. Ὅταν κανεὶς δυστυχῆσῃ, πρέπει νὰ ζητῇ τὴν συνδρομὴν τοῦ καθενός.

Αὐριον ἀμέσως θὰ τοῦ γράψω. Θὰ τὸν παρακαλέσω νὰ κάμῃ ἔρανον μεταξύ τῶν συγχωριανῶν μας, νὰ συγκεντρώσῃ τὰ ἔξοδά μας καὶ νὰ μᾶς τὰ στείλῃ νὰ γυρίσωμεν εἰς τὴν πατρίδα. Ὅταν ἐπιστρέψωμεν ἐκεῖ, ἔχει ὁ Θεός.

Τί νὰ μᾶς κάμῃ εἰς τὸ κάτω - κάτω ἀπ' ἐδῶ καὶ πέρα ὁ καημένος ὁ Χρῖστος. Ἀρκετὰ ἔχει ἐξοδευθῇ μέχρι σήμερα ὁ ἄνθρωπος πρὸς χάριν μας. Τώρα, πού ἐχάλασεν ἡ ἐργασία του, πρέπει νὰ κοιτάξωμεν νὰ τὸν ἀπαλλάξωμεν τοῦλάχιστον ἀπὸ τὸ ἰδικόν μας βάρος.

Αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀπηύθυνεν εἰς τὴν σύζυγόν του τὸ ἑσπέρας τῆς παραμονῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὁ Στέφανος Γιαννακὸς εἰς τὸ Σικάγον τῆς Ἀμερικῆς.

Εἶχε ξενιτευθῇ ἀπὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν. Μόλις ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Σικάγον, ἤρχισε νὰ ἐργάζεται με δραστηριότητα. Ἐντὸς ὀλίγου κατώρθωσε νὰ ἀνοίξῃ μὲ τὰς οἰκονομίας του μικρὸν ὀπωροπωλεῖον.

Εἰς τὰ πρῶτα βήματά της ἡ ἐπιχείρησις του ἐβάδιζε με σταθερότητα. Σιγὰ - σιγὰ τὸ μικρὸν κατάστημα ἐμεγάλωσε. Δι' αὐτὸ ἔγραψε μετ' ὀλίγον εἰς τὴν σύζυγόν του νὰ πωλήσῃ, ὅ,τι διетήρουν

ἀκόμη ἀπὸ τὴν περιουσίαν των, καὶ νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὴ πλησίον του. Ἐκείνη συνεμορφώθη, παρέλαβε τὸν μικρὸν υἱὸν της καὶ ἀνεχώρησε.

Μετά τινα ἔτη ἡ οἰκογένειά των εἶχεν αὐξηθῇ. Εἶχον ἀποκτήσει δύο ἀκόμη υἱοὺς καὶ ἑμίαν κόρην.

Ἀντιθέτως τὰ εἰσοδήματα τοῦ Γιαννακοῦ ἤρχισαν νὰ ἐλαττοῦνται. Ἡ ἐργασία τοῦ ὀπωροπωλείου συνεχῶς περιωρίζετο. Πολλοὶ ξενιτευμένοι Ἕλληνες εἶχον ἀνοίξει ὅμοια καταστήματα εἰς τὴν ἰδίαν περιφέρειαν καὶ ἡ πελατεία τοῦ Γιαννακοῦ ἠραιώθη.

Ἐπὶ πλέον μία μακρὰ ἀσθένεια τῆς συζύγου του καὶ μία σοβαρωτάτη πλευριτίς τοῦ μεγαλυτέρου υἱοῦ του ἐξήντηλσαν ὅλας τὰς οἰκονομίας του. Τὸ ὀπωροπωλεῖον ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν περιήρχετο εἰς μαρασμὸν καὶ εἰς τὸ τέλος ἔκλεισεν ἐντελῶς.

Ὁ Γιαννακὸς ἠναγκάσθη νὰ ἀρχίσῃ ἐκ νέου τὸ χειρωνακτικὸν ἔργον διὰ νὰ συντηρήσῃ τὴν οἰκογένειάν του.

Ἄλλ' ἡ κοπιαστικὴ ἐργασία ἀφ' ἑνός, ἡ κακὴ δίαιτα ἀφ' ἑτέρου τὸν ἐξήντηλσαν μετὰ μικρὸν. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων προσεβλήθη ἀπὸ ἑλκος τοῦ στομάχου καὶ οἱ ἰατροὶ τοῦ συνέστησαν ἀνάπαυσιν καὶ καθαρὰν τροφήν. Δυστυχῶς καὶ ὁ μεγαλύτερος υἱὸς του, ὁ ὁποῖος θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναλάβῃ τὰ οἰκογενειακὰ βάρη, δὲν εἶχεν ἀνακτήσει τελείως τὴν ὑγείαν του. Ἦτο καχεκτικὸς καὶ φιλάσθενος.

Ἔτσι ὁλόκληρος οἰκογένεια εἰς μέρος ξένον καὶ μακρινόν, μὲ καθημερινὰς ἀνάγκας, ἔμεινε χωρὶς κανένα πόρον ζωῆς.

* * *

Ὁ Χρῖστος Ντρανᾶς, ὁ πατριώτης καὶ φίλος τοῦ Γιαννακοῦ, εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐπὶ ἄρκετον χρόνον τὸν συνετήρει ἐκ τοῦ ὑστερήματός του. Δυστυχῶς δὲν ἦτο καὶ αὐτὸς εἰς καλὴν κατάστασιν οἰκονομικῶς τὸν τελευταῖον καιρόν. Τὸ μικρὸν ἐστιατόριόν του, εἰς τὸ ὁποῖον ἐσύχναζον ἐργατικοί, μὲ τὴν ὑπάρχουσαν ἀνεργίαν καὶ τὴν οἰκονομικὴν κρίσιν δὲν ἀπέδιδε σχεδὸν τίποτε. Μόλις κατῶρθωνε νὰ καλύπτῃ τὰ ἔξοδά του καὶ νὰ ἐξασφαλίζῃ τὸν ἄρτον τῆς οἰκογενείας τοῦ Ντρανᾶ.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔβλεπεν ὁ Γιαννακὸς καὶ ὑπέφερε. Πολλάκις ἠσθάνετο ἐντροπήν, ὅσαςκις ἀντίκρυζε τὸν φίλον του. Δὲν ἐξεδήλωνε βέβαια καμμίαν δυσφορίαν ἐκεῖνος. Ἀντιθέτως μάλιστα πάντοτε ἐφέρετο μὲ καλὴν σύνην εἰς τὸν Γιαννακόν, διαρκῶς τοῦ ἀπηύθυνε λόγους παρηγορίας. Τὸ σπουδαιότερον, οὐδέποτε ἄφησεν αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του νὰ πεινάσουν.

Παρ' ὅλα ταῦτα ἦτο φανερόν, ὅτι ὁ Γιαννακὸς τοῦ ἔδιδε βάρος. Εἶχεν ἄλλωστε καὶ ὁ Ντρανᾶς πολυμελῆ οἰκογένειαν.

Ἡ κατάστασις αὐτὴ ὠδήγησε τὸν Γιαννακὸν εἰς τὴν σκέψιν νὰ ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν πρόεδρον τῆς κοινότητος τοῦ χωρίου του καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ τὸν συνδράμῃ νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Καὶ τὴν σκέψιν αὐτὴν ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν σύζυγόν του.

Ἐκείνη τὸν ἤκουσε σιωπηλὴ μὲ τὰ ἴχνη τῆς θλίψεως καταφανῆ ἐπὶ τοῦ ἐλαφρῶς ρυτιδωμένου προσώπου της.

Ὅταν ἐτελείωσε, τοῦ εἶπε:

— Κάμε, ὅπως ξεύρεις, Στέφανε. Ὅ,τι μὲ ἐνδια-

φέρει σήμερα, εἶναι, πῶς θὰ σώσωμεν τὰ παιδιὰ μας.

* * *

Τὴν ἐπομένην ὁ Γιαννακὸς ἐκάθισε καὶ ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς Κοινότητος τοῦ Καστελλίου.

Τοῦ ἐξιστόρει λεπτομερῶς τὴν κατάστασίν του καὶ τὰς περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἔφθασεν εἰς αὐτήν. Καὶ ἐπρόσθετεν ἐπὶ λέξει:

«Καὶ τώρα, κύριε Πρόεδρε, ἀπὸ σὲ κρέμεται ἡ ζωὴ τῶν παιδιῶν μου. Δὲν συλλογίζομαι, σὲ βεβαιῶ, τὸν ἑαυτὸν μου οὔτε καὶ αὐτὴν τὴν γυναῖκά μου. Καὶ οἱ δύο ἔχομεν ψηθῇ εἰς τὰς στενοχωρίας, τὰς ταλαιπωρίας, τὰς στερήσεις, εἰς τὸ κάθε τι. Σκέπτομαι τὰ ἀθῶα πλάσματα, ποῦ ἔφερα εἰς τὸν κόσμον νὰ τὰ τυραννῶ. Νύκτας ὀλοκλήρους δὲν κλείω μάτι. Ὅταν στοχάζομαι, ποῦ εὐρίσκομαι καὶ ποία εἶναι ἡ θέσις μου, κλαίω ὥσάν τὸ μωρὸν παιδί.

Κύριε Πρόεδρε, γονατίζω ἐμπρὸς σου καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ σώσης τὰ παιδιὰ μου. Ἀνακοίνωσε εἰς τοὺς συγχωριανοὺς μας τὰ διατρέχοντα καὶ ζήτησε τὴν συνδρομὴν των. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὅλοι θὰ δείξουν προθυμίαν νὰ βοηθήσουν ἓνα δυστυχῇ συμπατριώτην των.

Ὅ,τι ποσὸν συγκεντρώσης, νὰ τὸ στείλῃς ἐδῶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χρίστου Ντρανᾶ, τοῦ ἐξαδέλφου σου. Γνωρίζεις τὴν διεύθυνσίν του. Ἄν ἔλειπεν ὁ ἅγιος αὐτὸς ἄνθρωπος, ἡμεθα χαμένοι ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Πῶς θὰ τοῦ ξεπληρώσω αὐτὸ τὸ καλόν, δὲν ἠξεύρω. Ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἀνταμείψῃ.

Ἄν τὸ ποσόν, ποὺ θὰ μαζεύσης, δὲν ἐπαρκῇ διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ ταξιδίου μας, θὰ βάλω κάτω τὴν ἐντροπὴν καὶ θὰ ἐπαιτήσω καὶ ἐγὼ μεταξὺ τῶν ἐδῶ συμπατριωτῶν μας νὰ τὸ συμπληρώσω. Ὁ πόθος μου νὰ γυρίσω εἰς τὴν πατρίδα εἶναι τόσος, ὥτε εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑποβληθῶ εἰς κάθε ἔντιμον ταπείνωσιν διὰ νὰ τὸ κατορθώσω. Ὅταν ἀναπνεύσω τὸν μυρωμένον ἀέρα τοῦ Καστελλιοῦ, θαρρῶ, ὅτι θὰ γίνω πάλιν νέος, θὰ ἀνακτήσω τὰς δυνάμεις μου, θὰ ἐργασθῶ, θὰ δημιουργήσω ἐκ νέου κάτι διὰ τὴν οἰκογένειάν μου...

Ἀντὶ νὰ γράψω τῆς εὐγενείας σου, ἔκαμα τὴν σκέψιν νὰ ἀπευθυνθῶ εἰς τὸν ἀδελφόν μου τὸν Λάζαρον, ἀλλὰ ὕστερα ἥλλαξα γνώμην. Σκέπτομαι, ὅτι ἀκόμη δὲν θὰ ἔχη λησμονήσει τὸ δηλητήριο, ποὺ τὸν ἐπότισα, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ φύγω διὰ τὴν Ἀμερικὴν. Ὅπως γνωρίζεις, δὲν ἤθελε νὰ ξενιτευθῶ. Δὲν τὸν ἐβαστοῦσεν ἡ ψυχὴ νὰ πωλήσω τὰ κτήματα, τὰ ὅποια μοῦ εἶχαν ἀφήσει οἱ γονεῖς μας. Ἐγὼ δὲν τὸν ἤκουσα. Ἀπὸ πείσμα μάλιστα τὰ ἔδωσα ὅσα-ὅσα εἰς ξένους. Δὲν ἠθέλησα κἂν νὰ τὰ πωλήσω εἰς αὐτόν, μολονότι, ὅταν εἶδε τὴν ἐπιμονήν μου νὰ φύγω, μοῦ ἔδιδε καλυτέραν τιμὴν. Τώρα ἀναγνωρίζω τὸ λάθος μου. Τώρα τὸ συλλογίζομαι καὶ τὸ ἔχω καὶ αὐτὸ βάρος εἰς τὸ στῆθος.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν τοῦ γράφω. Ἐπειτα γνωρίζω, ὅτι δὲν εἶναι καὶ αὐτὸς πλούσιος. Ἀνθρώπος μὲ πολυμελῆ οἰκογένειαν δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἔχη διαθέσιμα χρήματα.

Μαζὶ μὲ τὴν πρώτην παράκλησιν, ποὺ σοῦ ὑπο-

βάλλω, προσθέτω τώρα καὶ αὐτήν, κύριε Πρόεδρε: Νὰ μὴ μάθῃ τίποτε, ἀπὸ ὅ,τι γράφω, ὁ ἀδελφός μου. Δὲν ἤξεύρω, πῶς ἡμπορεῖ νὰ τὸ πάρῃ. Καθόλου ἀπίθανον νὰ τοῦ κακοφανῇ διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον καὶ τότε ἀλλοίμονον. Τὰ ὄνειρά μου σβήνουν, αἱ ἐλπίδες μου χάνονται.

Ἴδὲ τὸν Θεόν, κύριε Πρόεδρε, ἰδὲ καὶ τὰ παιδιὰ μου. Αὐτὸ μονάχα σοῦ λέγω καὶ

σὲ χαιρετῶ μὲ τὴν οἰκογένειάν μου
Στέφανος Γιαννακὸς

* * *

Ὑστερον ἀπὸ εἴκοσι ἡμέρας ὁ Πρόεδρος Καστελλίου ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Γιαννακοῦ.

Μετὰ τὴν πρώτην ἐκπληξιν καὶ τὴν θλίψιν, ποὺ ἔδοκίμασεν ἀπὸ τὸ περιεχόμενόν της, ἀνέλαβε μὲ προθυμίαν τὸν ἔρανον. Διὰ καταλλήλων ἐνεργειῶν πλησίον τῶν συγχωρίων του ἤρχισε νὰ συγκεντρῶνῃ διάφορα ποσὰ ὑπὲρ τοῦ ἀναξιοπαθοῦντος συμπατριώτου των.

Δὲν ἐπέρασαν ὅμως πολλαὶ ἡμέραι καὶ τὸ πρᾶγμα ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκοήν τοῦ Λαζάρου Γιαννακοῦ, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ξενιτευμένου. Τοῦ τὸ εἶπεν ἡ σύζυγος ἐνὸς μακρινοῦ συγγενοῦς του.

Εἰς τὰς ἀρχὰς δὲν ἤθελε νὰ τὸ πιστεύσῃ. Πρὸ δύο ἐτῶν εἶχε μάθει ἀπὸ ἕνα ἐπανελθόντα ἐξ Ἀμερικῆς συγχωρίον του, ὅτι ὁ ἀδελφός του εἶχε τακτικὴν ἐργασίαν. Πῶς τώρα ἐξαφνικὰ περιῆλθεν εἰς τόσῃν ἀνέχειαν; Ὡρισμένως κάποιος καλοθελητὴς ἐπλάσε τὴν φήμην περὶ τοῦ ἐράνου. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συμβαίνῃ κάτι διαφορετικόν, διελογίζετο.

Καὶ ὅμως δὲν ἤργησε νὰ βεβαιωθῇ καὶ ἀπὸ ἄλλας πληροφορίας, ὅτι ἡ εἰδησις ἦτο ἀληθινή.

Μίαν ἑσπέραν μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος. Τὸν ἐκάλεσεν ἰδιαίτερος καὶ τὸν ἐξώρκισε νὰ τοῦ ἀνακοινώσῃ λεπτομερῶς, τί τοῦ ἔγραφεν ὁ ἀδελφός του.

Ὁ Πρόεδρος ἐφάνη εἰς τὰς ἀρχάς, ὅτι ἀπορεῖ διὰ τοὺς λόγους τοῦ Γιαννακοῦ. Ἀμαρτία τοῦ ἐφαίνετο νὰ παρακούσῃ τὴν παράκλησιν τοῦ ἀδελφοῦ του.

— Δὲν καταλαβαίνω τίποτε ἀπὸ ὅ,τι μὲ ἐρωτᾷς, εἶπεν εἰς τὸν Λάζαρον Γιαννακόν. Οὔτε γράμμα ἔλαβα ἀπὸ κανένα, οὔτε ἔρανον ἐνεργῶ ὑπὲρ οὐδενός. Ἐ-
χεις ἐσφαλμένας πληροφορίες, κύρ Λάζαρε. Σοῦ ἐπα-
ναλαμβάνω, ὅτι δὲν ἤξεύρω τίποτε ἐπὶ τῆς ὑποθέ-
σεως, διὰ τὴν ὁποίαν μοῦ ὁμιλεῖς.

Ἄλλ' ὁ Γιαννακὸς παρὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Προέδρου ἐπέμενεν εἰς τὴν ἀκρίβειαν τῶν πληροφο-
ριῶν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ κοινοτάρχης ἐκάμφθη. Μὲ τύψιν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἐξέθεσε τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἐπὶ πλεόν ἀνεκοίνω-
σεν εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ κάμῃ, ὅ,τι εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν δυστυχίαν του.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Γιαννακοῦ ἐθολώθησαν τὴν στι-
γμὴν ἐκείνην. Αὐτὸς ὁ ἄλλοτε ψυχρὸς δὲν συνεκρατή-
θη. Ἐνας ἰσχυρὸς λυγμὸς ἀνέβη ἀπὸ τὸ στῆθος του
καὶ κόμβοι-κόμβοι τὰ δάκρυα ἐπότισαν τὰς ἡλιοκα-
εἰς παρειάς του.

Μετ' ὀλίγον εἶπεν εἰς τὸν Πρόεδρον:

— Κύριε Πρόεδρε, σὲ εὐχαριστῶ διὰ τὰς ἐνεργείας
σου ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ μου. Κάμνεις μίαν πράξιν, ποῦ

σὲ τιμᾶ. Θὰ σὲ παρακαλέσω ἐν τούτοις πολὺ νὰ τὴν σταματήσης. Πλούσιος, ὅπως ἡξεύρεις, δὲν εἶμαι. Εἶμαι ὅμως ἀδελφός. Δὲν τὸ ἐπιτρέπει ἡ συνείδησίς μου ἄλλοι νὰ φροντίζουν διὰ τὸν ἀδελφόν μου καὶ ἐγὼ νὰ ἀδιαφορῶ. Πρῶτα πρέπει νὰ κάμω ἐγὼ τὸ χρέος μου. Ἄν δὲν φθάνω, τότε βοηθήσετε καὶ σεῖς. Σὲ παρακαλῶ, κύριε Πρόεδρε, μὴ θελήσης νὰ προσθέσης εἰς τὴν στενοχωρίαν μου διὰ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ νέαν. Ἐγὼ θὰ ἐνδιαφερθῶ δι' ὅ,τι γράφει. Καὶ ὁ Γιαννακὸς ἐκαληνύκτισε τὸν Πρόεδρον καὶ ἀνεχώρησεν.

Ὡλην τὴν νύκτα σχεδὸν δὲν τὸν ἀφῆκε νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ στοχασμὸς τοῦ ἀδελφοῦ του. Ὅσάκις κατῶρθωνεν ὁ ὕπνος νὰ τὸν ναρκώσῃ, ὠνειρεύετο καὶ ἐπαραληροῦσε διὰ τὸ Σικάγον... διὰ τὸν Στέφανον. Ἡ σύζυγός του ἐφοβεῖτο καὶ τὸν ἐξύπνησε δύο-τρεῖς φορές.

* * *

Δύο ἡμέρας ἀργότερον ἐταχυδρόμησεν ἐπὶ συστάσει ἐπιστολὴν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ του μετὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Χρίστου Ντρανᾶ. Ἐντὸς τοῦ φακέλλου ἐκλείσε καὶ ἓνα χονδρὸν χαρτί.

Ἡ ἐπιστολὴ ἔλεγε τὰ ἀκόλουθα:

Ἐν Καστελλίῳ τῇ 8ῃ Σεπτεμβρίου 19.....

Ἀδελφέ μου,

Θάνατον ἐπερίμενα καλύτερα παρὰ νὰ μάθω, ὅ,τι ἔμαθα. Πρῶτα - πρῶτα τὸ κατάντημά σου καὶ δεύτερον, ὅτι ἔγραψες εἰς τὸν Πρόεδρον νὰ κάμῃ ἔρανον νὰ σοῦ στείλῃ τὰ ναῦλά σου νὰ γυρίσης εἰς τὴν πατρίδα.

Ἐφ' ὅτου τὸ ἐπληροφορήθην — καὶ δὲν εἶναι πολλαὶ
ἡμέραι — δὲν ἔχω μείνει ὁ μισός. Μὰ τί ἦτο αὐτό;
Ποῖος σοῦ τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν νὰ γράψῃς εἰς
τὸν Πρόεδρον τέτοιο πρᾶγμα, ὥσάν νὰ μὴν εἶχες
ἄλλον ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον, ὥσάν νὰ μὴν εἶχες
ἄδελφόν ἐδῶ; Ποῖος ἄλλος ἡμπορεῖ νὰ νοιώσῃ βα-
ρύτερα τὴν θλίψιν διὰ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἀδελφοῦ
του ἢ τὴν χαρὰν διὰ τὴν εὐτυχίαν του ἀπὸ τὸν ἀδελ-
φόν; Ποῖος ἄλλος θὰ αἰσθανθῇ περισσότερον ἐπι-
τακτικὸν τὸ χρέος νὰ γλυκάνῃ τὸν πόνον τοῦ ἀδελ-
φοῦ; Ἄς εἶναι. Βάλε το καὶ αὐτὸ εἰς τὰ λάθῃ σου.

Σοῦ στέλλω ἐσωκλείστως ἓνα πληρεξούσιον. Μὲ
αὐτὸ σοῦ δίδω τὸ δικαίωμα νὰ ὑποθηκεύσῃς ἢ νὰ
πωλήσῃς τὸν ἐλαιῶνα τῆς «Μαύρης Πέτρας». Εἶναι,
ὅπως ἡξεύρεις, τὸ καλύτερον κτῆμά μου. Ἐφέτος μά-
λιστα ἔχει πλησμονὴν τὸν ἐλαιόκαρπον. Οὔτε τὸν
Δεκέμβριον δὲν θὰ ἔχῃ τελειώσῃ ἢ συγκομιδῇ.

Ἐπειδὴ δὲν ἔχω χρήματα νὰ σοῦ στείλω — κάτι
ὀλίγα, ποὺ εἶχα, τὰ ἔδωσα πρὸ μηνὸς καὶ ἡγόρασα
τὸ ἀμπέλι τοῦ Μαλαματιανοῦ —, ἔκαμα τὴν σκέψιν,
ὅτι μὲ τὸ πληρεξούσιον θὰ σὲ βοηθήσω νὰ οἰκono-
μήσῃς τὰ ναῦλά σου. Καὶ ὅχι μόνον αὐτό. Μὲ τὰ δι-
καιώματα, τὰ ὅποια σοῦ δίδω, καὶ ὅταν γυρίσῃς
ἐδῶ θὰ τὸν ἔχῃς εἰς τὴν κατοχὴν σου, θὰ μαζεύσῃς
τὸν καρπὸν του καὶ θὰ διαθέτῃς ὁλόκληρον τὸ εἰσό-
δημα διὰ τὴν συντήρησιν τῆς οἰκογενείας σου.

Αὐτοῦ, ὅπως μὲ ἐπληροφόρησαν, εἶναι ἐγκατεστη-
μένος ὁ συμπολίτης μας Καλαβρός. Ἐχω πληροφο-
ρίας, ὅτι στέκεται οἰκονομικῶς καλὰ. Ἐμαθα ἄκόμη,
ὅτι σκέπτεται νὰ γυρίσῃ γρήγορα εἰς τὴν πατρίδα
διὰ νὰ μείνῃ πλέον μονίμως ἐδῶ. Εἶμαι βέβαιος,
Ν. Φραγκίσκου-Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἔκδ. Α' 11

ὅτι, ἂν τοῦ προτείνης νὰ σοῦ δανείσῃ χρήματα ἐπὶ ὑποθήκῃ τοῦ ἐλαιῶνος τῆς «Μαύρης Πέτρας», θὰ τὸ δεχθῇ εὐχαρίστως. Κάποτε οἱ ἰδικοὶ του ἐδῶ μοῦ εἶχαν κάμει προτάσεις νὰ τὸν πωλήσω εἰς αὐτοὺς διὰ λογαριασμόν του ἀντὶ 180 χιλιάδων δραχμῶν. Ὡρισμένως αὐτὸς θὰ τὸ εἶχε γράψῃ ἀπὸ τὸ Σικάγον. Ἐχει ἐπομένως γνῶσιν τῆς ἀξίας του.

Ὅταν, πρῶτα ὁ Θεός, γυρίσῃς, ἔχω τὴν ἐλπίδα, ὅτι πολὺ γρήγορα θὰ κατορθώσῃς νὰ βγάλῃς τὸ χρέος ἀπὸ τὸ εἰσόδημα τοῦ ἐλαίου καὶ νὰ σοῦ μείνῃ πλεόν τὸ κτῆμα ἐλεύθερον.

Ἀλλὰ καὶ ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, ἔλθουν ἀνάποδα τὰ πράγματα, ἡμπορεῖς νὰ τὸ μεταβιβάσῃς ὀριστικῶς εἰς τὸν Καλαβρόν, ἀφοῦ σοῦ δώσῃ καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἀντίτιμον τῆς ἀξίας του.

Πάρε λοιπὸν τὰ ἔξοδά σου καὶ ἔλα. Ὁ Θεός, ὅς εἶναι δοξασμένον τὸ ὄνομά Του, εἶναι μέγας. Κανένα δὲν ἀφήνει εἰς τὸν κόσμον νὰ χαθῇ. Ἄν δὲν σοῦ ἐχάρισε πλοῦτη, σοῦ ἔδωκεν ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀγάπην του.

Σὲ περιμένω μὲ τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον καὶ σὲ φιλῶ γλυκὰ - γλυκὰ

ὁ ἀδελφός σου
Λάζαρος Γιαννακός.

* * *

Παραλλήλως πρὸς τὰς ἐνεργείας τοῦ Γιαννακοῦ καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος ἐσυνέχισε μὲ περισσοτέραν αὐτὴν τὴν φορὰν μυστικότητα τὰς ἰδικάς του. Συνέλεξε ποσὸν 14 χιλιάδων δραχμῶν, τὸ ἠῤῥησε μὲ ἄλλας 6 χιλιάδας ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου ταμείου του καὶ

τοῦ ταμείου τῆς Κοινότητος καὶ τὸ ἔστειλεν εἰς τὸ Σικάγον πρὸς τὸν Στέφανον Γιαννακόν.

.....

Μετὰ δύο μῆνας ὁ ξενιτευμένος εὕρισκετο εἰς τὸ χωρίον του. Μὲ τὰς 20 χιλιάδας δραχμὰς τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος καὶ 35 ἄλλας, τὰς ὁποίας διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ντρανᾶ καὶ τοῦ Καλαβροῦ προσέφεραν οἱ Ἕλληνες τοῦ Σικάγου, ὁ Γιαννακὸς μὲ τὴν οἰκογένειάν του ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἀγαπημένην πατρίδα του. Πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ του εὔρεν ἀληθῶς πατρικὴν στοργὴν καὶ περίθαλψιν.

Ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας του ἐβελτιοῦτο. Ὁ μυρωμένος ἀὴρ τοῦ ὑπαίθρου, τὸ καλοστόμαχον ὕδωρ τῆς πηγῆς τοῦ χωρίου, ἡ νωπὴ καὶ καθαρὰ τροφή τὸν ἐδυνάμωσαν.

Περισσότερον ὅμως ἀπὸ κάθε ἄλλο ἡ συμπεριφορὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀδελφοῦ του ἔδωκεν εἰς αὐτὸν νέαν ζωὴν καὶ ἐπλημμύρησε τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὸ φῶς τῆς χαρᾶς.

Ὁ Στέφανος Γιαννακὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του ἐπανεῦρον τὴν εὐτυχίαν των. Ἡ ἀγάπη τοῦ ἀδελφοῦ εἶχε κάμει ἄλλην μίαν φορὰν τὸ θαῦμά της.

Ν. Φραγκίσκος

35. Η ΑΔΕΛΦΙΚΗ ΑΓΑΠΗ

Ἀνάθεμά τον, ποὺ τὸ εἶπε: «Τ' ἀδέρφια δὲν
πονιοῦνται!».

Τ' ἀδέρφια σχίζουν τὰ βουνὰ καὶ δένδρα ξερρίζωνουν.

Τ' ἀδέρφια ἐκυνηγήσανε κι' ἐνίκησαν τὸ Χάρο.
Δυὸ ἀδέρφια εἶχαν ἀδερφή στὸν κόσμο ξακουσμένη·
τὴ φθόναγεν ἡ γειτονιά, τὴ ζήλευεν ἡ χώρα,
τὴ ζήλευε κι' ὁ Χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρῃ.
Στὸ σπίτι τρέχει καὶ βροντᾷ, σὰν νὰ ἦταν

νοικοκύρης:

— «Ἄνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ, τοιμάσου νὰ σὲ πάρω,
κι' ἐγὼ εἶμ' ὁ γυιὸς τῆς μαύρης γῆς, τς ἀραχνια-
σμένης πέτρας».

«Ἄσε με, Χάροντ', ἄσε με· σήμερα μὴ μὲ πάρῃς·
αὔριο Σαββάτο νὰ λουστῶ, τὴν Κυριακὴ ν' ἀλλάξω,
καὶ τὴ Δευτέρα τὸ ταχὺ ἔρχομαι μοναχὴ μου».

Ἄπ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε, κι' ἡ κόρη κλαίει καὶ
σκούζει...

Νὰ καὶ τ' ἀδέρφια πρόφτασαν ψηλὰ ἄπ' τὸ κορφο-
βούνι·

τὸ Χάροντα κυνήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη.

Δημοτικόν

36. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΠΑΡΟΥΝΑΣ

Ήτο άνοιξις. Παντοῦ καλωσύνη! Ὁ οὐρανὸς ἐπάνω καταγάλανος, οἱ άγροὶ κάτω καταπράσινοι.

Εἰς τὴν άκραν ἑνὸς άγροῦ, ἐκεῖ ὅπου ἐτελείωνεν ὁ σπαρμένος σῖτος, ἦτο φυτρωμένη μία άγριοβιολέτα. Μόλις ἤνθιζεν. Εἶχε δύο άνθη ὡσάν δύο γαλανὰ ματάκια καὶ ἐκοίταζε γύρω - γύρω, τί ἐγίνετο εἰς τὴν περιοχὴν.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐμάζεψε τὰ άνθη της, διότι τὴν ἐπείραζε πολὺ τὸ φῶς.

Ὀλίγον παρέκει, μέσα εἰς τοὺς πρασίνοὺς στάχους, ἐκαμάρωνε μία παπαροῦνα ὑψηλὴ-ὑψηλή. Ἐπειδὴ ἦτο Κυριακή, ἐφοροῦσε τὸ πράσινον φόρεμα καὶ τὸ κόκκινον φέσι της. Ἐνόμιζε πλέον, ὅτι αὐτὴ εἶναι καὶ ἄλλη δὲν εἶναι.

Ἡ άγριοβιολέτα τὴν ἔβλεπε καὶ ἔλεγε μὲ τὸν νοῦν της:

— Τί εὐμορφη, ἀλλὰ καὶ τί φαντασμένη!

Καὶ ἡ παπαροῦνα μόλις κατεδέχθη νὰ κοιτάξῃ μὲ

τὴν ἄκραν τοῦ ὀφθαλμοῦ τὴν ἀγριοβιολέταν καὶ εἶπε:

— Τί καλή, ἀλλὰ καὶ πόσον πτωχοφορεμένη!

Δὲν τὸ ἐφάνέρωσεν ὁμῶς ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην, τί ἐσυλλογίζετο.

Ἐπὶ τέλους πρώτη ἡ παπαροῦνα εἶπε μὲ ὀλίγον περιπαικτικὸν τρόπον:

— Καλημέρα, γειτόνισσα!

— Καλή σου ἡμέρα! ἀπεκρίθη μὲ ἀπλότητα καὶ ὀλίγον στεγνὰ ἡ ἀγριοβιολέτα.

— Κάτι βλέπω μὲ τὸ καθημερινόν σου φόρεμα καὶ σήμερα; Δὲν σοῦ ἐτελείωσεν ἡ μοδίστρα τὸ καινούργιον; λέγει ἡ παπαροῦνα διὰ νὰ τὴν πειράξῃ.

— Οὔτε παρήγγειλα φόρεμα, οὔτε φροντίζω, πῶς νὰ εἶμαι ἐνδεδυμένη. Δὲν μὲ συγκινοῦν καθόλου τὰ φαντακτερὰ χρώματα. "Ο,τι μοῦ ἀρέσει, τὸ ἔχω: Ἐχῶ τὴν εὐωδίαν μου, ἀποκρίνεται ἡ ἀγριοβιολέτα.

— Ἄς εἶναι. Ὁ καθεὶς μὲ τὴν ιδέαν του. Εἰς ἐμὲ ἀρέσει νὰ φορῶ ὠραῖα ἐνδύματα. Πῶς σοῦ φαίνεται τὸ φόρεμά μου καὶ τὸ φέσι μου;

— Πολὺ ὠραῖα! Νὰ τὰ χαίρεσαι!

— Ἀπὸ μακρὰν δὲν βλέπεις τίποτε. Πῶς δὲν ἔρχεσαι πλησιέστερα; Δὲν ἐννοῶ τὴν μανίαν, ποὺ ἔχεις, νὰ κάθῃσαι πάντοτε ἔξω ἀπὸ τὸν καλλιεργημένον ἀγρόν, χωριστὰ ἀπὸ ἡμᾶς. Ἄρά γε ἐπειδὴ δὲν ἔχεις καλὰ φορέματα; Αὐτὸ δὲν πειράζει. Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀκατάδεκτος.

Ἐλεγεν αὐτὰ ἡ παπαροῦνα καὶ ἐκαμάρωνε καὶ ἐκινουῖσε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν κεφαλὴν της καὶ τὸ κόκκινον φέσι της.

— Καὶ ἡ ἀγριοβιολέτα πειραγμένη τῆς ἀποκρίνεται:

— Εἶναι περιττὸν νὰ κάμνης προσκλήσεις, ἀφοῦ δὲν εἶσαι εἰς τὸ σπῖτι σου. Αὐτοῦ, ὅπου κάθησαι θρονιασμένη καὶ καμαρώνεις, δὲν εἶναι θέσις διὰ τὰ μοῦτρα σου. Εἶναι διὰ τὰ σιτάρια. Ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ ἐξώμερα καὶ μόνη, ἀλλ' ὁ τόπος εἶναι ἰδικὸς μου καὶ εἶμαι ἡσυχος.

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἐγύρισε τὰ γαλανὰ ματάκια τῆς ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ ἐκοίταζε μίαν λευκὴν πεταλοῦδαν, ἡ ὁποία ἐπετοῦσε καὶ ἐστέγωνε τὰ πτερά τῆς εἰς τὸν ἥλιον.

Ἡ παπαροῦνα ἐδάγκωσε τὰ χεῖλη τῆς καὶ δὲν ἀπεκρίθη. Μετ' ὀλίγον ἐγύρισε καὶ εἶπεν εἰς μίαν καχεκτικὴν ἀνεμώμην, ἡ ὁποία ἔμενεν ἐκεῖ πλησίον διὰ νὰ ἀλλάξῃ τὸν ἀέρα τῆς:

— Μερικοὶ-μερικοὶ, ἂν καὶ αὐθάδεις, ἐννοοῦν τοῦλάχιστον τὴν θέσιν των καὶ δὲν ἔρχονται ν' ἀνακατευθοῦν μὲ τοὺς καλυτέρους των.....

* * *

Δὲν ἐπέρασε πολὺ ὥρα καὶ ἦλθεν εἰς τὸν ἀγρὸν ὁ χωρικός, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχε σπείρει. "Ἦθελε νὰ ἴδῃ, πῶς πηγαίνει τὸ σπαρτόν.

Τὴν χλωμὴν ἀνεμώμην δὲν τὴν ἐπρόσεξε κἄν. Τὴν ἐπάτησε μὲ τὸ βαρὺ ὑπόδημά του καὶ τὴν ἔσκασε. Τὴν παπαροῦναν τὴν διέκρινεν ἀπὸ μακρὰν μὲ τὸ κόκκινον φέσι τῆς.

— Παλιοβότανο, μοῦ χαλᾷς τὸ σιτάρι!

Καὶ ἤπλωσε τὰ χονδρά του δάκτυλα, τὴν ἔπιασε, τὴν ἐξερρίζωσε καὶ τὴν ἐπέταξε παρέκει κοντὰ εἰς τὴν ἀγριοβιολέταν. "Ἐπειτα ἐστάθη ἐπ' ὀλίγον καὶ ἐκοίταξεν εὐχαριστημένος γύρω του.

— Κάτι μοσχοβολᾷ ἐδῶ, εἶπε. Καμμία ἀγριοβιολέτα θ' ἀνθίζη. Νά την!

Καὶ ἐπέρασε κοντά της χωρὶς νὰ τὴν πειράξη. Ἐπρόσεξε μάλιστα, μήπως τὴν πατήση, καὶ ἔφυγεν.

Ἡ παπαροῦνα ἔμεινε πεσμένη ἐκεῖ κάτω. Τὸ πρᾶσινόν της φόρεμα εἶχε ζαρῶσει, τὸ κόκκινόν της φέσι εἶχε σκονισθῇ καὶ σχισθῇ. Ἔως τὸ βράδυ εἶχε ξεψυχήσει.

Μία ἄκανθα στρέφεται τότε καὶ λέγει εἰς τὴν ἀγριοβιολέταν.

— Καλὰ νὰ πάθῃ, διότι ἐπῆγε καὶ ἐφύτρωσεν ἐκεῖ, ὅπου δὲν τὴν ἔσπειραν.

— Τώρα εἶναι ἁμαρτία νὰ τὴν κακολογῇς, ἀποκρίνεται μὲ συμπάθειαν ἡ ἀγριοβιολέτα.

Καὶ ἔχαμήλωσε τὴν κεφαλὴν λυπημένη καὶ δύο δάκρυα, ὥσάν δύο σταλαγμοὶ πρωινῆς δρόσου, ἐκύλησαν ἀπὸ τὰ γαλανὰ ματάκια της.

Γ. Δροσίνης
(Διασκευή)

37. ΑΓΡΙΟΒΙΟΛΕΤΑ

Μικρὴ βιολέτα ριζωμένη
σ' ἓνα παντέρημο βουνὸ
δίχως δροσιὰ καὶ χάρι μένει,
σὰν χορταράκι ταπεινόν.

* * *

Μὰ ὅταν στῆς νύκτας τὴν ἀγκάλη
τ' ἄλλα ἄνθ' ἡ γέρνουνε δειλά,
ξυπνάει αὐτὴ γεμάτῃ κάλλη
κι' ἀρχίζει νὰ μοσχοβολᾷ.

Γ. Δροσίνης

38. Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΔΕΞΙΛΕΩ

Ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ Διπύλου ἔφερεν εἰς τοὺς ἀγρούς, ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Κεραμικοῦ ταπεινοὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖς τάφοι. Οἱ περισσότεροι φέρουν καὶ ἀναγλύφους στήλας.

Κατὰ καλὴν τύχην πολλοὶ ἐκ τῶν τάφων διετήρησαν σχετικῶς ἀμετάβλητον τὴν παλαιὰν ἐξωτερικὴν μορφήν των, καθὼς καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν στήλας. Οὕτω ἐλάβομεν ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τῶν ἐλληνικῶν νεκροταφείων γενικῶς.

Ἐκ τῶν στηλῶν προσελκύουν τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου πολλάι. Μία ἐν τούτοις εἶναι ἀξία ἰδιαίτερας μνείας. Εἶναι ἡ στήλη τοῦ Δεξίλεω.

* * *

Εἰς τὸ ἵππικὸν τῶν Ἀθηναίων κατετάσσοντο οἱ δυνατώτεροι καὶ εὐπορώτεροι νέοι τῆς πόλεως. Ὁ λόγος εἶναι εὐνόητος. Οἱ ἵππεῖς καὶ εἰς ἀσκήσεις κοπιαστικὰς ὑπεβάλλοντο καὶ δαπάνας πολλὰς ἔπρεπε νὰ καταβάλλουν ἐξ ἰδίων.

Ἦτο ἄρα τὸ ἵππικὸν ἐκλεκτὸν σῶμα, τὸ λαμπρότερον καὶ ἀριστοκρατικώτερον τοῦ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ.

Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ, ὅτι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἔργων αὐτοῦ, ἀπετέλει καὶ τὴν τιμητικὴν συνοδείαν κατὰ τὰς μεγάλας ἀθηναϊκὰς ἑορτὰς καὶ μάλιστα εἰς τὴν σεβασμίαν πομπὴν τῶν Παναθηναίων.

Εἰς τὸ σῶμα αὐτὸ ἀνῆκε καὶ ὁ Δεξίλεως. Ἐφηβος ἀκόμη, μόλις εἰκοσαετής, ἔπεσε μαχόμενος εἰς τὴν Κόρινθον τῷ 394 π. Χ.

Ἡ στήλη τοῦ Δεξίλεω ἔχει στηθῇ εἰς τὸ μέρος, ὅπου εἶναι οἱ τάφοι τῆς οἰκογενείας του. Ὁ ἴδιος ἐτάφη, φαίνεται, εἰς τὸ ὀλίγον ἀνατολικώτερον κείμενον προάστειον τοῦ ἔξω Κεραμεικοῦ, ὅπου ἐθάπτοντο οἱ πίπτοντες ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἐκεῖ ὑπῆρχε κοινὸν μνημεῖον τοῦ Δεξίλεω καὶ δέκα ἄλλων συντρόφων του καὶ ἑνὸς ἀξιωματικοῦ. Ἦσαν ὅλοι νεκροὶ τοῦ κορινθιακοῦ πολέμου.

Τὸ ἀνάγλυφον τοῦ Δεξίλεω παριστᾷ τὸν νεκρὸν ἵππεά τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπελαύνει ἐναντίον τῶν ἔχθρῶν, ἀνατρέπει ἓνα ὀπλίτην καὶ ἐτοιμάζεται νὰ τὸν διατρυπήσῃ μὲ τὴν λόγχην του.

Τὴν σφοδρότητα τῆς ὁρμῆς του φανερώνει καθαρὰ ἡ ἐπὶ τοῦ χιτῶνος χλαμὺς του. Τὴν βλέπει κανεὶς νὰ ἀνεμίζεται πρὸς τὰ ὀπίσω μὲ ὠραίας πτυχάς. Ἡ

λόγχη, τὴν ὁποίαν ἐκράτει εἰς τὴν ὑψωμένην δεξιὰν χεῖρα, δὲν διακρίνεται. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐδηλοῦτο διὰ χρώματος καὶ τὴν ἐξήλειπεν ὁ χρόνος.

‘Ο ἀντίπαλος τοῦ Δεξίλεω ἔφερεν εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τὴν ἀσπίδα καὶ εἰς τὴν ἄλλην τὸ ξίφος. Δι’ αὐτοῦ προσπαθεῖ νὰ ἀμυνθῇ. ‘Αλλ’ ἡ προσπάθειά του εἶναι ματαία. ‘Ο θάνατός του εἶναι ἀναπόφευκτος.

“Οτι καὶ ὁ νικητὴς ἔπεσε κατὰ τὴν ἔφοδον ταύτην ἢ ὀλίγον ὑστερώτερον, τὸ μανθάνομεν ἀπὸ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς στήλης. ‘Ο καλλιτέχνης ὅμως, ὁ ὁποῖος τὴν ἐσκάλισεν, ἀπέφυγε νὰ παραστήσῃ τὸν Δεξίλεω τραυματιζόμενον ἢ ἀποθνήσκοντα. ‘Εκεῖνος ἤθελε νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους εἰκόνα τοῦ ὠραίου ἐφήβου ὅχι κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς ἀδυναμίας του, ἀλλ’ ἰσχυροῦ καὶ ἀκμαίου ὡς ἥρως.

Καὶ ὅμως δὲν παρέλειπεν ἐντελῶς νὰ ὑποδηλώσῃ καὶ τὸ ἔνδοξον τέλος τοῦ πολεμιστοῦ.

‘Η ἐλαφρῶς θλιβερὰ ἔκφρασις, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τὸ πρόσωπόν του, ὁμιλεῖ σαφῶς περὶ αὐτοῦ εἰς τὸν προσηκτικὸν παρατηρητὴν.

Χρ. Τσουντας
(Διασκευὴ)

39. Ο ΔΕΞΙΛΕΩΣ

Κι' ἀπὸ τὸ πρῶτο μάρμαρο κι' ἀπὸ τὸ πρῶτο μνημα
ἀκούω φωνή, ποὺ χύνεται, κι' ἀκούω φωνή, ποὺ λέει:

Ἐμέ Δεξίλεο μέ λέν. Ἐγὼ εἶμαι τῆς Ἀθήνας
τὸ λατρεμένο τὸ παιδί, τ' ἀγένειο παλληκάρι.

Προστάτης κι' ἀγαθὸς Θεός, ὅπου ποτὲ τὰ μάτια
δὲν σήκωσε ἀπὸ πάνω μου καὶ πάντα μέ φυλάγει,
αὐτὸς διώρισε γιὰ μέ δόξα πολὺ μεγάλη:
Γιὰ τὴν πατρίδα ν' ἀξιωθῶ νὰ πάω νὰ πολεμήσω!

Μὲ τὸν πολέμιο σμίξαμε στὸν κάμπο τῆς Κορίνθου.
Ἡλιοκαμένος καὶ τραχὺς κι' ἀκράτητος Σπαρτιάτης
βοριᾶς χυμαίει ἐπάνου μου, πελώριος Σπαρτιάτης.
Τὰ χρόνια μου τὰ εἴκοσι πυρώνονται καὶ βράζουν·
τῆς Σπάρτης ἄντρας εἶσ' ἐσύ, παιδί εἶμαι τῆς Ἀθήνας.
Βοηθᾶτέ με, ἦσκιοι πατρικοὶ τῶν μαραθωνομάχων.
Σφιχτὰ κρατῶ μέ τὸ ζερβὶ τὸ χαλινάρι, χύνω
σὰ φλόγα τ' ἄλογο, πετῶ, σκύβω γοργά, τινάζω
τ' ὀλόμακρο κοντάρι μου, κατάστηθα τὸν βρίσκω.
Στὰ πόδια ἐμπρὸς τοῦ ἀλόγου μου κατρακυλάει καὶ
πέφτει·

πέφτει, κι' ἐκεῖ, ποὺ τὸν πατῶ, κρυφὰ τὸν καμαρώνω·
χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν ὁρμή, χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλῃ,
πέφτει καὶ χάνεται καὶ σβεῖ καὶ φοβερίζει ἀκόμα.

Ἐμέ Δεξίλεω μέ λέν, παιδί εἶμαι τῆς Ἀθήνας·
πολέμησα καὶ νίκησα κι' ἐγὼ γιὰ τὴν πατρίδα.
Σὲ λίγο ὁ θάνατος ὁρμάει κι' ἀλύπητα κι' ἐμένα
μέ παίρνει ἀπὸ τὴν γῆν αὐτή, μέ φέρνει σ' ἄλλον
κόσμο.

Δὲν μ' ἔρριξε στὰ Τάρταρα (1), δὲν μ' ἄφησε στὸν ἄδη:
μακαρισμένο, ἀθάνατο μ' ἀνάστησε γιὰ πάντα
στὰ μαρμαρένια Ἑλύσια (2), στὰ Ἑλύσια τῆς τέχνης.
Ὁ χρόνος φεύγει, ἀλλάζει ἡ γῆ, περνοῦν λαοὶ καὶ
κόσμοι

καὶ πέφτουν καὶ μαραίνονται σὰν φθινοπώρου φύλλα.
Κι' ἐγὼ ἐδῶ πέρα ἀσάλευτος κι' ἀμάραντος προβάλλω
καὶ τῆς πατρίδος τὸν ἔχθρὸ στὰ πόδια μου τὸν ἔχω.
ὦ! χάρη, ὦ νίκη τῆς ζωῆς, ἀνήκουστη εὐτυχία!

Κωστής Παλαμᾶς

40. ΘΑΛΑΣΣΙΟΙ ΚΟΛΟΣΣΟΙ

1. Ἐν ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον.

— Πῶ, πῶ, θεέ μου, τί θεόρατο βαπόρι εἶν' αὐτό!
Ὀλόκληρον μεσαιωνικὸν φρούριον, ὅπως μᾶς τὰ πε-
ριγράφει ἡ ἱστορία μας.

Μὲ αὐτὰς τὰς ἐπιφωνήσεις ἐκπλήξεως καὶ θαυμα-
σμοῦ ὑπεδέχθη ὁ δωδεκαετῆς μαθητὴς τῆς Πέμπτης
τάξεως Γεώργιος Παυλόπουλος τὸν κατὰπλουν τοῦ
ἑλληνικοῦ ὑπερωκεανείου «Βύρωνος» εἰς τὸν λιμένα
τῶν Καλαμῶν.

Ὁ πάππος του, παλαιὸς καὶ πεπειραμένος ἐμπο-
ροπλοίαρχος, ἄκκουμβημένος εἰς τὸν παραστάτην
τῆς ἐξωθύρας τῆς οἰκίας, τοῦ εἶπε:

— Καὶ τί βλέπεις ἐδῶ, παιδί μου! Νὰ ἰδῆς ἄλλα
ὑπερωκεάνεια καὶ νὰ σὲ πιάσῃ ἱλιγγος. Εἶναι τερά-
στια μεγαθήρια, βουνὰ ὀλόκληρα, ἀληθινοὶ κολοσ-
σοί. Καὶ νὰ συλλογίζεται κανεὶς, μὲ τί ἤρχισεν ὁ
ἄνθρωπος νὰ διαπλῇ τὴν θάλασσαν καὶ ποῦ ἔχει

1. Ἡ κόλασις τῶν ἀρχαίων.

2. Ὁ παράδεισος τῶν παλαιῶν.

φθάσει ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας! Εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἱστορία. "Ἄν μελετήσης ἐγκαίρως τὰ αὐριανὰ μαθήματά σου, ὑπόσχομαι νὰ σοῦ τὴν διηγηθῶ τὸ βράδυ μετὰ τὸ φαγητόν....

Ὁ Γεώργιος, φυσικὰ περίεργος καὶ φιλομαθής, ἐσκανδαλίσθη ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ πάππου του.

Ἀφοῦ ἐστάθη ὀλίγα λεπτὰ ἀκόμη εἰς τὸ παράθυρον τῆς οἰκίας του καὶ ἀπεθαύμαζε τὸ θαλάσσιον ἐκεῖνο τέρας, ἀπεσύρθη εἰς τὸ γραφεῖόν του.

Ἦτο τότε 6 μ. μ. περίπου. Ἐμεινε κλεισμένος ἐκεῖ μέσα ἐπὶ δύο σχεδὸν ὥρας. Ἐγραψεν, ὅ,τι εἶχε νὰ γράψῃ, ἐμελέτησε τὰ μαθήματα τῆς ἐπομένης.

Τὸ βράδυ μετὰ τὸ φαγητόν ὑπενθύμισεν εὐλαβῶς εἰς τὸν πάππον του τὴν ὑπόσχεσίν του.

Ἐκεῖνος δὲν ἔφερεν ἀντίρρησην. Ἐκάθισεν εἰς τὴν ἀναπαυτικὴν πολυθρόναν του, ἐσπόγγισε μὲ τὸ πολύχρωμον μανδήλι του τὸν ἐλαφρὸν ἰδρωτὰ τοῦ προσώπου του καὶ ἤρχισε τὴν διήγησιν.

Γύρω του ἔλαβον θέσιν ὄχι μόνον τὰ δύο ἐγγόνια του, ὁ Γεώργιος καὶ ἡ Ἀναστασία, ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς των. Ὅλοι τὸν προσέβλεπαν μὲ σιωπὴν καὶ διαφέρον ζωνρόν.

2. Τὰ πρῶτα πλοῖα.

— Ἀφ' ὅτου ὁ ἄνθρωπος κατῴκησεν εἰς παράλια μέρη — ἤρχισε νὰ λέγῃ ὁ παλαιὸς θαλασσινὸς —, ἡ θάλασσα τὸν προσεῖλκυεν. Ἡ ζωὴ, τὴν ὁποίαν σκεπάζει μέσα εἰς τοὺς ὑγροὺς κόλπους της, ἐπροκάλεσε τὴν ἀπορίαν του κατ' ἀρχάς, τὴν ὄρεξίν του κατόπιν.

Ἐξ ἄλλου ἢ θάλασσα παρουσιάζει καὶ ἄλλα θέληττα: Κρύπτει μυστικὰ καὶ περιπετείας. Ποῖος ἤξευρε, τί θὰ παρουσίαζεν ἐμπρὸς εἰς τὰ ἐκπληκτα μάτια ἐκείνου, ποῦ θὰ κατῶρθωνε νὰ τὴν διαπλεύσῃ ἐπὶ πολὺ!

Ἐκεῖνο ἐν τούτοις, τὸ ὁποῖον ἔκαμε πρωτίστως τὸν ἄνθρωπον νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν θάλασσαν, ἦτο κάτι ἄλλο: Εἰς μικρὰν ἢ μεγάλην σχετικῶς ἀπόστασιν ἀντίκρυζε κατὰ τὰς ἡλιολούστους ἰδίως ἡμέρας χαριτωμένους πρασίνοὺς αἰγιαλοὺς ἢ ἀποτόμους καὶ ἀποκρήμνους ἀκτᾶς.

Τοῦ ἐγεννήθη λοιπὸν ὁ πόθος νὰ τὰς προσεγγίσῃ.

Ἀλλωστε ὅχι μόνον ἡ θάλασσα, ἀλλὰ καὶ οἱ πονταμοί, τοὺς ὁποίους ἐσυναντοῦσεν εἰς κάθε του βῆμα, τὸν ἔκαμαν νὰ σκεφθῇ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν μέσου, ἵκανοῦ νὰ τὸν βαστάζῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Ἔτσι ὠδηγήθη εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ πρώτου μονοξύλου.

— Τί ἦτο αὐτὸ τὸ μονόξυλον, παπποῦ; ἠρώτησε μὲ περιέργειαν ἡ Ἀναστασία.

— Ἐχε ὑπομονήν, κόρη μου. Θὰ σᾶς εἴπω ἀμέσως, ἀπεκρίθη ὁ πάππος.

Τὸ μονόξυλον λοιπὸν ἦτο κατ' ἀρχὰς φυσικὸς κορμὸς δένδρου.

Ἀργότερον ὁ ἀπλοῦς ἐκεῖνος κορμὸς ἐκοιλάνθη διὰ πελέκεως καὶ ἄλλων ἐργαλείων. Οὕτω ἐσχηματίσθη ὁ πρωτόγονος τύπος πλοιαρίου.

— Καὶ πότε, παπποῦ, ἔγινεν αὐτό; διέκοψεν ὁ Γεώργιος.

— Αὐτά, παιδιά μου, συνέβαινον εἰς πολὺ μακρι-

νήν ἐποχὴν. Ἡ ἱστορία τὴν ὀνομάζει προῖστορικὴν.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους δὲν ἔπαυσε νὰ γίνεται χρῆσις τοῦ μονοξύλου. Καὶ σήμερον ἀκόμη διατηροῦνται εἰς πολλὰ μέρη: Εἶναι τὰ ἄνευ τροπιδος ἄβαθῆ ἀλιευτικὰ πλοιάρια. Ἀποκλειστικῶς τοιαῦτα μακρόστενα καὶ κοῖλα μονοκόμματα πλοιάρια χρησιμοποιοῦν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας οἱ ἰθαγε-

Ἀργότερον ὁ ἀπλοῦς ἐκεῖνος κορμὸς ἐκοιλάνθη....καὶ ἐσχηματίσθη ὁ πρωτόγονος τύπος πλοιαρίου.

νεῖς τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν, τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῶν νήσων τῆς Ὠκεανίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἰνδοκίνας.

Ἐννοεῖται φυσικά, ὅτι μὲ τὰ μονόξυλα ὁ ἄνθρωπος ἀπέφευγε νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν ἀκτὴν. Τὰ ἐχρησιμοποιοῦε κυρίως διὰ τὴν ἀλιεῖαν.

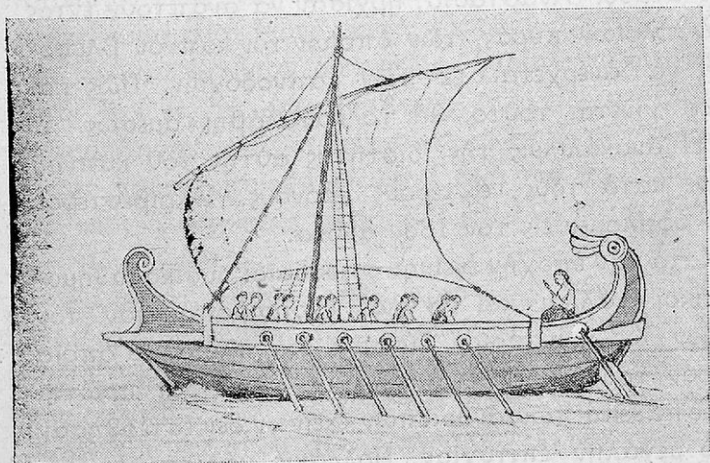
Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἀλλὰ πάντως εἰς πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαιολόγοι ὀνομάζουν χαλκὴν, ὁ ἄνθρωπος κατῴρθωσε νὰ τεμαχίσῃ τὰ ξύλα.

Τότε κατεσκεύασε διὰ μὲν τοὺς ἐμπορικοὺς σκοποὺς τὰ πλοῖα ἢ τὰς στρογγύλας ναῦς, ὅπως τὰς εἶπαν οἱ Ἕλληνες, διὰ δὲ τοὺς πολεμικοὺς τὰς μακρὰς ἢ ταχείας ναῦς ἢ τριήρεις.

Εἰς τὰς ἀρχὰς τὰ πλοῖα αὐτὰ ἐκινοῦντο μὲ κώπας. Μὲ τὸν καιρὸν ἐφωδιάσθησαν καὶ μὲ ἱστία, χωρὶς βέβαια νὰ ἀχρηστευθοῦν καὶ αἱ κώπαι.

Σιγὰ - σιγὰ ἐπίσης οἱ «θαλάσσιοι δράκοντες», ὅπως ὀνομάζει τὰ πλοῖα ἡ ἁγία Γραφή, ἐγίνοντο μεγαλύτεροι καὶ ἀσφαλέστεροι. Ἔτσι ἤρχισαν νὰ διασχίζουν πελάγη καὶ μεγάλας θαλάσσας καὶ ἔφθασαν μέχρι τοῦ Ὠκεανοῦ.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ προσθέσω, ὅτι

μεγαλυτέραν καὶ ραγδαιότεραν ἐξέλιξιν παρουσίασαν τὰ πολεμικὰ ἰδίως σκάφη. Καὶ ὁ λόγος εἶναι εὐνόητος.

3. Τὰ ἀτμόπλοια.

— Καὶ ἀπὸ πότε ἤρχισαν τὰ πλοῖα νὰ ἀνάβουν φωτιά καὶ νὰ βγάζουν καπνὸν; ἠρώτησε τὸν πάππον της μὲ ἀφέλειαν ἡ μικρὰ ἐγγονή.

Ν. Φραγκίσκου-Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἔκδ. Α' 12

— Καὶ αὐτὸ θὰ τὸ εἶπω μὲ τὴν σειράν του. Δὲν θὰ παραλείψω τίποτε. Καὶ ἀφοῦ ἐπῆρε βαθεῖαν ἀναπνοήν, ἐσυνέχισεν:

‘Ὁ τρόπος αὐτὸς τοῦ διάπλου τῶν θαλασσῶν, τὸν ὁποῖον σᾶς ἐξέθεςα, ἐξηκολούθησεν ἐπὶ χιλιετηρίδας.

‘Ανατροπὴν εἰς τὴν ναυπηγικὴν καὶ τὴν ναυσιπλοΐαν ἐπέφερεν ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἀτμοῦ ὡς κινητηρίου δυνάμεως. Καὶ ἀκριβῶς διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀτμοῦ, Ἀναστασία, ἤρχισαν νὰ ἀνάπτουν ἐντὸς τῶν πλοίων πυράς, τῶν ὁποίων τὸν καπνὸν βλέπομεν νὰ ἀνέρχεται ἐκ τῶν καπνοδόχων. Πῶς καὶ διατὶ γίνεται τοῦτο, θὰ τὸ καταλάβῃς ἀμέσως.

‘Ἡ ἀνακάλυψις τῆς ιδιότητος αὐτῆς τοῦ καπνοῦ ἔγινε κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ἀκριβέστερον τὴν ὀφείλομεν εἰς τὸν 18ον αἰῶνα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην σπουδαῖοι φυσικομαθηματικοὶ γάλλοι καὶ ἄγγλοι ἐχρησιμοποίησαν τὸν ἀτμὸν ὡς κινητήριον δύναμιν διὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἔφερον τροχοὺς εἰς τὰ πλάγια. Ἀλλ’ αἱ πρῶται προσπάθειαι τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων δὲν ἐστέφθησαν ἀπὸ μεγάλην ἐπιτυχίαν. Πολλάκις μάλιστα ἐφάνησαν, ὅτι ναυαγοῦν.

Ἐπὶ τέλους ὁ μηχανικὸς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Ρ ο β έ ρ τ ο ς Φ ο ύ λ τ ω ν κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα κατεσκεύασε καὶ ἔθεςεν εἰς κίνησιν τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον. Τὸ ἀτμόπλοιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁ Φούλτων ὠνόμασε π υ ρ ό σ κ α φ ο ν, εἶχε μῆκος 50 μέτρων καὶ πλάτος 5. Ἐντὸς αὐτοῦ ἐτοποθέτησεν ἰσχυρότατον λέβητα, ὅστις κατεσκευάσθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ὁ λέβης ἐθερμαίνετο εἰς ὑψηλὴν θερμο-

κρασίαν καὶ παρῆγεν ἄφθονον ἄτμόν. Διὰ τῆς πίεσεως αὐτοῦ ἐτίθεντο εἰς κίνησιν τὰ μηχανήματα καὶ ἀκολούθως ὁλόκληρον τὸ σκάφος.

Οὕτω τὴν 16 Αὐγούστου τοῦ 1807 τὸ πυρόσκαφον τοῦ Φούλτωνος ἐπεχείρησε τὸ πρῶτόν του ταξίδιον ἀπὸ τῆς Νέας Ὑόρκης ἐπὶ τοῦ Οὕδσωνος ποταμοῦ.

Ἐκτοτε ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ἀτμοῦ εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν ἐγενικεύθη, χωρὶς βέβαια νὰ καταργηθῇ καὶ τὸ ἱστίον. Εἰς τὰς ἀρχὰς μάλιστα τὰ ἀτμόπλοια ἔφερον καὶ ἱστία. Μόνον μετὰ πάροδον ἀρκετοῦ χρόνου ἐγκατελείφθησαν ὀριστικῶς, παρέμειναν ὅμως οἱ ἱστοὶ διὰ νὰ τὰ ὑπενθυμίζουν. Διὰ τὴν ἀκρίβειαν διετηρήθησαν διὰ πρακτικούς σκοπούς: Ἀπλούστατα χρησιμοποιοῦνται ὡς κεραῖαι τοῦ ἀσυρμάτου, διὰ τοὺς ἠλεκτρικοὺς προβολεῖς καὶ διὰ τὴν στερέωσιν τῶν γερανῶν.

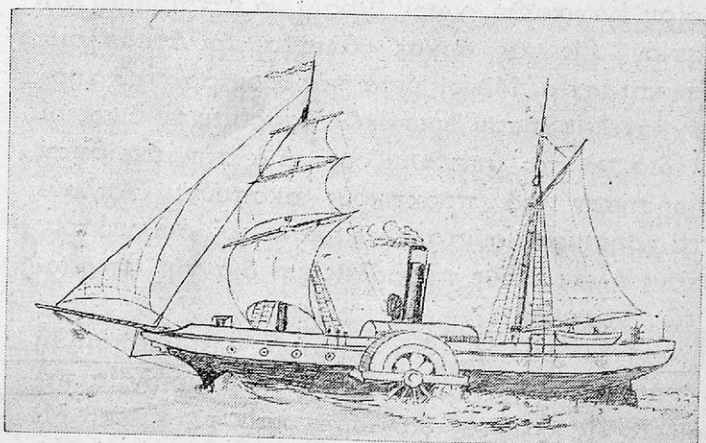
Ἐννοεῖται φυσικά, ὅτι, προτοῦ σταθεροποιηθῇ ἡ δι' ἀτμοῦ κίνησις τῶν πλοίων, ἡ ἀτμόπλοια περιωρίζετο εἰς κλειστὰς θαλάσσας καὶ ποταμούς. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ ἀφοῦ τὸ νέον αὐτὸ μέσον τοῦ διάπλου τῶν θαλασσῶν ἐγένινεν ἀσφαλές, ἡ ναυσιπλοΐα ἐπεξετάθη εἰς τὰς ἀνοικτὰς θαλάσσας. Ἐγένινε μὲ ἄλλους λόγους, ὅπως λέγομεν ἡμεῖς οἱ ναυτικοί, ποντοπλοΐα.

Ἡδη τὸ 1819 καθειλκύσθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ πρῶτον ὑπερωκεάνειον. Τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀφοῦ διέπλευσεν ἀσφαλῶς τὸν Ἀτλαντικόν, ἠγκυροβόλησεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Νέας Ὑόρκης ὑπὸ τὰς ἐπισημίας τοῦ συγκεντρωμένου εἰς τὴν προκυμαίαν πλήθους.

4. Τὸ μηχανήμα, τὸ ὁποῖον κανονίζει τὸν κίνησιν τοῦ ἀτμοπλοίου.

— Εἶπατε προηγουμένως, παπποῦ, διέκοψεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Γεώργιος, ὅτι τὰ πρῶτα ἀτμόπλοια ἐκινουῦντο μὲ τροχούς, τοὺς ὁποίους ἔφεραν εἰς τὰ πλάγια. Ἔτσι κινουῦνται καὶ σήμερα ; Δὲν ἔχω ἰδεῖ ποτὲ ἀτμόπλοιον μὲ τροχούς.

— Καὶ βέβαια δὲν ἔχεις ἰδεῖ, διότι δὲν ὑπάρχει

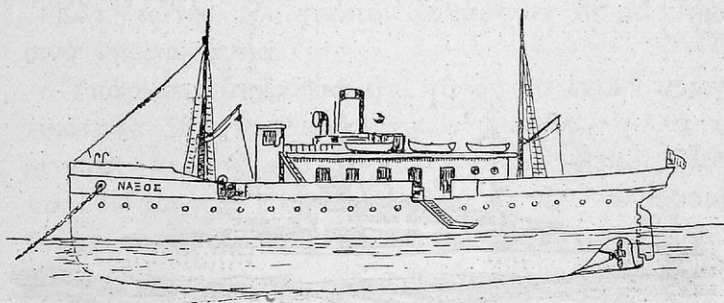

πλέον. Μὲ τροχούς ἐκινουῦντο τὰ ἀτμόπλοια μέχρι τοῦ 1855. Οἱ τροχοὶ αὐτοὶ ἦσαν 4 κατ' ἀρχὰς καὶ 2 ἀργότερα. Ἐτοποθετοῦντο, ὅπως εἶπα, εἰς τὰ πλάγια τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ συνεδέοντο μὲ τὰ ἐσωτερικὰ μηχανήματα. Ἦσαν ὁρατοί, διότι ἐξεῖχον κατὰ τὸ ἥμισυ ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἀπὸ τοῦ 1855 καὶ ἐδῶ ἐπῆλθε σπουδαία μεταβολὴ εἰς τὴν ἀτμοπλοΐαν. Οἱ τροχοὶ ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῆς ἑλικος. Δι' αὐτῆς κανονίζονται καλύτερον ἢ πορεία καὶ αἱ στροφαὶ τοῦ πλοίου.

“Οταν ἐφευρέθη ἡ ἔλιξ, κάθε ἀτμόπλοιον ἐφωδιάζετο συνήθως ὑπὸ μιᾶς. Μὲ τὸν καιρὸν καὶ ἐφ’ ὅσον παρουσιάζετο ἡ ἀνάγκη νὰ αὐξηθῇ ἡ ταχύτης τοῦ πλοίου καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μηχανῶν, ἐτοποθετοῦντο ἰσάριθμοι πρὸς τὰς μηχανὰς ἑλικες.

Σήμερον τὰ μεγάλα ὑπερωκεάνεια φέρουν τρεῖς ἢ καὶ τέσσαρας ἑλικας. “Οταν ἔχουν τρεῖς, ἢ μία εἶναι τοποθετημένη ὀπισθεν καὶ αἱ ἄλλαι δύο εἰς τὰ

πλάγια. “Οταν φέρουν τέσσαρας, ἔχουν προσαρμοσθῇ εἰς τὰ πλάγια ἀνὰ δύο. Τὰ πλοῖα μὲ τὴν μίαν ἑλικά τὴν φέρουν πάντοτε ὀπισθεν.

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν τροχὸν ἡ ἔλιξ δὲν φαίνεται καθόλου. Ὀλόκληρος καλύπτεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

5. Ἡ καύσιμος ὕλη, τὴν ὁποίαν χρησιμοποιοῦν τὰ ἀτμόπλοια.

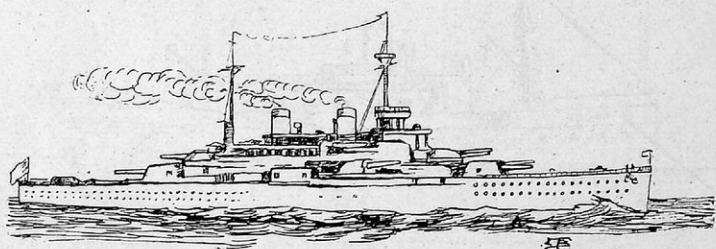
—Καὶ τί καίουν τὰ ἀτμόπλοια διὰ τὴν θέρμανσιν τῶν λεβήτων καὶ τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀτμοῦ; ἠρώτησεν ἐκ νέου ὁ Γεώργιος. Ξύλα ἢ κάρβουνα;

—Ἀφ’ ὅτου ἐγινεν ἐφαρμογὴ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀτμοῦ διὰ τὴν κίνησιν τῶν πλοίων, ὡς καύσιμος ὕλη χρησιμοποιεῖται μέχρι σήμερον ὁ ὀρυκτὸς ἄνθραξ.

Ὁ γ α ι ά ν θ ρ α ξ, ὅπως λέγεται, ἔχει πολὺ μεγαλύτεραν θερμαντικὴν δύναμιν ἀπὸ τὸ ξύλον καὶ τὸν ξυλάνθρακα.

Τὸν τελευταῖον καιρὸν πολλὰ σκάφη καταναλίσκουν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν καθαρὸν ἢ ἀκάθαρτον πετρέλαιον ἢ καὶ βενζίνην. Εἶναι τὰ πετρελαιοκίνητα ἢ βενζινοκίνητα λεγόμενα ἀτμόπλοια.

Κυρίως τοῦ πετρελαίου γίνεται χρῆσις εἰς τὴν πολεμικὴν ναυτιλίαν. Διότι πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι

... τὰ περίφημα Ντρέντωτς.

παραλλήλως πρὸς τὴν ἐμπορικὴν καὶ ἐπιβατηγὸν ναυτιλίαν ἀνεπτύχθη ραγδαιότατα καὶ ἡ πολεμική. Ἔτσι ἐναυπηγήθησαν καὶ ναυπηγοῦνται ἐξακολουθητικῶς τεράστια θωρηκτὰ ἀνοικτῆς θαλάσσης, τὰ περίφημα Ν τ ρ έ ν τ ν ω τ ς.

6. Τὰ νεώτατα θαύματα τῆς ναυπηγικῆς.

Ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον ἐνδιαφέρει κυρίως ἡ δι' εἰρηνικοὺς σκοποὺς προωρισμένη ναυτιλία. Διὰ τὸν

λόγον τοῦτον καὶ ὑπὲρ τῆς προόδου αὐτῆς ἔχει δια-
θέσει ὅλας τὰς πνευματικὰς καὶ ὑλικὰς του δυνάμεις.

Ἀποτέλεσμα τῆς ὁρμῆς αὐτῆς τοῦ ἀνθρώπου
εἶναι ἡ γοργὴ ἐξέλιξις τῆς ναυσιπλοΐας κατὰ τὰ τε-
λευταῖα ἔτη.

Ἡ ἐξέλιξις ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὸ μέγεθος καὶ
τὴν εὐστάθειαν τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ ὅποια ἄλλοτε
κατεσκευάζοντο ἀπὸ ξύλον καὶ σίδηρον, ἐνῶ σήμερον
πάντοτε σχεδὸν μόνον ἀπὸ σίδηρον.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐφθάσαμεν εἰς τὰ σημε-
ρινὰ ὑπερωκεάνεια.

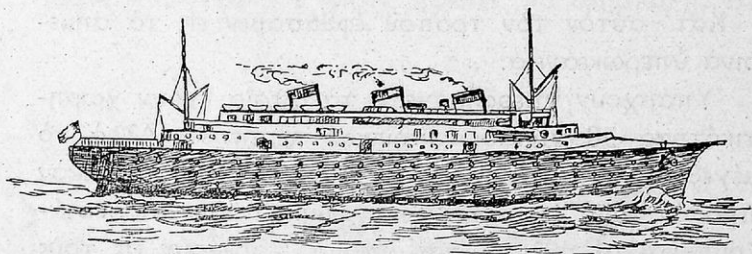
Ὑπάρχουν ὑπερωκεάνεια, τὰ ὅποια ἔχουν χωρη-
τικότητα 50 χιλιάδων τόννων περίπου. Ἀλλὰ τὸ
μέγεθος καὶ ἡ εὐστάθεια δὲν εἶναι τὸ μοναδικὸν
προσόν των. Ἡ πολυτέλεια, τὴν ὁποίαν παρουσιάζ-
ουν, καὶ αἱ ἀνέσεις, τὰς ὁποίας παρέχουν εἰς τοὺς
ταξιδεύοντας, μόνον εἰς τὰ παραμύθια θὰ ἤμπο-
ροῦσε νὰ ἀναγνώσῃ ἢ νὰ ἀκούσῃ κανεὶς ἄλλοτε.

Κῆποι τεχνητοὶ μὲ πίδακας, θέατρα, ἀπέραντοι
αἴθουσαι χοροῦ, ὠδεῖα, ραδιόφωνα, θαλάσσια λου-
τρά θερμὰ καὶ ψυχρά, θέρμανσις κεντρικὴ, ἠλεκτρικοὶ
ἀνεμιστήρες καὶ ὅ,τι ἄλλο θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξα-
σφαλίσῃ τὴν εὐζωίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὑπάρχει μέσᾳ ἐκεῖ.

Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τὸ μεγαλύτερον καὶ πο-
λυτελέστερον πλοῖον τοῦ κόσμου ἦτο τὸ γερμανι-
κῆς κατασκευῆς ὑπερωκεάνειον «Λεβιάθαν».
Τοῦτο εἶχεν ἐκτόπισμα 49 χιλ. τόννων.

Σήμερον τὰ πρωτεῖα τὰ ἔχουν οἱ Γάλλοι. Τὸ νεώ-
τατον τῶν ὑπερωκεανείων «Νορμανδία» ἀ-
νήκει εἰς γάλλους ἐφοπλιστάς. Ἀπὸ ἀπόψεως ὄγκου,
τεχνικῆς ἐκτελέσεως, διαιρέσεως καὶ ἐπιπλώσεως τὸ
σκάφος αὐτὸ εἶναι μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδος του.

Εἶναι πραγματικῶς πλωτὴ πόλις καὶ ἀληθινὸς παράδεισος. Ἀρκεῖ νὰ εἶπω, ὅτι ἔχει μῆκος 316 μέτρων καὶ χωρητικότητα 79 περίπου χιλιάδων τόνων! Διαθέτει δύο χιλιάδας θαλάμους, ἀρκετὰς ἐκτοντάδας ἄλλων διαμερισμάτων προωρισμένων διὰ μαγειρεῖα, ἀποθήκας, λουτρῶνας κλπ. καὶ 9 ὁλόκληρα πατώματα!

Τὸ νεώτατον τῶν ὑπερώκεανείων «Νορμανδία»....εἶναι μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδος του.

Ἐκτὸς τῶν ἄλλων εἰς τὸ ἐμπρόσθιον τμήμα τοῦ καταστρώματος περιπάτου ὑπάρχει πλήρες ἐξοχικὸν θερμοκήπιον. Εἶναι πλουτισμένον μὲ παντὸς εἶδους ἄνθη, φυτὰ, ἀκόμη καὶ δενδρύλλια, θάμνους καὶ πρασιάς. Ὠδικὰ πτηνὰ, πίδακες μὲ ὀρειχαλκίνας λεκάνας, ἐνυδρεῖον ωραίου ρυθμοῦ συμπληρῶνουν ὅλην τὴν γραφικὴν εἰκόνα τοῦ θερμοκηπίου. Ἐνα φράγμα ὑάλινον τὸ προστατεύει ἀπὸ τὰς καιρικὰς μεταβολάς.

Ἀλλὰ καὶ ἡ δύναμις τῶν μηχανῶν τῆς «Νορμανδίας» καὶ ἡ ταχύτης, τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσει, εἶναι ἀσυνγώνιστοι.

Αἱ μηχαναὶ ἀποδίδουν δύναμιν 180.000 ἵππων, ἡ δὲ ταχύτης φθάνει τὰ 30 — 32 μίλια.

Ἄλλ' οἱ Ἀγγλοι, κατ' ἐξοχὴν ναυτικὸς λαός, δὲν ἀνέχονται τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἀμερικανῶν καὶ τῶν Γάλλων οὔτε εἰς τὴν ἐπιβατηγὸν ναυτιλίαν. Εἰς τὰ ἀγγλικά ναυπηγεῖα κατασκευάζεται τὰ τελευταῖα ἔτη νέον ὑπερωκεάνειον, ἀληθινὸν θαῦμα εἰς ὄγκον καὶ πολυτέλειαν. Δὲν ἔχει ἀκόμη βαπτισθῇ. Λέγουν, ὅτι πρὸς τιμὴν τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας θὰ ὀνομασθῇ «Βασίλισσα Μαρία». Ἐπὶ τοῦ παρόντος καλεῖται μὲ ἀριθμὸν—τὸ ὑπερωκεάνειον 534.

Ἴσως δὲν ἐννοεῖτε, τί σημαίνει αὐτὸς ὁ ἀριθμός. Εἶναι τὸ πεντακοσιοστὸν τριακοστὸν τέταρτον ὑπερωκεάνειον ἀπὸ ὅσα ἔχουν ναυπηγηθῇ μέχρι σήμερον εἰς τὴν Ἀγγλίαν δι' ἄγγλους ἐφοπλιστάς.

Τὸ μῆκος τοῦ μεγαθηρίου τούτου εἶναι 1018 πόδες. Ἡ χωρητικότης του εἶναι 84.000 τόννων!

Τὸ πλοῖον εἶναι σχεδὸν ἑτοιμον. Ἀπομένει ἀκόμη ἡ ἀποπεράτωσις τῶν καταστρωμάτων, ἡ προσαρμογὴ τῶν 4 ἐλίκων καὶ ἡ συμπλήρωσις τῆς βαφῆς.

Αἱ τεράστια μηχαναὶ του ἔχουν τελειώσει, ἀλλὰ θὰ ἀπαιτηθοῦν πολλοὶ μῆνες διὰ τὴν τοποθέτησίν των.

Τὸ νέον ὑπερωκεάνειον ἢ ὀρρότερον ἢ νέα αὐτὴ πλωτὴ νῆσος δὲν θὰ εἶναι μόνον ἡ τελευταία λέξις τῆς ναυπηγικῆς. Θὰ εἶναι συγχρόνως καὶ θαῦμα πολυτελείας καὶ ἀνέσεως.

Αἱ δαπάναι διὰ μόνην τὴν κατασκευὴν τοῦ «βασιλέως τούτου τῶν ἑπτὰ θαλασσῶν», καθὼς ὀνομάζουσι τὸ νέον ὑπερωκεάνειον οἱ Ἕλληες, εἶναι τεράστια. Ὑπολογίζεται, ὅτι θὰ στοιχίσῃ 9.000.000 ἀγγλικὰς λίρας. Ἐκάστη μόνον ἑλὶξ ἔχει βάρος 35 περίπου τόννων καὶ στοιχίζει 7.000 λίρας!

Ὅταν συμπληρωθῇ ἡ κατασκευὴ τοῦ σκάφους καὶ ἐξέλθῃ τοῦτο ἐκ τῶν ναυπηγείων, θὰ ἀποτελέσῃ ἀσφαλῶς ἐν ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα μνημεῖα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ προσπάθειας.

Ὅπως προσθέτουν μάλιστα οἱ Ἕλληες μὲ κάποιαν ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν, ὁ θαλάσσιος αὐτὸς κολοσσὸς εἶναι προωρισμένος νὰ καταλάβῃ θῆσιν. πλησίον τῶν πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν μεγάλων καθεδρικῶν ναῶν τοῦ μεσαίωνος.

Ἴσως δὲν ἔχουν ἄδικον. Εἶναι βέβαιον, ὅτι τὸ ὑπερωκεάνειον 534 ἀποτελεῖ μίαν ἐπὶ πλέον ἀπόδειξιν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κυριαρχίας του ἐπάνω εἰς τὴν ἄψυχον ὕλην. Ἕνας θεὸς ἠξεύρει, ποῖα καταπληκτικὰ θαύματα ἐπιφυλάσσει ἀκόμη διὰ τὸ μέλλον!

Ν. Φραγκίσκος

41. Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1. Ἡ ζωὴ καὶ τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

Βαθυτάτη ἦτο ἡ εὐσέβεια τῶν Θεσσαλονικέων κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους πρὸς ὅλους τοὺς μάρτυρας τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Πολλῶν τὰ ἅγια λείψανα διετήρουν ἐντὸς πολυτελῶν θηκῶν καὶ τὰ ἐλάτρευον μὲ ἐξαιρετικὴν εὐλάβειαν.

Ἰδιαιτέρως ὁμως συγκινητικὴ ἦτο ἡ λατρεία καὶ ἡ ἀκλόνητος πίστις τῶν κατοίκων τῆς μεγάλης πόλεως τοῦ Θερμαϊκοῦ πρὸς τὸν ἅγιον Δημήτριον. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦτο Θεσσαλονικεὺς, κατ' ἐπανάληψιν εἶχε σώσει τὴν πόλιν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῶν ἐπιδρομῶν βαρβάρων λαῶν.

Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἔζησε τὸν δεύτερον καὶ μέρος τοῦ τρίτου αἰῶνος μ. Χ. Ἦτο γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἀνετράφη μὲ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ εὐσέβειαν ὑπὸ τῶν γονέων του.

Τὸ 306 μ. Χ. ἐμαρτύρησεν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ρώμης Μαξιμιανοῦ Γαλερίου εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του. Ὁ τραγικὸς θάνατός του ἐπῆλθεν ὑπὸ τὰς ἀκολούθους περιστάσεις.

Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ὁ Δημήτριος εἶχε μεγάλην φήμην καὶ δύναμιν μεταξὺ τοῦ λαοῦ ὡς μοναδικὸς ἱατρός. Τοῦτο ἀνησύχει πολὺ τὸν σκληρόκαρδον αὐτοκράτορα. Διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ ἀκίνδυνον διέταξε νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν ρίψουν εἰς τὴν φυλακὴν.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐτελοῦντο εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἀγῶνες, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχε προσκληθῇ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀγώνων γιγαντόσωμος παλαιστής, Λυαῖος τὸ ὄνομα, προεκάλει μὲ ἀλαζονείαν τοὺς πολίτας νὰ διαγωνισθοῦν πρὸς αὐτόν.

Πολλοὶ ἔλαβον τὸ θάρρος νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν κατώρθωσε νὰ τὸν νικήσῃ. Ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἔπεσαν ὅλοι νεκροί. Ὁ Λυαῖος τοὺς συνέθλιβεν ἐντὸς τῶν σιδηρῶν βραχιόνων του.

Τότε εἷς νέος, Νέστωρ ὀνομαζόμενος, γνώριμος τοῦ Δημητρίου, ἔρχεται εἰς τὴν φυλακὴν. Ἀφοῦ ἐξέθεσεν εἰς τὸν δεσμώτην τὰ διατρέχοντα, τοῦ ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπόφασίν του νὰ παλαίσῃ καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν τρομερὸν ἀθλητὴν. Πρὸς τοῦτο ἐζήτησε τὰς εὐχὰς του.

Ὁ Ἅγιος εὐλογεῖ πράγματι τὸν Νέστορα, ὁ ὁποῖος διηυθύνθη εὐθὺς εἰς τὸ στάδιον.

Ἀγωνία καὶ ριγὸς κατέλαβε τοὺς θεατάς, ὅταν ἤκουσαν, ὅτι ὁ μικρόσωμος ἐκεῖνος νέος ζητεῖ νὰ παλαίσῃ πρὸς τὸν Λυαῖον.

Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των ἐπέρασεν ἡ φρικαλέα εἰκὼν τοῦ ἐπικειμένου θανάτου του.

Μόνον ὁ Νέστωρ προσβλέπει ἀγέρωχος τὸν ἀντίπαλον.

Ἀφοῦ ἐπεκαλέσθη εἰς βοήθειάν του «τὸν Θεὸν Δημητρίου», ἐρρίφθη ὡς λέων κατὰ τοῦ φοβεροῦ ἀγωνιστοῦ. Μετὰ ὀλιγόλεπτον πάλην τὸν ἐξήπλωσε κατὰ γῆς νεκρόν.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἔγινεν ἔξω φρενῶν διὰ τὸν θάνατον τοῦ Λυαίου. Πρὶν ἀκόμη αἱ ἐπευφημίαι τοῦ πλήθους σβήσουν εἰς τὴν γαλανὴν ἀτμόσφαιραν, ὁ Νέστωρ ἔπιπτε καὶ αὐτὸς νεκρὸς ὑπὸ τὰ πλήγματα τῶν ὀπλῶν τῶν στρατιωτῶν. Συγχρόνως ἔδωκεν ἐντολὴν ὁ αὐτοκράτωρ νὰ ὑποβληθῇ εἰς φρικώδη βασανιστήρια καὶ ὁ Δημήτριος, τοῦ ὁποῖου τὸν Θεὸν εἶχεν ἐπικαλεσθῇ εἰς βοήθειαν ὁ Νέστωρ. Καὶ αἱ λόγχαι τῶν πραιτωριανῶν κεντοῦν ἐπὶ ὥρας ἀργὰ-ἀργὰ τὰς τιμίας πλευρὰς τοῦ Ἁγίου.

2. Ἡ θαυματουργὸς δύναμις τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

Τὸ μαρτύριον τοῦ Δημητρίου ἔγινεν ὀνομαστὸν εἰς ὅλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον. Διὰ τὴν πατρίδα του ὑπῆρξεν ἐπὶ αἰῶνας «ὁ μέγας καὶ ὑπερένδοξος προστάτης», «ὁ ὑπέρλαμπρος στέφανος τῆς πόλεως», ὅπως τὸν ὀνομάζει παλαιὸν βιβλίον.

Εἰς πάντα, ὅστις εἶχεν ἀνάγκην καὶ ἦτο ἄξιος, ἔδιδεν ἀμέσως τὴν βοήθειάν του. Ἀλλοτε κατόπιν προσευχῆς παρὰ τὸ ἅγιον λείψανόν του, ἄλλοτε μὲ τὴν ἐμφάνισίν του καθ' ὕπνους ἐχάριζε τὴν υἰείαν καὶ τὴν χαρὰν εἰς τοὺς πάσχοντας. Ὅσοις δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ θεραπεύσουν οἱ σπουδαιότεροι ἱατροὶ ὁλοκλήρου τῆς αὐτοκρατορίας, εὗρισκον τὴν ἱασίν των παρὰ τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ Μεγαλομάρτυρος. Ὁ περίφημος ναὸς τοῦ Ἁγίου, ὅπου εἶχεν ἐναποτεθῆ ἡ λάρναξ ἡ περιέχουσα τὸ σκήνωμά του, εἶχε γίνει «ἡ πηγὴ πάσης ἰατρείας» τῶν χριστιανῶν.

Ἡ ἰδιαιτέρα χάρις τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἦσαν τὰ θεία αὐτοῦ μύρα. Μὲ αὐτὰ ἐπανεύρισκον πολλοὶ τὴν υἰείαν, ἀκόμη καὶ τὴν ζωὴν.

Ἀπὸ τὸ ἅγιον λείψανον δηλαδὴ ἀνέβλυζεν ἀδιακόπως «ἀκένωτος πηγὴ θείων μύρων», ἡ ὁποία ἐγέμιζε τὴν μυροδόχον λάρνακα. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου ὁ Ἅγιος ὠνομάζετο «μυροβλήτης».

Διὰ τὴν ἱαματικὴν αὐτὴν δύναμιν τοῦ λειψάνου καὶ τῶν μύρων τοῦ Ἁγίου ἀμέτρητα πλήθη εὐσεβῶν προσκυνητῶν ἔσπευδον εἰς τὸν τάφον τοῦ Μεγαλομάρτυρος νὰ ζητήσουν τὴν θεραπείαν των ἀπὸ παντὸς εἶδους ἀσθενείας. Ὅπως τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, οὕτω καὶ τὰς θαυματουργίας του δυσκόλως θὰ ἠδύνατο κανεὶς νὰ ἀπαριθμήσῃ. Ἦσαν

θαύματα θαυμάτων ανώτερα. Ἀκόμη καὶ οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου μετέβαινον συχνὰ νὰ προσκυνήσουν τὰ λείψανα τοῦ Ἀγίου. Ἐγονάτιζαν πρὸ τῆς λάρνακος ὡς οἱ ταπεινότεροι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐζήτουν τὴν ἰασίν των, ἢ ἐπεκαλοῦντο τὴν προστασίαν του κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἐλληνικοῦ γένους.

3. Αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Σλάβων κατὰ τῆς Θεσσαλονίκης.

Διότι δὲν ἦτο μόνον θαυματουργὸς ἱατρὸς τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικῶν νόσων τῶν εὐσεβῶν ὁ ἅγιος Δημήτριος. Ἦτο καὶ ὁ ἀκοίμητος φρουρὸς τῆς ἀγαπητῆς του πατρίδος. Εἰς πολλὰς περιστάσεις τὴν ἔσωσεν ἀπὸ πολλὰς καὶ μεγάλας συμφοράς. Τὴν εἶχε διαφυλάξει ἀπὸ πείναν, ἀπὸ ἀσθενείας, ἀπὸ ἐμφυλίουσ παραγμῶν. Ἀλλ' ἡ σπουδαιοτέρα βοήθεια πρὸς τὴν ἀγαπητὴν του πόλιν ἦτο, ὅτι ἔσωζεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν φοβερῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων.

Κατ' ἐξοχὴν «ὑπέρμαχος, κηδεμὼν καὶ σωτὴρ» τῆς πόλεως ἀνεδείχθη ὁ ἅγιος Δημήτριος κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σλάβων, τοῦ μεγαλυτέρου καὶ φοβερωτέρου ἐχθροῦ τοῦ μεσαιωνικοῦ ἐλληνισμοῦ.

Ἀπὸ τὴν δευτέραν ἕως τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα μ. Χ. ἀρχίζουν οἱ Σλάβοι ὡς ἀκράτητος χεῖμαρρος νὰ κατέρχωνται εἰς τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου. Ἐπὶ τέσσαρας - πέντε αἰῶνας αἱ ἐπιδρομαὶ των σπείρουν τὴν φρίκην καὶ τὴν καταστροφὴν εἰς τὰς ἐλληνικὰς χώρας. Κατὰ τὸν ἑβδομον αἰῶνα ὁ ἀτίθαστος αὐτὸς λαὸς εἶχεν εἰσδύσει εἰς ὅλην τὴν ἐλληνικὴν χερσόνησον. Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος διέτρεξε τότε τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

Ἀλλὰ προπύργιον ἀκατάβλητον ὅλης τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς ὑψώθη κατὰ τὰς κρισίμους ἐκείνας ὥρας καὶ ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους αἰῶνας ἡ Θεσσαλονίκη. Ἐπάνω εἰς τὰ κολοσσιαῖα τείχη της ἐθραύσθησαν τὰ πελώρια κύματα τοῦ σλαβικοῦ χειμάρρου.

Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰῶνος ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ οἱ Σλάβοι μαζί μὲ ἄλλα βαρβάρικα φύλα ἤρχισαν τὰς ἐπιθέσεις των κατὰ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐπὶ δύο αἰῶνας ἐπέρχονται μὲ λύσσαν ἐναντίον τῆς πόλεως.

Ἐξ πολέμους ἐπεχείρησαν ἀλληλοδιαδόχως. Εἰς τὸν ἓνα μάλιστα ἐξ αὐτῶν ὄχι μίαν, ἀλλὰ τρεῖς φορές ἐπολιόρκησαν τὴν Θεσσαλονίκην.

Ἀμέτρητα ἦσαν τὰ πλήθη τῶν πολιορκητῶν. Πολλὰς φορές ἔφθασαν καὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας. «Ὡς νιφάδες τῆς χιόνος» πίπτουν ἐπάνω εἰς τὰ τείχη. Ὅπως ἡ ἔμμος περικλείει τὰς θαλάσσας, ὁμοίως καὶ οἱ ἄγριοι πολιορκηταὶ περιζώνουν τὰ τείχη καὶ περισφίγγουν τὴν πόλιν. Φέρουν μαζί των ὅλα τὰ ὅπλα καὶ ὅλα τὰ μηχανήματα διὰ πολιορκίαν μακρὰν καὶ ἐπίμονον.

Τρομερώτερον ὅμως ἀπὸ κάθε ἄλλο ὄπλον ἔχουν τὴν ἀγριότητα καὶ τὴν μανίαν των.

Πολλοὺς κινδύνους εἶχεν ἀντιμετωπίσει ἡ πόλις ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ποικίλων λαῶν, ἀλλ' αὐτοὶ ἦσαν μηδὲν ἐμπρὸς εἰς τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον διέτρεξεν ἀπὸ τοὺς Σλάβους.

4. Ὁ ἅγιος Δημήτριος σωτὴρ τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἡ μεγάλη ἐν τούτοις πόλις ἦτο ἀκατάβλητος. Ἐκτὸς τῶν ἰσχυροτάτων τειχῶν διέθετεν ἀκατάγωνιστον ὄπλον, τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν ἀνδρείαν

τῶν πολιτῶν της. Οἱ Θεσσαλονικεῖς μάχονται «ὑπὲρ πατρίδος καὶ ναῶν παναγίων καὶ πίστεως».

Ἄλλ' εἶναι προσέτι ἡ πόλις «θεοφρούρητος». Ἔχουν οἱ κάτοικοι ἀήττητον στρατηγὸν καὶ πρόμαχον τὸν ὑπερένδοξον ἀθλοφόρον, τὸν ἅγιον Δημήτριον. «Ἡ οὐράνιος πρόνοια», ὅπως ἀναφέρουν τὰ παλαιὰ βιβλία, «ἐφώτιζε τοὺς πολίτας καὶ μετέβαλλε διὰ τῆς ἀνδρείας εἰς θώρακα τὴν ψυχὴν των». Ἡ ἀγγελικὴ συμμαχία τοῦ Μεγαλομάρτυρος καθιστᾷ ἀκαταγώνιστον τὴν ἀνδρείαν τῶν πολιτῶν.

Μὲ τὸ πρόσωπον σκυθρωπὸν διὰ τὸν κίνδυνον τῆς πόλεως του ἐγείρεται ὁ Ἅγιος ἀπὸ τὴν ἱερὰν λάρνακα, ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν γήινην κατοικίαν του καὶ ἐμφανίζεται μὲ τὸν φωτοστέφανον τοῦ μαρτυρίου πρὸ τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πόλεως. Δὲν τὸν ἔβλεπον εἰς τὸ ὄνειρόν των. Δὲν τὸν ἔβλεπον εἰς στιγμὰς ψευδαισθήσεως. Τὸν ἔβλεπον εἰς τὴν πραγματικότητα, ζωντανόν, ὁλόσωμον, αὐτὸν τὸν ἴδιον νὰ μάχεται μετὰ τῶν στρατιωτῶν, νὰ πηγαίνει ἐμπρός, νὰ ὀδηγῇ αὐτοὺς εἰς τὴν νίκην καὶ τὴν σωτηρίαν.

Ἄλλοτε τὸν ἔβλεπον ἐπάνω εἰς τὰ τεῖχη ὅμοιον πρὸς ὀπλίτην νὰ κτυπᾷ μὲ τὸ ξίφος του τοὺς βαρβάρους. Ἄλλοτε τὸν ἔβλεπον μὲ χλαῖναν ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ του ἵππου νὰ κινῇ τὴν ἀήττητον λόγχην του καὶ νὰ προηγῇται εἰς τὰς ἐφόδους ἐναντίον τῶν πολιορκητῶν.

Κάποτε τὸν εἶδον νὰ φορῇ λευκὴν χλαμύδα καὶ νὰ διατρέχῃ τὰ τεῖχη. Ἄλλοτε τὸν ἀντίκρυσαν νὰ περιπατῇ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὡσὰν ἐπὶ ἐδάφους στερεοῦ, καὶ νὰ διασκορπίζῃ τὸν στόλον τῶν βαρβαρικῶν πλοιαρίων.

Καὶ δὲν τὸν ἔβλεπον τὸν ἀθλοφόρον μόνον οἱ πολῖται τῆς πόλεως. Τὸν ἔβλεπον καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροί, οἱ ὅποιοι ἔντρομοι ἐτρέποντο εἰς φυγὴν.

“Ὅταν οἱ Ἕλληνες ἡρώτων μετὰ τὴν νίκην τοὺς αἰχμαλώτους, διατὶ ἔφυγον, ἐκεῖνοι ἔδιδον τὴν ἀπάντησιν: «Εἶδομεν ἓνα ἄνδρα ξανθὸν καὶ λαμπρόν, ὅστις ἐκάθητο ἐπὶ λευκοῦ ἵππου καὶ ἐφόρει λευκὸν ἱμάτιον». Τότε ἐνόουν ὅλοι, ὅτι ὁ ἅγιος Δημήτριος ἦτο ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ὠδήγει τὸν ἀγγελικὸν ἄορατον χορὸν καὶ συγχρόνως τὸν ὀρατὸν στρατὸν τῶν ὑπερασπιστῶν τῶς πόλεως.

Καὶ ἀφοῦ ἔσωζε τὴν πόλιν του, ἐπέστρεφε πάλιν ὁ Μεγαλομάρτυς εἰς τὸν πανάγιον οἶκόν του. Τὸ πρόσωπόν του ἀνέδιδε τότε ἀπὸ τὴν χαρὰν «λάμψιν ὡς ἀκτίνων ἡλιακῶν».

5. Ἡ λατρεία τῶν Θεσσαλονικέων πρὸς τὸν ἅγιον Δημήτριον.

Διὰ τὴν ἄγρυπνον αὐτὴν προστασίαν τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸν ἅγιον Δημήτριον ἦτο ἀπέραντος ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ βαθυτάτη ἡ λατρεία τῶν κατοίκων τῆς πρὸς αὐτόν. Τὸν ἐσέβοντο καὶ τὸν ἐτίμων ὡς κηδεμόνα καὶ πολιοῦχον τῆς πόλεως. Μὲ κάθε τρόπον καὶ μέσον ἡ εὐσέβεια τῶν πολιτῶν ἐζήτησε νὰ διαιωνίσῃ τὴν μνήμην τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν θαυμάτων του. Ἐχρησιμοποίησε πρὸς τοῦτο καὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνην.

Πολλὰ βιβλία ἐγράφησαν ὕστερον ἀπὸ τοὺς πολέμους τῶν Σλάβων περὶ τῆς δράσεως τοῦ ἁγίου. Ἡ τέχνη ἰδίως ἀνήγειρε πρὸς τιμὴν του εἰς τὴν πατρίδα του τρεῖς μεγαλοπρεπεστάτους ναοὺς. Καὶ οἱ τρεῖς ἦσαν στολισμένοι μὲ θαυμάσια ψηφιδωτὰ εἰκόνων. Φραγκίσκου-Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε΄ τάξ. ἐκδ. Α΄ 13

νίζοντα τὴν μορφήν του. Ὁ χρόνος μᾶς παρέδωκεν ἄκέραιον τὸν ἕνα. Ἡ καταστρεπτικὴ πυρκαϊὰ τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους μετέβαλε καὶ αὐτὸν εἰς ἑρείπια.

“Ὅ,τι ἐν τούτοις διεσώθη ἀπὸ τὸν περίδοξον ἐκείνον ναόν, θὰ διαλαλῇ εἰς τοὺς αἰῶνας τὴν εὐλάβειαν τῶν Θεσσαλονικέων πρὸς τὸν εὐεργέτην καὶ προστάτην των “Αγιον.

Ἄ. Ἀδαμαντίου
(Διασκευή Ν. Φραγκίσκου)

42. Α·Ι· ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Στὸ χωριό μας, ποὺ δὲν εἶναι κι' ὁμορφότερο στὴν
πλάσι,
μᾶς ἀφῆσαν οἱ γονεῖς μας μιὰ γερόντισσα ἐκκλησιά.
Δὲν τῆς ἔχουμε φκείασμένο μαρμαρένιο εἰκονοστάσι,
τὰ καντήλια τῆς δὲν εἶναι κρυσταλλένια καὶ χρυσᾶ.

* * *

Φτωχικὰ ντυμένους ἔχει καὶ τοὺς γέρους τῆς παπάδες,
ταπεινοὶ κι' οἱ δύο τῆς ψάλτες εἶναι πάντα ἐργατικοί·
στὰ μανάλια τῆς μεγάλες δὲν ἀνάβουνε λαμπάδες·
τὸν Ἀφέντη Ἀϊ - Δημήτρη τὸ μικρὸ κεράκι ἀρκεῖ.

* * *

Κι' ὅμως στὸ μικρὸ τῆς χῶρο, ποὺ ὅλους κι' ὅλους
δὲν μᾶς βάνει,
τοῦ Θεοῦ τὸ μεγαλεῖο αἰσθανόμαστε τρανό·
πουθενὰ πιὸ μυρωμένο δὲν καπνίζει τὸ λιβάνι,
πουθενὰ τὸ καντηλάκι δὲν σπιθαίνει πιὸ φωτεινό!

* * *

Τὴν καλὴ μας ἐκκλησοῦλα!... "Ὅλοι μας ἐκεῖ στὴ μέση
χριστιανοὶ στὴν κολυμπήθρα γίναμε κλαψιαριστά·
θὰ γελάσουμε μιὰ μέρα καὶ γαμπροὶ στὴν ἴδια θέσι,
θὰ σωπάσουμε μιὰν ἄλλη μὲ τὰ μάτια μας κλειστά...

* * *

Καὶ στὸν ἄδη, ποὺ ἡ ψυχὴ μας φτερωτὴ θὰ περι-
τρέχει,
θὰ γυρεύουμε νὰ ἰδοῦμε τοὺς Ἀγίους σεβαστοὺς,
ἀπαράλλαχτους ἀλήθεια ἔτσι, ὅπως αὐτὴ τοὺς ἔχει
στὶς ξυλένιες τῆς εἰκόνες φτωχικὰ ζωγραφιστοὺς!
Γ. Ἀθάνας

43. ΕΙΣ ΤΑΣ ΦΛΟΓΑΣ.....

Εἰς τὸ ξυλοπωλεῖον καὶ ἀνθρακοπωλεῖον τοῦ
Μπεχράκη, ἐκεῖ εἰς τὸ τέρμα τῆς ἀσφαλτοστρώτου
ὁδοῦ, εἶχεν ἐκραγῇ πυρκαϊά. Τὸ πῦρ μετεδόθη τα-
χέως εἰς τὸ παραπλεύρως χρωματοπωλεῖον. Ἡ με-
γάλη ποσότης τῶν εὐφλέκτων ὑλῶν, αἱ ὁποῖαι
ἦσαν ἀποθηκευμέναι ἐντὸς αὐτοῦ, ἐπέτρεψαν εἰς
τὸ πῦρ νὰ λάβῃ τεραστίας διαστάσεις. Μετεδόθη
εἰς τὰς συνεχόμενας οἰκίας καὶ ἠπείλει ἀπὸ στιγμῆς
εἰς στιγμὴν ὁλόκληρον τὸ τετράγωνον.

Εἰσέδυσα εἰς τὸ συνωθούμενον πλήθος, τὸ ὅποιον
ἠῤῥξανε διαρκῶς.

Φρικίαςις τρόπον διέτρεχε τὰ σώματα ὄλων. Αἱ
πύριναι γλῶσσαι τοῦ πυρός, βοηθούμεναι ὑπὸ τοῦ
σφοδροῦ ἀνέμον, ἐφώτιζον τὰ πέριξ, ὥς ἐὰν ἦτο
ἡμέρα.

Μέσα εἰς τὴν λάμπιν αὐτὴν κατῶρθωσα νὰ διακρίνω μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἦσαν γύρω μου, τὸν φίλον μου Περικλῆν. Ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἐξωγραφίζετο ζωηρῶς ἡ ἀγωνία, ἡ ὁποία κατεῖχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὰς ψυχὰς ὅλων μας.

Προσεπάθησα νὰ τὸν πλησιάσω.

Ἀπεῖχα αὐτοῦ ὀλίγα πλέον βήματα, ὅτε ἐξαιρετικὴ κίνησις ἐδημιουργήθη ἐξαφνικὰ μεταξὺ τοῦ συμπαγοῦς ἐκείνου πλήθους: Διαπεραστικὴ γυναικεία κραυγὴ ἐκάλυψε κάθε ἄλλον θόρυβον. Ἦτο κραυγὴ γυναικός, ποὺ διέμενεν εἰς μίαν τῶν οἰκῶν, τὰς ὁποίας ἐγλυφαν ἤδη αἱ φλόγες.

Ἦτο χήρα καὶ μετήρχετο τὸ ἐπάγγελμα τῆς νοσοκόμου. Εἶχεν ἀναχωρήσει περὶ τὴν ὀγδόην ἔσπερινὴν ἐκ τῆς κατοικίας της διὰ νὰ μεταβῇ πλησίον τοῦ ἀσθενοῦς της. Εἰς τὴν οἰκίαν της ἀφῆκε κοιμώμενον ἐπὶ τῆς μικρᾶς του κλίνης τὸ πενταετὲς μόλις τέκνον της.

Ἐνῶ ἡγρύπνει πλησίον τοῦ ἀσθενοῦς, ἤκουσεν, ὅπως καὶ ἐγώ, τὴν ἀνησυχητικὴν κωδωνοκρουσίαν. Εἶδε τὴν τρομερὰν λάμπιν πρὸς τὴν συνοικίαν της, κατελήφθη ὑπὸ φόβου καὶ ἔσπευσε νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν συμβαινόντων.

Ἐφθασεν ἀκριβῶς πρὸ τῆς κατοικίας της τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν περιέβαλλον αὐτὴν αἱ φλόγες.

Ἡμιπαράφρων ζητεῖ πληροφορίας περὶ τῆς τύχης τῶν ἐνοίκων.

Ὁ ἐπὶ κεφαλῇς τῶν πυροσβεστῶν ἀξιωματικὸς τῆς ἀποκρίνεται, ὅτι ἡ οἰκία εἶχεν ἀπὸ μιᾶς καὶ πλέον ὥρας ἐκκενωθῇ. "Ὅλοι οἱ ἐνοικοὶ — ἐπρόσθεσεν — ἔ-

χουν μεταφερθῇ εἰς τὸ πλησίον σχολεῖον. Ἐκεῖ θὰ διανυκτερεύσουν....

Ἡ ἀτυχὴς γυνὴ τρέχει ἀμέσως. Ὅλοι πράγματι οἱ γείτονες εἶχον καταφύγει ἐκεῖ. Μόνον τὸ τέκνον τῆς ἔλειπε.

Τελείως ἀπηλπισμένη ὁρμᾷ τώρα πρὸς τὴν καιομένην οἰκίαν. Ἀπωθεῖ διὰ βιαίων κινήσεων, ὅσους ἐπιχειροῦν νὰ τὴν σταματήσουν, καὶ ἐπαναλαμβάνει σπαρακτικῶς ἐν μέσῳ θρήνων καὶ λυγμῶν τὰς λέξεις:

— «Τὸ παιδί μου!.... Θέλω τὸ παιδί μου!...»

Παραμερίζουσα τοὺς μὲν καὶ τοὺς δὲ κατῶρθωσε τέλος νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς ζώνης τῶν συγκρατούντων τοὺς περιέργους στρατιωτῶν.

— Τὸ παιδί μου! τὸ παιδί μου, κύριε ἀξιωματικέ, τὸ παιδί μου — τὴν ἀκούω νὰ λέγῃ εἰς ἓνα ὑπολοχαγόν, ὁ ὅποιος προσεπάθει ἠπίως νὰ τὴν συγκρατήσῃ.

— Περιμείνατε, ὀλίγον κυρία. Δὲν βλέπετε, ὅτι τὸ πῦρ ὑποχωρεῖ;

— Νὰ περιμείνω, κύριε ἀξιωματικέ! Νὰ περιμείνω, ποῦ θὰ ἀποθάνῃ; Μόνη μου ἐγὼ τὸ ἔκλεισα ἐκεῖ μέσα μὲ τοῦτο τὸ κλειδί, πρὶν φύγω..., ἐκεῖ ὀπίσω ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ παράθυρον... Πεθαίνει, σᾶς λέγω, κύριε ἀξιωματικέ, πεθαίνει! Τὸ παιδί μου! Τὸ παιδί μου! Καὶ μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρά της ἐκράτει ὑψηλὰ τὸ κλειδίον ἐκεῖνο μετὰ τῶν συνεσφιγμένων δακτύλων της.

Εἰς ἄλλος ἀξιωματικὸς πλησιάζει τὸν πρῶτον. Συσκέπτονται σιωπηλοί. Ρίπτουν βλέμματα εἰς τὴν οἰκίαν, τὴν ὁποίαν οἱ πυροσβέσται ματαίως περιέβαλλον διὰ τοῦ ἐξακοντιζομένου ἐκ τῶν σωλήνων τῶν ὕδατος, καὶ φαίνονται νὰ ἀνησυχοῦν.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ κίνδυνος ηὔξανε. Νέος στρόβιλος φλογῶν ἐξώρμησε καὶ περιέβαλε τὸν δεύτερον ὄροφον. Ἦτο τόση ἡ σφοδρότης του, ὥστε ἠναγκάσθησαν οἱ πυροσβέσται νὰ στρέψουν τὰς προσπάθειάς των πρὸς διάσωσιν καὶ τετάρτης οἰκίας, ἡ ὁποία ἐκινδύνευεν. Ὁ δισταγμὸς λοιπὸν τῶν ἀξιωματικῶν ἦτο δικαιολογημένος. Νὰ ἀφήσουν τὴν μητέρα νὰ διέλθῃ, θὰ ἦτο ὡς νὰ ἔστελλον αὐτὴν πρὸς τὸν θάνατον. Νὰ ἐκθέσουν ἓνα τῶν ἀνδρῶν των... ἦτο δυνατόν :

Ἐξαφνα καὶ χωρὶς κανεὶς τὴν φορὰν αὐτὴν νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν παράτολμον κίνησίν του, ἓνας ἀνθρωπος ρίπτεται εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁμίλου τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν. Ἀποσπᾷ μὲ ἀστραπιαίαν ταχύτητα τὸ κλειδίον ἀπὸ τὰς χεῖρας τῆς μητρός, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νὰ κραυγάζῃ «τὸ παιδί μου! τὸ παιδί μου!», καὶ ὁρμᾷ μὲ ἀποφασιστικότητα εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἦτο ὁ φίλος μου Περικλῆς.

Μετά τινας στιγμὰς ἀφαντάστου ἀγωνίας ἀναφαίνεται ἐκ νέου μὲ τὸ πρόσωπον καμένον, μὲ τὰς χεῖρας φλογισμένας, μὲ τὴν κόμην καψαλισμένην, μὲ τὰ ἐνδύματα καπνίζοντα, ἀλλὰ μὲ τὸ παιδίον εἰς τὴν ἀγκάλην του ἀφυπνισμένον καὶ σῶον.

Τὸ πλῆθος ἐπευφημεῖ τὸν σωτήρα λιπόθυμον ἤδη. Μόλις καὶ μετὰ βίας κατῶρθωσε νὰ παραδώσῃ εἰς χεῖρας ἄλλου τὸ παιδίον καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς. Εἶχεν ὑποστῇ σοβαρὰ ἐγκαύματα. Ὁ πόνος των τοῦ ἔφερε λιποθυμίαν. Μετεκομίσθη ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐκεῖ παρέμεινε κλινήρης ἐπὶ ὁλόκληρον μῆνα πρὸς ἐπούλωσιν τῶν πληγῶν του.

Ἡ μήτηρ ἑξαλλος ἀπὸ τὴν συγκίνησιν ἐπῆρεν εἰς τὴν ἀγκάλην τὸ τέκνον της, ἐνῶ ἔχυνε δάκρυα θερμὰ διὰ τὴν σωτηρίαν του.

* * *

Τὴν ἐπομένην πολὺ πρῶτὶ μετέβη εἰς τὸν οἶκον τοῦ εὐεργέτου της.

Πόσῃ λύπῃ ἐδοκίμασεν, ἅμα ἐπληροφορήθη, ὅτι τὰ ἐγκαύματά του ἦσαν σοβαρά! Τὴν θλίψιν της ἐν τούτοις ἐμετρίασεν ἀμέσως κάποια παρήγορος σκέψις. Διελογίσθη, ὅτι μὲ τὴν παράτασιν τῆς ἀσθενείας του θὰ ἐδίδετο εἰς αὐτὴν ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκδηλώσῃ δι' ἔργων τὴν εὐγνωμοσύνην της πρὸς αὐτόν.

Πράγματι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ μέχρι τῆς τελείας ἐπουλώσεως τῶν πληγῶν του τὸν ἐπεσκέπτετο δύο φορὰς τὴν ἡμέραν. Πεπειραμένη ὅπως ἦτο, τοῦ ἔπλυνε μὲ ἐπιτηδειότητα τὰ τραύματα καὶ ἥλλασσεν αὐτὴ τοὺς ἐπιδέσμους. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ ἀσθενὴς δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ καλῇ διαρκῶς τὸν ἱατρόν.

Τὴν τελευταίαν ἡμέραν παρέλαβε μαζί της καὶ τὸ τέκνον της. "Ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ἀναρρώσαντος ἤδη τραυματίου, εἶπεν εἰς τὸν μικρὸν υἱόν της.

— Νά, παιδί μου, ὁ σωτήρās σου. Μετὰ τὸν Θεὸν καὶ ἐμένα εἰς αὐτὸν χρεωστεῖς τὴν ζωὴν σου.

Καὶ ἐξῆλθε γρήγορα - γρήγορα ἐκ τοῦ δωματίου μὲ δάκρυα καὶ λυγμούς.

Ἦσαν τὰ δάκρυα καὶ οἱ λυγμοὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.

(Διασκευὴ Ν. Φραγκίσκου ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

44. Ο ΤΡΥΠΟΦΡΑΚΤΗΣ

Ἔχει ἓνα ἑκπρωτον βασιλέα ὁ ἀγρός. Ἡ ζωολογία τὸν ὀνομάζει τρωγλοδύτην. Ὁ πολὺς κόσμος τὸν καλεῖ τρυποφράκτην.

Ἐχετε ἰδεῖ αὐτὸ τὸ πτερωτὸν ψίχουλον; Ὑποθέτω ὅχι. Ἀπλούστατα ἀκολουθεῖ τὴν συνήθειαν τῶν σοφῶν μετριοτήτων, αἱ ὁποῖαι προτιμοῦν νὰ ἀκούωνται παρὰ νὰ φαίνωνται.

Ἐννοεῖται, ὅτι δὲν ἀκούεται, παρὰ ὅταν οἱ βάτοι καὶ ἡ ἀγράμπελη σκεπάσουν πλέον τὸν φράκτην, εἰς τὰ βάθη τοῦ ὁποίου ζῇ, τραγουδεῖ, θορυβεῖ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ μικρὸς κατάδικος τοῦ φράκτου ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῶν πτηνῶν ὡς ἑξῆς :

Ὅταν ὁ πτερωτὸς κόσμος ἀπεφάσισε διὰ πρώτην φοράν νὰ συγκροτηθῇ εἰς πολιτείαν, ὁ τρυποφράκτης ἐζήτησε νὰ γίνῃ αὐτὸς βασιλεὺς τοῦ κράτους τῶν πτηνῶν. Ἡ ἀξίωσις ἐστηρίζετο εἰς τὴν μοναδικὴν εὐγλωττίαν του. Ἦτο ὁ εὐφραδέστερος ρήτωρ τῆς πρώτης ἐκείνης ἐθνοσυνελεύ-

σεως. Ἀρκεῖ νὰ γνωσθῇ, ὅτι μόνον τὴν νύκτα κλείει τὸ στόμα του.

Τὸ πρᾶγμα ἐπροκάλεσε πολὺν θόρυβον καὶ διαμαρτυρίας, διότι ἦτο πολὺ μικρόσωμος. Εἶναι μάλιστα τόσο μικροκαμωμένος, ὥστε εἰς πολλὰ μέρη ὀνομάζεται τρυποκάρυδον, ὅπως καὶ ἡ παπαδίτσα - ὁ αἰγίθαλος τῶν ζωολόγων.

Ὁ τρυποφράκτης μολαταῦτα ἐπέμεινε εἰς τὴν ἀξίωσίν του. Εἰς τὸ τέλος ἔπεισε τὰ ἄλλα πουλιὰ νὰ τὸν δεχθοῦν ὡς τὸν γενναιότερον ἄνδρα μετὰ τῶν συγχρόνων του.

Ἐνὰ πρωὶ ἔγινεν ἡ στέψις καὶ ὁ θρόνος τῶν πτηνῶν ἤστραψεν ἀπὸ μεγαλεῖον γενναιότητος.

* * *

Πολὺν ἢ ὀλίγον καιρὸν ἐστάθη εἰς τὸν θρόνον. Πῶς ἐκυβέρνησε καὶ ἂν ἐφέρθη μὲ καλωσύνην καὶ ἐπιείκειαν εἰς τὸν λαόν του ἢ ὄχι, ἡ παράδοσις δὲν ἀναφέρει.

Τὸ μόνον γνωστὸν κεφάλαιον τῆς ἱστορίας του μετὰ τὴν ἀνακήρυξίν του ὡς βασιλέως εἶναι ἡ ἐκθρόνισίς του. Αὕτῃ ἔγινεν ὡς ἑξῆς :

Μίαν ἡμέραν αἱ ἀρχαὶ εἰδοποιήθησαν, ὅτι εἰς τὰ σύνορα τοῦ βασιλείου ἐνεφανίσθη ἓνα πελώριον πτηνόν. Ἦτο ὁ ἀετός, ἄγνωστος ἕως ἐκείνην τὴν στιγμήν εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ τρυποφράκτου, οἱ ὅποιοι, ὅπως φαίνεται, δὲν ἦσαν καὶ πολὺ μεγαλοσωμότεροι τοῦ βασιλέως των. Ὁ μῦθος τοῦλάχιστον λέγει, ὅτι ὁ ἀετὸς ἐπροξένησεν ὑπερβολικὸν τρόμον εἰς ὅσους τὸν εἶδαν. Ἦτο μάλιστα τόση ἡ ταραχὴ των, ὥστε, ὅταν ἔτρεξαν εἰς τὴν πρωτεύ-

ουσαν τῆς ἐπικρατείας διὰ νὰ ἀνακοινώσουν εἰς τὸν βασιλέα τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθροῦ, δὲν κατῴρθωσαν νὰ καθορίσουν τὸ μέγεθός του.

Ὁ τρυποφράκτης, ἔξω φρενῶν διὰ τὴν δειλίαν των, τοὺς ἐπέπληξε, διότι ἐνέσπειρον τὸν πανικόν.

Ἦτο ὁ ἀετός.....

Διὰ νὰ καθησυχάσῃ τὸν λαόν του, παρουσιάσθῃ ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως, τὴν ὁποίαν συνεκόλεσε, καὶ τοὺς ἐνεθάρρυνεν ὡς ἑξῆς :

— Μὴ φοβεῖσθε ! Ἐδῶ εἶμαι ἐγώ. Ὅποιος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ ἐμέ, ἅς κοπιάσῃ....

— Τί λέγεις ,μεγαλειότατε ; τοῦ εἶπαν τὰ πουλιά, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἴδῃ τὸν ἀετόν. Δὲν ἤμπορεῖς νὰ φαντασθῇς, πόσον μεγάλος εἶναι!.....

Ὁ τρυποφράκτης ἐτέντωσεν ὀλίγον τὴν δεξιὰν πτέρυγάν του καὶ ἠρώτησεν ;

— Εἶναι τόσος ;

— Τί τόσος καὶ τόσος, μεγαλειότατε!... Εἶναι μεγάλος!... ἐφώναξαν ἀπὸ κάτω τὰ πουλιά.

Ὁ τρυποφράκτης ἐτέντωσε περισσότερο τὴν πτέρυγά του καὶ ἠρώτησε πάλιν περιφρονητικῶς:

— Ἀμ' εἶναι καὶ τόσος;

— Εἶναι μεγάλος, σᾶς εἶπαμεν... Εἶναι πολὺ μεγάλος, πολὺ μεγάλος!....

Ὁ τρυποφράκτης ἀπεφάσισε νὰ ἀνοίξη ὁλόκληρον τὴν μίαν πτέρυγά του καὶ νὰ ἐρωτήσῃ ἐκ νέου:

— Δὲν εἶναι παράδοξον νὰ μοῦ εἰπῆτε, ὅτι εἶναι καὶ τόσος!...

Ἐξαφνα κάποια σκιά ὥσάν σύννεφον ἐπέρασεν ἐμπρὸς του.

— Νά τος, μεγαλειότατε, αὐτὸς εἶναι! ἐφώναξαν τὰ πουλιά τρομαγμένα.

— Αὐτὸς εἶναι; εἶπεν ὁ τρυποφράκτης, ἐνῶ ἐκοίταζε κάτω τὴν σκιάν τοῦ ἄετοῦ.

— Τώρα θὰ πηδῆσῃ ἐπάνω του ὁ βασιλεὺς μας! εἶπαν τὰ πτηνά. Ἦξευραν πολὺ καλὰ, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς των δὲν ἐδέχετο κανένα περισσότερο γενναῖον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του.

Ὁ τρυποφράκτης ἐν τῷ μεταξὺ ἐξηκολούθει νὰ κοιτάζῃ συνωφρυωμένος τὴν σκιάν τοῦ ἄετοῦ. Τέλος ἠρώτησεν:

— Εἶσθε βέβαιοι, μωρέ, ὅτι αὐτὸς εἶναι;

— Αὐτός, αὐτός, μεγαλειότατε..., ὁ ἴδιος, ἀπήντησαν ἐν χορῷ τὰ πτηνά.

Ὁ τρυποφράκτης ὥρμησε τότε ἀπὸ τὸν θρόνον του πρὸς τὰ κάτω.

— Τί μεγάλη αἱματοχυσία ἔχει νὰ γίνῃ σήμερον! εἶπαν τὰ πτηνά. Ἀς βάλῃ ὁ Θεὸς τὸ χέρι του!....

Μερικὰ ἔτρεξαν νὰ τὸν βοηθήσουν. Ἄλλα πάλιν, ἐπειδὴ ἐφαντάσθησαν, ὅτι ὁ βασιλεὺς των ἐξέλαβε τὴν σκιὰν ὡς αἰτόν, τοῦ ἐφώναξαν:

— "Ὅχι κατ' αὐτοῦ, μεγαλειότατε... Αὐτὴ εἶναι ἡ σκιά του.... Ὁ αἰτὸς εἶναι ἐπάνω...

— Μὴ μὲ ἀπασχολεῖτε, μωρέ!.... ἐφώναξεν ὁ τρυποφράκτης.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐφθασε κοντὰ εἰς τὸν φράκτην τοῦ κάμπου.

— Ἐδῶ εἶναι ἀκόμη; ἠρώτησε.

— Ἐδῶ... Νά τοις... Στριφογυρίζει ἀπ' ἐπάνω μας!

— Ἐ, τότε φράκτης σας καὶ φράκτης μου καὶ ὅποιος γλυτώσῃ!....

Καὶ ἐχώθη εἰς τὰ βάθη τοῦ φράκτου, ὁ ὅποιος ἔκτοτε ἔγινε τὸ ἀνάκτορόν του.

* * *

Εἰς τὸν φράκτην του ὁ ἔκπτωτος βασιλεὺς ἀναβαίνει καὶ καταβαίνει διαρκῶς ἐπάνω εἰς τοὺς λεπτοὺς κλώνους τῆς ἀγράμπελης καὶ τῶν βάτων ἀκούραστος εἰς λάλημα. Ἡ φωνὴ του ἔχει τέτοιον τόνον θυμοῦ, ὥστε νομίζετε, ὅτι φιλονικεῖ διαρκῶς.

Ὅταν ἐν τούτοις πηδᾷ καμμίαν φορὰν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ φράκτου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀμίλητος. Ἀρπάζει τὸ ἔντομον, τὸ ὅποιον σπανίως καταδιώκει ἕως ἐκεῖ, καὶ χώνεται ἢ μᾶλλον τρυπᾷ τὸν φράκτην ὡς βέλος. Ἐκεῖ ἀρχίζει πάλιν τὸ θυμωμένον τραγούδι του, τὸ ὅποιον εἶναι ὡσὰν ἦχος βροχῆς, πὺν κτυπᾷ ἐπάνω εἰς ὑπόστεγα ἀπὸ ψευδάργυρον. Ὁμοιάζει μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἔξω εἶναι ταπεινότατοι καὶ ἡμερώ-

τατοι καί, ἅμα πατήσουν τὴν θύραν τῆς οἰκίας ἢ τοῦ γραφείου των, «ποιός εἶδε τὸ Θεὸ καὶ δὲ φοβήθηκε»!

Ποῖος ἤξεύρει, τί ὑποφέρει ἐκείνη ἢ ἀτυχῆς κυρία τρυποφράκτου καὶ ἡ λοιπὴ οἰκογένειά του ἀπὸ τοὺς παλληκαρισμοὺς καὶ τὰς διηγῆσεις του. Ἴσως ὅταν ἐπιστρέφῃ ἀπὸ τὴν καταδίωξιν κανενὸς ἐντόμου, (ἢ ὁποία, ἐπαναλαμβάνω, σπανίως ἐπεκτείνεται πέραν τῆς κορυφῆς τῆς ἀγράμπελης), ἐπιμένει νὰ τὴν πείσῃ, ὅτι κατεδίωκε τὸν ἀετόν, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος ἐτράπη εἰς φυγὴν καὶ ἔτσι ἐσώθη!

Ἡ μικρότης τοῦ σώματός του, τὸ αὐθαδέστατον ἀνατίναγμα τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς οὐρᾶς του, τὸ θυμῶδες λάλημά του, τὸ νευρικὸν ράμφισμά του, τὸ πηδηκτὸν βάδισμά του μέσα εἰς τὸν φράκτην, ἡ ταπεινοσύνη του, ὅταν ξεμυτίζῃ ἀπὸ τοὺς βάτους διὰ τὸν φόβον τοῦ ἀετοῦ, τὸ σύνολον μὲ ἓνα λόγον τῶν ἰδιοτροπῶν κινήσεών του δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὸ ἀφήσῃ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀχρησιμοποίητον: Τὸ ἐπῆρε καὶ ἔπλασε τὸν μῦθον τῆς θρασύτητος.

Ὅταν ὅμως ποτὲ τὸ Κράτος ἢ καμμία Ἑταιρεία ἀποφασίσῃ νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας γεωργοὺς τοὺς ἐχθροὺς των καὶ τοὺς φίλους των, δίχως ἄλλο ἢ μικροσκοπικὴ αὐτὴ ὑπαρξίς θὰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν θέσιν, ποὺ τῆς ἀξίζει: Ὁ τρυποφράκτης, τὸν ὁποῖον ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ἔχει ὡς σύμβολον τῆς θρασυδειλίας, θὰ καμαρώνῃ τότε εἰς πίνακας καὶ βιβλία ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ εὐεργετικώτερα πτηνὰ τοῦ ἀγροῦ.

Στέφανος Γρανίτσας
(Διασκευὴ)

45. Ο ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ

Μόλις ὁ Ἡράκλειος ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου, εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ σκεφθῇ περὶ νέου πολέμου κατὰ τῶν Περσῶν.

Ἡ Ἱερουσαλὴμ εἶχεν ἤδη τὸ 615 καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ Χοσρόου. Αὐτὸ τὸ ξύλον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἐφύλασσε ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῆς ἀγίας Ἑλένης ἡ θεοβάδιστος πόλις, ἀπήχθη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Περσίας. Τὰ περσικὰ στρατεύματα ἀνενόχλητα σχεδὸν εἶχον διασχίσει τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ κατέλαβον τὴν Χαλκηδόνα. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπεχείρησαν κατ' ἐπανάληψιν νὰ περάσουν τὸν Βόσπορον καὶ νὰ καταλάβουν αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἦτο ἄρα φανερόν, ὅτι ὑπῆρχεν ἀνάγκη στόλου διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς πόλεως. Ἐχρειάζετο ὁμως συγχρόνως καὶ στρατὸς διὰ νὰ κατορθώσῃ ἡ αὐτοκρατορία νὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὴν Ἀσίαν κατὰ τῶν Περσῶν.

Στράτευμα ἦτο εὐκόλον νὰ συλλεχθῇ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους. Ἐπειτα οἱ τότε σύμμαχοι τοῦ Βυζαντίου Τοῦρκοι ἦσαν πρόθυμοι νὰ συμπολεμήσουν μὲ τὰ αὐτοκρατορικά στρατεύματα.

Στόλος ἐπίσης δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ναυπηγηθῇ.

Διὰ τὰς πολεμικὰς ὁμως αὐτὰς παρασκευὰς ἐχρειάζετο χρήμα. Ἀλλὰ χρήματα δὲν ὑπῆρχον εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

Περὶ προσφυγῆς εἰς τὸν λαὸν διὰ τὴν ἐξοικονόμη-

σιν τῶν ἀναγκαίων πόρων δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνη σκέψις.

Οἱ διαρκεῖς πόλεμοι, αἱ βαρύταται φορολογίαι τὸν εἶχον ἐξαντλήσει οἰκονομικῶς. Παρ' ὅλα ταῦτα ἦτο πρόθυμος νὰ προσφέρῃ ἐκ τοῦ ὑστερήματός του ὅ,τι ἠδύνατο. Χρήματα, κοσμήματα, πολύτιμα σκεύη.

Ἀλλὰ αἱ ἀνάγκαι ἦσαν μεγάλαι. Αἱ συνεισφοραὶ τοῦ λαοῦ δὲν ἦσαν ἱκαναὶ νὰ τὰς καλύψουν.

* * *

Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξοικονομηθῇ τὸ ἀναγκαῖον χρῆμα ;

Ἄλλοτε εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Περικλῆς εἶχε κατασκευάσει τὸν χρυσοῦν χιτῶνα τοῦ χρυσελεφαντίνου ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἀφαιρεθῇ. Τοῦτο ἔγινε διὰ νὰ εἶναι εὐκόλον νὰ χρησιμοποιοῦνται ὁ χρυσὸς ἐκεῖνος εἰς μεγάλην ἀνάγκην τῆς πόλεως.

Μήπως λοιπὸν καὶ τώρα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἔλθῃ ἡ ἐκκλησία εἰς βοήθειαν τοῦ πτωχοῦ κράτους, τῆς κινδυνευούσης πατρίδος ;

Ἐνενήκοντα ἑτῶν εὐλάβεια εἶχε σωρεύσει μεγάλη πλοῦτη εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας. Ἡ ἁγία Σοφία λοιπὸν ἦτο εἰς θέσιν νὰ σώσῃ τὸ κράτος μετὰ τοὺς θησαυροὺς της.

Ἦτο βέβαιος ἄλλωστε ὁ αὐτοκράτωρ, ὅτι ὁ φωτισμένος νοῦς τοῦ πατριάρχου Στεργίου, ὁ ὁποῖος ἐμάχετο μετὰ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ θεωρήσῃ τοιαύτην χρῆσιν τῶν θησαυρῶν ὡς ἱεροσυλίαν.

Ἐπειτα μήπως ὁ πόλεμος, διὰ τὸν ὁποῖον προω-

ρίζοντο, δὲν εἶχε θρησκευτικὸν χαρακτῆρα ; Δὲν ἐπρόκειτο ἡ αὐτοκρατορία νὰ πολεμήσῃ κατὰ τῶν βαρβάρων, ποὺ εἶχον ἐρημώσῃ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος καὶ εἶχον ἀρπάσῃ τὸν τίμιον Σταυρόν ;

Ἐκτὸς τούτου τὸ κράτος θὰ ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιστρέψῃ τοὺς θησαυροὺς. Αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἤνοιξε τὸ ἰδικόν του ταμεῖον διὰ νὰ χορηγήσῃ τὰ ἐξοδα τῆς συντηρήσεως καὶ τοὺς μισθοὺς τῶν κληρικῶν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Πράγματι ὁ Πατριάρχης χωρὶς κανένα δισταγμὸν ἐπέτρεψε τὴν χρησιμοποίησιν ὑπὲρ τοῦ πολέμου τῶν κειμηλίων τῆς ἁγίας Σοφίας.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι ναοὶ τῆς πρωτεύουσας καὶ τῶν ἐπαρχιῶν δὲν ὑστέρησαν εἰς πλουσίας εἰσφοράς.

Οὕτω τὸ χρῆμα, τὸ ὁποῖον ἔλειπεν, εὐρέθη. Ἡ ἐκκλησία ἔσωζε τὸ κράτος.

Τὰ ἱερὰ σκεύη τῶν ναῶν ἀνελύθησαν καὶ ἐκόπησαν εἰς νόμισμα, τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγον μετεβλήθη εἰς ὄπλα καὶ πλοῖα.

Τότε διὰ πρώτην φορὰν ἀναφαίνονται καὶ ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου.

* * *

Ὅταν ἐτελείωσαν αἱ πολεμικαὶ παρασκευαί, ὁ αὐτοκράτωρ ἠτοιμάσθη πρὸς ἀναχώρησιν.

Τὴν 5 Ἀπριλίου, Δευτέραν τοῦ Πάσχα τοῦ 622, ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρηκολούθησε θάλαμα ἐξόχως συγκινητικόν.

Ὁ αὐτοκράτωρ μὲ μαῦρα πέδιλα ἀντὶ τῶν συνηθισμένων πορφυρῶν τῶν βασιλέων προσῆλθεν ἁ-
Ν. Φραγκίσκου-Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἐκδ. Α' 14

σκεπής εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν. Ὑπὸ τὸν ὑψηλὸν θόλον τοῦ πανσέπτου ναοῦ ἔπεσε πρηνῆς καὶ ἔπεκαλέσθη τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον ἀνελάμβανε κατὰ τῶν βαρβάρων. Ἐπειτα ἐσηκώθη, ἐστράφη πρὸς τὸν Πατριάρχην καὶ εἶπεν:

— Εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος καὶ τὰς ἰδικάς σου ἀφήνω τὴν πόλιν αὐτὴν καὶ τὸν υἱόν μου.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, κρατῶν εἰς χεῖρας εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, ἔδωκε τὴν διαταγὴν τοῦ ἀπόπλου τοῦ στόλου.

Αἱ εὐχαὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πλήθους συνώδευσαν τὸν ἀναχωροῦντα αὐτοκράτορα ἐπὶ πολὺ.

Κατὰ τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην στιγμὴν ἠκούσθη βροντώδης ἡ φωνὴ τοῦ ὕμνητοῦ τῶν νικῶν τοῦ αὐτοκράτορος διακόνου Γεωργίου Πισίδου. Ἡὔχετο εἰς τὸν Ἡράκλειον νὰ βάψῃ ἐρυθρὰ διὰ τῶν περσικῶν αἱμάτων τὰ πέδιλά του. Ἐνόει τὰ μαῦρα σανδάλια, τὰ ὁποῖα ἐφόρει ὁ αὐτοκράτωρ, ὅταν τὴν πρῶιαν εἰς ἔνδειξιν ταπεινώσεως εἰσῆλθεν εἰς τὸν μέγαν ναὸν διὰ νὰ προσευχηθῇ.

(Ἐκ τῆς ἱστορίας)

N. Φραγκίσκος

46. Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Ἦσαν γείτονες. Αἱ οἰκίαι των ἐχώριζοντο ἀπὸ ἓνα τοῖχον, τὰ κτήματά των εἶχον κοινὰ σύνορα.

Κατηραμένη ἐν τούτοις ὥρα τοὺς ἔφερε νὰ φιλονικήσουν διὰ τὰ διαμφισβητούμενα ὅρια ἐνὸς γονίμου ἀγροῦ. Ὁ Παναγιώτης Καρύδης καὶ ὁ Πέτρος Σίδερης κατέφυγον εἰς τὰ δικαστήρια.

Ἐπὶ μακρὰ ἔτη διήρκεσεν ὁ δικαστικὸς ἀγών, ὅστις ἐξήντηλσεν οἰκονομικῶς καὶ τοὺς δύο. Ἐπὶ τέλους ἔληξεν. Ὁ Σίδερης ἐδικαιώθη.

Ἐν τῷ μεταξὺ μῖσος ἄγριον, ἔχθρα ἀμείλικτος ἐχώρισε τοὺς δύο γείτονας. Οὔτε χαιρετισμὸν δὲν ἀπένεμε πλέον ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον. "Ὅταν συνηντῶντο καθ' ὁδόν, εἰς τὴν μικρὰν πλατεῖαν τῆς πολίχνης, εἰς τοὺς ἀγρούς, ἠλλασσαν διεύθυνσιν.

Ἄν συνέβαινε κάποτε νὰ διέλθουν ἐξ ἀνάγκης πλησίον ἀλλήλων, ἄφηνον νὰ ἐκχυθοῦν ἀπὸ τοὺς συνεσφιγμένους ὁδόντας των ὕβρεις, αἱ ὁποῖαι ἐσταζον κιτρίνην χολήν, θανάσιμον μῖσος.

Παρήλθον ἔτη. Ὁ χρόνος δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ ἀπαλύνῃ τὰς σκληρυνθείσας ἐκ τοῦ πάθους καρδίας των.

Μόνον ὁσάκις συνηντῶντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου, τὴν μικρὰν καὶ εὐωδιῶσαν ἀπὸ λίβανον, αἱ ψυχαὶ των κάπως ἐπραῦνοντο. Μόνον τότε ὁ Καρύδης καὶ ὁ Σίδερης ἔρριπτον κάπου - κάπου ἀπὸ τῶν καταντικρὺ στασιδίων ἡμερα μεταξύ των βλέμματα. Τὰ θεῖα τοῦ Εὐαγγελίου ρήματα, ἀπαγγελλούμενα μὲ ἀνέκφραστον συγκίνησιν ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ ἱερέως μὲ τὴν λευκὴν γενειάδα καὶ τὴν γαλήνιον ὄψιν,

τὰ κατανυκτικὰ τοῦ Μ. Σαββάτου τροπάρια, ἐψάλη ἡ χαρμόσυτος τῆς Ἀναστάσεως ἀκολουθία.

Ὁ κύρ Δαμάσκος ἤρχισε τώρα νὰ καταβάλλῃ ὅλην τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τῆς φωνῆς του διὰ νὰ ψάλῃ τὸ ἀναστάσιμον τῆς μεγάλης ἡμέρας Δοξα-στικόν.

Εἶχε φθάσει εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ὅπου ὁ ἐκκλησιαστικὸς Ὑμνωδὸς συνιστᾷ τὴν ἔμπρακτον ἐφαρμογὴν τῆς πρώτης καὶ μεγάλης ἐντολῆς τῆς Θρησκείας τοῦ Θεανθρώπου «..... καὶ ἀλλήλους περιπτυσώμεθα· εἰπώμεν, ἀδελφοί, καὶ τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς· συγχωρήσωμεν πάντα τῇ ἀναστάσει», ὅτε ἀλλόκοτος μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δύο συγχωρίων.

Ὁ Καρύδης καὶ ὁ Σίδερης, οἱ ὅποιοι εὕρισκοντο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου εἰς τὸ καθολικὸν τοῦ ναοῦ, ἔστρεψαν πρὸς ἀλλήλους ὡς ἐξ ἐνστίκτου τὰ βλέμματα. Οἱ ὀφθαλμοὶ των συνηντήθησαν ἡπίως. Ἐξωτερικέον κάποιαν ἐσωτερικὴν εἰρήνευσιν καὶ γαλήνην....

Ὅταν ἔληξεν ἡ λειτουργία, οἱ εὐσεβεῖς χωρικοὶ ἐξεχύθησαν εἰς τὸν ἀπερίφρακτον περίβολον τῆς ἐκκλησίας. Ἡ αὐγὴ εἶχεν ἤδη πορφυρώσει τὴν ἀνατολὴν μὲ τὴν ροδίνην ἀνταύγειάν της. Ἡ γύρω φύσις ἐπιθύριζεν ἀπὸ κλώνους ποικιλοχρώμους καὶ ἄρωματώδεις τὴν χαρὰν τῆς ἀνθήσεως. Καὶ οἱ χριστιανοὶ ἀντήλλασσον ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον τρυφερὸν φίλημα.

Τότε οἱ δύο γείτονες ἐπλησίασαν ἀλλήλους.

— Χριστὸς Ἀνέστη, γείτονα Πέτρο, εἶπεν ὁ Καρύδης εἰς τὸν Σίδερην.

— Ἀληθῶς Ἀνέστη! ἀπήντησεν ἐκεῖνος. Καὶ με ταυτόχρονον κίνησιν ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλους καὶ

ἔδωκαν τὸν ἄσπασμόν τῆς ἀγάπης, τὸν ὅποιον εἶχε καθαγιασεί διὰ τοῦ τιμίου αἱματός Του ὁ Κύριος.

Τὴν μεσημβρίαν κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σί-
δερχα αἱ δύο οἰκογένειαι συνηντήθησαν εἰς τὸν ἀγρόν
του. Εἰς τὸν ἴδιον ἐκείνον ἀγρόν, ὅστις παρ' ὀλίγον
νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀγρόν αἱματος.

Ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ἀπαλοῦ στρώματος τῆς χλόης ὁ
Πέτρος Σίδερης παρέθεσεν ἀχνίζοντα τὸν «ἄρνα τὸν
σιτευτόν», τὸν ἄμνὸν τῆς θείας ἀγάπης. «Καὶ ἐνε-
πλήσθησαν πάντες καὶ ἠυφράνθησαν ἐν Κυρίῳ».

Ν. Φραγκίσκος

47. Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΗΣ

Χριστὸς Ἀνέστη! Νέοι, γέροι καὶ κόρες,
ὅλοι μικροὶ - μεγάλοι ἐτοιμασθῆτε·
μέσα στὶς ἐκκλησίαις τίς δαφνοφόρες
μὲ τὸ φῶς τῆς χαρᾶς συμμαζωχθῆτε.

Ἀνοίχτε ἀγκαλιὰς εἰρηνοφόρες
ἐμπροστὰ στοὺς ἀγίους καὶ φιληθῆτε·
φιληθῆτε γλυκὰ χεῖλη μὲ χεῖλη,
πέστε «Χριστὸς Ἀνέστη» ἐχθροὶ καὶ φίλοι.

Διον. Σολωμὸς

48. ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Χριστὸς Ἀνέστη! ἀνοίγουν
κι' ὕμνολογοῦν τὰ χεῖλη,
ἐχθροὶ καὶ φίλοι σμίγουν
καὶ γίνοντ' ὅλοι φίλοι.
Χριστὸς στὸ θρόνο ἀνέβη
κι' ἀγάπη βασιλεύει.

Ὁ Θάνατος ἐχάθη,
ὁ ἔδης ἐνικήθη,
ἔσκόρπισε τὰ πάθη
κι' ἐνδόξως ἀνεστήθη
ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου
ὁ Πλάστης καὶ Θεός μου.

Ἡμέρα δοξασμένη
χαρμόσυνη, μεγάλη!
ἡ φύσις ἀνθισμένη
Χριστὸς Ἀνέστη ψάλλει.
Κώδων χαρᾶς σημαίνει
χαρῆτε, λυπημένοι.

Τὸ μέγα Πάσχα σπέρνει
παντοῦ χαρὲς χιλιάδες,
κόκκιν' αὐγὰ μᾶς φέρνει
κι' ὀλόχρυσες λαμπάδες
καὶ πασχαλιᾶς λουλούδια
καὶ γέλια καὶ τραγούδια.

Ἰω. Πολέμης

49. ΕΧΘΡΟΣ ΣΩΤΗΡ

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ γείτων μας Χρῖστος Κυνηγὸς
— ὄνομα καὶ πρᾶγμα —, ὁ υἱὸς του καὶ ἐγὼ ἐξήλ-
θομεν εἰς κυνήγιον.

Διὰ πρώτην φοράν μετεῖχα κυνηγετικῆς ἐκδρομῆς.
Ὁμολογῶ, ὅτι ἐδοκίμαζα εὐχάριστον συγκίνησιν
ἀνάμικτον μὲ κάποιον ἀόριστον φόβον.

Διεσχίσαμεν τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰσῆλθομεν εἰς μίαν
χαράδραν ὑγρὰν καὶ κατάφυτον. Κάτω ἀπὸ τὰ

ὕψηλά της δένδρα ἢ χλόη φύεται πυκνή, δροσερά, βαθυπράσινος.

“Εξαφνα ἀκούω ρυθμικόν, μελωδικόν θὰ ἔλεγα, κελάρυσμα ἐκεῖ πλησίον.

— “Ενα ποταμάκι! “Ενα ποταμάκι!

Πίπτω πρηνῆς καὶ ροφῶ μὲ ἡδονὴν τὸ γάργαρον, τὸ κρυστάλλινον νερόν του ὡς διψαλέον ἐρίφιον.

Οἱ σύντροφοί μου ἐν τῷ μεταξύ προχωροῦν καὶ μὲ ἀφήνουν ὀπίσω.

Αἶφνης τοὺς βλέπω εἰς ἑκατὸν βημάτων ἀπόστασιν νὰ κύπτουν ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον.

Τί νὰ λέγουν ἄρά γε; σκέπτομαι.

Σπεύδω νὰ τοὺς συναντήσω.

— Σιγά, σιγά! μοῦ ψιθυρίζουν. Οἱ θάμνοι εἶναι γεμᾶτοι κοσσύφους.

Ταῦτοχρόνως καὶ πρὸς τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ρυακίου ὑπὸ ὑψηλὴν συστάδα βαθυσκίων πλατάνων καὶ λευκῶν ἀναδύεται γλυκὺ κελάδημα...

Ἀναζητῶ ἀμέσως μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸ θελκτικὸν πτηνόν, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔστελλε τοὺς ὠραίους τόνους τῆς ἀπροσδοκήτου ἐκείνης μουσικῆς. Ἐγὼ τοῦλάχιστον οὐδέποτε εἶχον ἀκούσει παρόμοιον ᾄσμα. Ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἔτρεφα σπίνους, καρδερίνας, φλώρους ἐντὸς κλωβίων. Καὶ ὅμως τοιοῦτον κελάδημα οὐδέποτε εἶχε πλήξει τὴν ἀκοήν μου! Ἡ φωνὴ του ἀνέβαινε λεπτὴ, εὐλύγιστος, ἰσχυρὰ καὶ ὁμαλὴ καὶ κατόπιν ἐξέσπα εἰς ἡχηροὺς λαρυγγισμούς, οἱ ὁποῖοι ἐδόνουν τὸν ἄερα.

Ἦκούομεν προσεκτικοὶ τὴν συναυλίαν, ποὺ ἔδιδε μέσα εἰς τὴν παραδεισιακὴν ἡρεμίαν τοῦ τοπίου ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος μουσικός.

Ὁ φίλος μου ἐκράτει τὴν κεφαλὴν τεντωμένην

πρὸς τὰ ἐμπρός. Ἐφαίνετο γοητευμένος περισσότερον καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ ἀπὸ ἐμέ.

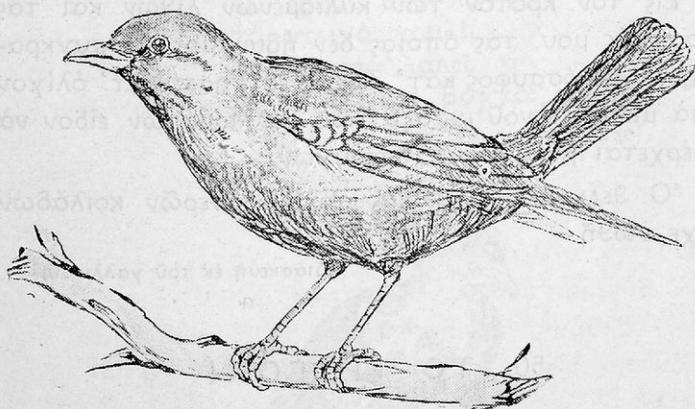
— Τί ὠραῖα! ἔ! τί ὠραῖα! μοῦ ἐπανελάμβανε.

— Θαῦμα! Θαῦμα! Ἀπόλαυσις ἀληθινή διὰ τὴν ἀκοήν!

— Σούτ! ἐψιθύρισεν ὁ πατὴρ τοῦ φίλου μου, μὲ τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν του, μαύρας ὡς τὰ σφαιρίδια, καρφωμένας ἐπὶ τῆς συστάδος τῶν δένδρων.

Αὐτὸ τὸ «σούτ!» μὲ ἐτρόμαξε πολὺ καὶ χωρὶς καθόλου νὰ ὑπολογίσω τίποτε:

— Πῶς λέγεται αὐτὸ τὸ πουλί, ποὺ κελαδεῖ; τὸν ἠρώτησα. Καὶ δὲν ἐχαμήλωσα οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον τὸν τόνον τῆς φωνῆς μου.

— Κόσσυφος.... Τὸ μαῦρο πουλί μὲ τὸ κίτρινον, τὸ κεχριμπαρένιον ράμφος. Φθάνει νὰ πέση ἐπάνω του τὸ μάτι μου, καὶ τοῦ λέγω!

Μᾶς ἔστρεψε τὰ νῶτα καὶ ἤρχισε νὰ προχωρῇ μετὰ προφυλάξεων. Προσεπάθει, ὅσον ἡδύνατο, νὰ βωβαίνει τὸν κρότον τῶν βημάτων του ἐντὸς τῆς παχείας χλόης.

Μὲ τὸ ὄπλον ἡμικρυμμένον ὑπὸ τὸ ἔνδυμα κατη-
θύνθη πρὸς τὸ μέρος τοῦ ρυακίου.

Τὸ ὕπουλον, τὸ δόλιον ἐκείνο βάδισμα ἀπεκάλυ-
πτε καθαρὰ τοὺς σκοπούς του: Ἐπήγαινε νὰ φο-
νεύσῃ τὸν κόσσυφον.

Καημένον θελκτικὸν πουλί, ποὺ τόσῃν εἶχες εἰς
ἡμᾶς ἐμπιστοσύνην! Δυστυχησμένε ὥραϊέ μου κόσσυ-
φε, ἔννοια σου! Ἐγὼ θὰ σὲ σώσω!

— Ἐμπρός! ἐφώναξα. Καὶ ὥρμησα πρὸς ἓνα πε-
τρῶδες μονοπάτι μὲ ὅλην τὴν ταχύτητα τῶν ποδῶν
μου. Διὰ νὰ προκαλῶ περισσότερον θόρυβον, ἐκτυ-
ποῦσα δυνατὰ ἐπὶ τῶν πετρῶν τὰ χονδρὰ κυνηγε-
τικά μου ὑποδήματα.

Εἰς τὸν κρότον τῶν κυλιομένων λίθων καὶ τὰς
κραυγὰς μου, τὰς ὁποίας δὲν ἠδυνάμην νὰ συγκρα-
τήσω, ὁ κόσσυφος κατ' ἀρχὰς ἐσίγησε. Μετ' ὀλίγον
διὰ μικροῦ κενοῦ μεταξὺ τῶν φυλλωμάτων εἶδον νὰ
διέρχεται ἡ σκιὰ δύο πτερύγων.

Ὁ θελκτικὸς μουσικὸς τῶν δροσερῶν κοιλάδων
εἶχε σωθῇ.

(Διασκευή ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

50. ΤΟ ΤΡΥΓΟΝΙ

Ὅλα τὰ πουλιά
μ' εὐθυμὴ λαλιά
κελαδοῦν στὸ λόγγο·
μόνο ἓνα πουλί
θλιβερὰ λαλεῖ
μὲ καημὸ καὶ βόγγο.

Τί ἔχει καὶ θρηνεῖ ;
ποιά παντοτινὴ
λύπη τὸ πληγώνει
τὸ ἔρημο πουλί,
πὺν πικρὰ λαλεῖ,
καὶ τὸ λέν τρυγόνι ;

Κάποια τουφεκιὰ
μαύρη καὶ κακιὰ
ἔπεσε στὴ φτέρη,
κι' ἄφησε νεκρὸ
χάμω τὸ μικρὸ
τὸ γλυκὸ του τέρι.

Ἔζησαν μαζί...
τώρα μόνο ζῇ
κι' ἔρημο στὸ λόγγο
τὸ φτωχὸ πουλί,
πὺν πικρὰ λαλεῖ
μὲ καημὸ καὶ βόγγο.

Ἰω. Πολέμης

51. ΑΨΥΧΑ ΚΑΙ ΕΜΨΥΧΑ ΒΑΡΟΜΕΤΡΑ

1. Αἱ προγνώσεις τοῦ Καζαμίου.

— “Εως αὔριον, πρῶτα ὁ Θεός, θὰ ἔχωμεν βροχήν, παιδιά, ἔλεγε τὴν πρωτελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Ἀπριλίου εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως μεταξὺ ἑνὸς ὁμίλου συγχωρίων του ὁ ἐξηκοντούτης γεωργὸς Πέτρος Γεωργιάδης. Βλέπω τὰ θεμέλια τοῦ οὐρανοῦ. Ἔπειτα τὸ γράφει καὶ ὁ Καζαμίας. Χθὲς τὸ βράδυ μοῦ τὸ ἐδιάβασεν ὁ ἑγγονός μου. Αὐτὸ τὸ τέταρτον τῆς σελήνης, βεβαιώνει, θὰ ἔχη ἄφθονα νερά...

— Τί εἶπες, κύρ Πέτρο; διέκοψε τὸν Γεωργιάδην ὁ διδάσκαλος τοῦ χωρίου, ὁ ὁποῖος διήρχετο ἐκείνην τὴν στιγμὴν πλησίον των καὶ ἐστάθη νὰ τοὺς χαιρετίσῃ. Ὁ Καζαμίας λέγει, ὅτι θὰ βρέξῃ, καὶ τοῦ λόγου σου, στοχαστικὸς καὶ φρόνιμος ἄνθρωπος, τὸ πιστεύεις;

— Ναί, κύριε δάσκαλε, τὸ πιστεύω. Χρόνια τώρα τὸν παρακολουθῶ. Σπανίως μ’ ἐγέλασε. Μὲ τὰ προγνωστικά του μάλιστα ἐκανόνιζα καὶ κανονίζω ἀκόμη τὰς γεωργικὰς ἐργασίας μου.

— Καὶ ὅμως νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ σοῦ εἶπω, ὅτι πλανᾶσαι οἰκτρῶς, κύρ Πέτρο, ἐσυνέχισεν ὁ διδάσκαλος. Ὅλα, ὅσα γράφει ὁ Καζαμίας, εἶναι παραμῦθια. Ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦν μερικαὶ ἐπίσημοι ἀστρονομικαὶ πληροφορίες του. Ὅ,τι λέγει λ. χ. διὰ τὰς φάσεις τῆς σελήνης, τὰς ἐκλείψεις αὐτῆς καὶ τοῦ ἡλίου καὶ ἄλλα ὅμοια, εἶναι ἀληθινόν. Διότι τὸ ὑλικὸν αὐτὸ τοῦ τὸ παρέχει ἡ ἐπιστήμη: Τοῦ τὸ δίδει τὸ Ἀστεροσκοπεῖον Ἀθηνῶν.

Ἄλλὰ αἱ προφητεῖαί του περὶ τοῦ καιροῦ; Εἶναι ἐντροπή καὶ αἷσχος διὰ τὸν σημερινὸν πολιτισμὸν νὰ ὁμιλοῦμεν κἂν περὶ αὐτῶν. Πολὺ περισσότερον νὰ τὰς πιστεύωμεν!...

2. Αἱ ζημίαι ἀπὸ τὰς προγνώσεις τοῦ Καζαμίου.

Ἡ πρόγνωσις τοῦ καιροῦ εἶναι, ἀγαπητοί μου, παλαιότατον πρόβλημα. Οἱ φιλόσοφοι, οἱ ἀστρολόγοι, οἱ φυσιοδίφαι ὅλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὅλων τῶν λαῶν ἡσχολήθησαν μὲ τὴν λύσιν του, ἀλλὰ ματαίως.

Ἡ ἔρευνα ἐν τούτοις τοῦ ζητήματος τούτου ὠδήγησεν ὅλους αὐτοὺς εἰς τὴν διατύπωσιν θεωριῶν ἐσφαλμένων καὶ παραδόξων.

Αἱ θεωρίαι αὗται ἐξακολουθοῦν δυστυχῶς νὰ κυκλοφοροῦν καὶ νὰ γίνωνται πιστευταὶ μέχρι σήμερον. Ὁ λόγος εἶναι ἀπλούστατος: Ἡ κερδοσκοπικὴ μανία πολλῶν ἐπιχειρηματιῶν ἐκμεταλλεύεται τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν εὐπιστίαν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ προσφέρει τὰ ἀνόητα αὐτὰ διδάγματα.

Διότι πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ λαὸς δὲν γνωρίζει, ἢ καὶ πολλὰς φορὰς περιφρονεῖ, ὅ,τι λέγει ἢ ἐπιστήμη, ἀπὸ προκατάληψιν καὶ στενοκεφαλίαν. Τοῦ ἀρέσουν περισσότερο, ὅσα τὸν διδάσκουν οἱ διάφοροι ἀγύρται καὶ λαοπλάνοι. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν ἀντιλαμβάνεται, ὅτι ὅλαι αὗται αἱ περίφημοι προφητεῖαι « τ ὠ ν μ α ν τ ι κ ῶ ν ἡ μ ε ρ ο λ ο γ ί ω ν », ὅπως ἤμποροῦμεν νὰ ὀνομάσωμεν τοὺς Καζαμίας, ἐκτὸς τοῦ ὅτου ἐκθέτουν τὸν πολιτισμὸν μας, πολλάκις γίνονται ἀφορμὴ ὑλικῆς βλάβης καὶ καταστροφῆς εἰς τὴν γεωργίαν. Δὲν εἶσαι δυστυχῶς

μόνον τοῦ λόγου σου, κύρ Πέτρο, ποὺ πιστεύεις εἰς τὰς προβλέψεις τοῦ Καζαμίου. Δὲν εἶσαι ὁ μόνος, ποὺ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνοήτων προφητειῶν του καλλιεργεῖς, σκάπτεις, σπείρεις, κλαδεύεις, θειώνεις, τρυγᾷς, θερίζεις, συλλέγεις τὸν ἐλαιόκαρπον καὶ γενικῶς κανονίζεις τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν σου. Τὴν ἰδίαν ἐμπιστοσύνην τρέφουν πρὸς αὐτὸν κατὰ κακὴν τύχην καὶ ἄλλοι πολλοὶ γεωργοὶ τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ εἶναι φανερὰ ἡ ζημία, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται ἡ γεωργία καὶ γενικώτερον ἡ παραγωγή ἀπὸ τὴν πλάνην τῶν ἐσφαλμένων αὐτῶν προγνώσεων.

Μόνον κατὰ σύμπτωσιν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπαληθεύσουν καμμίαν φορὰν. Κανονικῶς ἡ ἀποτυχία των εἶναι βεβαία καὶ ἄφευκτος.

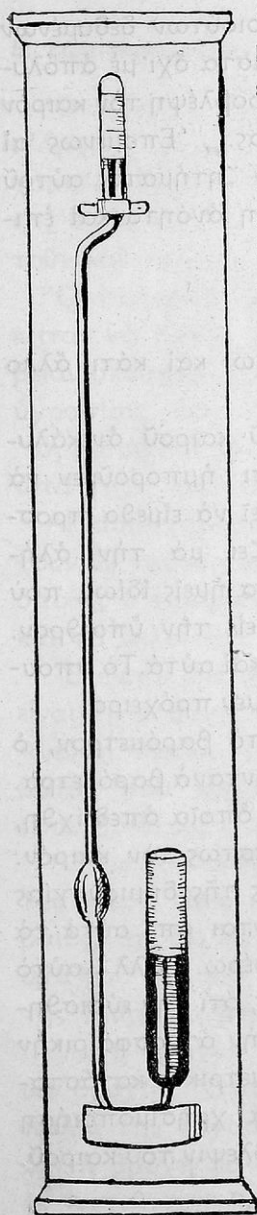
3. Τὸ ὄργανον προγνώσεως τοῦ καιροῦ.

Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν, τί λέγει ἐπάνω εἰς τὸ ζήτημα τῆς προγνώσεως τοῦ καιροῦ ἡ ἐπιστήμη. Προσέξατέ το. Θὰ σᾷς γίνῃ καλὸς σύμβουλος καὶ πολύτιμος ὁδηγὸς διὰ τὸ μέλλον.

Λέγει λοιπὸν ἡ ἐπιστήμη, ὅτι πρόβλεψιν τοῦ καιροῦ μόνον δι' ἐν εἰκοσιτετράωρον τὸ πολὺ δυνάμεθα νὰ κάμωμεν. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο μᾶς χρειάζονται ἀπαραιτήτως μερικὰ πράγματα.

Πρῶτα - πρῶτα πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις ἀπὸ πολλὰς συγχρόνως περιοχὰς τῆς χώρας.

Ἐπειτα διὰ τὴν μέτρησιν τῆς βαρομετρικῆς πίεσεως ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ εἰδικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον

ἐφεῦρεν ἡ ἐπιστήμη, τὸ βαρόμετρον. Εἶναι ἀπλούστατον εἰς τὴν κατασκευὴν.

Ἀποτελεῖται συνήθως ἀπὸ ἓνα ὑάλινον σωλῆνα κλειστὸν εἰς τὸ ἐπάνω μέρος. Ὁ σωλὴν αὐτὸς πληροῦται ἀρχικῶς ἀπὸ ὑδράργυρου καὶ κατόπιν βυθίζεται εἰς μίαν μικρὰν λεκάνην γεμάτην ἐπίσης ἀπὸ ὑδράργυρου.

Ὁ ὑδράργυρος τοῦ σωλῆνος κατέρχεται τότε ἐντὸς τῆς λεκάνης. Ἐτσι τὸ ὕψος τῆς ἐλευθέρας ἐντὸς τοῦ σωλῆνος ἐπιφανείας αὐτοῦ ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐντὸς τῆς λεκάνης ὑδραργύρου δίδει τὸ μέτρον τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως. Ἡ πίεσις αὕτῃ μετρεῖται μὲ ἀκρίβειαν εἰς χιλιοστὰ ὑδραργυρικῆς στήλης.

Ἐννοεῖται ὅτι, τὰ μεγάλα βαρόμετρα, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐφωδιασμένοι οἱ λεγόμενοι μετεωρολογικοὶ σταθμοί, εἶναι προσηρμοσμένα ἐπὶ σανίδων. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ σωλὴν λαμβάνει θέσιν πάντοτε κατακόρυφον. Πρέπει ἀκόμη νὰ σημειώσω, ὅτι ὑπάρχει ποικιλία βαρομέτρων. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἐνδιαφέρει περισσότερο τὴν βιομηχανίαν.

Μόνον λοιπὸν ἐπὶ τῇ βάσει τοιούτων δεδομένων εἶναι εἰς θέσιν ἢ ἐπιστήμη καὶ μάλιστα ὅχι μὲ ἀπόλυτον πεποίθησιν καὶ ἀκρίβειαν νὰ προβλέψῃ τὸν καιρὸν δι' εἰκοσιτέσσαρας τὸ πολὺ ὥρας. Ἐπομένως αἱ προφητεῖαι τοῦ Καζαμίου ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ εἶναι ἀγυρτεῖαι. Ἀποτελοῦν ψεύδη ἀνόητα καὶ ἐπιβλαβῆ..

4. Ζωντανὰ βαρόμετρα.

Ἄλλ' ἐδῶ πρέπει νὰ προσθέσω καὶ κάτι ἄλλο πολὺ ἐνδιαφέρον.

Ἀσφαλεῖς προγνώσεις περὶ τοῦ καιροῦ ἀνεκάλυψεν ἡ πεῖρα καὶ ἡ ἐπιστήμη, ὅτι ἡμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν καὶ δι' ἄλλων μέσων. Ἀρκεῖ νὰ εἴμεθα προσεκτικοὶ καὶ παρατηρητικοί. Ἀξίζει μὰ τὴν ἀλήθειαν νὰ γνωρίσωμεν αὐτὰ τὰ μέσα ἡμεῖς ἰδίως, ποὺ διαμένομεν μακρὰν τῶν κέντρων, εἰς τὴν ὕπαιθρον. Εἶναι, ὅπως ἀπεδείχθη, ἀλάνθата καὶ αὐτά. Τὸ σπουδαιότερον δι' ἡμᾶς εἶναι, ὅτι τὰ ἔχομεν πρόχειρα.

Πολὺ πρὶν ὁ ἄνθρωπος ἐφεύρη τὸ βαρόμετρον, ὁ καλὸς Θεὸς εἶχε δημιουργήσῃ ζωντανὰ βαρόμετρα. Εἶναι αὐτὰ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ, τὰ ὁποῖα ἀπεδείχθη, ὅπως εἶπα, ὅτι προμηνύουν ἀλάνθαστως τὸν καιρὸν.

Βέβαια δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ σκοπὸς τῆς δημιουργίας των. Δι' ἄλλους λόγους προκαλοῦνται ἀπ' αὐτὰ τὰ διάφορα φαινόμενα, ποὺ θὰ ἀναφέρω. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἔχει σημασίαν. Τὸ γεγονὸς εἶναι, ὅτι τὴν εὐαισθησίαν μερικῶν ζώων καὶ φυτῶν εἰς τὴν ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν καὶ τὴν ἠλεκτρικὴν καὶ ὑγρομετρικὴν κατάστασιν τῆς ἀτμοσφαίρας ἡμπορεῖ νὰ χρησιμοποιήσῃ θανμάσια ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν πρόβλεψιν τοῦ καιροῦ.

5. Ζῶα-βαρόμετρα.

“Όταν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου πλησιάζη ν’ ἀρχίσῃ βροχή, αἱ χελιδόνες πετοῦν πάρα πολὺ χαμηλά. Σχεδὸν ξυρίζουν τὸ ἔδαφος. Τοῦτο συμβαίνει, διότι τὰ ἔντομα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τρέφονται, πετοῦν καὶ αὐτὰ χαμηλά, ὅταν ἐπικρατῇ ὑγρασία.

‘Ο περισσότερος κόσμος γνωρίζει, ὅτι, ἅμα πρόκειται νὰ βρέξῃ, ἡ γάτα «νίβεται». Διὰ τὴν ἀκρίβειαν σκουπίζει τὰ πέλματα τῶν ποδῶν της ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν, ποὺ ἐπῆραν εἰς τὸ νοτισμένον ἔδαφος. Ὡς μέσον διὰ τὸ σκούπισμα τοῦτο χρησιμοποιεῖ τὰ ὦτά της. Ἐκεῖ τῆς εἶναι εὐκολώτερον νὰ τὰ τρίψῃ.

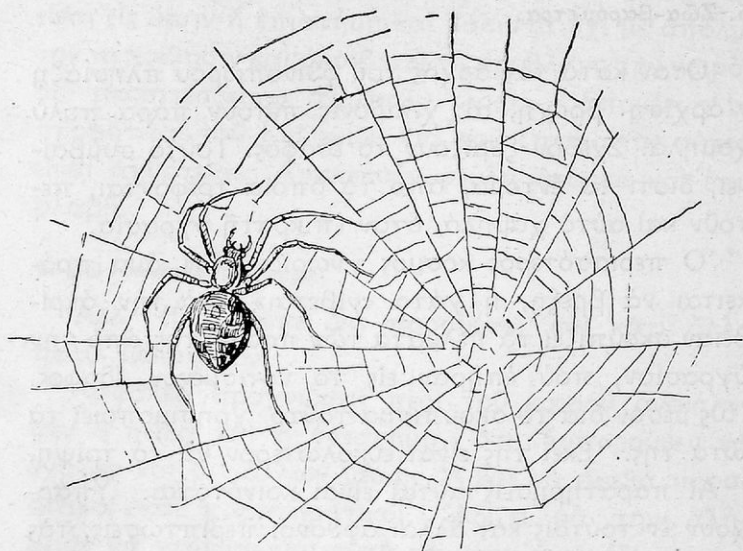
Αἱ παρατηρήσεις αὐταὶ εἶναι κοινόταται. Ὑπάρχουν ἐν τούτοις καὶ ἄλλαι ἄφθονοι περιπτώσεις, τὰς ὁποίας ὁ προσεκτικὸς παρατηρητὴς ἡμπορεῖ νὰ ἴδῃ καὶ νὰ μελετήσῃ.

Ἐν ἀπὸ τὰ θυμασιώτερα ζωντανὰ βαρόμετρα εἶναι ἡ ἀράχνη. “Όταν πρόκειται νὰ βρέξῃ ἢ νὰ πνεύσῃ ἄνεμος, ἡ ἀράχνη βραχύνει πολὺ τὰ νήματα, ποὺ κρατοῦν τὸν ἰστόν της. Ἄμα ἐπίσης εἶναι ἄστατος ὁ καιρὸς, κάμνει τὸ ἴδιον.

“Όταν τούναντίον τὰ νήματα, τὰ ὁποῖα συγκρατοῦν τὸν ἰστόν, εἶναι μεγάλα, δύναται κανεὶς νὰ εἶναι βέβαιος, ὅτι θὰ κάμῃ καλὸν καιρόν. Ἀναλόγως μάλιστα τοῦ μήκους των ἡμπορεῖ νὰ προμαντεύσῃ περὶ τῆς διαρκείας τῆς καλοκαιρίας.

Ἄν ἡ ἀράχνη μένῃ ἀδρανὴς, πρέπει νὰ περιμένωμεν βροχήν. “Όταν ἀντιθέτως βρέχῃ καὶ αὐτὴ ἀρχίζῃ πάλιν τὴν ἐργασίαν της, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ βροχὴ θὰ σταματήσῃ γρήγορα. Κατὰ πᾶσαν

Ν. Φραγκίσκου-Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε'. τόξ. ἐκδ. Α' 15

“Εν ἀπὸ τὰ θυμασιώτερα ζωντανὰ βαρόμετρα εἶναι ἡ ἀράχνη.

πιθανότητα μάλιστα θὰ ἐπακολουθήσῃ μακρᾶς διαρκείας καλοκαιρία.

Ἡ ἀράχνη κάμνει μετατροπὰς εἰς τὸν ἱστόν της κάθε 24 ὥρας. Ἄν αἱ μετατροπαὶ αὐταὶ γίνουν κατὰ τὰς 6 ἢ 7 τὸ βράδυ, τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὴν νύκτα θὰ ἔχωμεν αἰθρίαν.

Ἐνα ἄλλο ζῷον — βαρόμετρον εἶναι ἡ κάμπη τῆς πεύκης. Αὕτῃ, ὡς γνωστόν, ζῇ ὁμαδικῶς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἑνὸς εἵδους μεταξωτοῦ θύλακος. Μὲ τὸν θύλακα αὐτὸν καλύπτει τοὺς τρυφεροὺς κλάδους τῆς πεύκης, ποὺ χρησιμοποιοεῖ ὡς τροφήν. Ὅταν λοιπὸν ὁ καιρὸς εἶναι ὥραϊος, κάθε νύκτα αἱ κάμπαι κάμνουν τὸν περίπατόν των εἰς τοὺς κλάδους τῆς πεύκης. Ἄν ὁμως προσεγγίξῃ κακοκαιρία, ἐξ ἐνστίκτου δὲν ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν κατοικίαν των.

Ὁ μέγας γάλλος φυσιολόγος Φάμπρ, ὁ ὁποῖος ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν του εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐντόμων καὶ τῶν ἐρίμων των, ἐξηκρίβωσεν, ὅτι αἱ κάμπαι τῆς πεύκης, καὶ ὅταν ἀκόμη μένουν εἰς τὸν θύλακά των, εἶναι πολὺ εὐαίσθητοι εἰς τὰς μεταβολὰς τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως.

6. Φυτὰ-βαρόμετρα.

Ὅπως τὰ ζῶα, ἔτσι καὶ πολλὰ φυτὰ ἡμποροῦν νὰ μᾶς χρησιμεύσουν ὡς βαρόμετρα καὶ ὑγρόμετρα. Ἀκριβέστερον δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὡς ὄργανα προβλέψεως τοῦ καιροῦ.

Ὑπάρχουν φυτὰ, τῶν ὁποίων τὰ φύλλα ἢ τὰ ἄνθη ἀνοίγουν ἢ κλείουν μετὰ τὴν ὑγρασίαν. Ὑπάρχουν ἄλλα, τῶν ὁποίων τὸ χρῶμα δεικνύει τὴν καιρικὴν μεταβολὴν διὰ τῆς ἀλλαγῆς, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται.

Ἐννοεῖται φυσικὰ, ὅτι αἱ γνώσεις μας ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν μετὰ τὴν μετεωρολογίαν εἶναι ἀκόμη περιωρισμένοι. Ἀσφαλῶς μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης θὰ γίνουν πλουσιώτεροι.

Ὅπως δὲ ποτε ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ δίδωμεν καμμίαν πίστιν, εἶναι αἱ προγνώσεις τοῦ Καζαμίου. Τὸ ἀντίθετον φανερώνει τὸ ὀλιγώτερον μωρίαν...

— Ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, κύριε δάσκαλε, — διέκοψεν ὁ Γεωργιάδης, — πρέπει σεῖς οἱ γραμματισμένοι νὰ κοιτάξετε νὰ φωτίσετε τοὺς γεωργούς. Ἐγὼ πείθομαι τελείως εἰς τὰ λόγια σου. Ἀπὸ σήμερα, ἔστω καὶ κάπως ἄργα, παύω νὰ πιστεύω εἰς τὰς πληροφορίες τοῦ Καζαμίου. Μόλις μάλιστα γυρίσω εἰς τὸ

σπίτι μου, θά τὸν σχίσω. Δὲν θέλω τὰ παιδιὰ μου καὶ τὰ ἐγγόνια μου νὰ ἀποκτοῦν ἐσφαλμένας γνώσεις..

Τί ἔκαμεν ὁ Γεωργιάδης, ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του, δὲν ἤξεύρω. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι, ἂν ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσιν, ποὺ ἔδωκεν εἰς τὸν καλὸν ἐκεῖνον διδάσκαλον, τόσον τὸ καλύτερον διὰ τὰ συμφέροντά του.

(Πηγαί: Δ. Αἰγινήτου «Μετέωρα»-Ἐπιστημονικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία)

Ν. Φραγκίσκος

52. Η ΒΟΤΑΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΟΥ

Ἀπὸ τὰς πλέον διασκεδαστικὰς καὶ εὐχαρίστους ἀπασχολήσεις εἶναι ἐκεῖναι, ποὺ ἀποβλέπουν εἰς τὸν καταρτισμὸν συλλογῶν φυσικῆς ἱστορίας. Συνδυάζουν ἀπολύτως τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου.

Πράγματι, ὅταν καταρτίζωμεν μίαν τοιαύτην συλλογὴν, πόσον εὐχάριστα διερχόμεθα τὰς ὥρας μας καὶ πόσα ἄγνωστα πράγματα μαθαίνομεν!

Ὅταν ἤμην μαθητὴς τοῦ γυμνασίου, εἶχα τὴν εὐτυχίαν νὰ ἔχω καθηγητὴν τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος μὲ θερμότητα καὶ ἐξαιρετικὸν ζῆλον ἡσχολεῖτο μὲ τὸ ἔργον του. Ὁ λαμπρὸς αὐτὸς διδάσκαλος εἰς κάθε εὐκαιρίαν μᾶς ἀνέπτυσσε τὰς ὠφελείας, τὰς ὁποίας ἀποκομίζει κανεῖς, ὅταν καταρτίζῃ συλλογὰς φυσικῆς ἱστορίας.

Δὲν ἤρκείτο ὅμως εἰς τοῦτο μόνον. Μᾶς ἔδιδε συγχρόνως καὶ λεπτομερεῖς ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ καταρτίσωμεν μίαν μικρὰν συλλογὴν καὶ μάλιστα βοτανολογικὴν.

Λέγω μικράν, διότι θὰ ἦτο δυσκολώτατον, ἴσως καὶ ἀκατόρθωτον εἰς ἡμᾶς νὰ σχηματίσωμεν ἓνα τέλειον ἐντομολόγιον ἢ βοτανολόγιον.

Μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀπεφάσισαν νὰ ἀκολουθήσουν τὰς συμβουλὰς τοῦ καλοῦ διδασκάλου μας, ἤμην καὶ ἐγώ. Ἀπεφάσισα νὰ καταρτίσω βοτανολογικὴν συλλογὴν.

Ὡς ἀρχάριος ἔπρεπε νὰ ἀρχίσω ἀπὸ τὰ ἀπλούστερα καὶ τὰ πλέον συνηθισμένα φυτὰ. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπελόγιζα νὰ εἰσέλθω εἰς τὰ ὀλιγώτερον συνήθη, μετ' αὐτὰ εἰς τὰ ἀσυνήθη καὶ τέλος εἰς τὰ δυσεύρετα.

Εὐτυχῶς δὲν συνήντησα πολλὰς δυσκολίας εἰς τὰς πρώτας προσπάθειάς μου. Εἰς τὴν αὐτὴν τῆς οἰκίας μας ὑπῆρχεν ἄρκετὰ πλούσιον εἰς φυτὰ κηπάριον. Ἐκεῖ ἠδυνάμην νὰ εὕρω σχετικῶς ἀφθονον ὕλικόν διὰ τὴν συλλογὴν μου.

* * *

Πράγματι τὰ πρῶτα φύλλα τοῦ βοτανολογίου μου ἐστόλισαν φυτὰ, τὰ ὅποια εὔρον εἰς τὸν μικρόν μας ἀνθόκηπον.

Ἦρχισα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ καταρτίζω τὴν συλλογὴν μου ὑπὸ εὐνοϊκωτάτους ὅρους.

Ἀλλὰ διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ βοτανολογίου ἔπρεπε νὰ ἀκολουθῶ καὶ ὠρισμένους ἀπαραιτήτους κανόνας. Δὲν μοῦ ἦτο καθόλου δύσκολον νὰ τοὺς τηρῶ καὶ μάλιστα μὲ θρησκευτικὴν, δύναμαι νὰ εἴπω, εὐλάβειαν.

Ἐν πρώτοις μεταξὺ ἐνὸς εἶδους φυτῶν ἐξέλεγον τὸ πλέον ἀνθηρὸν καὶ ὑγιές. Ἐπειτα τὸ ἐξῆγον ἐκ

τῆς γῆς μὲ μεγάλην προσοχὴν διὰ νὰ μὴ καταστρέψω τὴν ρίζαν του. Κατόπιν τὸ ἔπλυννα μετὰ προφυλάξεων μέσα εἰς ἓνα δοχεῖον, ποὺ περιεῖχεν ὀλίγον ὕδωρ. Ἦτο ἀνάγκη νὰ καθαρισθῇ ἡ ρίζα καὶ ὁ κορμὸς ἀπὸ τὰ χρώματα, τὰ ὁποῖα εἶχον τυχόν ἀπομείνει ἐπάνω των.

Μετὰ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν τὸ φυτὸν ἦτο ἕτοιμον πρὸς συμπιέσιν. Πιεστήριον κατάλληλον διὰ τοιούτου εἶδους συλλογὴν δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ εὔρω ἢ νὰ κατασκευάσω. Ἐσκέφθην λοιπὸν νὰ χρησιμοποιήσω ἀντ' αὐτοῦ ἓνα παλαιὸν βιβλίον. Τοῦτο καὶ ἔκαμα.

Ἐθετα μετὰ τῶν φύλλων τοῦ βιβλίου τὸ πρὸς συμπιέσιν φυτόν. Μετὰ ταῦτα ἐτοποθέτουν ὑπὲρ ἄνω τοῦ βιβλίου τούτου ἄλλα καὶ ἄλλα βιβλία οὕτως, ὥστε νὰ σχηματισθῇ ἱκανὸν βάρος.

Ἐντὸς τοῦ προχείρου αὐτοῦ πιεστηρίου ἄφηνα τὸ φυτὸν ἐπὶ μίαν ἡμέραν. Κατόπιν τὸ ἐξῆγον καὶ ἤλλασσα τὰ φύλλα τοῦ χάρτου, μετὰ τῶν ὁποίων τὸ εἶχα τοποθετήσῃ. Ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνῃ τοῦτο, διότι ἐν τῷ μετὰ εἶχαν ὑγρανθῇ τὰ φύλλα ἐκ τοῦ χυμοῦ τοῦ φυτοῦ. Ἐπειτα τὸ ἔθετα καὶ πάλιν μετὰ τῶν δύο ἄλλων φύλλων καὶ τὸ ἐτοποθέτουν ἐκ νέου ἐντὸς τοῦ προχείρου πιεστηρίου.

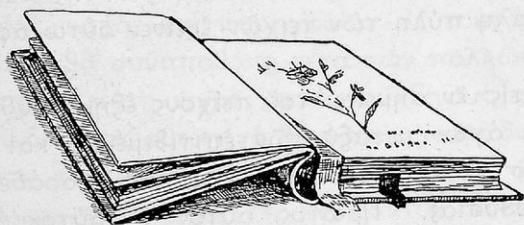
Μετὰ δύο ἕως τρεῖς τοιαύτας ἀλλαγὰς τὸ φυτὸν ἦτο ἕτοιμον διὰ τὸ βοτανολόγιον.

Βοτανολόγιον δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἀποκτήσω.

Ἐπρομηθεύθην ὀλίγον στιλπνὸν καὶ στερεὸν χάρτην, τὸν ὁποῖον ἔκοψα εἰς φύλλα 45 ἐκ. ὕψους καὶ 29 ἐκ. πλάτους. Τὰ φύλλα ταῦτα περιέσφιγξα κατὰ τὸ ἐν ἄκρον μετὰ τῶν δύο χαρτονίων καὶ τὸ βοτανολόγιον εἶχε τελειώσει.

Οὕτω μετὰ τὴν συμπίεσιν τῶν φυτῶν καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ βοτανολογίου δὲν ὑπελείπετο παρὰ ἢ ἐπικόλλησις τῶν φυτῶν ἐπὶ τῶν φύλλων τῆς συλλογῆς.

Πρὸς τοῦτο κατεσκεύασα λεπτὰς λωρίδας χάρτου, τὰς ὁποίας ἤλειψα μὲ κόλλαν. Δι' αὐτῶν προσεκόλ-

λησα τὰ φυτὰ ἐπὶ τῶν φύλλων τοῦ βοτανολογίου. Ἐννοεῖται, ὅτι κατὰ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ἐπρόσεχα πολὺ, ὥστε νὰ μὴ ἀποκρύψω ἐνδιαφέροντα μέρη τῶν φυτῶν.

* * *

Τώρα ὑπελείπετο πλέον μόνον ἡ κατάταξις τῶν φυτῶν. Δὲν ἦτο καθόλου δύσκολον ἔργον.

Ἐπὶ μικρῶν φύλλων χάρτου ἐσημείωσα ἑλληνιστὶ τὸ ὄνομα ἐκάστου φυτοῦ, τὸ μέρος καὶ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον τὸ συνέλεξα.

Οὕτω συνεπληρώθη τὸ μικρὸν μου βοτανολόγιον.

Θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ἐκθέσω ἀκριβῶς τὸ πλήθος τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας ἀπεκόμισα κατὰ τὸν καρτισμὸν τῆς μικρᾶς αὐτῆς συλλογῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν χαράν, ποὺ ἐδοκίμασα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ψυχαγωγικῆς αὐτῆς ἐργασίας.

Ν. Φραγκίσκος

53. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Ἀφοῦ τὰ τουρκικὰ τάγματα ἀπὸ τὴν Κερκόπορταν εἰσώρμησαν ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ περιεκύκλωσαν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀπὸ τῶν πύργων, ὅσοι ἐκ τῶν στρατιωτῶν διέφυγον τὸν θάνατον ἤρχισαν νὰ σπεύδουν μὲ ἀταξίαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως.

Ἡ μεγάλη πύλη τῶν τειχῶν ἔμεινεν οὕτω ἀφρούρητος.

Μόνον εἰς ἓν σημεῖον τοῦ τείχους ἐξηκολούθει μὲ λύσσαν ὁ ἀγὼν μεταξὺ τῶν ἐπιτιθεμένων καὶ τῶν ὑπερασπιστῶν. Ὅλοι ἔδιδον ἐκεῖ τὸ παράδειγμα τῆς ἐθελοθυσίας. Πρῶτος αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἠγωνίζετο μετὰ γενναιότητος μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ ὑποχωρήσῃ μέχρι θανάτου.

Ἡ σύγκρουσις ὑπῆρξε φοβερὰ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Παρὰ τὴν ἥρωικὴν ἐν τούτοις ἀντίστασιν τῶν συνεχῶς ἀποδεκατιζομένων τελευταίων ἀγωνιστῶν, οἱ Τοῦρκοι ὑπερίσχυσαν. Ἐντὸς ὀλίγου διεσκόρπισαν τοὺς Ἕλληνας καὶ εἰσήλασαν δι' ὅλων σχεδὸν τῶν πυλῶν εἰς τὴν πόλιν.

Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτὴν στιγμὴν τῆς ἀπελπισίας καὶ τῆς ὀδύνης ἐπέστρεψεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὁ Κωνσταντῖνος. Δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀντιληφθῇ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς καὶ εἶχεν ἀπομακρυνθῇ ἐπ' ὀλίγον πρὸς βορρᾶν διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν Κερκόπορταν.

Ἦδη μόνον παρὰ τὴν πύλην τοῦ ἁγίου Ρωμανοῦ ἐξηκολούθει ἀκόμη ἰσχυρὸς ὁ ἀπελπιστικὸς ἀγὼν. Ὅλιγοι γενναῖοι ὑπὸ τὸν Θεόφιλον Παλαιολόγον οὔτε παρεδίδοντο, οὔτε ἔφευγον.

Ἐνῷ δὲ ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἔπιπτον οἱ γενναῖο-
ψυχοὶ ἐκεῖνοι συμμαχηταὶ τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ θά-
νατος ἠπλώσε τὴν πορφύραν του καὶ ἐπὶ τοῦ σώμα-
τος τοῦ τελευταίου Κωνσταντίνου.

Ἐπὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἡμέρας εἶχεν ὑπάρξει ἡ
ψυχὴ τοῦ ἀγῶνος. Ἐπὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἡμέρας
ἠγρύπνει, ἔμενεν ἄσιτος, ἐπάλαιεν, ἔδιδε θάρρος εἰς
τοὺς ἀγωνιστὰς καὶ παρηγορίαν εἰς τοὺς ἀμάχους.
Καὶ τώρα θὰ συναποθάνῃ μετὰ τῶν πολλῶν, θὰ εὐ-
τυχῆσῃ νὰ πέσῃ νεκρὸς μετὰ τοῦ Γένους, ἀπὸ τοῦ
ὁποίου δὲν κατώρθωσε νὰ ἀποκρούσῃ τὴν δούλωσιν!

Πέντε τοῦλάχιστον ὥρας ἐπάλαιεν ὁ βασιλεὺς.
Ἐπέβλεπε τὰ πάντα, ἔτρεχε παντοῦ, ἔδιδε διατα-
γὰς, ἐνεψύχωνε τοὺς συναγωνιστὰς του, ἤρχετο εἰς
χεῖρας πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης.

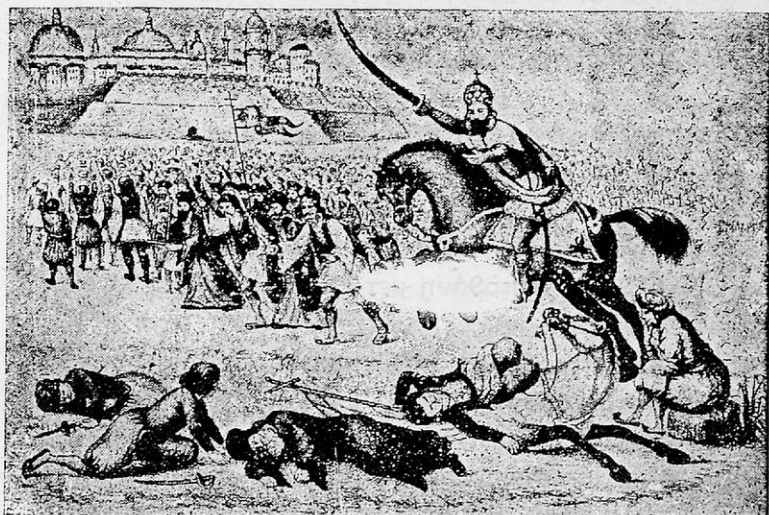
Τὸ αἷμα ἔρρεε ποταμὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ
τῶν ποδῶν του. Ἀλλὰ καὶ αἱματωμένος καὶ τραυ-
ματίας καὶ κατάκοπος ἐμάχετο ἀκόμῃ ὡς λέων βρυ-
χώμενος μὲ τὸ ξίφος γυμνὸν εἰς τὴν δεξιάν.

Τέλος, ἐνῷ ἐπάλαιοι πρὸς Τοῦρκον, ἐπληγώθη
ὑπ' αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον. Ὁ αὐτοκράτωρ ἀντα-
πέδωκε τὴν πληγὴν. Ἄλλος ὅμως Τοῦρκος ἐκτύπη-
σεν αὐτὸν ἐκ τῶν ὀπισθεν ἰσχυρῶς καὶ τὸν ἔρριψε
νεκρὸν κατὰ γῆς.

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τοῦ Κωνσταντίνου.

Δὲν ἀπέθανεν ὡς αὐτοκράτωρ περιφρουρούμενος
ὑπὸ σωματοφυλάκων καὶ ἐπιτελείου. Ἐπεσεν ὡς
κοινὸς στρατιώτης, ὡς ἥρως μυθικός, ἀφοῦ ἔβρεξε
διὰ τοῦ αἵματός του τὸ ἔδαφος τῆς δουλωθείσης πα-
τρίδος.

Κατὰ Σπ. Λάμπρον

(Παλαιά χαλκογραφία)

54. ΤΟ ΜΥΡΟΛΟΓΙ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ἄλὶ σ' ἐμᾶς, ἀλὶ σ' ἐμᾶς, Τοῦρκοι τὴν Πόλιν ἐπῆραν,
πῆραν τὸ βασιλόθρονον, ἄλλαξ' ἢ βασιλεία.

Μυρολογοῦν οἱ ἐκκλησιῆς «ἄλλαξ' ἢ βασιλεία»,
μυρολογᾷ ἡ ἁγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι.

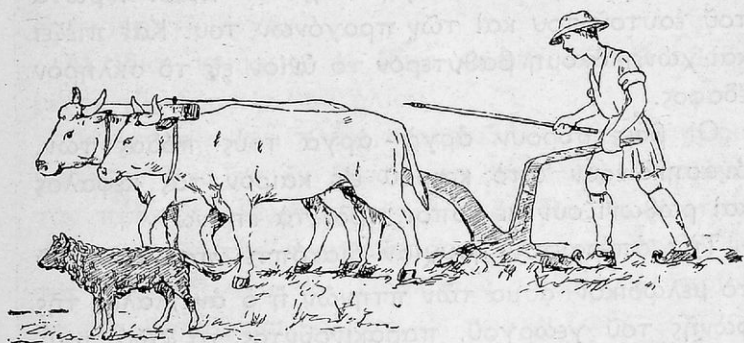
Ὁ Κωνσταντῖνος βασιλιάς παρηγοριὰ δὲν ἔχει.

Ἐπῆρε τ' ἄλαφρὸ σπαθί, τὸ ἑλληνικὸ κοντάρι,
τοὺς Τούρκους κρούει τὸ σπαθί, τοὺς Τούρκους τὸ
κοντάρι.

Τρακόσους Τούρκους ἔκοψε καὶ δεκατρεῖς πασᾶδες,
καὶ τὸ σπαθὶ ραγίσθηκε κι' ἐσχίσθη τὸ κοντάρι.
Κι' ὁ Κωνσταντῖνος ἔπεσε βαρὺς στὸ μαῦρο χῶμα.

Δημοτικὸν

55. Τ Ο ΟΡΓΩΜΑ

Ἀπὸ τὰς πλέον θελκτικὰς εἰκόνας τῆς ἐξοχῆς κατὰ τὴν ἀνοιξιν εἶναι τὸ ὄργωμα τῶν ἀγρῶν.

Μὲ τὰ πρῶτα λαλήματα τῶν πτηνῶν ὁ γεωργὸς ὀδηγεῖ τὸ ζεῦγος τῶν εὐρώστων βοῶν ἔξω τοῦ χορτοσκεπασμένου στάβλου, φορτῶνεται εἰς τὸν ὦμον τὸ ἄροτρον καὶ διευθύνεται εἰς τοὺς ἀγρούς.

Προηγείται τὸ ζεῦγος τῶν ζῶων καὶ ἀκολουθεῖ αὐτὸς κυρτωμένος ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ἀρότρου. Τὴν βωβὴν συνοδεῖαν κλείει ὁ μαῦρος καὶ στιλπνὸς ὡς βελουδὸν σκύλος, ὁ ὁποῖος ὀσφραίνεται διαρκῶς τὸ νοτισμένον ἀπὸ τὴν ἑαρινὴν δροσὸπάχνην ἔδαφος.

Μόλις ὁ γεωργὸς φθάσῃ εἰς τὸν ἀγρόν, θέτει ὑπὸ τὴν ζεύγλην τοὺς ἰσχυροὺς τραχήλους τῶν βοῶν, προσαρμόζει τὸ ὕνιον ἐπὶ τοῦ ἀρότρου καὶ ἀρχίζει τὴν κοπιαστικὴν ἐργασίαν του.

Ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον τοῦ ἀγροῦ, φθάνει εἰς τὸ τέρμα, γυρίζει ἐκ νέου εἰς τὴν ἀφετηρίαν, αὐλακώνει διαρκῶς τὸ ἔδαφος, τραυματίζει βαρέως τὴν πλουτοδοτείραν γῆν.

Μετ' ὀλίγον εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ὁ ἀγρὸς μαυ-

ρίζει ἀπὸ τὸ ὑγρὸν χῶμα. Εἰς τὴν ὑγρασίαν του διακρίνει, θαρρεῖς, ὁ ζευγηλάτης τὸν τίμιον ἰδρῶτα τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τῶν προγόνων του. Καὶ πιέζει καὶ χώνει ἀκόμη βαθύτερον τὸ ὑνίον εἰς τὸ σκληρὸν ἔδαφος.

Οἱ βόες σύρουν ἄργα - ἄργα τοὺς πόδας των, ἀνασηκώνουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰς κεφαλὰς καὶ ρωθωνίζουσιν μὲ κόπον πρὸς τὰ ἐπάνω.

Τὴν ἀπέραντον ἡσυχίαν διακόπτει ποῦ καὶ ποῦ τὸ μελωδικὸν ᾄσμα τῶν πτηνῶν ἢ ὁ ἀντίλαλος τῆς φωνῆς τοῦ γεωργοῦ, παρακινουῦντος τὰ ζῶά του:

— "ὦ ω ω , αἱ αἱ, ὀϊ.....

* * *

Τὴν μεσημβρίαν ὁ γεωργὸς ἀπαλλάσσει τοὺς βόας ἀπὸ τὴν βαρεῖαν ζεύγλην καὶ τοὺς ἀφήνει ἔλευθέρους εἰς τὸν παρακείμενον πράσινον ἀγρὸν. Αὐτὸς καθίζει εἰς τὴν ρίζαν γηραιᾶς ἐλαίας διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν ἄρτον τὸν ξηρόν, ποὺ τὸν εὐφραίνει, τὸ σκόροdon τὸ καυστικόν, ποὺ τὸν εὐχαριστεῖ, καὶ τὸ φλασκίον τοῦ ὕδατος, ποὺ τὸν ἀναδروσίζει.

Πρὸ αὐτοῦ ὁ σκύλος σείει διαρκῶς τὴν οὐράν, σηκώνεται, ἐξαπλώνεται ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μὲ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας προτεταμένους, μορφάζει, παρακολουθεῖ μὲ προσοχὴν κάθε κίνησιν τοῦ κυρίου του.

"Ὅταν ἐκεῖνος τοῦ ρίψῃ τεμάχιον ἄρτου, δὲν μετακινεῖται σχεδὸν ἀπὸ τὴν θέσιν του. Μὲ ἀπότομον καὶ ταχεῖαν στροφὴν τῆς κεφαλῆς τὸ ἀρπάζει εἰς τὸν ἄερα.

Μόλις τελειώσῃ τὸ λιτὸν γεῦμα ὁ γεωργός, κά-

μνει τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ σηκώνεται διὰ νὰ
συνεχίσῃ τὸ ἔργον.

Αἱ ἴδιαι κινήσεις, αἱ ἴδιαι εἰκόνες ἐξακολουθοῦν
μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου.

Ἡ ἐργασία ἔχει πλέον περατωθῆ. Ὁ ἀγρὸς τῶρα μαυρίζει ἀπὸ τὸ ἐν ἅκρον ἕως τὸ ἄλλο. Ἀναμένει τὰς πρῶτας φθινοπωρινὰς βροχὰς διὰ νὰ ροφήσῃ ὡς σπόγγος τὴν περιπόθητον δρόσον, νὰ δεχθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν ξανθωπὸν σπόρον, ὃ ὁποῖος θὰ μεταβληθῇ μετ' ὀλίγον εἰς πηγὴν ζωῆς.

Καὶ ὁ ἄγρότης, ἀφοῦ ἐλευθερώσῃ τὰ ζῷα ἀπὸ τοῦ ἄροτρον, ἀκκουμβᾷ εἰς τὴν ρίζαν τῆς αἰωνοβίου ἐλαίας, διατρέχει μὲ φαιδρὸν βλέμμα καὶ ἱκανοποιήσιν τὴν ἔκτασιν τοῦ ὀργωμένου ἀγροῦ καὶ ἀποτόμως παραδίδεται εἰς ρεμβασμόν.

Τί νὰ σκέπτεται ἄρα γε;

Ἴσως συλλογίζεται, πόσον εὐτυχεστέρα θὰ ᾔτο
ἡ Ἑλλάς, ἂν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ
τῆς τὸν ἐμιμεῖτο εἰς τὸ ἔργον του!

N. Φραγκίσκος

56. O P Γ ω M A

Ζευγαρωμένα, τεριαστά τὰ βώδια στὸ ζυγὸ
 μέσ' στὰ βαθιὰ τὰ μάτια των τῇ συλλογῇ των
 κρύβουν·
 καὶ στὸ χωράφι τ' ἄσπαρτο σέρνουν, μὲ βῆμ' ἄργό,
 σέρνουν τ' ἄλέτρι πίσω των καὶ κάπου κάπου
 σκύβουν.

*
* *
*

Σκύβουν νὰ ἰδοῦν, πόσο τραχειά, πόσο σκληρὴ εἶν' ἡ γῆ, ποὺ μ' ὅλη τους τὴ δύναμι σιγὰ - σιγὰ θὰ σχίσουν, κι' ἴσως μέσα στὰ μάτια των αὐτὴ εἶν' ἡ συλλογὴ, ποὺ καθρεφτίζονταν ἐκεῖ καὶ πρὶν ἀκόμ' ἀρχίσουν.

*
* *
*

Τὸ ὕνι χαράζει ἀκούραστα τ' αὐλάκι τὸ βαθὺ
ξεσκάζοντας, τινάζοντας τὴν πέτρα, τὸ κοτρόνι·
κι' ὁ ζευγολάτης ἄφωνος τ' ἄλέτρι ἀκολουθεῖ
καὶ μὲ βουκέντρα σουβλερὴ τὰ βώδια του κεντρώνει.

*
* *
*

Κι' ὀργώνει, ὀργώνει ὅλημερίς τ' ἄλέτρι τὸ βαρὺ
καὶ πᾶει ἔμπρὸς καὶ πᾶει ἔμπρὸς καὶ πίσω πάλι
στρέφει,
γιὰ ν' ἄρθῃ ὁ σπόρος ὕστερα νὰ πέσῃ καὶ νὰ βρῇ
βαθιὰ σκαμμένο κι' ἄπαλὸ τὸ γῶμα, ποὺ μᾶς τρέφει.

* * *

Καὶ θὰ φυτρώσῃ καὶ θὰ βγῇ τὸ φύτρο τὸ χλωρὸ
καὶ πράσινο τὸ στάχυ του τὸν ἥλιο θ' ἀντικρύσῃ,
καὶ θὰ μεστώσῃ, θὰ ψηθῇ μὲ τὸν καλὸν καιρὸ,
καὶ θὲ νὰ πάῃ στὸ μυλωνά κι' ἄλεύρι θὰ γυρίσῃ.

* * *

Εὐλογημένο τρεῖς φορές τ' ἄλἐτρι τὸ βαρὺ·
εὐλογημένα τρεῖς φορές τὰ βῶδια, ὁ ζευγολάτης·
κι' εὐλογημένη τρεῖς φορές ἡ γῆ, πού, καρπερή,
μὲ δίχως βαρυγκόμηση μᾶς δίνει τὰ καλὰ της.

'Ιω. Πολέμης

57. ΚΑΤΑ ΜΗΚΟΣ ΤΟΥ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

Εἰς ὅλας γενικῶς τὰς ἐποχάς, ἀλλ' ἰδιαιτέρως τὴν ἄνοιξιν, μία διαδρομὴ ἐπ' αὐτοκινήτου ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἕως τὸν Ἰσθμὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ περίπατον μέσα εἰς τὸν παράδεισον. Εὐχαριστεῖ τὴν ὄρασιν, γεμίζει τὸ στῆθος ἀπὸ ἄρωμα, ἀνακουφίζει καὶ ἡμερώνει τὴν ψυχὴν.

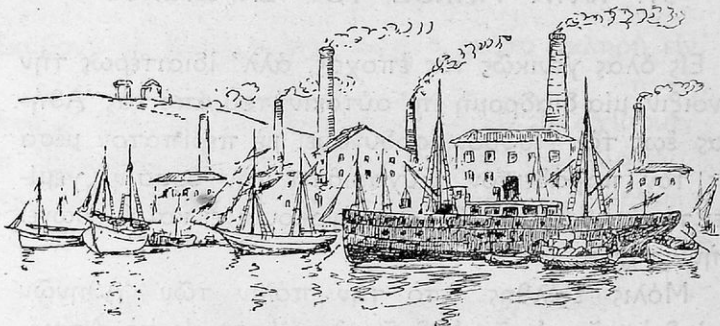
Μόλις ἐξέλθῃς ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων καὶ διὰ τῆς ἱερᾶς Ὀδοῦ πλησιάσης εἰς τὸ Δαφνί, ἀμέσως αἰσθάνεσαι τὸν ἑαυτὸν σου νὰ ἀναγεννᾶται. Πεῦκα μικρὰ καὶ μεγάλα σοῦ στέλλουν τὸ μύρον τῆς ρητίνης των.

Ἀπὸ τοῦ Σκαραμαγκᾶ καὶ πέραν εἰς τὸ ἄρωμα τῶν πεύκων καὶ τῶν θαμνοειδῶν προστίθεται καὶ τὸ βάλαμον τῆς ἄλμης τοῦ κύματος.

Ὅσον πλησιάζεις εἰς τὴν Ἐλευσίνα, οἱ ὀφθαλμοὶ σου γοητεύονται ἀπὸ τὴν ἐναλλαγὴν τῶν εἰκόνων καὶ τῶν χρωμάτων. Ἐδῶ χλοεροὶ κῆποι μὲ ποικιλίαν ὀπωροφόρων. Ἐκεῖ ὁ τεφρὸς ὄγκος τῶν ἐρειπίων τοῦ Τελεστηρίου τῆς Δήμητρος. Πάρα πέρα οἱ ὑπόφαιοι καπνοδόχοι τῶν ἐργοστασίων, ποὺ προσπαθοῦν νὰ ἐγγίσουν τὸν οὐρανόν. Ἀριστερὰ τὸ καταγάλανον κύμα, τὸ ὁποῖον φλοισβίζει ἐλαφρὰ καὶ χώνεται εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς ἀμμουδιᾶς.

Αἱ ἴδιαι περίπου εἰκόνες, τὰ ἴδια χρώματα, ὁ ἴδιος παραδεισιακὸς ὀρίζων σὲ περιβάλλει ἀπὸ παντοῦ, ὅσον προχωρεῖς.

Ἡ Σαλαμὶς μὲ τοὺς μαύρους ὄγκους τῶν βουνῶν της, μὲ τὸ πευκοσκέπαστον δάσος τῆς μονῆς τῆς Φανερωμένης καθρεπτίζεται εἰς τὰ σμαράγδινα νερὰ

τοῦ Σαρωνικοῦ. Μέχρι τοῦ βυθοῦ τῆς γαληνιώσης θαλάσσης διακρίνει κανεῖς τὴν σκιάν της.

Ἀριστερώτερα ἢ Αἴγινα καὶ τὸ Ἀγκίστρι καὶ τὰ ἀνατολικά βουνὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ὁ ἀχνό-
γλαυκος ὀρίζων τοῦ πελάγους κλείουν τὴν θαυμα-
σίαν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν σχηματίζουν οἱ ὄγκοι, τὸ
φῶς, τὸ χρῶμα.

Ἄλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἔχουν ἀνάγκην ἀναπαύσεως.
Ἡ θαυμαστὴ φύσις τῆς Ἀττικῆς ἐμερίμνησε περὶ
τούτου μὲ καταπληκτικὴν πρόνοιαν.

Πράγματι μέχρι καὶ πέραν τῶν Μεγάρων ἡ ὄρα-
σις ξεκουράζεται ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἔντασιν τῆς
ἐνεργείας της. Πότε ἀναπαύεται μόνον ἐπάνω εἰς
τὸ βαθυπράσινον χρῶμα τῶν ἐλαιῶνων, πότε εἰς
τὸ σκοτεινὸν τῶν μόλις ὠργωμένων ἀγρῶν, πότε
εἰς τὸ κοκκινωπὸν τῶν φαλακρῶν λόφων.

Καὶ εἶναι ἀληθῶς ἀναγκαία αὕτῃ ἡ ἀνάπαυλα
τῶν ὀφθαλμῶν καὶ μαζὶ τῆς ὁσφρήσεως.

Μετ' ὀλίγον θὰ εἰσέλθῃς εἰς τὸ φημισμένον δάσος
τῆς Κινέτας. Ἐκεῖ θὰ ὑποβληθοῦν εἰς ἀδιάκοπον
ἐργασίαν μέχρι διαρρήξεως τὰ ὄργανα ὄλων τῶν αἰ-
σθήσεων.

Ἐδῶ τὸ πεῦκον κατάστιλπνον καὶ δροσερὸν συνομιλεῖ μὲ τὸ φλοισβίζον κῦμα, παίζει μὲ αὐτό, γίνεται σύνορον μεταξύ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

Ἡ θαλασσία καὶ ἀπόγειος αὔρα θωπεύει τὸ πρόσωπόν σου μὲ τὰς μυριάδας τῶν πνοῶν της.

Τὰ χαροπὰ κελαδήματα τῶν πτηνῶν, ποὺ εἶναι κρυμμένα εἰς τοὺς φουντωτοὺς κλάδους, μαγεύουν τὴν ἀκοήν σου.

Τὸ ἄρωμα τῆς θαλασσίας ἄλμης καὶ τῆς ρητίνης γεμίζει τὴν ὄσφρησίν σου καὶ διεισδύει καὶ εἰς τὸ πλεόν ἀπομεμονωμένον κύτταρον τοῦ ὁργανισμοῦ.

Οἱ πνεύμονές σου ζωντανεύουν, ἀπλώνονται καὶ καταλαμβάνουν ὅλον τὸν θώρακα.

Ἡ ἀμμουδιὰ τῆς παραλίας εἶναι μοναδική. Σχεδὸν δὲν ἔχει πατηθῇ ποτέ. Ἐπάνω ἐκεῖ κάμνουν τὸν περὶπατόν των μόνον οἱ γλάροι καὶ αἱ ἀγριόπαπαι.

Καὶ συνεχίζεται ἡ ἰδία εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἕως τοὺς ἁγίους Θεοδώρους καὶ πέραν μέχρι τῆς εἰσόδου τῆς διώρυχος εἰς τὸ Καλαμάκι.

Δὲν ἠξεύρω, ἂν εἰς ἄλλας χώρας ὑπάρχει περισ-
Ν. Φραγκίσκου-Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε' τάξ. ἔκδ. Α' 16

σότερον θαλερὰ βλάστησις, περισσότερον μεγαλο-
πρεπεῖς καὶ ἐπιβλητικοὶ ὄγκοι, ποὺ καταπλήσσουν
καὶ προκαλοῦν τὸ θάμβος εἰς τὴν ψυχὴν.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ ποικιλία τῶν εἰκόνων καὶ
τῶν γραμμῶν, ἡ ἁρμονικὴ ἐναλλαγὴ τῶν χρωμάτων,
ἡ λεπτότης καὶ ἡ διαύγεια τῆς ἀτμοσφαίρας κατὰ
μῆκος τοῦ Σαρωνικοῦ εἶναι μοναδικὰ δῶρα τοῦ με-
γάλου Δημιουργοῦ πρὸς τὴν αἰωνίαν Ἑλλάδα.

Ν. Φραγκίσκος

58. ΤΙ ΕΙΝ' Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ

Τί εἶν' ἡ πατρίδα μας ; Μὴν εἶν' οἱ κάμποι ;
μὴν εἶναι τ' ἄσπαρτα ψηλὰ βουνά ;
μὴν εἶν' ὁ ἥλιος τῆς, ποὺ χρυσολάμπει ;
μὴν εἶναι τ' ἄστρα τῆς τὰ φωτεινά ;

* * *

Μὴν εἶναι τ' ἄσπρα τῆς ψηλὰ
σπιτάκια καθαρὰ κι' ἀραδιαστά ;
μὴν εἶν' οἱ δρόμοι τῆς, τὰ μονοπάτια ;
μὴν εἶναι τ' ἄνθη τῆς τὰ εὐωδιαστά ;

* * *

Μὴν εἶναι κάθε τῆς ρηχὸ ἀκρογιάλι
καὶ κάθε χώρα τῆς μὲ τὰ χωριά ;
κάθε νησάκι τῆς, ποὺ ἄχνὰ προβάλλει,
κάθε τῆς θάλασσα, κάθε στεριά ;

* * *

Μὴν εἶναι τάχατες τὰ ἐρειπωμένα
ἀρχαῖα μνημεῖά της, χρυσῇ στολή,
ποῦ ἡ τέχνη ἐφόρεσε, καὶ τὸ καθένα
μιὰ δόξα ἀθάνατη ἀντιλαλεῖ ;

* * *

“Ὅλα πατρίδα μας, κι’ αὐτὰ κι’ ἐκεῖνα,
καὶ κάτι, ποῦχομε μέσ’ στὴν καρδιά,
καὶ λάμπει ἀθώρητο σὰν ἡλίου ἀχτῖνα
καὶ κράζει μέσα μας: ἐμπρός, παιδιά!

Ἰω. Πολέμης

59. ΤΑ ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

— Μά, παιδί μου, σοῦ τὸ εἶπα ἑκατὸ φορές: Τί
ζητεῖς ἐκεῖ ἐπάνω ; Θὰ πέσης καὶ θὰ σκοτωθῇς.
Ἐσὺ τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια. Δὲν σὲ πιάνουν λόγια.
“Ὅταν ἔλθῃ ὁ πατέρας σου, θὰ τοῦ ἐξιστορήσω τὰ
καμώματά σου. Δὲν ὑποφέρω πλέον μαζί σου. Νὰ
δοκιμάζω κάθε τόσον αὐτὴν τὴν ἀγωνίαν, δὲν βα-
στῶ. Κατέβα γρήγορα. Πρόσεχε μὴν πέσης...!

Αὐτὰς τὰς αὐστηρὰς παρατηρήσεις ἔκομε διὰ
πολλοστήν φορὰν εἰς τὸν ἑνδεκαετῆ υἱόν της, τὸν
Παῦλον, ἡ μήτηρ του σήμερον τὸ ἀπόγευμα.

Εἶχαν εἰς τὸν κῆπον τῆς οἰκίας των μίαν ὑπερύ-
ψηλον πεύκην. Μόλις ἔφθανεν ὁ Ἀπρίλιος, μυριάδες
ποικίλων πτηνῶν εὗρισκαν ἐκεῖ ἐπάνω ἀσφαλὲς
καταφύγιον. Πολλὰ ἔπλεκαν τὰς φωλεάς των εἰς τοὺς
πυκνοὺς κλώνους της.

Ἐδῶ καὶ δύο ἔτη μόλις ἀντελαμβάνετο τὸ πρᾶγμα
ὁ Παῦλος, παρεμόνευε νὰ εὕρῃ εὐκαιρίαν νὰ ἀνέλθῃ

ἀπαρατήρητος ἐπὶ τῶν κλάδων. Σκοπὸς τοῦ ἦτο νὰ καταστρέψῃ τὰ ῥὰ τῶν φωλεῶν ἢ νὰ θανατώσῃ τοὺς μικροὺς νεοσσούς.

Τὸ παρελθὸν ἔτος εἶχε συλληφθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ. Ἐδέχθη τότε μαζὶ μὲ τὰς ἐπιπλήξεις τοῦ καὶ ἄρκετοὺς ραβδισμούς. Τοῦτο τὸν εἶχε κάπως σωφρονίσει.

Ἐφέτος ἐν τούτοις, μόλις ἐμυρίσθη πάλιν φωλεὰς ἐπὶ τοῦ δένδρου, δὲν εὔρισκεν ἡσυχίαν. Διαρκῶς περιεφέρετο εἰς τὸ κῆπον. Ἐπωφελεῖτο τὴν ἀπουσίαν τοῦ πατρός τοῦ ἢ τὴν ἀπασχόλησιν τῆς μητρός τοῦ εἰς τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας καὶ ἀνερριχᾶτο ὡς αἴλουρος ἐπὶ τῆς πεύκης.

Πρὸ τριῶν ἡμερῶν τὸν εἶδεν ἡ μήτηρ τοῦ σκὰρ-φωλωμένον εἰς ἓνα λεπτὸν καὶ προεξέχοντα κλῶνον. Εὔρισκετο σχεδὸν μετέωρος μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Τόσον εἶχε λυγίσει ὁ κλάδος ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ!

Ἡ μήτηρ τοῦ μόνον ποὺ δὲν ἐλιποθύμησε τότε. Εἰς τὰς φωνάς της ὁ Πέτρος ἔσπευσε νὰ καταβῇ. Ὅλίγον ἔλειψε νὰ χάσῃ τὴν ἰσορροπίαν τοῦ καὶ νὰ πέσῃ.

— Παιδί μου, Παῦλε, τοῦ εἶπεν ἡ μήτηρ τοῦ, ὅταν κάπως συνῆλθεν ἀπὸ τὴν ταραχήν της. Τί γυρεύεις ἐκεῖ ἐπάνω; Τί πρόκειται νὰ κερδίσης, ἂν καταστρέψῃς τὰ ῥὰ τῶν πτηνῶν, ἢ συλλάβῃς τοὺς νεοσσούς των; Ἐγὼ σοῦ λέγω, ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἔχεις νὰ ὠφεληθῇς τίποτε, ἀλλὰ καὶ θὰ χάσῃς. Δὲν ἔχεις μάθει εἰς τὸ σχολεῖόν σου τὴν μεγάλην ἀποστολὴν τῶν πτηνῶν; Δὲν ἔχεις ἀκούσει περὶ τῶν ὠφελειῶν, τὰς ὁποίας παρέχουν εἰς τὸν ἄνθρωπον; Αὐτὰ καθαρίζουν τὸν ἀέρα ἀπὸ τὰ ἐπιβλαβῆ ἔντομα. Αὐτὰ

καταδιώκουν τὰς ἀκρίδας, τοὺς κώνωπας, τὰς κάμπας, τοὺς σκώληκας τῶν δένδρων καὶ τῶν φυτῶν. Μερικὰ μάλιστα, ὅπως ὁ ἰέραξ καὶ ἡ γλαῦξ, κυνηγοῦν καὶ τοὺς ὄφεις ἀκόμη καὶ τοὺς ποντικούς. Διατί λοιπὸν τὰ καταδιώκεις; Ἄν τὰ κάμης νὰ φοβηθοῦν, δὲν θὰ πετάξῃ πλέον κανένα εἰς τὸν κήπὸν μας. Καὶ τότε; Αἱ κάμπαι θὰ καταστρέψουν τὰ λαχανικά μας καὶ τὰ ἄνθη μας, ὁ πεῦκός μας θὰ ἄρρωστήσῃ, θὰ κιτρινίσῃ καὶ εἰς τὸ τέλος θὰ ξηρανθῇ — ἡ κάμπη τοῦ πεύκου δὲν χωρατεύει —, ἡμεῖς θὰ τρελλαθοῦμεν ἀπὸ τοὺς κώνωπας...

Ἔπειτα δὲν συλλογίζεσαι, παιδί μου, τὸν πόνον, ποὺ θὰ ἀνάψῃς εἰς τὴν ψυχὴν τῆς δυστυχισμένης μητρὸς τῶν ἀθῶων νεοσσῶν, ὅταν τὴν στερήσῃς τῶν τέκνων της;

Ποίαν μελαγχολίαν καὶ ὀδύνην στάζει τὸ παραπονεμένον λάλημά της, ἅμα εὗρεθῇ πρὸ κενῆς φωλεᾶς! Παρηκολούθησα κάποτε μίαν τοιαύτην σκηνὴν καὶ ἐρράγισεν ἡ καρδίᾳ μου!

Μετὰ τὸ περιστατικὸν αὐτὸ καὶ τὴν πειστικὴν διδασκαλίαν τῆς μητρὸς του, ὁ Παῦλος ἔδωκεν ὑπόσχεσιν, ὅτι οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τῆς πεύκης.

* * *

Καὶ ὅμως μόλις σήμερον τὸ ἀπόγευμα ἐξῆλθεν ἡ μήτηρ του ἀπὸ τὸ σπίτι διὰ νὰ ψωνίσῃ κάτι ἀπὸ τὸν παντοπώλην τῆς συνοικίας, ὁ Παῦλος ἐλησμόνησε τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ ἔσπευσε νὰ ἀναρριχηθῇ ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ δένδρου. Δὲν ἐφαντάζετο, ὅτι θὰ ἐπέστρεφεν ἡ μήτηρ του γρήγορα.

“Εξαφνα τὴν εἶδεν εἰς τὴν πρὸς τὸν κῆπον θύραν τοῦ μαγειρείου. Προσεπάθησε νὰ κρυβῇ μέσα εἰς τοὺς κλάδους, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσεν. Ἐκείνη τὸν ἀντελήφθη καὶ τοῦ ἔκαμε τὰς παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας εἶδομεν εἰς τὴν ἀρχὴν.

“Ὁ Παῦλος ἐταράχθη καὶ ἔσπευσε νὰ καταβῇ. Παρὰ τὰς συστάσεις τῆς μητρός του νὰ προσέχῃ εἶχε τόσον συγκινηθῇ ἀπὸ τὴν συναίσθησιν τῆς παρεκτροπῆς του, ὥστε σχεδὸν δὲν ἔβλεπεν ἔμπρὸς του. Μόλις ἐκρεμάσθη ἀπὸ ἓνα κλῶνον διὰ νὰ πατήσῃ ἐπὶ τῆς ρίζης, παρεπάτησε καὶ ἐκυλίσθη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους βαρὺς.

“Ἡ μήτηρ του ἐξέβαλε κραυγὴν τρόμου καὶ ἀγωνίας. Δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ τρέξῃ νὰ τὸν ἀνασηκώσῃ.

Δύο-τρεῖς γειτόνισσαι προσέτρεξαν εἰς τὰς φωνάς της. “Ὅταν εἶδαν τὸν Παῦλον ἐξηπλωμένον πρηνῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἔσπευσαν νὰ τὸν ἀνεγείρουν.

Εἶχεν ὑποστῇ διάστρεμμα τῆς δεξιᾶς χειρός. Εἰς τὰς ἀρχὰς δὲν ἦσθάνετο πόνον. Μόλις τὸν ἀνεσήκωσαν, ἀποτεινόμενος εἰς τὴν σφαδάζουσαν ἀκόμῃ ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν μητέρα του εἶπε:

— Μὴ κάνετε ἔτσι, μητέρα. Δὲν ἔχω τίποτε. “Επρεπε πάντως νὰ πάθω, ὅ,τι ἔπαθα, διὰ νὰ βάλω γινῶσιν....

“Ἡ μήτηρ συνῆλθεν ἀπὸ τὸν τρόμον. “Ετρεξε καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη. “Ἡ στοργὴ εἶχε νικήσῃ τὴν ὀργὴν της διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἀπειθειαν.

Μετὰ δέκα λεπτὰ ὀξύτατοι πόνοι εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα ἔκαμαν τὸν Παῦλον νὰ ὠχριάσῃ. Τὸ χεῖρ: σιγὰ - σιγὰ ἤρχισε νὰ ἀκίνητῃ. “Ὁ μικρὸς παρὰ τὴν

προσπάθειάν του ξεδήλωνε τὸ ἄλγος του διὰ παρ-
ατεταμένων μορφασμῶν.

Ἡ ἀτυχὴς μήτηρ περιῆλθεν ἐκ νέου εἰς ἄλλοφρο-
σύνην. Παραληροῦσα σχεδὸν ἔτρεξεν εἰς τὴν οἰκίαν
εἰδικοῦ ἱατροῦ καὶ τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὸν οἶκόν της.....

Μετὰ δῖωρον τὸ χέρι τοῦ Παύλου ἦτο τοποθε-
τημένον ἐντὸς μεγάλου λευκοῦ μανδηλίου ἐξηρτημέ-
νου ἀπὸ τὸν τράχηλον.

Ἐπὶ ἓνα μῆνα ὁ μικρὸς ὑπέφερεν ἀπὸ φρικτοὺς
πόνους. Περισσότερον αὐτοῦ ὑπέφερον οἱ γονεῖς του.
Ἐκεῖνος ἡσθάνετο σωματικὸν ἄλγος, ἐνῶ αὐτοὶ
ἐδοκίμαζον πόνον εἰς τὴν ψυχὴν. Ποῦ νὰ ἔχουν τὴν
δύναμιν νὰ τὸν μαλώσουν! Ἦρκοῦντο νὰ τὸν νου-
θετοῦν καὶ νὰ τὸν συμβουλεύουν.

* * *

Ὅταν ἡ ὑγεία του ἀποκατεστάθη ἐντελῶς, με-
τέβη καὶ εἰς τὰ σχολεῖον.

Οἱ συμμαθηταὶ του ὑπεδέχθησαν τὴν ἐμφάνισίν
του μὲ εἰρωνείας καὶ σκώμματα. Εἶχαν ἐγκαίρως
πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπουσίας του.

Ὁ Παῦλος προσεποιεῖτο, ὅτι δὲν ἀντελαμβάνετο,
καὶ ἐκράτει διαρκῶς σκυμμένην μέχρι τοῦ στήθους
τὴν κεφαλὴν.

Μόλις εἰσῆλθον εἰς τὴν τάξιν, ὁ διδάσκαλος ἔ-
στρεψε πρὸς αὐτὸν τὸ βλέμμα. Τὸν εἶχεν ἤδη ἀντι-
ληφθῇ εἰς τὸ προαύλιον.

Ἀφοῦ τὸν ἐκοίταξε μὲ κάποιαν αὐστηρότητα ἀ-
νάμικτον μὲ καλωσύνην, ἐστράφη πρὸς τοὺς μαθητάς
του καὶ εἶπε:

— Μετὰ μεγάλης χαρᾶς βλέπω τὸν συμμαθητὴν

σας Παῦλον μεταξύ ἡμῶν. Τὸ πάθημά του ἄς γίνη μάθημα ὅχι μόνον δι' αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ διὰ σᾶς τοὺς ἄλλους...

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ σύστασις τοῦ καλοῦ διδασκάλου εὗρεν ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν μαθητῶν του.

“Ὅσον διὰ τὸν Παῦλον εἰδικῶς δύναμαι νὰ βεβαιώσω, ὅτι οὐδέποτε πλέον ὑπέπεσεν εἰς τὸ ἴδιον παράπτωμα. Τὸ πάθημα τοῦ εἶχε γίνει πράγματι μάθημα. Καὶ τί μάθημα! Πικρότατον!

N. Φραγκίσκος

60. Ο ΠΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΑΝΝΑΣ

“Ὅταν τῆς πῆραν τὴ φωλιά
μὲ τὰ μικρά της τὰ πουλιά,
σὲ μαῦρο ἀρχίνησε κλαδὶ
πολὺ πικρὰ νὰ κελαδῇ:
«τιριτιτιό! τιριτιτιό!»
κι' ἀκούστηκεν ὡς τὸ Θεό.

Φεύγει ὁ μικρὸς ὁ κυνηγός,
ποὺ τὰ πουλάκια της κρατᾷ,
μὰ ἔφτασεν ἄγγελος γοργὸς
ἐδῶ στὴ γῇ καὶ τὸν ζητᾷ.
«Τιριτιτιό! τιριτιτιό!»
«Παιδάκι ἄσπλαχνο, ἔλα ἐδῶ.

Καθὼς ἐπῆρες τὰ μικρὰ
ἔτσι κι' ἐγὼ θὲ νὰ σὲ πάρω.
Γιὰ στάσου νὰ σὲ πᾶω στὸ Χάρο

νὰ κλάψη ἡ μάννα σου πικρά».
«Τιριτιτιό! τιριτιτιό!»
«Τίνος παράπονο εἶν' αὐτό;»

Τρέμει σὰν φύλλο τὸ παιδί,
πέφτει στὰ γόνατα καὶ κλαίει.
«Τῇ μάννα μου λυπήσου», λέει.
Καὶ τὸ πουλάκι ἀπ' τὸ κλαδί:
«τιριτιτιό! τιριτιτιό!
μάννα δὲν ἤμουνα κι' ἐγώ;»

Ὁ ἄγγελος παίρνει τὰ μικρὰ
καὶ μὲ τῇ θείᾳ του καλωσύνῃ
σ' ὁλάνθιστο κλαρὶ τ' ἀφήνει,
ἐκεῖ στῇ μάννα τους κοντά.
«Τιριτιτιό! τιριτιτιό!»
κι' ἐκείνη κελαδεῖ στὸ Θεό.

«Μιὰ χάρι, Θέ μου, σοῦ ζητῶ:
τῆς μάννας του νὰ μὴν πεθάνῃ!
Μὴν τὸ παιδέψῃς ἄλλο, φτάνει.
κι' ἄς μούκαμε πολὺ κακό.
Τιριτιτιό! τιριτιτιό!
Ξέρω ἀπ' τῆς μάννας τὸν καημό».

Ζ. Παπαντωνίου

61. Ο ΝΕΟΣ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ

Ὁ νέος Κεραμεικὸς εἶναι ἐργοστάσιον κατασκευῆς εἰδῶν κεραμευτικῆς παρὰ τὸ νέον Φάληρον.

Ἄν εἰς τὸν παλαιὸν συνώνυμόν του ἔχη ἀποτυπωθῇ ἡ καλλιτεχνικὴ μεγαλοφυΐα περασμένων ἐποχῶν, ἀληθῶς ἀφθάστων, εἰς τὸν νέον ζῇ καὶ κινεῖται ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὸν πολιτισμὸν τοῦ σημερινοῦ ἔθνους. Ἐκεῖ μέσα ἀντικρῦζει κανεῖς τὸ δημιουργικόν, τὸ ἀθάνατον πνεῦμα τοῦ Ἑλληνος. Ἐκεῖ μέσα θὰ χαρῇ τὴν ἀπόλυτον ἡσυχίαν, τὴν τάξιν, τὴν ἐργατικότητα, τὸν θαυμαστὸν συντονισμόν τῆς ἐργασίας, ποὺ ἀποτελοῦν ὅλα δείγματα προόδου καὶ πολιτισμοῦ.

Ὁ νέος Κεραμεικὸς εἶναι, καθὼς εἶπα, ἐργοστάσιον, τὸ ὁποῖον κατασκευάζει ἐκ πορσελάνης διάφορα κομποτεχνήματα, ὅπως καὶ εἶδη οἰκιακῆς χρήσεως.

Τὸν ἐπεσκέφθην ἓνα ἡλιόλουστον ἔαρινὸν ἀπόγευμα ἀπὸ ἐκεῖνα, ποὺ κάμνουν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θάλασσαν τῆς χαριτωμένης πατρίδος μας νὰ γελοῦν.

Ὅταν εἰσῆλθα, μὲ ὑπεδέχθη ὁ χημικὸς τοῦ ἐργοστασίου.

Ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του ἤρχισα νὰ ἐπιθεωρῶ τὰ διάφορα διαμερίσματα καὶ τὰς ἐγκαταστάσεις τῆς ἐπιχειρήσεως. Μὲ ἐξαιρετικὴν σαφήνειαν καὶ λεπτομέρειαν ὁ καλὸς αὐτὸς κύριος καὶ ἐπιστήμων μοῦ ἐξήγει τὸ πᾶν.

Κατ' ἀρχὰς μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸν θάλαμον, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάμιξις τῶν ὑλικῶν.

Μέσα εἰς μεγάλους κυλίνδρους ἀναδεύονται συνεχῶς διὰ καταλλήλου μηχανισμοῦ ἀνάλογα ποσὰ κα ο λ ί ν ο υ λ ί θ ο υ — εἶδους πυριτικῆς ἀργίλου —

χαλαζιακῆς ἄμμου καὶ ἀστρίου—ὀρυκτοῦ μεγάλης σκληρότητος—μέ ὕδωρ.

Τὸ μίγμα τοῦτο διοχετεύεται κατόπιν εἰς ὑπόγειον δεξαμενὴν.

Ἀπ' ἐκεῖ μετ' ὀλίγας ἡμέρας παραλαμβάνεται, ἀποστραγγίζεται—διηθεῖται, ὅπως λέγουν οἱ χημικοὶ—, συμπιέζεται καὶ δίδει τὴν κατάλληλον διὰ τὴν περαιτέρω ἐργασίαν πλαστικὴν μᾶζαν.

Ἐργάται κατόπιν μεταφέρουν τὸν πολτὸν αὐτὸν εἰς τὸν θάλαμον τῆς σχηματοποιήσεως, τοῦ «φορμαρίσματος». Ἐκεῖ μὲ εἰδικὰ μηχανήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περιστροφικά, ἐπιτήδευοι τεχνῖται δίδουν εἰς τὴν πλαστικὴν μᾶζαν τὸ σχῆμα τοῦ σκεύους, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ κατασκευάσουν.

Μὲ τὸν θάλαμον αὐτὸν συνέχεται μία ἄλλη αἵθουσα. Ἐκεῖ ὑπάρχει ποδοκίνητον μηχανήμα. Τὸ πρωτόγονον αὐτὸ ὄργανον δὲν τὸ διατηροῦν οὔτε λόγῳ ἀτελείας ἐγκαταστάσεων, οὔτε τυχὸν ὡς ἐνθύμιον. Τὸ διατηροῦν διὰ τεχνικοὺς λόγους. Ὅ,τι δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀποδώσῃ ἓνα νέον, τελευταίου συστήματος μηχανήμα, τὸ δίδει αὐτὴ ἡ πρωτόγονος μηχανή. Ἐννοεῖται φυσικά, ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἀγγείου, τὸ ὁποῖον κατασκευάζεται δι' αὐτῆς, ἐξαρτᾶται πρωτίστως ἀπὸ τὴν πείραν καὶ τὴν δεξιότητα τοῦ ἀγγειοπλάστου.

Ἡ σύνθεσις τῆς μηχανῆς αὐτῆς εἶναι ἀπλῆ, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματά της μεγάλα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα κοινότατον ξύλινον ὀριζόντιον τροχόν, ὁ ὁποῖος περιστρέφεται γύρω ἀπὸ κατακόρυφον ἄξονα, ποῦ τιθεταὶ εἰς κίνησιν διὰ τοῦ ποδός. Ἐπὶ τοῦ τροχοῦ τούτου ὁ τεχνίτης τοποθετεῖ τὴν πλαστικὴν ὕλην.

Μετὰ ταῦτα διὰ τῆς περιστροφῆς του καὶ διὰ τῶν χειρῶν δίδει εἰς τὴν ὕλην τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν θέλει.

Τὰ καλύτερα ἀγγεῖα τοῦ ἐργοστασίου, τὰ πλέον κομψὰ καὶ καλλιτεχνικά, γίνονται μὲ τὴν πρωτόγονον αὐτὴν μηχανήν.

Ἀκολούθως ἄλλοι ἐργάται παραλαμβάνουν τὰ στεγνὰ πλέον ἀντικείμενα εἴτε ἐκ τοῦ θαλάμου «φορμαρίσματος», εἴτε ἐκ τῆς αἰθούσης τῆς ποδοκινήτου μηχανῆς καὶ τὰ μεταφέρουν εἰς εὐρυτάτας αἰθούσας. Ἐκεῖ εἶναι ἐγκατεστημένοι οἱ πέντε φούρνοι — κλίβανοι — τοῦ ἐργοστασίου.

Ὅταν συμπληρωθῇ ἀριθμὸς ἀρκετῶν ἀντικειμένων, τότε τοποθετοῦνται ταῦτα μέσα εἰς κατάλληλα δοχεῖα ἐκ πυριμάχου γῆς. Κατόπιν εἰσάγονται εἰς τοὺς πυρωμένους φούρνους καὶ θερμαίνονται εἰς πολὺ ὑψηλὴν θερμοκρασίαν.

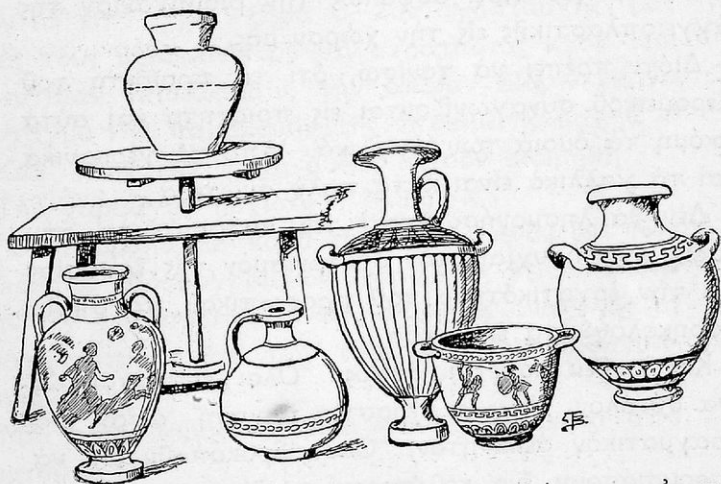
Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐξαχθοῦν ἀπὸ τοὺς φούρνους τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ — πιάτα, φλυτζάνια, ἀγγεῖα διαφόρων μεγεθῶν καὶ σχημάτων κλπ — δὲν εἶναι ἀκόμη τέλεια. Διὰ νὰ τελειοποιηθοῦν, τὰ βουτοῦν μέσα εἰς εἰδικὸν διάλυμα. Εἶναι μίγμα ἀπὸ ὕδωρ καὶ λεπτὴν κόκκινον ἀστρίου καὶ χαλαζιακῆς ἄμμου.

Μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν τὰ εἰσάγουν ἐκ νέου ἐντὸς τῶν φούρνων. Ἐκεῖ τὸ ἐξωτερικὸν ἐπίστρωμα τῶν ἀντικειμένων τήκεται καὶ μεταβάλλεται εἰς στιλπνὸν ἐπίχρισμα.

Ἄν πρόκειται τῶρα ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων νὰ γίνουν ἐγχρωμοὶ παραστάσεις, ἢ νὰ δοθῇ ἀπλῶς χρωματισμός, μετακομίζονται εἰς εἰδικὴν αἰθούσαν τοῦ καλλιτεχνικοῦ τμήματος τοῦ ἐργοστασίου. Ἐκεῖ κυ-

ρίαι καὶ δεσποινίδες ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐργάζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἀγγείων μὲ μεγάλην εὐχέ-
ρειαν καὶ θαυμαστὴν τέχνην. Δίδουν ἐπάνω εἰς τὰ
ἄψυχα ἀντικείμενα παλμόν, ζώήν, κίνησιν.

Ὅ,τι ἔδιδεν ἄλλοτε εἰς τὸν ἀρχαῖον Κεραμεικὸν ἡ
σμίλη τοῦ μεγαλοφυοῦς γλύπτου ἢ ὁ πτωχικὸς

χρωστήρ τοῦ ταπεινοῦ ἀγγειοπλάστου, εἰς τὸν
νέον τὸ δίδει τώρα ὁ πολύχρωμος χρωστήρ, τὸν ὁ-
ποῖον καθοδηγεῖ ἡ ἐπιστήμη, ἡ Χημεία.

Εἰς τὰ τελευταῖα ἐπεσκέφθην τὸ μουσεῖον. Ἐκεῖ
ἐκτίθενται ὅλα τὰ ἀριστουργήματα ἀπὸ τοῦ πλέον
μικροσκοπικοῦ ἀρυβάλλου ⁽¹⁾ μέχρι τῶν ἐπιβλητικῶν,
τῶν βαρυτίμων ἀμφορέων ⁽²⁾.

¹⁾ Μικρὸν σφαιροειδὲς ἀγγεῖον μὲ στενωτάτον στόμιον. Εἰς τὰ
τοιούτου εἶδους ἀγγεῖα οἱ ἀρχαῖοι ἔθρετον ἔλαιον διὰ τὴν ἐπάλει-
ψιν τοῦ σώματος κατὰ τὴν γυμναστικὴν, τὴν πάλην κλπ.

²⁾ Ἀγγεῖον μεγάλου σχήματος μὲ δύο λαβὰς. Ἐκ τούτου καὶ ἡ
ὀνομασία του. Ὁμοιάζει μὲ τὰς σημερινὰς στάμνας. Τὸν ἐχρησιμο-
ποιοῦν διὰ τὴν διατήρησιν οἴνου, ἐλαίου, καθόλου ὑγρῶν.

“Όταν ήτοιμαζόμην νά αναχωρήσω, ηύχαρίστησα τὸ προσωπικὸν διὰ τὴν μεγάλην προθυμίαν καὶ λεπτότητα, τὴν ὁποίαν ἔδειξεν ἀπέναντί μου.

“Ομολογῶ, ὅτι ἔφυγα μὲ τὰς καλυτέρας τῶν ἐντυπώσεων. Ἡ ψυχὴ μου εἶχε γεμίσει ἀπὸ δικαιολογημένην ὑπερηφάνειαν διὰ τὸ μοναδικὸν αὐτὸ ἐργαστάσιον, ποὺ τιμᾷ ἀσφαλῶς τὴν βιομηχανίαν τῆς ἀγγειοπλαστικῆς εἰς τὴν χώραν μας.

Διότι πρέπει νά τονίσω, ὅτι τὰ προϊόντα τοῦ Κεραμικοῦ συναγωνίζονται εἰς ποιότητα καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ὁμοιά των ἀγγλικά. Ἀπὸ τὰ γερμανικά καὶ τὰ γαλλικά εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερα.

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν καθαριότητα, τὴν τάξιν, τὴν ἡσυχίαν, τὸν συντονισμόν τῆς ἐργασίας καὶ τὴν ἐργατικότητα τοῦ προσωπικοῦ, τὰ ὁποῖα παρηκολούθησα ἐκεῖ μέσα.

Κανεῖς δὲν κάθεται ἀργός. “Ολοι κινοῦνται ὡς ἓνα σύνολον, ὡς μία τεραστία μηχανή, ὡσάν ἓνα πραγματικὸν ἀεικίνητον. “Ολοι ἰδροκοποῦν διὰ νά παρουσιάσουν ἓνα καλύτερον προϊόν.

Οἱ ἀνώτεροι καθοδηγοῦν τοὺς ἐργάτας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας των, ἐνῶ οἱ ἐργάται, πρόθυμοι πάντοτε, γελαστοί, εὐσυνείδητοι, μένουν ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ ἔργον των. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ πρόοδος καὶ ἡ εὐημερία τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἀξίζει εἰς ὅλους ἓνα μέγα εὔγε.

Ὡρισμένως ὁ νέος Κεραμικός τονώνει τὴν ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν εὐτυχίαν νά τὸν γνωρίσῃ ἀπὸ κοντά. Δὲν εἶναι καθόλου κατώτερος τοῦ παλαιοῦ συνωνύμου του.

Ν. Φραγκίσκος

62. Ο 16ος ΣΗΜΑΙΟΦΟΡΟΣ

Εἶναι ἀπόγευμα Ἰουλίου τοῦ 1913.

— Αὔριον, παιδιά μου, κατὰ τὰ χαράγματα θὰ κάμωμεν τὴν ἀποφασιστικὴν ἐπιθεσιν. "Ολοὶ νὰ εἰσθε ἔτοιμοι διὰ τὴν μεγάλην ἐξόρμησιν. Ὁ Θεὸς μαζί μας!

Αὐτὰ εἶπε ξηρὰ - ξηρὰ ὁ Συνταγματάρχης μας πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπιθεώρησιν, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς τὸ σύνταγμα τὴν παραμονὴν τῆς ἐπικειμένης μάχης.

Καθ' ὅλην τὴν νύκτα οὐδεὶς σχεδὸν ἐκοιμήθη.

Τὴν χαραυγὴν ἤρχισεν ἡ ἐκκίνησις.

"Ολοὶ ὠρμήσαμεν κατὰ τοῦ ὠχυρωμένου ἐπὶ τῶν φαλακρῶν κορυφογραμμῶν ἐχθροῦ ὡς πειναλέα θηρία. Εἰς τὰς πρώτας ἀνταυγείας τῆς ἀνατολῆς αἱ προσηρμοσμένοι ἐπὶ τῶν τυφεκίων λόγχαι ἀστραποβολοῦν.

Μία μυριόστομος πολεμικὴ κραυγὴ ἀκούεται ἀπὸ παντοῦ:

— Κατεπάνω τοὺς νὰ τοὺς φᾶμε!

"Ο,τι συνέβη ἐν τῷ μεταξύ, δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι. Ἦτο τόσος ὁ ἐνθουσιασμὸς ὅλων μας, τόση ἡ μανία μας κατὰ τῶν Βουλγάρων δι' ὅσα κακουργήματα εἶχον διαπράξει κατὰ ἁθῶν πληθυσμῶν, ὥστε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ νοῦς μας δὲν ἐλειτούργει κανονικῶς.

Ἐκεῖνο μόνον, ποὺ διατηρῶ εἰς τὴν μνήμην μου, εἶναι, ὅτι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔστρεφα τοὺς ὀφθαλμούς μου πρὸς τὴν σημαίαν μας. Ἐνόμιζα, ὅτι, ἐφ' ὅσον αὐτὴ θὰ ἐστέκετο ὀρθία καὶ θὰ ἔφρισεν ὑπὸ

τὴν ἑλαφρὰν πνοὴν τῆς δροσιστικῆς αὔρας, ἡ νίκη μας θὰ ἦτο ἀσφαλὴς. Εἰς τὸ ἀντίκρουσμά της ὅλοι ἐπαίρναμεν νέαν ζωὴν, νέαν δύναμιν, νέον ἐνθουσιασμόν, νέον μένος.

Πολὺ συχνὰ ἐν τούτοις τὴν ἔχανα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Συγχρόνως ἤκουα βροντώδη φωνήν, ἡ ὁποία ἐκυριάρχει μέσα εἰς τὸν δαιμονιώδη σάλαγον τῶν κρότων τῶν τηλεβόλων καὶ τῶν τυφεκίων:

— Τὴ σημαία, παιδιά, τὴ σημαία!...

Καὶ ἀμέσως τὴν ἔβλεπα νὰ ἀνεμίζῃ πάλιν ὑπερήφανος καὶ καμαρωτὴ ἐπὶ τοῦ γαλανοῦ στερεώματος.

Δέκα πέντε φορές τὴν εἶδα νὰ χάνεται καὶ δέκα πέντε φορές τὴν εἶδα νὰ ἀνυψώνεται καὶ νὰ θωπεύῃ τὸν οὐρανόν. Θερμὸς ἀκόμη ὁ κοντός της ἀπὸ τὰς παλάμας, ποὺ τὴν ἔσφιγγαν πρὸ μικροῦ, κοκκινισμένον τὸ ἀσπρογάλανον πανὶ της ἀπὸ τὸ ἀχνίζον αἶμα, μὲ τὸ ὁποῖον τὸ ἔβαφεν ὁ προηγούμενος σημαιοφόρος, μετεδίδετο ἀπὸ χεῖρας εἰς χεῖρας.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ σύνταγμα ἐπροχώρει ἀκάθεκτον. Παρὰ τὴν θεριστικὴν βολὴν τοῦ ἐχθροῦ, τὴν ὁποίαν ἐδεχόμεθα ἀκάλυπτοι, παρὰ τὸν ἀδιάκοπον καταιγισμόν τῶν ὀβίδων, ἡ προέλασις ἐσυνεχίζετο σταθερά.

* * *

Ἡ δύσις τοῦ ἡλίου μᾶς εὔρε πλησίον τῶν ὑπωρειῶν τῶν λόφων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦτο περιχαρακωμένος ὁ ἐχθρός.

Ἡ σημαία μας εἶχε μεταβληθῇ εἰς ράκη, ἀλλ' εὕρισκετο εἰς χεῖρας χαλυβδίνους. Τὴν ἐκράτει σφικτὰ ἓνας λυγερὸς δεκανεὺς ἀπὸ τὴν Νάξον, Ἄπε-

ραθίτης τὸ ὄνομα, ὁ 16ος σηματοφόρος τῆς ἡμέρας.

Τὴν ἰδίαν ἐσπέραν, μόλις ἐτελείωσε τὸ πανηγύρι τῆς ὁλοήμερου μάχης, ὁ Συνταγματάρχης μας προσῆλθεν ἄσκεπτης καὶ ἐφίλησε τὰ ἀπομένοντα ράκη τῆς σημαίας καὶ τὸν δεκανέα, ὁ ὁποῖος τὰ ἐκράτει.

Συγχρόνως τοῦ εἶπεν:

— Ἐχεις τὴν σημαίαν, παλληκάρι μου. Κράτησέ την καὶ δι' αὖριον. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς σὲ προάγω εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ λοχίου. Νὰ ἀναγραφῇ ἀμέσως εἰς τὴν ἡμερησίαν διαταγὴν τοῦ συντάγματος — εἶπεν εἰς τὸν συνοδεύοντα αὐτὸν ὑπασπιστήν.

Καὶ εἰς τὸ ξεθωριασμένον χιτῶνιον, τὸ διάτρητον εἰς πολλὰ σημεῖα ἐκ τῶν σφαιρῶν, ἔρραψε μετ' ὀλίγον ὁ Ἀπεραθίτης ὑπὸ τὸ μελιχρὸν φῶς τῆς σελήνης τὰ διάσημα τοῦ λοχίου. Τοῦ τὰ ἔδωκεν ὁ ἐπιλοχίας του μόλις πρὸ τριῶν ἡμερῶν προαχθεὶς εἰς τὸν βαθμὸν του.

* * *

Τὴν αὐγὴν τῆς ἐπομένης ἤρχισεν ἐκ νέου ἡ ἐπίθesis. Αἱ ἰσχυραὶ θέσεις τοῦ ἐχθροῦ ἔπρεπεν ὅπως-δήποτε νὰ καταληφθοῦν.

Τὸ πολυβόλον μαίνεται, τὰ μάλιγχερ γεμίζουν τὸν ἀέρα μετὰ τὸν ξηρὸν κρότον των, τὰ τηλεβόλα μουγκρίζουν.

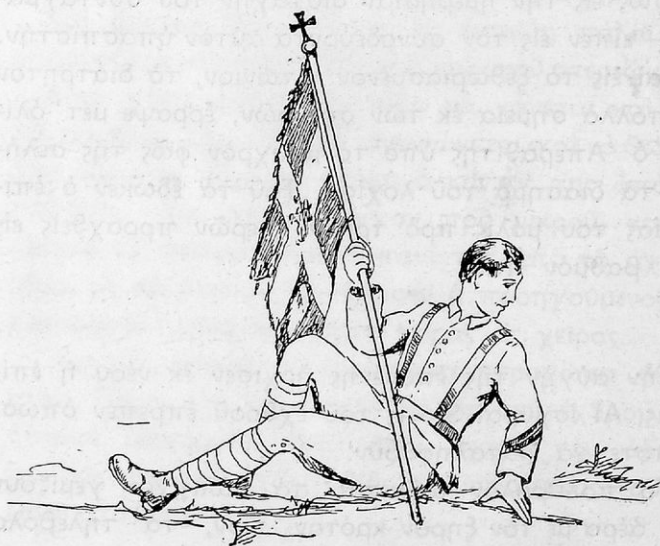
Εἰς μίαν στιγμὴν χάνω ἀπὸ τὰ μάτια μου τὴν σημαίαν καὶ ἀγωνιῶ διὰ τὴν τύχην αὐτῆς καὶ τοῦ λοχίου.

Ὀλίγον πάρα πέρα τὸν συναντῶ γονατισμένον. Προσπαθεῖ νὰ ἀνασηκωθῇ σφικταγκαλιασμένος τὸν Ν. Φραγκίσκου-Ν. Πρωτοπαπᾶ Ἀναγνωστικὸν Ε', τᾶξ. ἐκδ. Α' 17

κοντόν της. Ἦτο πληγωμένος εἰς τὸν μηρὸν καὶ ἐλαφρῶς εἰς τὸ πρόσωπον.

— Πρέπει νὰ παραδώσης τὴν σημαίαν εἰς ἄλλον καὶ νὰ μείνης ἐδῶ νὰ σὲ μεταφέρουν οἱ τραυματιοφορεῖς εἰς τὸ χειρουργεῖον, τοῦ εἴπα.

— Νὰ ἀφήσω τὴν σημαίαν καὶ νὰ πάω εἰς τὸ Χειρουργεῖον ; Αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ ποτέ. Ἐν ὅσῳ νοιώθω ἐπάνω μου ζωὴν, δὲν θὰ μοῦ τὴν πάρῃ κανεὶς ἀπὸ τὰ χέρια, οὔτε φίλος οὔτε ἐχθρός!...

— Νὰ ἀφήσω τὴν σημαίαν καὶ νὰ πάω εἰς τὸ χειρουργεῖον ;
Αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ ποτέ.

Καὶ μὲ μίαν ἰσχυρὰν προσπάθειαν ὠρῶσθαι εἰς τοὺς πόδας του καὶ ἤρχισε νὰ προχωρῇ μὲ βῆμα σταθερόν.....

“Εχομεν ἤδη φθάσει πρὸ τῶν ἐχθρικῶν χαρακωμάτων. Μόλις μᾶς χωρίζουν ἀπὸ αὐτὰ 200 μέτρα. Κατόπιν ἰσχυροτάτης ἐπιθέσεως διὰ τῆς λόγχης ὁ ἐχθρὸς ἐκτοπίζεται ἀπὸ τὰς θέσεις του.

“Ὅσοι ἔχομεν μείνει, ριπτόμεθα ἐναντίον του ἀκράτητοι, μὲ τοὺς ὀδόντας συνεσφιγμένους, μὲ τὴν μέσσην τοῦ ἐνθουσιασμοῦ σκοτίζουσιν τὸ λογικὸν μας.

— Ζήτω ἡ Ἑλλάς! φωνάζομεν, μόλις συλλαμβάνομεν τὸ πρῶτον κανόνι. Καὶ ἡ ἡχὴ τῆς νικητηρίου ἰαχῆς γεμίζει τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ σβήνει πέραν, μακράν.....

* * *

“Ἐχει πλέον ἐξημερώσει. “Ενας γελαστὸς ἥλιος, ὁ αἰώνιος ἥλιος τῆς Ἑλλάδος, ἀναβαίνει σιγὰ - σιγὰ εἰς τὸ οὐρανὸν καὶ φωτίζει τὴν νίκην μας.

Εἰς τὴν κοιλάδα ἀκούονται κάπου - κάπου ἄραιοι πυροβολισμοί. Ὁ ἐχθρὸς διώκεται κατὰ πόδας.

Τὴν καταδίωξίν του ἔχει ἀναλάβει τώρα ἄλλο σύνταγμα, τὸ ὁποῖον μᾶς ἠκολούθει ὡς ἐφεδρεία.

“Ἡμεῖς ἔπρεπε νὰ ἀναπαυθῶμεν.

Μετ’ ὀλίγον αἱ σάλπιγγες τοῦ συντάγματος σημαίνουν συγκέντρωσιν τῶν τμημάτων. “Ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐξακριβωθοῦν αἱ ἀπώλειαι.....

Κατανυκτικὴ σιγὴ ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προσκλητηρίου.

“Εκατοντάδες εἶναι τὰ ὀνόματα, ποὺ ἐκφωνοῦνται, χωρὶς νὰ ἀκουσθῇ τὸ παρήγορον καὶ ἀνακουφιστικὸν τῶν ψυχῶν μας « π α ρ ὶ ν ».

Ἐπὶ τέλους ἐξεφωνήθη καὶ τὸ ὄνομα τοῦ σημαιοφόρου:

— Λοχίας Ἀπεραθίτης Δημήτριος.

“Ενα ἄτονον καὶ ξεψυχισμένον «παρῶν» φθάνει εἰς τὰς ἀκοάς μας καὶ ἀκολουθεῖ κάποιος ἀνατριχιαστικὸς γδοῦπος.

Ὁ 16ος σημαιοφόρος ἐξηντλημένος ἀπὸ τὴν αἱμορραγίαν ἔπεσε νεκρός. Ἐπὶ τοῦ πτώματός του ἀνεδιπλώθη ὡς σάβανον ἡ σημαία, ἡ ὁποία εἶχε βαφῇ εἰς διάστημα δύο ἡμερῶν ἀπὸ τὸ τίμιον αἷμα 16 παλληκαριῶν.

Ν. Φραγκίσκος

63. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι' ὅπου σ' ἀντικρύζω
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρύζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

* * *

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχή
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς πατρίδος ἡ ψυχή.

* * *

Ὅταν ξάφνου σὲ χαϊδεύη
τ' ἀγεράκι τ' ἄλαφρό,
μοιάζεις κύμα, ποῦ σαλεύει
μὲ χιονόλευκον ἄφρό.

* * *

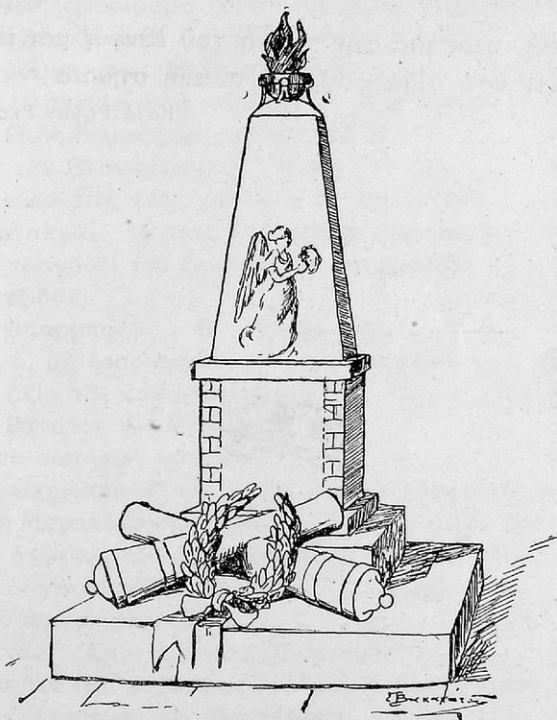
Κι' ὁ σταυρός, ποῦ λαμπυρίζει
στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
εἶν' ὁ φάρος, ποῦ φωτίζει
μιὰν ἐλπίδα μας κρυφὴ.

* * *

Σὲ θωρῶ κι' ἀναθαρρεύω
καὶ τὰ χέρια μου κτυπῶ,
σὰν ἁγία σὲ λατρεύω,
σὰν μητέρα σ' ἀγαπῶ.

* * *
Κι' ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή:
Νᾶσαι πάντα δοξασμένη,
ὦ σημαία γαλανή.

Ἰω. Πολέμης

64. ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΑΣ

Τῇ νιότη σας ἐντύθητε κι' ἐζώσθητε τὸ θάρρος·
ἀστροπελέκι μέσα σας ὁ πόθος ὁ κρυφός·
κι' ἂν μιὰ στιγμή σᾶς ξάπλωσε στὸ πανηγύρι ὁ χάρος,
μὰ εἶναι ἡ ζωὴ σας ὄνειρο, κι' ὁ θάνατός σας φῶς.
Χιλιόχρονος κι' ἀγέραστος στοὺς ζωντανούς θὰ μείνη,
ὅποιος γιὰ τὴν πατρίδα του ζωὴ καὶ νιάτα δίνει.

* * *

Ἀμάραντα κι' ὁλόδροσα θὰ βγαίνουν τὰ χορτάρια
στο ἔρος, ποὺ σᾶς ξάπλωσαν τὰ βόλια, παλληκάρια.
Κι' οἱ μοῦσες οἱ γλυκόστομες αἰώνια θὲ νὰ λένε
τοὺς γλυκερώτερους σκοποὺς γιὰ σᾶς, μὰ δὲν θὰ
κλαῖνε:

Θὰ λένε, πὼς γιὰ τὴν τρανὴ τοῦ ἔθνους μας ἰδέα
ἐβάφετε στο αἷμά σας τὴ γαλανὴ σημαία!

Κατὰ Ρήγαν Γκόλφην

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

- 1) Σελ. 225 στίχ. 13 ἡ λέξις ἀφθονοῖν νὰ ἀναγνῶσθῃ ἀφθονοί.
- 2) Σελ. 235 στίχ. 18 ἡ λέξις βαρέως νὰ ἀναγνῶσθῃ βαθέως.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Τὸ πρῶτον μάθημα	Ν. Φραγκίσκου	Σελ.	3
2. Μέλισσα καὶ μύρμηξ	Ν. Φραγκίσκου	»	9
3. Οἱ δύο λογαριασμοὶ (Διασκευὴ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)	»	»	12
4. Μάννα (ποίημα)	Γ. Μαρτινέλη	»	14
5. Ἡ μάμμη μου	Ν. Φραγκίσκου	»	16
6. Ἡ φιλοπονία ἀνταμείβεται	Ν. Φραγκίσκου	»	20
7. Ὁ Θεὸς δημιουργὸς τοῦ κόσμου	Ν. »	»	23
8. Εἰς τὸν Θεὸν (ποίημα)	Ἰωάν. Πολέμη	»	27
9. Ὁ εὐεργέτης ἐνὸς χωρίου	Ν. Φραγκίσκου	»	28
10. Νοσταλγία	Ἀναστ. Πεζοπόρου (διασκευὴ)	»	59
11. Τὸ τραγούδι τοῦ ξενιτεμένου (ποίημα)	Ν. Ι. Χατζιδάκι	»	63
12. Τὸ μπαρμπούνι	Θ. Ποταμιάνου	»	64
13. Ἐγώ, μητέρα, ἐγώ . . . !	Ν. Φραγκίσκου	»	66
14. Ἡ ἀξία τῆς καθαριότητος	» »	»	68
15. Ὁ θάνατος τοῦ Μενοικέως	» »	»	74
16. Ἐνα σωτήριον μάθημα	» »	»	78
17. Τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας	Ι. Δαμβέργη (διασκευὴ)	»	83
18. Στὴ Μεγαλόχαρη (ποίημα)	Κ. Παπαπαναγιώτου	»	90
19. Ὁ ἄγγελος τοῦ Μαραθῶνος	Ν. Φραγκίσκου	»	91
20. Ὁ ἄγγελος τοῦ Μαραθῶνος (ποίημα)	Ἰσιδώρου Φραγκίσκου	»	93
21. Λαγὸς	Ἐμμ. Λυκούδη (διασκευὴ)	»	94
22. Σώσατε τὰς ψυχὰς μας (S.O.S.)	Ν. Φραγκίσκου	»	98
23. Ὁ ξυλοκόπος	Ν. Φραγκίσκου	»	103
24. Ὁ Σωκράτης	» »	»	107
25. Ἱστορία ἐνὸς χωρίου	Δ. Γρηγοριάδου (διασκευὴ)	»	117
26. Λευκὰ Χριστούγεννα	Ν. Φραγκίσκου	»	122
27. Τὸ δεκάδραχμον τῆς ὀρφανῆς (διασκ. ἐκ τοῦ γαλ.)	»	»	128
28. Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου (ποίημα)	Ἰωάν. Πολέμη	»	133
29. Αἱ Σπαρτιάτιδες	Ν. Φραγκίσκου	»	134
30. Ἡ Ἑλληνίδα (ποίημα)	Ἰσιδ. Φραγκίσκου	»	137

31. Ζωοφιλία Ν. Φραγκίσκου	» 138
32. Τὰ ζῶα (ποίημα) Ἰω. Πολέμη	» 143
33. Ἡ ταφή τῶν νεκρῶν τοῦ πολέμου εἰς τὰς Ἀθήνας Ν. Φραγκίσκου	» 144
34. Δύο γράμματα Ν. Φραγκίσκου	» 153
35. Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη (ποίημα δημοτικόν)	» 163
36. Ὁ θάνατος τῆς παπαρούνας Γ. Δροσίνη (διασκ.)	» 165
37. Ἀγριοβιολέτα (ποίημα) Γ. Δροσίνη	» 168
38. Ἡ στήλη τοῦ Δεξιλέω Χρ. Τσούντα (διασκευὴ)	» 169
39. Ὁ Δεξιλέως (ποίημα) Κωστῇ Παλαμᾷ	» 172
40. Θαλάσσιοι κολοσσοὶ Ν. Φραγκίσκου	» 173
— 41. Ὁ προστάτης τῆς Θεσσαλονίκης Ἀδ. Ἀδαμαν- τίου (διασκευὴ)	» 186
42. Αἱ Δημήτρης (ποίημα) Γ. Ἀθάνα	» 195
43. Εἰς τὰς φλόγας . . . (διασκευὴ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)	» 196
44. Ὁ τρυποφράκτης Στ. Γρανίτσα (διασκευὴ)	» 201
45. Ὁ Ἡράκλειος παρασκευάζεται κατὰ τῶν Περσῶν Ν. Φραγκίσκου	» 207
46. Ἡ Ἀνάστασις Ν. Φραγκίσκου	» 211
47. Ἡ ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς (ποίημα) Διον. Σολωμοῦ	» 214
48. Χριστὸς Ἀνέστη (ποίημα) Ἰω. Πολέμη	» 214
49. Ἐχθρὸς σωτὴρ (διασκευὴ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)	» 215
50. Τὸ τρυγόνι (ποίημα) Ἰω. Πολέμη	» 218
51. Ἀψυχα καὶ ἔμψυχα βαρόμετρα Ν. Φραγκίσκου	» 220
52. Ἡ βοτανολογικὴ συλλογὴ μου » »	» 228
53. Ὁ θάνατος τοῦ Παλαιολόγου κατὰ Σπ. Λάμπρον	» 232
54. Τὸ μυρολόγι τοῦ Κωνσταντίνου (ποίημα δημοτ.)	» 234
55. Τὸ ὄργωμα Ν. Φραγκίσκου	» 235
56. Ὁ ὄργωμα (ποίημα) Ἰω. Πολέμη	» 237
57. Κατὰ μῆκος τοῦ Σαρωνικοῦ Ν. Φραγκίσκου	» 239
58. Τί εἶν' ἡ Πατρίδα μας (ποίημα) Ἰωάν. Πολέμη	» 242
59. Τὰ παθήματα μαθήματα Ν. Φραγκίσκου	» 243
60. Ὁ πόνος τῆς μάννας (ποίημα) Ζ. Παπαντωνίου	» 248
61. Ὁ νέος Κεραμεικὸς Ν. Φραγκίσκου	» 250
62. Ὁ ἱὸς σηματοφόρος » »	» 255
63. Ἡ σημαία (ποίημα) Ἰω. Πολέμη	» 260
64. Εἰς τοὺς πεσόντας (ποίημα) κατὰ Ρήγ. Γκόλφην	» 261

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Εν Ἀθήναις τῇ 10 Ἰουλίου 1936

Ἀριθ. Πρωτ. 50163

ΕΠΙ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙ

Πρὸς τὸν Ἐκδοτικὸν Οἶκον Ἰωάννου Σιδέρη

Ἐνταῦθα

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταύταριθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, στηριζομένης εἰς τὸ ἄρθρ. 4 τοῦ νόμου 5911 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 11 πρᾶξιν αὐτῆς ἐνεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀναγνωστικὸν καθαρουργούσης» βιβλίον τῶν συγγραφέων Φραγκίσκου - Πρωτοπαπᾶ διὰ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου 1936 ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ συμμορφωθῇτε ἐπακριβῶς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ἀρμοδίας κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντὴς

Ν. Σ Μ Υ Ρ Ν Η Σ

Ἀριθ. ἀδείας κυκλ. 60739

Ἡμερομην. 24-8-36

Τιμὴ {	ἄδειον ΔΡ	23
	δεμένον »	26

Ἀρθρον θον

«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκειμένων διδακτικῶν βιβλίων».

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ δέκα πέντε τοῖς ἑκατὸν τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

ὡς πρὸς λαλῶν μολᾷ τὰ μαγνὰ πρὸς τὸ
 δὲν ἴδω τὸ δανυῖν τὴν φωνήν
 γὰρ δὲν ἀνδρῶν ὅτιον ἔρατο κατέτα
 ἀνδρῶν ὅτι γὰρ ὅτιον ἔρατο κατέτα.

ον μετρικῆς σημειουμένης παρὰ τοῦ ἰδίου ποιητοῦ.

gloria alyra	barlume
v. d. a. d. i. b. e. n. t. a	ubbracio
lento un	putridume
farsi di- macai.	macai

l'è non tem- di barume,
 e di stardo frau braco
 v. d. i. d. i. e. n. e. x. a. t. u. l. u. m. e.
 da di e all' almanaco

io l'è non tem- di barume,
 e di stardo frau braco
 v. d. i. d. i. e. n. e. x. a. t. u. l. u. m. e.
 da di e all' almanaco